KATEKEZE

ZA

II. RAZRED KATOLIČKIH PUČKIH ŠKOLA

METODIČKI OBRADIO

O. JOSIP KOVAČEVIĆ

VJEROUČITELJ OBĆE PUČKE I VIŠE DJEVOJAČKE ŠKOLE.

S dopuštenjem duhovne oblasti u Zagrebu od 22. prosinca 1893. broj 5338. i s dopuštenjem Starešinstva svoje redo-države od 17. srpnja 1892.

ZAGREB 1894.

TISAK ANTUNA SCHOLZA.

22882

22882

KATEKEZE

ZA

II. RAZRED KATOLIČKIH PUČKIH ŠKOLA

METODIČKI OBRADIO

O. JOSIP KOVAČEVIĆ

VJEROUČITELJ OBĆE PUČKE I VIŠE DJEVOJAČKE ŠKOLE.

S dopuštenjem duhovne oblasti u Zagrebu od 22. prosinca 1893. broj 5338. i s dopuštenjem Starešinstva svoje redo-države od 17. srpnja 1892.

ZAGREB 1894.

TISAK ANTUNA SCHOLZA.

Predgovor.

Važnost vjeroučne obuke iztaknuo sam u kratko u predgovoru svojih katekeza za I. razred, izdanih god. 1891. Spomenuo sam ondje, da ne imamo u hrvatskom jeziku knjiga, u kojih bi bilo propisano gradivo metodički obradjeno. Obećao sam izdati katekeze i za II. razr. obćih pučkih škola; nu što ih nisam do sada objelodanio, uzrokom su bile razne potežkoće, koje sam morao najprije svladati.

A sada, poštovana u Isusu braćo vjeroučitelji, evo Vam šaljem za porabu svoje katekeze za II. razred, metodički obradjene, kao dokaz neznatnoga doduše rada, ali tim veći dokaz ljubavi k onoj djeci, koja su mi povjerena duhovnoj pastvi. — Raztumačio sam svako pitanje propisanoga maloga katekizma, i to što više prama dohvatu djece u II. razredu. Jezik je doduše i slog jednostavan, a to s toga, što ovom knjigom ne kanim ugoditi učenjakom, nego malenoj dječici, kojoj se hoće samo meke i sladke hrane.

Kod sastavljanja ovih katekeza rabio sam: Zenotty-a, Schmitta, Mey-a, Mehlera, Zolnera i druge; nu glavnom mi podlogom bijaše vlastito izkustvo uz vlastito obradjivanje katekeza. — Znam, da nisu posve savršene, pa zato ih primite samo kao dokaz moje dobre volje, s kojom sam ih uz svoje neznatne duševne sile napisao.

Pak, pošto još do sada naša hrvatska književnost ne poznaje hrvatskog tumača katekizma za pučke škole, a

napose za II. razred, osim prevoda Deharbea, koji tumači katekizam, propisan za III. i IV. razred: to će, nadam se, ovaj moj tumač dobro doći svim vjeroučiteljem, napose pako novakom u toj struci. — Ne velim, da se svaki vjeroučitelj strogo drži ovog tumačenja, nego neka mu ovo bude provodićem i kažiputom, kako da si svaki sam savršenije obradjuje katekeze.

Budu li ove katekeze dobro došle p. n. gospodi vjeroučiteljem; budem li ovu nakladu brzo razpačao: pripravan sam objelodaniti i dalnje tumačenje za III. i IV. razred, da tako bude djelo podpuno. Ne budu li mi se izplatili ni tiskarski troškovi, kako mi se nisu izplatili kod naklade katekeza za I. razred, onda sam, žalibože, prisiljen odustati od izdavanja dalnjih katekeza. S toga molim Vas, braćo i gospodo, poduprite me svojom naručbom, preporučite moje katekeze svakomu svećeniku, pak ću Vam izpuniti svoje obećanje što prije. — Za svoj trud ne tražim druge koristi, nego da mi se samo izplate svi tiskarski troškovi, a pravu nagradu očekujem od dragoga Boga, osobito, ako budu ove katekeze kadre usavršiti obuku malene djece, u kojoj nazrievamo i očekujemo bolju budućnost naše katoličke crkve.

U Požegi na dan zaruka bl. djev. Marije dne 23. siečnja 1894.

Pisac.

PRVO POLJECE.

Prvi dan u školi.

Napomena. 1. Prvi sat treba da se vjeroučitelj opet s djecom upozna, kao što i u I. razredu; to vriedi i za ostale razrede.

Popiši si djecu, a zatim pitaj, jesu li opetovala preko praznika ono, što su se prošle godine učila. — Stavi po koje pitanje, ali samo u kratko.

Koje dobro odgovori na pitanje, pohvali ga i obodri na dalnji rad u tekućoj godini. — Pitaj, jesu li se marljivo dragomu Bogu molila, te svake nedjelje i blagdana išla u crkvu k sv. misi, a po podne k večernjici. — Marljivu opet pohvali, a onoj, koja su zanemarila sv. misu nedjeljom i blagdanom, treba izraziti svoje negodovanje riečmi: To mi je žao, da me niste poslušala, gdjeno sam vas koncem prošle školske godine liepo sve opomenuo i sjetio dužnosti kršćanske, pa vam kazao, da idete svake nedjelje i blagdana sa svojimi roditelji u crkvu; — to mi je tim više žao, što ste tim uvriedila dragoga Boga, koji vam tolika dobra dieli i bez čije pomoći ne možete ništa.

Reci djeci odmah školski red: kad moraju dolaziti u školu, kad u crkvu k sv. misi; sjeti ih, neka se marljivo mole dragomu Bogu jutrom, večerom, prije i poslije jela i kada počimaju učiti se ili pisati svoje zadaće. — Opomeni ih, da se čedno ponašaju u školi, crkvi, na putu i kod

kuće. — Napokon možeš im dopustiti, da ti jedan ili drugi pripovieda, čim se je sve bavio preko praznika.

To djeca s najvećim veseljem čine, medjusobno se bolje upoznaju i zavole vjeroučitelja, kada ju tako ljubezno susreće.

Reci im, da si svaki nabavi propisani mali katekizam.

2. Ponajprije neka si svaki vjeroučitelj razdieli učevno gradivo prama broju sati. Na cielo poljeće dolazi za II. razred 42—43 sata, i to za samostalne vjeroučitelje, koji imadu po dvie ure na tjedan u svakomu razredu; a za one vjeroučitelje, koji nisu samostalni, a takovih je kud i kamo pretežniji broj, te koji imadu za svaki razred samo po jedan sat na tjedan, ima samo 21—22 ure na cielo poljeće. K tomu neka se odračunaju blagdani i ini praznici, to će onda ostati samostalnim vjeroučiteljem 34—36, a drugim 15—17 sati na cielo poljeće. — Veleč. gg. župnici i duhovni pomoćnici neka si već unapried prama svojoj župi i okolnostim odračunaju, koliko će ura barem aproksimativno biti zapriečeni doći u školu.

Prama svim tim okolnostim neka si vjeroučitelj porazdieli propisano gradivo i toga neka se strogo drži. — Ako mu se vidi malen broj sati, a gradiva premnogo, neka prodje svakako sve partije, a neka u svakoj izostavi po koje pitanje, koje se može lahko izostaviti bez duševne štete.

Kršćanski nauk.

Uvod.

Draga djeco! Ja sam vas prošle godine učio mnogo liepa pripoviedati o dragom Bogu, pak ću to ove godine nastaviti. Budite samo dobra, pazljiva i marljiva, pak će vam sve biti lahko, što vas budem učio. To će vam ove godine biti tim laglje, što već znate čitati, pak imate sada

i mali katekizam, da se iz njega učite pojedina pitanja. A da se ta pitanja laglje naučite, ja ću vam svako iztumačiti, a opet i mnogu liepu pripoviest pripoviedati.

Hoćete li dakle biti dobra, pazljiva, poslušna, marljiva? Hoćemo. — Dobro. Koji mi znade onu poslovicu, što sam vam je već prošle godine kazao o obećanju? Ja, ja. — Ded, Milane, reci je! Poslovica veli: Obećati i obećanje držati, to je liepo od mladoga i staroga.

Draga djeco! Vi ste mi već prošle godine kazala, zašto su vas vaši roditelji poslali u školu? Koji to znade? Ja, ja . . .

Ivane, reci! Nas su naši roditelji poslali u školu, da se učimo dragomu se Bogu moliti, čitati, računati, raditi. — Dobro, sinko! Kaži mi sada, mora li svaki učenik znati, čemu ide u školu? Mora. — A što bi ti onomu učeniku kazao, koji toga ne bi znao? Kazao bih mu, da je bez pameti. — Vi dakle znate, čemu ste u školi; vi znate, čemu je ova ploča u školi, čemu su klupe i knjige. Vidite, draga djeco, sve na svietu ima svoju svrhu, za koju je. — Tako i mi ljudi imamo svrhu, za koju smo na svietu. I to je prvo pitanje u našem katekizmu. Josipe, uzmi katekizam i pročitaj glasno prvo pitanje.

I. Zašto smo na svietu?

Na svietu smo zato, da Boga spoznamo, ljubimo, služimo i tako u nebo dodjemo.

Poznate li svoje roditelje? svoju braću? sestre? Kako to, da ih poznate? Jer ih vidite svaki dan i s njima se razgovarate. — Poznate li i mene? Kako to? Jer k vam dolazim i učim vas vjeronauk.

Vi imate u kojem drugom gradu, n. pr. u Zagrebu ujaka, kojega niste još nikada vidjeli, ali vaš tata i mama već su vam više puta o njem pripoviedali, kako je on bogat i svakomu dobar.

II. Šer 1. C. 8/1

Kaži mi sada Antune, poznaš li ti u lice toga svoga ujaka? Ne poznaš. — Zašto ne? Jer ga nisi još nikada vidio. — A poznaš li ga po pripoviedanju svojih roditelja? Poznaš ga, da je bogat i svakomu dobar.

Tako vi, draga djeco, ne poznate ni dragoga Boga u lice, jer ga još nikada niste vidjela, ali sam vam ja prošle godine mnogo liepa o njem pripoviedao, kako je naime veoma dobar, kako nam je poslao svoga sina Isusa Krista, da nas spasi itd., pa ga tako poznate po mojem pripoviedanju.

Po čem ti poznaš dragoga Boga? Po tom, što ste nam vi o njem pripoviedali, kako je dobar. — Dobro. Sada pazite, a ja ću nešto liepa pripoviedati.

Neki gospodin čuje, da ste vi dobra djeca, pa jednoga dana pošalje u vašu školu po svojoj službkinji punu košaru liepih krušaka, jabuka, smokava, grožđja, liepih slika itd. i jednu cedulju vašemu gospodinu učitelju, na kojoj piše: Gospodine učitelju! Sve to, što je u toj košari, šaljem vašim učenikom. Recite im, ako budu uviek tako dobri, kako su bili do sada, da ću im i više puta takova šta poslati.

Pozna li vas koji toga gospodina? Ne pozna. — Zašto ne? Jer ga niste vidjeli. — A što mislite o njem, kakav je napram vam? Da je veoma dobar, dok vam je badava poslao toliko sladka voća i liepih slika, a ujedno obećao i u buduće slati. Vi ga dakle poznate po tom, što je on dobar, a to drugačije velimo, da ga poznate po njegovih dobročinstvih.

Po čem poznaš ti onoga gospodina? — A po čem poznaš dragoga Boga? Što je veoma dobar.

Imate li vi rado onoga gospodina? Imamo. — Ljubite li ga? Ljubimo. — Zašto? — Ljubite li vi svoje roditelje? — Zašto? Jer su vam veoma dobri. — Što sve imate od svojih roditelja? Hranu, odielo, stan i sve, što vam treba. — Tako od dragoga Boga imate život, zdravlje i sve, što

vam treba za dušu i tielo. Zašto ga morate ljubiti? A kada ljubite dragoga Boga? Kada se čuvate, da ga nikojim griehom ne uvriedite.

Zašto ljubite onoga gospodina? Zašto svoje roditelje? Zašto dragoga Boga? Po čem poznate onoga gospodina? Po čem poznate dragoga Boga? Zašto ga morate ljubiti? Kada ga ljubite?

Kad bi vam onaj gospodin opet poslao punu košaru svačesa dobra i liepa, ali bi ujedno izrazio želju, da bi rada vidio, kako vi pišete, rada bi znao, kako vi računate, pa bi želio, da mu svaki napiše samo jedan redak, ili da sbroji, koliko je danas razdieljeno krušaka, koliko jabuka, koliko smokova: biste li mu vi izpunili želju, bi li ga u tom poslužili? Bismo. — A koji ne bi toga učinio, bi li taj zaslužio, da i drugi put od njega štogod dobije? Ne bi.

Tako i dragi Bog od vas traži, da mu služite zato, jer je on vam veoma dobar, jer od njega imate sve, što vam treba za tielo i dušu.

A kako ćete služiti dragomu Bogu? Vi ćete mu služiti, ako činite ono, što dragi Bog od vas zahtieva. — A što dragi Bog od vas zahtieva? On zahtieva, da mu se pobožno molite, da rado idete u crkvu, da se marljivo učite i da slušate svoje roditelje i učitelje.

Kako ćete dragomu Bogu služiti? — A što dragi Bog zahtieva od vas? — Pa ako vi to činite, što onda radite? Služimo dragomu Bogu. — Kako ljubite dragoga Boga? — Zašto ga ljubiš? — Kako ga poznaš?

Što vam je onaj gospodin obećao? Da će vam i u buduće slati, ako budete dobri.

Tako vam je i dragi Bog obećao nešto, ako ga budete ljubili i ako mu budete služili, a to je neizmjerno više, nego ono, što vam je onaj gospodin obećao. To je nebo. — Dakle ako ga budete spoznali, ljubili i služili, kuda ćete onda doći? U nebo.

2. Što je nebo?

Nebo je mjesto, gdje pravednici uživaju vječno blaženstvo.

U nebu je tako liepo, tako dobro, da si ne možemo na svietu ništa ljepšega ni boljega pomisliti. Pa u tom mjestu, pravednici, t. j. oni, koji su na ovom svietu dragoga Boga spoznali, ljubili i služili, uživaju vječno blaženstvo, t. j. gledaju dragoga Boga i ništa si više ne žele.

Što je nebo? Kako je u nebu? Tko stanuje u nebu? U čem se sastoji to vječno blaženstvo? Koji su ti pravednici? Što uživaju u nebu?

Vratimo se opet na prvo pitanje. Zašto smo na svietu? Po čem ti dakle spoznaješ dragoga Boga? — Sada pazite na treće pitanje u katekizmu, koje glasi:

3. Što te uči najbolje poznavati Boga?

Boga poznavati uči me najbolje kršćanska vjera.

Tko vas, djeco, uči čitati, pisati, računati? Učitelj. — Bi li vas ko drugi mogao bolje naučiti do njega? — Zašto ne bi? Jer se on uviek tim bavi, pa zato i znade najbolje naučiti djecu čitati, pisati i računati itd. — Tko vas uči dragomu se Bogu moliti? Vjeroučitelj. — Bi li vas mogao tko drugi bolje naučiti od njega? — Zašto ne bi? Jer se on uviek tim bavi, pa zato znade to najbolje. Tako, draga djeco! Kao što vas učitelj može najbolje naučiti čitati, pisati, računati, a vjeroučitelj dragomu se Bogu moliti, jer se oni tim uviek bave, isto tako uči nas i kršćanska vjera najbolje poznavati dragoga Boga. — A zašto vas baš ona uči najbolje poznavati dragoga Boga? Zato, jerbo se ona samo tim bavi. Ja sam kazao kršćanska vjera. A što je ta kršćanska vjera, ili što je to kršćanski vjerovati? — Nu prije nego vam odgovorim na to pitanje, reći ću vam, što je to »vjerovati«.

»Vjerovati« to je nešto držati za istinu, jer nam tko kaže. N. pr. Ivan dodje danas u školu, pak vam reče: »Dragi moji saučenici! Čujte, ja ću vam nešto pripoviedati. Ja sam jučer išao sa svojim tatom u vinograd, ondje smo jeli dobroga i sladkoga grožđja, bresaka i oskoruša. Napokon smo svega toga nabrali jednu punu košaricu, pak ponieli kući mami. Kad smo išli kući, skoči zec iz obale i izpred nas pobjegne u vinograde.»

Držite li za istinu ovo, što vam je Ivan sada pripoviedao? — Zašto držite za istinu? Jer je to sve moguće, a Ivan je do sada uviek istinu govorio. Kad držite za istinu ono, što vam ljudi kažu, to se veli »vjerovati u obće«. A kad držite za istinu ono, što vam sam dragi Bog kaže, to se veli »vjerovati kršćanski« Dakle:

4. Što je to kršćanski vjerovati?

Kršćanski vjerovati jest nešto za istinu držati, jer je to Bog rekao.

Tko vas uči najbolje poznavati Boga? Zašto baš kršćanska vjera? Što vam je Ivan pripoviedao? Zašto to držite za istinu? Što je to vjerovati u obće? Što je to kršćanski vjerovati?

Sad ću vam, djeco draga, kazati nešto vrlo važna. Pazite i dobro si zapamtite. — Vi idete u školu i učite se katekizam, ali ima ljudi, koji nisu išli u školu, niti su učili katekizam, pak ti jedni i drugi moraju takodjer nešto znati i vjerovati.

Napomena. Ne tumačim ovdje pobliže, zašto moraju Bogu vjerovati, to ostavljam za III. razred, jer je pojam vjerodostojnosti za ovu djecu još dosta ne shvatljiv.

5. Što je dužan kršćanin prije svega vjerovati?

Kršćanin je dužan prije svega pet istina vjerovati.

6. Koja je prva istina?

Prva je istina, da je samo jedan Bog.

7. Koja je druga istina?

Druga je istina, da su tri božanske osobe.

8. Koja je treća istina?

Treća je istina, da je Bog sve stvorio, da sve uzdržava i upravlja.

9. Koja je četvrta istina?

Četvrta je istina, da je Sin Božji čovjekom postao, ter nas smrću svojom na križu odkupio.

10. Koja je peta istina?

Peta je istina, da Bog dobro viekom naplaćuje, a zlo viekom kazni.

Napomena. Dobro bi bilo spomenuti ovdje još dvie istine i to: a) da je duša čovječanska neumrla i b) da je milost Božja za spasenje potrebita. To mi se čini tim nuždnije, što i onako dolazi u katekizmu nauk o tih istinah i to: o duši kod stvaranja prvoga čovjeka, a o milosti na svom mjestu u glavi trećoj.

Tko te je poslao u školu? Čemu su te tvoji roditelji poslali u školu? Čemu je ova ploča u školi? Ima li svaka stvar svoju svrhu, za koju je na svietu? A zašto smo mi na svietu? Po čem poznaš dragoga Boga? Zašto moraš ljubiti dragoga Boga? Kada ljubiš dragoga Boga? Kada služiš dragoga Boga? Pa što ti dragi Bog obećaje za sve to, ako ga budeš spoznao, ljubio i služio? Nebo.

Što je nebo? Kako je u nebu? Tko stanuje u nebu? Tko su ti pravedni? Što oni uživaju u nebu? U čem se sastoji vječno blaženstvo? Tko nas uči najbolje poznavati Boga? Što je to »u obće vjerovati«? Što je to »kršćanski vjerovati«? Što mora svaki kršćanin vjerovati? — Koja je prva istina? Koja je druga? — treća? — četvrta? — peta?

Glava prva.

Istine, koje treba da svatko znade i vjeruje.

I. Istina. Bog.

Napomena. Izpitaj najprije djecu ono, što si zadnji put učio. Kad pitaš, pazi, da ne pitaš uviek jedno te isto, nego pitaj sve. Na svako pitanje traži točan odgovor, kako je upravo u katekizmu, a i sam pazi, da ne smutiš pitanja popriek i uzduž, jer ćeš tim djecu dovesti u zabunu, pak ti ni najbolje diete ne će dati točnog odgovora. Pitaj redom, točno, jasno, polagano, razgovjetno, glasno. — Ako ne imaš vremena, da točno i podpuno izpitaš cielu lekciju, a ti izpitaj barem u kratkih pitanjih, odakle ćeš ipak vidjeti, jesu li se djeca naučila. — Nikad ne tumači dalje, dok nisi djecu pitao, jer prvo: djeca će se uviek marljivije učiti, kada znadu, da ih svaki puta pitaš; a drugo iz njihovih odgovora treba, da se predje na novo sljedeće predavanje tako, da se veže jedna lekcija s drugom, jedan nauk da izlazi iz drugoga. Tako pazi i sam kad tumačiš pojedina pitanja, neka se veže jedno pitanje s drugim t. j. gledji, da iz odgovora na pitanje predješ na sljedeće pitanje u katekizmu. — Koliko istina mora svaki kršćanin prije svega vjerovati? — Koja je prva istina? Dobro, sinko, veliš, da je prva istina Bog, pak ću vas sada učiti o prvoj istini.

Što ću vas sada učiti? — Ti, Ti.

I. Tko je Bog?

Bog je gospodar neba i zemlje od koga nam je sve dobro.

U ovom pitanju kažemo dvoje; *prvo* da je Bog gospodar neba i zemlje, *a drugo*, da nam je od njega sve dobro.

Tko je gospodar kod vaše kuće? — Tata. — Zašto? Jer je kuća njegova, on svima u kući zapovieda i svi ga moraju slušati.

Tako je dragi Bog gospodar neba i zemlje zato, jer je nebo i zemlja i sve, što je na njih, njegovo. On zapovieda angjelom u nebu, a ljudem i svim životinjam na zemlji. Njega moraju slušati angjeli i svetci na nebu, a ljudi i sve životinje na zemlji.

Zašto velimo, da je Bog gospodar neba i zemlje? — Komu on zapovieda? — Tko ga mora slušati na nebu? A tko na zemlji?

Što sve imamo mi od dragoga Boga? Mi imademo od dragoga Boga život, zdravlje, oči, usta, ruke i noge itd. i sve dobro što nam treba za život, — kao hranu, pilo, odielo, stan i obuću. Od dragoga Boga imamo sve što trebamo da dodjemo u nebo; jednom riečju, od njega nam je sve dobro, t. j. svaka dobra pomisao, svako veselje.

Što imamo od dragoga Boga? Što nam sve treba za život? Što još imademo od dragoga Boga? Od koga dolazi svaka dobra pomisao, svako veselje itd.? Reci dakle sada još jedanput: Tko je Bog?

2. Je li više nego jedan Bog?

Nije, samo je jedan Bog.

Jozo, ded se prekriži! Kaži mi sada, koliko je u Bogu osoba? Kako se zovu? Tko te je stvorio? — Tko te je odkupio? Gdje te je Bog Sin odkupio? — Tko te je posvetio? Gdje te je Bog Duh Sveti posvetio? — Pa kad su u Bogu tri osobe, jesu li i tri Boga? — Nisu, nego je samo jedan Bog.

Napomena. Ne tumačim u drugom razredu, zašto su tri Božanske osobe samo jedan Bog po naravi i od vieka, jer je to još previsoka nauka za malene katekumene; o tom u viših razredih. — Mislim, da je dosta, ako s djecom u ovom pitanju ponovim ono, što sam ih prošle godine učio, učeć ih pojam o presvetom Trojstvu. — Za sada je dosta, da djeca ovakova pitanja samo mekanički nauče.

3. Je li Bog počeo kada živjeti?

Bog nije počeo živjeti niti će prestati živjeti; on živi od vieka do vieka.

Bog vjekuje viek od vieka
Nit ga žića konac čeka.

Čovjek i životinje su počele živjeti, kad ih je dragi Bog stvorio. Čovjek, kad se je rodio, a životinje kad su se izlegle. — Kad je počeo prvi čovjek živjeti? Kad ga je dragi Bog stvorio i nadahnuo mu neumrlu dušu. — Stabla, cvieće, kamenje, brda, gore, rieke i potoci; jednom riečju sve, što je na svietu imade svoj početak, pak će imati i svoj svršetak. Samo dragi Bog ne ima ni početka, ni svršetka.

Kada će čovjeku biti svršetak? — Kad umre. A što ima u čovjeku što ne će umrieti? — Duša. — Do kada će ona živjeti? — Na vieke. — Kad je čovjek počeo živjeti? — Kad su stabla, cvieće, zemlja, i sve što je na njoj, dobila svoj početak? — Kad će to sve imati i svoj svršetak? — Na sudnjem danu. — Tko samo ne ima ni početka ni svršetka? Je li dakle Bog počeo kada živjeti? — Reci pjesmu. — Pa kad to sad dobro znate, sad ću vam reći, gdje je Bog?

4. Gdje je Bog?

Bog je svagdje: na nebu, na zemlji i na svakom mjestu.

Evo, već odgovor ovoga pitanja je tako jasan, da si ne možemo ni pomisliti koje mjesto, gdje dragi Bog nebi bio. On je kod nas u školi, — on je u svakom drugom razredu, — on je kod vaše kuće, — on je u crkvi itd. Pa to je sam dragi Bog rekao, da je on svagdje i na svakom mjestu.

Primj. Kain i Abel. Pripoviedaj djeci onako, kako su to učila u I. razredu.

5. Zna li Bog sve?

Bog zna i vidi sve, pak i to, što mi mislimo.

Jedno oko uviek gleda
Kom se sakrit ništa neda.

Mi znamo sada samo ono, što se u našoj školi u ovom razredu radi; ali što se sada radi kod vaše kuće, toga već ne znamo. A što mislite, je li tko znade i ono, što se sada i kod vaše kuće radi? — Zna sam dragi Bog. — Vi znate nešto više, nego ona djeca u I. razredu, jer ste već i više učili, ali tko zna opet više od vas? — Ona djeca, koja su u III. i IV. itd. višem razredu. A zašto? — Vaši roditelji više znadu, nego vi, jer su više učili i jer su stariji. A tko zna više od naših roditelja? Oni, koji su se još više učili. — Vidite, draga djeco, vi znate već liepo čitati, znate računati, pisati, dragomu se Bogu moliti, ali još mnogo koješta ne znate. — Tako nitko na svietu ne zna, što je sve bilo u svietu do sada, hoće li duša njegova doći u nebo ili u pakao, — to sve zna samo dragi Bog.

Što znamo sada? — Je li znamo, što se sada radi kod vaše kuće? — Tko to znade? — Je li vi štogod više sada znate, nego ona djeca u I. razredu? Zašto? — A tko zna više od vas? Je li vi već sada sve znate? — Je li tko znade, što se je sve do sada dogodilo u svietu? Je li tko znade, kada će umrieti, hoće li mu duša doći u nebo ili u pakao? — Tko sve to znade? Zato, jer dragi Bog sve znade, zove se on sveznajući.

Kako se zove dragi Bog zato, jer sve znade? Ti, ti.

Mi vidimo sada samo ono, što je u našoj školi. Ali što je sve u drugom kojem razredu, što je sada na putu, što rade vaši roditelji kod kuće itd., toga ne vidimo. — Mi ne vidimo u mraku, ili ako se tkogod pred nami sakrije, — ali dragi Bog vidi sve, on vidi i u mraku, on vidi i onoga, tko se je sakrio; pred njim se nitko ne može sakriti.

Zato, jer dragi Bog sve vidi, zove se on svevideći.

Što vi vidite sada? Je li vidiš, što sada radi tvoja sestra u III. razredu? Vidiš li, što radi sada tvoja mama kod kuće? Vidiš li onoga, tko se je pred tobom sakrio? — Tko ga ipak vidi? — Tko sve znade?

Draga djeco! Nitko ne zna što mislimo. — Ja ne znam, što vi sada mislite, a vi ne znate, što ja mislim, ili što misli tko drugi. — Ali dragi Bog vidi i zna, što mislimo. Nas mogu ljudi prevariti, jer mi ne znamo, što oni misle. Ali mogu li prevariti dragoga Boga? Ne mogu. — Zašto?

Je li ja znam, što vi mislite? Je li ti znaš, što ja mislim? Mogu li nas ljudi prevariti? — Zašto? — Tko sve vidi i zna ono, što mislimo? Mogu li nas ljudi prevariti? — Zašto? A koga ne mogu prevariti? — Zašto?

Koji vas znade još dobro i liepo pripoviedati o Kainu Abelu?

Napomena. Daj, neka pripovieda koji učenik tu pripoviest. Ako ju ne zna većina dobro i točno pripoviedati, onda pripoviedaj sâm. Ako znadu, a ti onda na koncu načini samo aplikaciju na pitanje.

Kad se je Kain srdio na svojega brata i njemu zavidio, tko je znao za to? Je li dragi Bog već znao, što Kain misli učiniti sa Abelom? — Kad je Kain ubio Abela, jesu li njegovi roditelji Adam i Eva za to znali? — Zašto nisu? — Tko dakle sve zna i vidi? — Kako se on zato zove, jer sve zna i vidi? — Što će reći: Bog je sveznajući i svevideći? — Ti, — ti, ti.

Dobro, draga djeco! Kad ste se danas svi naučili svoju lekciju, te pošto ste bili pazljivi i naučili opet ono, što sam vam danas tumačio, to ću vam sada pripoviedati jednu liepu pripoviest.

Neki su roditelji imali jedinicu kćerku, koja se je zvala

Milica. Kad je Milica narasla za školu, onda su ju roditelji poslali u školu. Milica se je vrlo dobro učila, pak je znala već dobro ono, što mi sada učimo, da je naime dragi Bog svagdje i da on sve vidi i sve znade.

Kako se zvala ta kćerka? — Kamo su roditelji poslali Milicu, kad je narasla? Kako se je Milica u školi učila? Što je već znala? Kakov je dragi Bog, jer sve vidi i sve znade?

Milica je imala u susjedstvu malu drugaricu Dragicu, s kojom se je više puta rado igrala, pak ju više puta povela sa sobom i u školu.

Koga je Milica imala u susjedstvu? Kamo je Milica više puta povela Dragicu? A kad je Milica išla u školu? Kad je narasla za školu, kako se je Milica učila?

Jednoga dana dodje Milica po Dragicu, da idu u školu. Ali u sobi nije našla ni Dragice, niti njezinih roditelja. Ona opazi na stolu punu košaru liepih, krupnih, crljenih jabuka, pak si odmah pomisli: »Al bi to dobro bilo, kad bi si ja i Dragica poniele tih jabuka u školu!« — Ogledi se još jedan put po sobi, pa kad nije vidjela nikoga, uzme jednu jabuku i htjede izići iz sobe, ali se odmah na to sjeti, da ju dragi Bog vidi i da on zna, da je ona ukrala jabuku. Brže metne onu jabuku natrag i podje iz sobe napolje.

Kad je Milica došla po Dragicu, je li ju našla u sobi? — Što je opazila na stolu? Što je pomislila? — Tko je znao, što si Milica misli? Što je Milica uradila? — Ali što se je odmah sjetila, tko ju vidi i tko sve znade? — Pa što je onda uradila?

Na jedan puta čuje, gdje netko viče za njom: Milice, Milice, stani! — Sirota Milica je stala i od straha počela drhtati. Čovjek, koji je na Milicu vikao, bio je Dragičin tata. On zovne Milicu k sebi i reče joj: Milice, ti si dobro diete, ti si htjela ukrasti jabuku, ali kad si se sjetila, da te dragi Bog vidi i da zna, ostavila si jabuku i nisi je

htjela ukrasti. Tako radi, kćerko uviek! A sad daj tvoju torbu, da te nagradim za to dobro djelo. Dragičin joj tata natrpa punu torbu jabuka i reče: »To sve možeš ti i moja Dragica danas pojesti, a možete dati i drugoj djeci. Sada Milica i Dragica podjoše vesele u školu, a Milica više nikada nije htjela ništa uzeti, jer je uviek mislila, da ju dragi Bog vidi i da on za sve znade.

Što je Milica čula? Tko je to vikao za njom? Je li se je Milica uplašila? Zašto? Što je Dragičin tata rekao Milici? Je li ju pohvalio? Je li Milica još poslije toga kada što ukrala? Zašto nije? Što joj je natrpao u torbu? Što joj je kazao?

Napomena. Pripoviedaj još jedanput u cielosti.

Neki su roditelji imali jedinicu kćerku, koja se je zvala Milica. Kad je Milica narasla za školu, poslali su ju roditelji u školu. Milica se je vrlo dobro učila, pak je znala već dobro ono, što se mi sada učimo, da je naime dragi Bog svagdje i da on sve vidi i sve znade, — Milica je imala u susjedstvu malu Dragicu, s kojom se je više puta rado igrala i više puta ju povela sa sobom i u školu. Jednoga dana dodje Milica po Dragicu, da idu u školu. Ali u sobi nije našla ni Dragice, ni njezinih roditelja. Ona spazi na stolu punu košaru liepih, krupnih, crljenih jabuka, pak si odmah pomisli: »Al bi to dobro bilo, kad bi si ja i Dragica poniele tih jabuka u školu!« Ogleda se još jedanput po sobi, pa kad nije vidjela nikoga, uze jednu jabuku i htjede izići iz sobe. Ali se odmah na to sjeti, da ju dragi Bog vidi i da on zna, da je ona ukrala jabuku. Brže metne onu jabuku natrag i podje iz sobe na polje. Ali na jedanput čuje, gdje netko za njom viče: Milice, Milice, stani! — Sirota Milica je stala i od straha počela drhtati. Čovjek, koji je na Milicu vikao, bio je Dragičin tata. On zovne Milicu k sebi i reče joj: Milice, ti si dobro diete. Ti si htjela ukrasti jabuku, ali si se sjetila, da te dragi Bog vidi i da on znade za to, onda si ostavila ja-

buku i nisi htjela ukrasti. Tako radi, kćerko uviek! A sada daj svoju torbu, da te nagradim za dobro djelo. Dragičin joj tata natrpa punu torbu jabuka i reče: »To sve možeš ti i moja Dragica danas pojesti, a možete dati i drugoj djeci. Sada Milica i Dragica odoše vesele u školu. Milica nikada više nije htjela ništa uzeti, jer je uviek mislila, da ju dragi Bog vidi i da on sve znade.

Uporaba. Smiješ li štogod ukrasti, gdje te nitko ne vidi? Zašto ne? A smiješ li misliti, kako ćeš mamu ili tatu prevariti? Zašto ne? Kad se igrate, pa se sakriješ kamogod, je li te tko vidi? Može li se tko pred dragim Bogom sakriti? Je li Milica dobro radila, što nije htjela ukrasti? — Na što je Milica kasnije uviek mislila? — Na što treba da i mi uviek mislimo? —

Treba da mislimo, da nas dragi Bog svagdje vidi i da zna sve, što radimo, pak i ono što mislimo.

6. Možemo li mi Boga vidjeti?

Mi ne možemo Boga vidjeti, jer je Bog duh, i ne ima tiela.

Kad je dragi Bog napravio prvoga čovjeka od zemlje, što mu je udahnuo? Dušu. — Imaš li ti tielo? — Vidiš li svoje tielo? Imaš li dušu? — Vidiš li i nju? Zašto ju ne vidiš? Jer je duša duh.

Pazite sada! Ja velim i naša je duša duh, ali kraj duše imademo i tielo, pa zato čovjek ne kaže »ja sam duh« — ti si duh, on je duh, nego velimo, ja imam dušu, ti imaš dušu itd. Bog je duh zato, jer ne ima tiela i zato ga ne možemo vidjeti. A vidimo li mi jedan drugoga? — Zašto? — Što imamo još osim duše? — Zašto ne kažemo, ja sam duh, ti si duh? — Da kako velimo? — Je li Bog duh? — Zašto? — Zašto ga ne možemo vidjeti? —

7. Može li Bog sve učiniti?

Bog može učiniti sve, što god hoće.

Možete li već štogod raditi? Možete plesti, u vrtu cvieće, plieviti, zalievati i t. d. A tko može od vas više raditi? Vaši roditelji i svi oni, koji su od vas stariji i jači. — Ali ni oni ne mogu sve sami, nego trebaju tudje pomoći tako n. pr. da na kola dignu veliki kamen i t. d. A ima opet takovih stvâri, koje ne može nitko na svietu učiniti n. pr. nitko ne može učiniti, da ne umre. Bog pako može sve, njemu ne treba nitko pomagati. On može i ono učiniti, što ne može nitko na svietu.

Što vi možete? Tko može od Vas više? Mogu li vaši roditelji i drugi ljudi sve sami? Tko im mora pomoći? A što ipak ne može nitko na svietu učiniti? Treba li dragi Bog čije pomoći? Ima li što takova, što dragi Bog ne bi mogao?

Da dragi Bog može sve, što hoće, učimo najbolje iz stvaranja svieta.

Stvaranje svieta. (Uzmi onako, kako si pripoviedao u I. razredu.)

Uporaba. Moželi tko od ljudi u noći reći, neka bude svjetlo i da odmah bude svjetlo? Ne može. Zašto? — Može li tko od ljudi stvoriti plavi svod nebeski? — Urediti vode? — Zapovjediti, da koja trava raste, cviet cvate, koje stablo rodi i t. d. — Može li tkogod stvoriti i samo jednu pticu? — Ribu? — Životinju — Zašto ne?

8. Kako zovemo Boga zato, što može sve učiniti?

Za to što Bog može sve učiniti, zovemo ga svemogući.

Mi ljudi nismo svemogući, jer ne možemo sve, što hoćemo. Tako ni drugi stvorovi ne mogu sve, što hoće. Pa zato nitko na svietu nije i ne može biti svemoguć. Jedini je dragi Bog svemoguć.

Zašto zovemo dragoga Boga svemogući? — Zašto ne zovemo koga od ljudi ili drugih stvorova svemogući? — Tko je dakle jedino svemogući?

Napomena. Nastojim upotrebiti sve one biblijske crtice, koje smo u I. razredu uzeli, i to sa dva razloga. Prvi razlog jest, da djeca opetuju i tim ne zaborave, a slabija da popune ono, što se je već učilo. Kod djece treba samo što više opetovati. Ona se brzo nauče, ali zato brzo i zaborave, nu sveudiljnim opetovanjem nauče se djeca dobro i točno pripoviedati. Nadalje to činim zato, što mi preostaje više vremena za uvježbanje i izpitivanje tumačenoga. Kako vidiš, uzimljem i po koji takav primjer, kakav nisam prošle godine uzeo, a to činim samo radi promjene ili što nisam mogao ni jednoga od onih upotrebiti. Ako ti je premnogo sve te primjere uzeti, a ti uzmi koliko ti volja, nu ja ti velim, da se mogu svi uzeti, i to u dva do tri puta. Ja sam tako radio kroz sve dosadanje godine moje službe, pa sam svršio, jer vremena ima dosta za drugi razred. Djeca vrlo rado slušaju pripoviesti, a osobito kad i kad koju iz života.

Na koncu svake istine obnovi sve, što si o toj istini govorio. Daj i sve primjere pripoviedati, to bo je za djecu odmah opetovanje, a i sâm se najbolje osvjedočiš, koliko djece zna ili ne zna i kako znade. Ne žali u tu svrhu uviek jedan sat posvetiti.

Opetovanje.

Zašto smo na svietu? Kako ti poznaš dragoga Boga? Po njegovih dobročinstvih. — Koja su to dobročinstva, koja ti dragi Bog dieli? Život, zdravlje, hrana, odielo, obuća i sve, što trebam za dušu i tielo. Zašto moraš ljubiti dragoga Boga? Kada ljubiš dragoga Boga? Kad se čuvam, da ga nijednim griehom ne uvriedim. Zašto moraš služiti dragomu Bogu? Jer mi daje život, zdravlje, i sve što mi treba za dušu i za tielo. Kada služiš dragomu Bogu? Kada činim ono, što je Bogu drago, t. j. kada činim ono, što od mene zahtjeva. — Što dragi Bog zahtieva od tebe? — Dragi Bog zahtieva od mene, da mu se pobožno molim, rado idem u crkvu, marljivo se učim i rado

slušam svoje roditelje i učitelje. — Pa što će ti zato dati dragi Bog, ako ga spoznaš, ljubiš i njemu služiš? — Dati će mi nebo.

Što je nebo? Možemo li si što boljega i ljepšega na ovom svietu pomisliti? — Što uživaju pravednici na nebu? Kako se to razumije: uživaju vječno blaženstvo?

Tko te uči najbolje poznavati Boga? — Zašto nas upravo kršćanska vjera uči najbolje spoznati dragoga Boga? Jerbo se ona samo s tim bavi. Što će to reći: u obće vjerovati? To će reći, držati za istinu, što nam tko kaže.

Što je to kršćanski vjerovati? Što mora svaki kršćanin prije svega vjerovati? — Koja je prva istina? Druga? — Treća? — Četvrta? — Peta? — Koja je dakle prva istina?

Tko je Bog? Zašto velimo, da je dragi Bog gospodar neba i zemlje? Komu on zapovieda na nebu? A komu zapovieda na zemlji? Tko ga sve mora slušati? Zašto velimo, da nam je od Boga sve dobro?

Je li više nego jedan Bog? Prekriži se! Koliko je u Bogu osoba? Kako se zovu? Tko te je stvorio? Tko te je odkupio? Gdje te je Bog Sin odkupio? Tko te je posvetio? Gdje te je Bog Duh Sveti posvetio? — Jesu li ove tri osobe više nego jedan Bog?

Je li Bog počeo kada živjeti? Kad je čovjek počeo živjeti? Kad su životinje počele živjeti? — Odkada su na ovom svietu stabla, cvieće, gore, brda, potoci rieke i t. d.? Hoće li sve, što je na ovom svietu imati kada svoj kraj? — Tko je jedini, koji ne ima ni početka ni kraja?

Gdje je Bog? Ima li koje mjesto, gdje dragi Bog ne bi bio? — Tko nam je kazao, da je dragi Bog svagdje, t. j. na nebu, na zemlji i na svakom mjestu? — To nam je kazao sam dragi Bog.

Zna li Bog sve? Što mi znademo sada u školi? Znaš li ti, što se sada sbiva kod tvoje kuće? — Je li tkogod i to znade, što se sada sbiva i kod tvoje kuću? — Zašto to dragi Bog znade? — Tko više znade, vi u II. razredu, ili ona djeca, koja su istom u prvom razredu? — Zašto? — Tko zna od

vas više? — Ima li tko od ljudih, koji sve znade, što je na svietu? — Zašto ne ima? — A tko ipak sve znade? — Sam dragi Bog. Kako se zato zove dragi Bog, jer sve znade? — Što će reći »Bog je sveznajući«? — Što mi sve sada vidimo u školi? — A vidiš li ti, što ima sve u drugom kojem razredu? — Vidiš li u mraku? Može li se tko pred- njim sakriti? — Kako se zato zove dragi Bog jer on sve znade i vidi? — Što će to reći, Bog je svevideći? — Je li ti Gjuro vidiš, što ja sada mislim? — Je li ja znam, što ti misliš? — Je li tko od ljudi zna, što mi sada mislimo? A tko ipak znade i ono, što mi mislimo? Dragi Bog. Mogu li nas ljudi prevariti? — Zašto? — A može li tkogod prevariti dragoga Boga? — Zašto ne može? — O Milici i Dragici neka pripovieda Šandor! Što se učimo iz te pripoviesti? — O Kainu i Abelu pripoviedaj Dorice? Što se učimo iz te pripoviesti?

Možemo li mi Boga vidjeti? Imaš li ti tielo? Vidiš li ga? Imaš li dušu? Vidiš li svoju dušu? Zašto ne vidiš? Je li naša duša duh? Zašto? A što imamo još osim duše? — Tielo. Je si li ti zato duh? Nisam. Da što velimo zato, jer imamo u svojem tielu dušu? Velimo, da imamo duh. Zašto velimo da je Bog duh? Jer ne ima tiela. Zašto ga dakle ne vidimo?

Može li Bog sve učiniti? Pjesmicu reci ti! Što ti možeš već raditi? Tko može više od tebe? Mogu li ljudi sve raditi bez tudje pomoći? Što n. pr. ne mogu ljudi bez tudje pomoći raditi? A što je to, što ne može nitko od ljudi učiniti? Nitko ne može učiniti, da ne umre. Može li dragi Bog sve bez tudje pomoći? O stvaranju svieta pripoviedaj Josipe! Je li tko od ljudi može tako štogod stvoriti?

Kako zovemo Boga zato, što može sve učiniti? Što će to reći: »Bog je svemogući?«

II. Istina. Bog u tri osobe.

Draga djeco! Ja sam vas učio odmah u početku katekizma, da svaki kršćanin prije svega mora vjerovati pet

istina. Reci mi dakle ti, koja je prva istina? Koja je druga istina? Dobro si rekao, da su u Bogu tri osobe. Do sada sam vam govorio samo o Bogu. Vi znate, da dragi Bog živi od vieka do vieka; — vi znate, da je dragi Bog svagdje, na nebu, na zemlji i na svakom mjestu, — vi znate, da je dragi Bog duh i da je on svemoguć, — mi smo zadnji put kazali, da je samo jedan Bog. Sada ću vam kazati, da su u Bogu tri osobe. Pazite dobro! — Toma, uzmi katekizam i čitaj II. istina: Bog u tri osobe. Prvo pitanje!

9. Koliko je osoba u Bogu?

U Bogu su tri osobe: Otac, Sin i Duh Sveti.

Ded se prekriži ti Marko! Koliko si osoba ovdje spomenuo? Tri. — Da su u Bogu u istinu tri osobe to se učimo najbolje u pripoviesti o krštenju Isusovu. — Iz koje se pripoviesti učimo, da su u Bogu tri osobe? Kad smo učili tu pripoviest? Lani u I. razredu.

Napomena. Sada pozovi jednog od najboljih učenika, da pripovieda točno «Krštenje Isusovo«. Ako dotičnik ne bude točno pripoviedao, onda pripoviedaj sam i to methodom, kao u I. razredu. *Krštenje Isusovo.*

Uporaba. Koliko se je ovdje pokazalo Božanskih osoba? — Tri. — Kako se je pokazala prva Božanska osoba? — Bog Otac se je pokazao, kad je govorio: »Ovo je Sin moj ljubazni, koji je po mojoj volji«! — Kako se je pokazala druga Božanska osoba? Bog Sin se je pokazao, kad je u vodi stajao, a Ivan ga krstio. Kako se je pokazala treća Božanska osoba? Bog Duh Sveti se je pokazao u slici bieloga goluba kad je sletio s neba nad Isusovu glavu.

Sada ne može nitko dvojiti o tom, da su u Bogu u istinu tri osobe, jer to nije kazao nitko od ljudi, nego sam Bog. — Možemo li još dvojiti, da su u Bogu tri osobe? Zašto ne?

Vidite, draga djeco, svaka i pojedina od svih triju božanskih osoba je pravi Bog. — Čitaj iz katekizma drugo pitanje ti Ivane.

Napomena. Ne razvijam djeci pojma »osobe«, jer mi se čini pretežko i neshvatljivo za II. razred, nego to tumačim istom u III. razredu.

10. Je li Otac Bog?

Jest, Otac je pravi Bog.

Što smo do sada učili o dragom Bogu? — Učili smo do sada, da Bog živi od vieka do vieka, da je svagdje, na svakom mjestu, — da sve zna i vidi, — da je duh, te ga ne možemo vidjeti i da je on svemoguć. Živi li tko od ljudi od vieka? Gdje smo mi sada? U školi. A bismo li mogli mi sada ujedno biti i kod kuće? — U drugom kojem razredu? U crkvi i t. d.? Zašto ne? Jer nismo Bog. Samo je dragi Bog posvudan. Vidite li vi mene? Zašto? Jer imam tielo. Vidite li dragoga Boga? Zašto ne? Jer je on duh. Česa on ne ima kao duh? Što vi do sada znate? Znademo dragomu Bogu se moliti, čitati, pisati, računati, plesti i t. d. A tko znade od vas više i bolje? Učenici u III. i IV. razredu. A tko znade od učenika bolje? Učitelj. — A da li i on sve znade? Zašto? Jer samo dragi Bog sve znade. Česa nitko na svietu ne zna? Nitko ne zna, kad će umrieti, ne zna, što ga do godine čeka, — hoće li mu duša doći u nebu ili u pakao. Zašto toga nitko ne zna? Jer to zna samo dragi Bog. Tko može učiniti sve, što hoće? — Samo dragi Bog. Vidite, draga djeco, sve što smo do sada kazali, to sve može Bog Otac. Tko te je stvorio? Bog Otac. Pa to može i Bog Sin i Bog Duh Sveti, zato kažemo:

11. Je li Sin Bog?

Jest, Sin je pravi Bog.

12. Je li Duh Sveti Bog?

Jest, Duh Sveti je pravi Bog.

Tko te je odkupio? Gdje te je Bog Sin odkupio? Tko te je posvetio? Gdje te je Bog Duh Sveti posvetio?

13. Pa je li ipak samo jedan Bog?

Jest, ove tri osobe samo su jedan Bog?

To mi, draga djeco, ne možemo dokučiti svojim razumom, naime kako je to, da su u Bogu tri osobe, a samo jedan Bog, nego to moramo samo pobožno vjerovati. Možemo li dokučiti svojim razumom, da su u Bogu tri osobe, a samo jedan Bog? Zašto ne možemo? Nego što moramo činiti?

Da nitko od ljudi ne može dokučiti, da su u Bogu tri osobe, a samo jedan Bog, to ćete se naučiti još bolje iz sliedeće pripoviesti o sv. Augustinu i presvetom Trojstvu.

Sveti je Augustin bio biskup u Africi. On je bio veoma pametan i učen. On je htjeo dokučiti svojim razumom, kako je to moguće, da su u Bogu tri osobe, a samo jedan Bog.

Tko je bio sveti Augustin? Kakov je on bio čovjek? Što je on htjeo svojim razumom dokučiti?

Jednoga dana se je sv. Augustin šetao pokraj mora, Tu opazi jedno maleno diete, gdje sjedi kraj mora, te malenom školjkom grabi vodu u jednu jamicu, koju si je samo izkopalo.

Kuda se je šetao sv. Augustin? Što je spazio? Što je ono diete radilo?

Sv. ga Augustin upita: »Sinko, što to radiš?« Diete mu odgovori: »Rada bih ovo more pregrabiti u ovu malu jamicu.« Na to mu sv. Augustin reče: »To nije moguće, moje diete.« Diete mu odgovori: »Još ću prije cielo more u ovu jamicu pregrabiti, nego što ćeš ti dokučiti, kako je

moguće, da su u Bogu tri osobe, a samo jedan Bog. — Na to djeteta ne stane.

Što je sv. Augustin pitao diete? Što mu je diete odgovorilo? Što je sv. Augustin rekao djetetu, kad je čuo, da želi cielo more pregrabiti? A što je diete na to odgovorilo sv. Augustinu?

Ono diete bio je angjeo Božji, po kojem je dragi Bog javio sv. Augustinu, da se badava muči, jer to nije moguće niti jednomu čovjeku dokučiti svojim razumom, kako je to, da su u Bogu tri osobe, a samo jedan Bog. Na to je sv. Augustin otišao kući i nije više o tom mislio.

Tko je bio ono diete? Što je dragi Bog javio sv. Augustinu po angjelu? Kamo je onda otišao sv. Augustin? Je li još i dalje o tom mislio, kako je to, da su u Bogu tri osobe, a samo jedan Bog? Zašto ne? Tko mi zna cielu pripoviest?

Sveti je Augustin bio biskup u Africi. On je bio veoma pametan i učen. On je htio dokučiti svojim razumom: kako je to moguće, da su u Bogu tri osobe, a samo jedan Bog. Jednoga se je dana sv. Augustin šetao pokraj mora. Tu spazi jedno malo diete, gdje sjedi kraj mora, te malenom školjkom grabi vodu u jednu jamicu, koju je samo izkopalo bilo. Sv. Augustin ga upita: »Sinko, što tu radiš?« Diete mu odgovori: »Rada bih ovo more pregrabiti u ovu jamicu«. Na to mu Augustin reče: »To nije moguće, moje diete!« Diete mu odgovori: »Još ću prije cielo more pregrabiti u ovu jamicu, nego što ćeš ti dokučiti, kako je moguće, da su u Bogu tri osobe, a samo jedan Bog.« Na to djeteta ne stane. To diete bio je angjeo Božji, po kojemu je dragi Bog javio sv. Augustinu, da se badava muči, jer to nije moguće niti jednomu čovjeku dokučiti svojim razumom, kako je to, da su u Bogu tri osobe, a samo jedan Bog. Na to je sv. Augustin otišao kući i nije više o tom mislio.

14. Je li Otac stariji i mogućniji od Sina i od Duha Svetoga?

Nije, sve su tri osobe od vieka, sve su jednako moguće, dobre i savršene.

Ivane, Luka, Mato! Izadjite iz klupe i stanite jedan do drugoga. Jeste li svi tri jednaki po dobi? Nismo. — Koji vas je najstariji? Koji je od tebe mladji? A koji vas je najmladji? Jeste li svi tri jednako jaki? Nismo. — Koji je najjači? Koji je najslabiji? Da li se sva tri jednako učite u školi? Ne. — Koji je izmedju vas najbolji? Koji najgori? — Kod dragoga Boga nije tako. Otac nije stariji od Sina i Duha Svetoga, — Sin nije stariji od Otca i Duha Svetoga, — a Duh Sveti nije stariji od Otca i Sina. — Tako isto ni jedan od njih nije mogućniji, bolji ili ma u čem savršeniji: nego sve su tri osobe jednako moguće, dobre i savršene. A zašto? — Jer su sve tri samo jedan Bog.

15. Kako se jedno božanstvo u tri osobe zove jednim imenom?

Jedno božanstvo u tri osobe zove se jednim imenom: Presveto Trojstvo.

Uporaba. Jeste li već vidjeli sliku ili kip Presvetoga Trojstva? Jeste li motrili na našem glavnom trgu uzidani spomenik Presvetoga Trojstva? Koji bi mi znao kazati, kako se slika Presveto Trojstvo?

Otac sjedi poput sjedoglava starca, oslonio noge na kruglju zemaljsku. U ruci mu je žezlo. Njemu na desnoj strani Bog Sin s križem u ruci, a Bog Duh Sveti je povrh glave Otca i Sina u slici biela goluba.

16. Kako pokazujemo, da vjerujemo u Presveto Trojstvo?

Da vjerujemo u Presveto Trojstvo, to pokazu-

jemo, kada se križamo, jer onda izgovaramo: U ime Otca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Što pokazujemo kad se križamo ili krstimo? Pokazujemo, da vjerujemo, da su u Bogu tri osobe i da nas je druga božanska osoba, Bog Sin, na križu odkupio.

Koliko je u Bogu osoba? Kako se zovu? Kako se ove tri osobe zovu jednim imenom? Kako pokazujemo, da vjerujemo u Presveto Trojstvo? Što pokazujemo, kad se križamo ili krstimo?

Uporaba. Draga djeco! Križati ili krstiti se treba prije i poslije svakoga posla, — prije i poslije molitve. Tako n. pr. vam treba da se krstite u jutro, čim ustanete, kad počimate učiti lekciju, kad idete k stolu, — kad ste naučili lekciju, — poslije jela, — kad vas je strah n. pr. u mraku, kada jako grmi, ili kad je vatra i t. d.

Kada treba da se krstite? A zašto vam preporučam, da se tako često križate? Zato, jer je to veoma dobro i spasonosno, jer nam sv. križ u svem pomaže. — Pa kad ste danas bili dobri i pazljivi, to ću vam pripoviedati nešto o sv. križu.

Neki neznabožac imenom Aristodem, uviek je prkosio sv. Ivanu i govorio: »Ako izpiješ punu čašu otrova, pa ti ne bude naškodilo, onda ću se i ja pokrstiti.

Kako se je zvao onaj neznabožac? — Kako je Aristodem prkosio sv. Ivanu?

Ivan se je prekrižio, uzeo čašu punu otrova i izpio ju. Otrov mu zbilja ništa naškodio nije.

Što je radio Ivan prije nego je uzeo čašu? Je li izpio čašu punu otrova? Je li mu naškodio?

Pripoviedaj cielu pripoviest!

Neki neznabožac imenom Aristodem, uviek je prkosio sv. Ivanu i govorio: »Ako izpiješ čašu punu otrova, pa ti ne bude naškodilo, onda ću se i ja pokrstiti«. Ivan se je prekrižio, uzeo čašu punu otrova i izbio iu. Otrov mu zbilja ništa nije naškodio.

Uporaba. Što imate činiti, kada se počimljete učiti lekciju? Što kad ustajete? Što kad vas je od česa strah? Što kad bi vam tko dao otrova, pak bi vas prevario da pijete?

Kako glasi II. istina? Odakle se najbolje učimo, da su u Bogu tri osobe? Pripoviedaj »krštenje Isusovo«. Kako se je dakle pokazao Bog Otac? Kako Bog Sin? Kako Bog Duh Sveti? Je li svaka ova osoba pravi Bog? Pa je li ipak samo jedan Bog? Možemo li mi to dokučiti svojim razumom? Nego što moramo? Moramo samo vjerovati. Koji mi znade liepo pripoviedati o sv. Augustinu? Ja, — ja. — Pripoviedaj!

Što se učimo iz te pripoviesti? Je li Otac stariji ili mogućniji od Sina? Jesmo li i mi ljudi svi jednaki po dobi, veličini, znanju itd.? Nismo. A je li tako i kod dragoga Boga? Kako se jedno božanstvo u tri osobe zove jednim imenom? Jeste li vi vidjeli sliku presvetoga Trojstva? Bi li mi znao kazati, kako je naslikana? Jeste li vidjeli već i spomenlk ili kip Presvetoga Trojstva? Gdje? Na trgu. Kako pokazujemo obično, da vjerujemo u Presveto Trojstvo? Kada se treba križati ili krstiti? Zašto vam se preporuča, da se često križate? Dragutin smije još sada pripoviedati o sv. Ivanu i Aristodemu. — Što se učimo iz ove pripoviesti?

Napomena. Na koncu svakoga paragrafa obnovi ono, što si predavao, da predočiš djeci neku cjelinu, o kojoj si danas govorio.

III. Istina. Bog je stvorio sviet, uzdržava ga i upravlja.

§. 1. O svietu u obće.

17. Zašto zovemo Boga stvoriteljem svieta?

Boga zovemo stvoriteljem svieta, jer je on stvorio nebo i zemlju i sve, što je na njih.

Draga djeco! Zato, jer je Bog stvorio cieli sviet, zovemo ga stvoriteljem svieta. Ovdje ću vam dvoje iztumačiti. Prvo, što će reći »stvoriti«?, a drugo, što razu-

mijemo pod riečju »s v i e t«? — Što ću vam iztumačiti? Ti, ti.

Na prvu točku odgovara nam katekizam. Čitaj iz katekizma drugo pitanje!

18. Što će reći stvoriti?

Stvoriti reći će nešto od ničesa učiniti.

Naš je premilostivi car i kralj veoma moguć vladar, ali on ne može ništa stvoriti. Naš sv. otac papa jest još mogućniji od svih vladara, jer upravlja cieli sviet katolički, ali ni on ne može ništa stvoriti, to jest, štogod od ničesa načiniti. To može samo dragi Bog, jer je on svemoguć. Što će reći stvoriti? Tko je veoma moguć? — Naš vladar. Pa može li on štogod stvoriti. Zašto ne? Tko je još mogućniji od svih vladara? Zašto sv. otac papa? Pa može li on štogod stvoriti? Zašto ne može? Tko samo može štogod od ničesa učiniti? Zašto samo dragi Bog?

Uporaba. Tko je napravio klupu, u kojoj sjedite? Što je stolar trebao sve, da napravi klupu? — Dasku, alat ili orudje, testeru, sjekiru, čekić, klješta, blanjalo itd. Bi li stolar mogao napraviti klupe bez daske i bez alata. Zašto ne? Jer nitko ne može štogod bez ičesa načiniti, već samo dragi Bog.

Za dva, za tri dana biti će velika svetkovina, a ti, Ivo ne imaš nove haljine. Tvoja mama kupi u dućanu tvari i dade krojaču, da ti sašije haljinu, pa mu kaže: »Vrieme je kratko, da ste mi stvorili ovu haljinu za mojega sina Ivu!« Krojač zbilja u rečeni dan donese haljinu, a mama mu reče: »Baš ste ju stvorili!« Ivo! kaži mi sada, je li krojač zbilja stvorio tvoju haljinu? Zašto nije? — Jer ju ne bi mogao napraviti, da mu mama nije kupila tvari. Što je mama tim htjela reći, kad je kazala, baš ste mi stvorili haljinu? Tim je htjela reći, da se je požurio što bolje.

Čija je ona stvar, koju si sam napravi, ili dade napraviti? Onoga, tko ju je napravio ili dao napraviti.

Tako, vidite, pošto je dragi Bog stvorio sviet, zatoga punim pravom nazivamo stvoriteljem svieta. A sad ću vam kazati, što razumijemo pod riečju »sviet«? Pod riečju »sviet« razumijemo sve, što je izvan Boga. Nu vi ćete me bolje razumjeti, ako vam kažem: Pod riečju »sviet« razumijemo sve, što je na ovoj zemlji i sve što je na nebu. Što razumijemo pod riečju »sviet«?

Uporaba. Ded mi ti, Mijo, nabroji sve, što znadeš, čega sve ima na ovom svietu? — Ima mužkaraca, žena, djece, raznih životinja, gradova, sela, kuća, gora, planina, dolina, rieka, potoka, izvora itd.

Marice! Ded ti nabroji sve, što znadeš, da ima u nebu. U nebu su osim dragoga Boga angjeli i još drugi svetci i svetice Božje.

19. Kako je Bog stvorio nebo i zemlju?

Bog je samo htio da bude, pak je odmah postalo nebo i zemlja.

Čim Bog r'ječcu budi reče,
Nebo zemlja posta veće,
Posta svjetlo i razd'jeli,
Mrklu noć i danak b'jeli.

Ovo se pitanje tumači u pripoviesti o stvaranju svieta. Koja mi znade još od prošle godine dobro pripoviedati tu pripoviest?

Napomena. Daj pripoviedaj ti stvaranje svieta onako, kako ste se učili u prvom razredu.

Uporaba. Što je dragi Bog stvorio prvi dan? — Kako je dragi Bog stvorio svjetlo? — Što je dragi Bog stvorio drugi dan? — Kako je dragi Bog stvorio plavi svod nebeski ili tvrdinu nebesku? — Što je dragi Bog treći dan rekao? — Kako je dragi Bog razdielio vode? — Kako je dragi Bog stvorio zelenu travu, mirisavo cvieće i plodovito drveće? — Što je dragi Bog stvorio četvrti dan?

— Kako je dragi Bog stvorio sunce, mjesec i bezbrojne zviezde? — Što je dragi Bog stvorio peti dan? — Kako je dragi Bog stvorio ptice u zraku, a ribe u vodi? — Što je dragi Bog stvorio šesti dan? — Kako je dragi Bog stvorio sve četveronožne i druge životinje?

20. Što čini Bog, da sviet ne propadne?

Da sviet ne propadne, Bog uzdržava i upravlja sviet.

Vi imate kuću, u kojoj stanujete. Pa tko je gospodar vaše kuće? Tata. — Dobro. — A jeste li vi već vidjeli, da je tata zovnuo zidare, koji su kuću popravljali, na novo mazom nabacali, pobielili. Je ste li vidjeli, da je vaš tata zovnuo tesare, koji su popravili krov? Jesmo. — A sad pazite, pak ću vam kazati, zašto je vaš tata to radio.

On je zato dao kuću popravljati, jer bi se inače kuća kvarila, te malo po malo rušila sve dalje. — Krov bi curio, gradja bi struhnula, dok se napokon ne bi ciela kuća srušila. A da to ne bude, mora se kuća često popravljati. — Tako radi i dragi Bog s ovim svietom. On ga naime uzdržaje, jer bi sviet inače propao.

Tko je gospodar u vašoj kući? Tata? — Tko u vašoj kući zapovieda i koga moraju svi slušati? — Tko dakle upravlja vašom kućom? Tata.

Tako i dragi Bog upravlja ovim svietom.

Što čini Bog, da sviet, koji je stvorio, ne propadne? — Tko je gospodar u vašoj kući? — Što čini vaš tata, da vam se kuća ne sruši? On ju popravlja. — Kako ju popravlja? — Bi li i ovaj sviet propao, kad ga ne bi dragi Bog uzdržavao?

21. Što će reći: Bog uzdržava sviet?

Bog uzdržava sviet reći će: Bog čini, da sviet stoji, dokle je njemu drago.

Draga djeco! Ja sam vam kazao, što čini vaš otac, da vam se kuća ne sruši. — A sada mi recite: Da li vaš otac smije i može prodati kuću, a da vas djecu niti ne pita? Smije i može. — Dobro ste mi odgovorila. Nu recite mi: kad bi vaš otac htio, bi li on mogao vašu kuću dati srušiti? — Bi. — Dakle vidite! Vaš otac bi mogao vašu kuću prodati, ili srušiti danas, sutra, prekosutra, dakle kad hoće. — Kuća vaša stoji samo dotle, dokle vaš tata hoće; — kad bi dragi Bog hotio, ovaj bi sviet danas nestao i nas nikada više ne bi bilo na svietu.

Što će reći: Bog uzdržava sviet? Smije i može li vaš otac kuću prodati? Može li ju dati srušiti? Dokle će dakle stajati vaša kuća? A dokle će stajati ovaj sviet? Bi li moglo ovog svieta još danas ne stati? Bi li onda tko od nas ostao na ovom svietu? Tko može učiniti, da ne stane ovog svieta? — Samo dragi Bog.

22. Što će reći: Bog upravlja sviet?

Bog upravlja sviet, reći će: Bog skrbi za sve, kako je njemu drago.

Ja sam vam već kazao u prošlom pitanju, da vašom kućom upravlja vaš otac. — A sada pazite, pa ću vam kazati, što će to reći »upravljati kućom«. Kućom upravljati reći će: a) skrbiti se za sve, što treba u kući, oko kuće, pak i za one, koji su u kući. Tako se vaš dobri otac brine za vas; on se brine, kako da se u školi učite sve, što će vam u životu biti koristno a duši spasonosno; on se brine za vaše odielo, obuću, za knjige, za hranu itd.; on se brine i za majku, i za sluge i služavke; — kad u kući što manjka, brine se, kako će to kupiti i nabaviti.

Što će reći »upravljati kućom?« — Skrbiti se za sve. — Tko se skrbi za sve u vašoj kući? Zašto za sve skrbi u vašoj kući otac?

Kućom upravljati reći će b) rediti i ravnati u kući

sve po svojoj volji. Ja sam vam već kazao, da u vašoj kući zapovieda vaš otac. On zapovieda slugi ili služkinji, što će danas raditi; on zapovieda vam, da se učite, zadaće pišete; on zapovieda, da vam se napravi nova oprava i t. d. Tako vaš otac u kući redi i ravna, kako je njemu drago.

Tko zapovieda u vašoj kući? Što zapovieda otac slugi? Služavki? Vam? Tko redi i ravna u vašoj kući, kako je njemu drago?

Tako, draga djeco, i dragi Bog redi i ravna na ovom svietu. On zapovieda, kada da sunce sjaji, kada da kiša, led i snieg pada; on odredjuje, kada će nas koji umrieti, kad će nas tko biti sretan ili nesretan.

Koji mi sada znade reći, kako dragi Bog skrbi za sve, i sve ravna? — Ja! ja! ja! — Stjepane reci! On sve zapovieda, on sve odredjuje. — Što sve zapovieda dragi Bog? — Što odredjuje dragi Bog?

Pazite, draga djeco, pripoviedat ću vam sada jednu crticu iz biblijske povjesti, da vidite, kako se dragi Bog za sve skrbi. Pripoviedat ću vam o Mojsiji, kako ga je dragi Bog izbavio.

Što ću vam pripoviedati? Ti, ti.

Egipatski je kralj zapovjedio, da se svako mužko diete hebrejsko, kada se rodi, baci u rieku Nil.

Što je egipatski kralj zapovjedio? Koja djeca da se bace u rieku Nil? Kako se zove rieka, u koju su egipćani bacili hebrejsku djecu?

U to vrieme rodi jedna Izraelka zdravo i veoma liepo mužko diete. Ona ga je vrlo rado imala, kao što i vas vaša majka rado ima, pa zato ga sakrivala u svojoj kući do tri mjeseca, da joj ga ne otmu.

Što je kralj zapovjedio? Što se u to vrieme sgodi? Kakovo je bilo diete, koje je u to vrieme rodila jedna Izraelka? Je li ga odmah ugušila ili bacila u Nil? Zašto nije? Što je s njim radila? Kako dugo ga je sakrivala?

Pa kad ga nije mogla više sakrivati, onda je splela košaricu od trstike i šaša, izvana ju dobro smolom oblila, da ne može voda u nju, zatim je metnula svoje diete unutra, pa odnesla i metnula košaricu s dječakom u trsku kraj rieke Nila — a sestra dječakova je stajala u okrajku i gledala, što će biti.

Kako je dugo ona Izraelka sakrivala svoje diete? A što je s njim uradila, kad ga više nije mogla sakrivati? Od čega je splela košaricu? — Čim ju je izvana dobro oblila? Zašto? — Kamo je odnesla košaricu? Kamo ju je metnula? Tko je stajao u okrajku?

U isto vrieme dodje na rieku Nil kraljeva kći kupati se, a s njom dodju i njezine dvorkinje. Na jedan put opaziše onu košaricu na vodi u trsci. Kraljeva kći znatiželjna, što bi to moglo biti, zapovjedi jednoj dvorkinji, da zagazi te izvadi košaricu.

Što je uradila ona hebrejka sa svojim sinom, kad ga je doniela do rieke Nila? Tko je u okrajku stajao? — Tko je došao u isto vrieme k Nilu? Što je htjela kraljeva kći? Tko je još s njom došao? Što su na jedan put opazile na vodi? Zašto je kraljeva kći zapovjedila, da izvade onu košaricu?

Kad su košaricu izvadili iz vode, otvore ju i u njoj nadju zdravo mužko diete, gdje plače. Kraljevoj se kćeri diete veoma smili i buduć da je iz vode izvadjeno, dade mu ime »Mojsija«, to će reći: iz vode izvadjen.

Kada su košaricu izvadili iz vode, što su našli u košarici? Komu se je diete veoma smililo? Kakvo mu je ime nadjenula? Što će to reći »Mojsija«?

To je sve gledala Mojsijina sestra iz okrajka. Ona pritrči k onoj družbi i vidivši, da se kraljevoj kćeri diete mili, reče joj: »Ako hoćeš, ja ću ti dovesti odmah ženu, koja će to diete odhraniti.« Kad je kraljeva kći na to privoljela, ode i dovede svoju majku. Kraljeva kći joj reče: »Odhrani mi ovo diete, a ja ću te za to već nagraditi.«

Dok su oni vadili košaricu i motrili diete, tko je to sve gledao? Pa komu se je Mojsijina sestra približila? — Što je kazala kraljevoj kćeri? — Je li kraljeva kći na to privoljela? — Pa koga joj je dovela? Što je kraljeva kći kazala onoj ženi?

Sad je Mojsijina majka odniela kući svoje drago diete i odhranila ga. Kad je Mojsija odrasao, predala ga je kraljevoj kćeri. Od sada je Mojsija ostao na kraljevskom dvoru. Mojsija je kasnije postao prorokom Božjim, — izveo je narod iz Egipta i dobio od dragoga Boga deset zapoviedi.

Kad je Mojsija odrasao, komu ga je majka onda predala? Što je radio Mojsije na kraljevskom dvoru? Što je Mojsije kasnije postao? Što mu je dragi Bog dao?

Uporaba. Vidite, draga djeco, kako se je dragi Bog za Mojsiju brinuo. Tako se je brinuo, da ga nisu majci mogli oteti, čim ga je rodila; — nego mu je splela košaricu i oblila ju izvana dobro smolom, pak odnesla na vodu. Bog je dao, da je u isto vrieme došla kraljeva kći k Nilu kupati se; — da ga je opet njegova vlastita majka dobila, da ga odhrani; — da je uzgojen na kraljevskom dvoru itd.

Tko se je skrbio za Mojsiju? Ti, ti! — Kako se je dragi Bog skrbio za Mojsiju?

Koji mi znade sada pripoviedati cielu tu pripoviest?

Egipatski je kralj zapovjedio, da se svako mužko diete hebrejsko, kad se rodi, baci u rieku Nil. U to vrieme rodi jedna Izraelka zdravo i veoma liepo mužko diete. Ona ga je vrlo rado imala, za to ga je sakrivala u svojoj kući do tri mjeseca, da joj ga ne otmu. Kada ga više nije mogla sakriti, splela je košaricu od trstike i šaša, izvana ju dobro smolom oblila, da ne može voda u nju. Sad je unutra metnula svoje diete, pa odnesla i metnula košaricu s dječakom u trsku kraj rieke Nila, — a sestra je dječakova stajala u okrajku i gledala, što će biti.

U isto vrieme dodje k rieci Nilu kraljeva kći kupati se, a s njom dodjoše i njezine dvorkinje. Na jedan put opaziše onu košaricu na vodi u trsci. Kraljeva kći znatiželjna, što bi to moglo biti, zapovjedi jednoj dvorkinji, da zagazi i izvadi košaricu. Kad su košaricu izvadili iz vode, otvore ju i u njoj nadju zdravo i veoma liepo mužko diete. — Kraljevoj kćeri diete veoma omili, a buduć da je iz vode izvadjeno, nadjene mu ime »Mojsija«, to će reći: »iz vode izvadjen«. To je sve gledala Mojsijina sestra iz okrajka. Ona pritrči k onoj družbi, pa vidivši, da se kraljevoj kćeri diete mili, reče joj: Ako hoćeš, ja ću dovesti jednu ženu, koja će ti diete odhraniti. Kad je kraljeva kći na to privoljela, ode i dovede svoju majku. Kraljeva kći joj reče: »Odhrani mi to diete, a ja ću te za to već nagraditi!« Sad je Mojsijina majka odniela kući svoje drago diete i odhranila ga. Kad je Mojsija bio već odrasao, predala ga je majka kraljevoj kćeri. Odsada je ostao Mojsija na kraljevskom dvoru. Mojsija je kasnije postao prorokom Božjim, izveo je narod iz Egipta i dobio od dragoga Boga deset zapoviedi.

Što se iz ove pripoviesti učimo, vidimo jasno iz sliedećeg pitanja.

Antune! uzmi katekizam i čitaj pitanje, koje sada sliedi:

Skrbi li dakle Bog i za nas?

Bog skrbi i za nas; jer od njega nam je život i zdravlje, hrana i pilo, stan i odielo i svako dobro za tielo i dušu.

Moja hrana i oprava
Blagodat je Božja prava;
Bog sve ljubi, pak sve dari,
Što kom' treba — svakom stvari;
Božja ruka dala
Na daru joj hvala!

Draga djeco! Pitanje je jasno u odgovoru, pa zato vam ne ću mnogo razglabati, nego vam samo kažem: sam dragi Bog nam je dao život i zdravlje. Ako se razbolimo, zovemo si obično liečnika, da nam pomogne; ali ako dragi Bog ne će, mi ne ćemo ozdraviti, ma k nama došli svi liečnici ovoga svieta. A kad čovjek umre, ne može mu nitko više život natrag povratiti, nego samo dragi Bog. O tom ćete na godinu čuti primjera iz biblijske poviesti.

Tko nam je dao život i zdravlje? Kad se razbolimo, koga si obično zovemo, da nam pomogne? — Pa može li nam liečnik pomoći, ako dragi Bog ne će da mi ozdravimo? A kad čovjek umre, može li mu tkogod na svietu život opet povratiti? A može li to dragi Bog?

Tako nam je hrana i pilo od dragoga Boga. — Dragi Bog daje vašim roditeljem život, zdravlje i svoju svetu milost, da mogu zaslužiti novaca i kupiti za vas kruha, mesa, zelja, brašna itd. — Sam dragi Bog nam je dao mnoge izvore i zdence pune zdrave vode, jer bez vode ne bismo mogli živjeti.

Bog dragi daje roditeljem, da si mogu novaca zaslužiti, i sve, što treba za život pribaviti.

Tako su vam roditelji kupili kuću, u kojoj stanujete, — ili plaćaju stan, — kupuju vam opravice, knjige, pločicu i sve, što vam treba.

Bog nam daje sve, što nam treba za tielo i dušu. Pa što sve trebamo za tielo? Za tielo trebamo život, zdravlje, hranu, pilo, stan, odielo. — Što trebamo za dušu? Za dušu trebamo milost Božju, da se možemo dragomu Bogu moliti, da možemo svoje dužnosti obavljati, da možemo kršćanski živjeti i u nebo doći.

Skrbi li dakle Bog i za nas? — Tko nam daje život? — Kad umremo, može li nas tkogod oživjeti? — Samo dragi Bog. Kada se razbolimo, tko nam daje opet zdravlje? Tko nam daje hranu i pilo? Kako vam to dragi Bog

daje? Što daje on u to ime vašim roditeljem? Što rade vaši roditelji s novci, koje zasluže? — Tko je dao mnoge izvore i zdence? Jesi li vidio ti gdje izvor? — Imate li vi kod kuće zdenac? Bi li mogli bez vode živjeti? — A bi li tkogod mogao učiniti, da voda izvire, gdje on hoće? Ne bi. — To bi mogao samo dragi Bog. A zašto bi mogao samo dragi Bog? Jer je samo on svemoguć. Što će reći: Bog je svemoguć? — Tko je dao novaca vašim roditeljem, kada su kupili kuću, u kojoj stanujete, ili, odakle plaćaju stan? Tko vam kupuje opravu, knjige, pločice i sve, što vam treba? — Tko nam daje sve, što trebamo za tielo i dušu? — Što sve trebamo za tielo? Što trebamo za dušu?

24. Zašto nam Bog toliko dobra daje?

Bog nam toliko dobra daje, jer je on naš predobri otac.

Tko vam daje hranu, odielo, stan, obulo itd.? Vaš otac. Je li on zato dobar? Bi li vam i tko drugi htjeo neprekidno davati, što vam daju vaši roditelji? Vidite draga djeco, mi velimo, vaš je otac dobar, jer vam daje sve, što trebate; ali mi imademo još i drugoga otca, koga ne vidimo, Otca nebeskoga. On nam daje, čega nitko, pa niti naši roditelji ne mogu dati, a to je život, zdravlje i spas duše. Zato velimo, da je dragi Bog naš predobri otac nebeski.

Zašto velite, da je vaš otac dobar? Pa što vam sve daje vaš otac? Može li vam vaš otac dati život, zdravlje, spas duše? Da tko vam može to dati? Samo dragi Bog. Kako zato zovemo dragoga Boga? Zovemo ga našim predobrim otcem nebeskim.

25. Kakvi treba da smo mi Bogu, kad je on naš predobri otac?

Kad je Bog naš predobri otac, mi treba da smo dobra njegova djeca, te da ga nad sve ljubimo.

Ja znam, da vi svi rado imate, t. j. da ljubite svoje roditelje; a kako i ne bi, kada vam oni toliko dobra čine. — Slušate li vi zato vaše roditelje? Otac kaže n. pr.: Ivo uči se! ili donesi mi ovo, — ili slušaj majku, — u školi budi dobar, — u crkvi budi pobožan! Kako će sada Ivo pokazati, da on ljubi svojega otca? Ako to sve učini, što mu je otac zapovjedio. Dobro si mi odgovorio. Ona djeca, koja ne slušaju svojih roditelja, ono su zločesta djeca, i takova djeca ne ljube svojih roditelja. — Sad, draga djeco pazite, a ja ću vam kazati, kada vi ljubite dragoga Boga i kad ste mu dobra djeca. Vi ljubite dragoga Boga, kada činite sve ono, što vam dragi Bog zapovieda. A što mislite, što vam dragi Bog zapovieda? Dragi Bog vam zapovieda, da budete dobra, pobožna, marljiva djeca, da se rado dragomu Bogu molite, da rado idete u crkvu, da rado obdržavate zapoviedi Božje i crkvene. — Kada vi sve to činite, onda pokazujete, da ljubite Boga i da ste mu dobra djeca, jer samo zločesta djeca ne će da čine ono, što dragi Bog zapovieda; — samo zločesta djeca ne će da se dragomu Bogu mole, — da se marljivo uče, — da slušaju, da idu u crkvu itd.

Uporaba. Imaš li ti, Šandore, rado svoje roditelje? — Zašto? — Zašto slušaš otca, kad ti što zapovjedi? — Čim ti dakle pokazuješ, da ljubiš svoga otca? — Ljubi li ono diete svoje roditelje, koje ih ne sluša? — kakovo je to diete? — Kada ti Tomo ljubiš Boga? — A što ti je dragi Bog zapovjedio? — Pa kakovo ćeš ti biti diete, ako budeš činio sve, što ti je dragi Bog zapovjedio? — Čim ćeš ti, Jozo, pokazati, da ljubiš dragoga Boga? — Koja samo djeca to čine? — Dobra — Što čine zločesta djeca? — Ljube li i ona dragoga Boga?

Opetovanje.

Kako glasi III. istina? *Zašto zovemo Boga stvoriteljem svieta?* — *Što će reći stvoriti?* — Tko je na zemlji od ljudi veoma moguć? — Tko još? — Pa može li vladar ili sv. otac papa što stvoriti? — Zašto ne? — Tko samo može iz nečesa što stvoriti? — Tko je napravio tu klupu? — Čega mu je trebalo, da ju napravi? — Čega treba za haljinu, kad vam ju hoće mama sašiti? — Čija je ona stvar, tko ju sâm napravi ili dade napraviti? — Što razumijemo po rieči »sviet«? — *Kako je dragi Bog stvorio nebo i zemlju?* — Pripoviedaj stvaranje svieta! — *Što Bog čini, da sviet, koji je stvorio, ne propadne?* — *Što će reći: Bog uzdržava sviet?* — Što čini tvoj otac, da vam se kuća ne kvari i ne ruši? — Može li otac i prodati vašu kuću? — Zašto? — Dokle će dakle ovaj sviet stajati? — *Što će reći: Bog upravlja sviet?* — Što će reći upravljati »kućom«? — Kako se brine vaš otac za vas? — Tko se brine za majku, sluge? — Tko sve redi i ravna u vašoj kući? — Zašto otac? — Kako dragi Bog skrbi, redi i ravna sve? — Što sve zapovieda dragi Bog? — Što on odredjuje? — Pripoviedaj o Mojsiji! — Što se učite iz ove pripoviesti? — *Skrbi li dakle Bog i za nas?* — Tko nam je dao život i zdravlje? — Kako nam dragi Bog daje hranu i pilo, stan i opravu i sve dobro za tielo i za dušu? — Što sve trebamo za tielo? — Što trebamo za dušu? — *Zašto nam dragi Bog daje toliko dobra?* — Što vam sve daje vaš naravni zemaljski otac? — A čega vam ne može dati? — Tko vam jedino daje život, zdravlje itd.? — Kako ga zato zovemo? — *Kad nam je dragi Bog predobri otac, što moramo mi njemu biti?* — Kako vi ljubite svoje roditelje? — A što vam dragi Bog sve zapovieda? — Čim pokazujete, da ga ljubite?

Napomena. Kod svakoga pitanja nastojim djeci najprije razjasniti pojam o samoj stvari, zatim tumačim, dokazujem samu stvar, a napokon, gdje samo mogu, uporabljam učivo na život. Pojimanjem stvari djelujem na njihov razum, a uporabom na srce i volju. Nekoji vjeroučitelji ne traže, da se djeca katekizam uče od rieči do rieči; al to ne valja. To je stvar bezdvojbena, da nije dosta samo shvatiti i razumjeti, nego treba ono baš i naučiti se,

ako si čovjek želi ono i zapamtiti. Tako je napose kod malene još djece veoma nuždno, da uče katekizam od rieči do rieči, i to s razloga, prvo, što inače stvar ne mogu znati, a drugo, što se sama još ne znadu liepo svojimi riečmi izraziti. Tu metodu propisuju svi pedagozi uz vriednoga Ohlera.

Dobro je, da vjeroučitelj kaže djeci i način, kako se moraju na pamet učiti. On im može kazati od prilike ovako: Draga djeco! Prije nego se počmete učiti svoju lekciju, otidjite, ako je moguće, na samotno mjesto, u sobu, gdje nikoga nema, — ljeti u vrt, dvorište, — ondje se pobožno prekrižite i recite: Bože, budi mi u pomoći! a zatim pročitajte iz katekizma pitanje i odgovor. Odmah zatim kušajte, znate li to na pamet reći. Ako ne znate, a vi pročitajte po drugi put na glas. — Kušajte opet to na izust reći. I tako radite dotle, dok niste jedno pitanje dobro na pamet bez pogrješke naučili. — Tako se učite sva pitanja redom.

Kod izpitivanja djece treba paziti osobito na to, da je se pita što više, ako je moguće kod svakoga predavanja sve pitati, pa ma samo koje pitanje. Tim se djeca priučavaju, da se lekciju uviek uče, jer se nadaju biti pitana. Kod odgovora pako djece treba opet paziti, da djeca odgovaraju što glasnije; nesmiju opet odviše vikati, niti prebrzo govoriti. — Tako isto treba, da i vjeroučitelj djeci govori glasno i jasno. Zato je za njega najbolje mjesto, ako stoji u sredini škole, ili sjedi za stolom.

§. 2. Angjeli.

Zadnji put sam vam govorio o Bogu kao stvoritelju svieta. Kazao sam vam ujedno i što razumijemo pod svietom. — Da, draga djeco! Svjetlo, plavi svod nebeski, rieke, potoci, more, trava, cvieće, stabla, gore, planine, doline, sunce, mjesec i zviezde, — ptice, ribe, svakovrstne četveronožne i druge životinje, ljudi, to je sve sviet i to vidivi sviet, jer mi to sve vidimo. I o tom smo vidivom svietu mi govorili. — Ali znajte, da je dragi Bog stvorio još jedan drugi sviet, kojega mi ne vidimo, a to su angjeli, o kojih baš sada kanim vam govoriti. — Mi smo već u I. razredu učili o angjelih, zato će vam ovo biti sada lahko naučiti se.

26. Je li Bog stvorio samo ovaj sviet, koji vidimo?

Bog je stvorio još sviet, koga ne vidimo, a to su nebrojeni dusi, koje zovemo angjeli.

Koj je to vidivi sviet? — Zašto velimo, da je vidiv? — A ima li i nevidivi sviet? — Koji je to nevidivi sviet? — Zašto velimo nebrojeni dusi? — Zato, jer je dragi Bog stvorio toliko angjela, da ih ne možemo ni prebrojiti. — Zašto se angjeli zovu nevidivi sviet? — Jer ih ne vidimo.

Napomena. Dobro bi bilo sada opet uvrstiti pitanje, što su angjeli; a za tim istom kazati njihovo stanje. Moglo bi se to ovako po prilici izvesti.

Što su angjeli? — Angjeli su čisti dusi, koji imadu razum i slobodnu volju, a tiela ne imaju.

Angjeli su čisti dusi, jer oni nisu nikad sagriešili, a niti mogu više kada sagriešiti; oni su čisti od svakoga grieha. — Ima i nečistih duhova, a to su vragovi u paklu; oni su sagriešili, pa zato su nečisti i zato ih je dragi Bog bacio u pakao.

Zašto kažemo, da su angjeli čisti dusi? — Mogu li angjeli ikada još sagriešiti? — Od čega su oni čisti? — Ima li i nečistih duhova? — Koji su to? — Zašto su oni nečisti? — Kamo ih je dragi Bog zato bacio?

Angjeli imadu razum i slobodnu volju. — I mi, draga djeco, imademo razum, kojim spoznajemo i razlikujemo ono, što je dobro i što je zlo.

Uporaba. Adolfino! Reci mi, je li to dobro ili zlo,

kada diete ne nauči lekciju? — Čim ti to spoznaješ i razsudjuješ? — Razumom. — Zašto nam je dragi Bog dao razum? — Da njim poznajemo i razlikujemo dobro od zla.

Slobodna se volja sastoji u tom, da njom pristanemo ili ne pristanemo na nešto, što smo spoznali kao dobro ili zlo. — Ti n. pr. spoznaješ, uvidjaš da je to dobro, marljivo se učiti, pak na to pristaneš voljom t. j. ti se zbilja marljivo učiš. — Ti spoznaješ da je dobro roditelje slušati, — ići u crkvu, — pobožno se moliti, — itd. — pak s voljom na to pristaneš, t. j. ti i zbilja slušaš svoje roditelje, — ideš rado u crkvu, pobožno se moliš itd. — Ili — ti spoznaješ, da je to zlo, u školi biti nemiran i nepazljiv, — tudjega što uzeti, s drugom se djecom tući, — itd. pak voljom na to ne pristaneš.

Tako su, vidite, i angjeli svojim razumom spoznali dragoga Boga kao stvoritelja svieta, a voljom su pristali, da ga zato **štuju.** Oni su ga razumom spoznali kao neizmjerno sveta, a voljom su pristali, da ga zato ljube; — oni su ga razumom spoznali kao najvećega gospodara neba i zemlje, a voljom su pristali, da mu zato služe.

Imadu li angjeli razum? Što su oni razumom spoznali? — Imadu li angjeli i slobodnu volju? — Na što su voljom pristali? — A imademo li mi razum? — Što mi razumom spoznajemo i razsudjujemo? — Ded reci jedan primjer! — A imademo li i mi slobodnu volju? U čem stoji naša slobodna volja?

Angjeli ne imaju tiela, pa zato ih i ne možemo vidjeti. Mi imamo tielo, pa zato i vidimo jedan drugoga. — Nu ja ću vam sad kazati nešto nova. Pazite! — Dragi je Bog više puta poslao kojeg od svojih angjela k ljudem. Onda su angjeli imali tielo, ali to nije bilo pravo tielo na pr. kao naše, nego to je bilo samo prividno tielo; onda su angjeli izgledali kao mladići, pa zato se tako i slikaju. — Koji od vas ima sliku sv. angjela? — Kad ne ima nijedan, evo ću vam ja pokazati, kako se slika sveti angjeo.

— Evo, vidite, on izgleda kao mladić; ima krila, jer su angjeli brži od ptice, kad treba izpuniti volju Božju.

Imadu li angjeli tielo? — Pa zašto se slikaju kao mladići? Je li to pravo tielo? A zašto angjeli imadu i krila?

Napomena. Ovo sam pitanje sâm nadodao, jer mi se čini nuždno ovdje, radi bolje sveze. A i sgoda je, da iztumačim djeci, što će reći: angjeli imaju razum i slobodnu volju, a tiela ne imaju, što im u I. razredu još nikako nisam mogao tumačiti. — S toga bi bilo dobro i u katekizam to pitanje uvrstiti.

Sad ću vam pripoviedati, kako je mladi Tobija putovao. — Iz te pripoviesti uvidjeti ćete, da dragi Bog i zbilja šalje svoje angjele k ljudem, i da je njihovo tielo samo prividno. — Što ću vam sada pripoviedati?

Asirski kralj Salmanasar (napiši na ploču imena, da si djeca laglje zapamte) *zarati se sa Izraelci, pobije ih i odvede sa sobom u sužanjstvo.*

Tko se zaratio sa Izraelci? — Kamo je Salmanasar odveo Izraelce?

Medju ostalimi sužnji bio je i stari Tobija, njegova žena Ana i njihov sin, mladi Tobija. — Starac je Tobija u svoje vrieme bio bogat, te je posudio Gabelu, trgovcu u Ragesu, 10 talenata.

Tko je odveo Izraelce u sužanjstvo? — Kamo? — Tko je medju ostalimi bio odveden? — Što je Tobija posudio Gabelu? — Tko je bio Gabel? — Gdje?

Stari je Tobija bio pobožan i dobar, pa zato mu je kralj dozvolio, da smije hodati po gradu. On je tješio zasužnjene, a noću pokapao mrtvace. Dragi je Bog hotio i Tobija je osiromašio, a uz to još i osliepio. Pa ne imajući sada više odakle živjeti, reče svojemu sinu: »Sinko! Idi u Rages i donesi nam novce od Gabela.« Mladi Tobija nije znao puta u Rages, zato ode na trg i nadje si vodju, koji je znao put u Rages i koji je poznavao Gabela. Mladi se To-

bija spremi na put, zaprosi u otca blagoslov i krenu u Rages sa svojim vodjom.

Kamo je Salmanasar odveo Izraelce? — Tko je bio medju njimi? — Kakav je bio stari Tobija? — Što mu je kralj dozvolio zato, jer je bio pobožan i dobar? — Što je radio Tobija noću? — Što je dragi Bog htio, da se Tobiji dogodi? — Pa kad je osiromašio, što je rekao svojemu sinu? — Koliko je on posudio Gabelu novaca? Je li mladi Tobija znao put u Rages? — Što je radio? — Od koga su primili blagoslov? — Kamo su krenuli?

Prvi dan pred večer dodjoše oni do rieke Tigrisa (napiši na ploču). *Mladi Tobija sjede, da si noge opere. Ali gle! dodje velika riba i htjede ga progutati. Na to se Tobija uplaši i poviče svojemu vodji: »Gospodine, evo će me riba progutati!« — On mu odvrati: »Ništa se ne boj! Uzmi ju za čeljusti ili škrge, pa ju izvadi!«*

Kako su daleko došli prvi dan? — Što je Tobija htjeo na rieci Tigrisu? Oprati si noge. — Što je Tobija vidio, da mu se približuje? Što je mislio, da će mu riba učiniti? — Što je viknuo svojemu vodji? — A što mu je vodja odvratio?

Kad je ribu izvukao, reče mu vodja: »Uzmi nož, razpori ju i uzmi srce, žuč i jetra, to bo je dobro za liek. To je Tobija učinio i spremio u svoju torbu Sad su si od ribe nješto spekli, nješto osolili i ponieli dalje na put.

Kako se je zvala rieka, gdje si je Tobija noge prao? — Što mu je vodja kazao da izvadi iz ribe? — Kamo je to Tobija spremio?

Drugi dan su došli do jednoga grada. Tobija upita vodju: »Gdje ćemo ovdje prenoćiti?« — Vodja mu reče: »Ne brini se, ovdje je tvoj rodjak Raguel pak ćemo k njemu. Ali čuj! Raguel ima kćer Saru. Prosi ju sebi za ženu« Tobija mu reče: »Gospodine! Čuo sam, da je Sara imala već sedam muževa, koje je sve djavao pakleni ugušio.« Vodja mu reče: »Ne boj se, posti i moli se, pak ti ne će ništa biti!«

Kamo su došli sutra dan? — Što je Tobija pitao vodju? — A što je vodja odgovorio? Kako se je zvao Tobijin rodjak? — Kako se je zvala Raguelova kći? — Koliko je muževa imala Sara? — Što im se je dogodilo? — Na što je vodja nagovarao Tobiju? — A što mu je Tobija odgovorio? — Što mu još reče vodja?

Kad su došli k Raguelu, on ih je radostno primio. Nu Tobija mu reče: »Ne ću ni da jedem štogod, ni da pijem, dok mi ne dadeš Saru za ženu. Raguel se je s početka malo promišljao, a napokon je i privolio. — Sad su oni spremali za svatbu, a vodja je otišao sam u Rages, da donese novce od Gabela i da ga pozove u svatove.

Kako ih je primio Raguel? — Što mu je Tobija rekao? — Je li Raguel odmah na to privolio? — Zašto se je Raguel promišljao? — Kad je Raguel privolio, što su onda radili? — Kamo je vodja otišao?

Poslie svatbe zaustavljao je Raguel Tobiju, da ostane što dulje kod njega, ali mu Tobija reče: »Ne mogu ostati, jer znam, da su otac i mati već u brizi za mnom. Raguel mu dade polovicu svega svojega blaga, a Tobija ode sa Sarom svojom ženom.

Jesu li Tobija i Sara poslije svatbe još dugo ostali kod Raguela? — Što je rekao Tobija Raguelu? — Što im je dao Raguel?

Dok se je Tobija radi svatbe dulje zadržao na putu, zabrinuli su se njegovi roditelji, a osobito majka. Ona je svaki dan išla na jedan brežuljak i odanle motrila, ide li već mladi Tobija kući. Ali se je svaki dan žalostna kući vratila, jer nije ništa vidjela. No jednoga dana, kad je po običaju izgledala svojega sina, vidi ga u daljini i odmah ga prepozna. Dodje kući s veseljem i javi to svojemu mužu, staromu Tobiji.

Jesu li se Tobijini roditelji zabrinuli, što ga već dugo ne bijaše natrag? Kamo je običavala majka ići svaki dan? — Koga

je izgledala? — Koga je spazila jednoga dana? — Što je govorila svojemu mužu?

Kad su bili već blizu kuće, reče vodja Tobiji: »Sara neka ostane za nami, a mi ćemo sami ići kući. Kad dodješ kući, pomoli se Bogu i zahvali mu, što si sretno putovao. Zatim idi u sobu i poljubi svojega otca. Onda izvadi iz torbe žuči, pa namaži oči otčeve. On će progledati. Mladi Tobija sve tako učini i starac Tobija za pô sata progledje. Kad je Sara došla, nasta neopisivo veselje.

Tko je zasužnjio Izraelce? — Tko je bio medju njimi? — Komu je Tobija posudio novaca? — Tko je išao po novce k Gabelu? — Tko je htio progutati Tobiju? — Kako se zvao Tobijin rodjak, kod kojega se je oženio? — Tko je išao u Rages po novce? — Što je Raguel dao Tobiji sa Sarom? — Dok je Tobija bio odsutan, tko ga je željno čekao? — Kad su bili blizu kuće, što je vodja Tobiji rekao? — Je li Tobija tako učinio? — Je li otac progledao? — Što je nastalo uslied toga u kući?

Sada mladi Tobija izpripovjedi otcu sve, što se na putu sgodilo i zapita ga: »Što ćemo dati mojemu vodji za nagradu?« A otac reče: »Daj ga prosi, može biti će htjeti da uzme sebi polovicu od svega, što ste donieli. Kad je Tobija to ponudio vodji, reče vodja: »Ne trebam ja toga ništa,« nego se okrene k starcu i reče: »Kad si se molio, postio i mrtve noću pokapao, onda sam nosio tvoju molitvu pred priestolje Božje. Ja sam angjeo Rafael, koji stojim kod priestolja Božjega Mene je sada Bog poslao, da te ozdravim. — Hvalite Boga i pripoviedajte nadalje njegova divna djela! — Na to je angjela ne stalo, a oni svi padoše na zemlju od straha.

Što je mladi Tobija pripoviedao svojemu otcu, kad se je vratio kući? — Što ga je zatim pitao? — Što mu je otac rekao? — A što je vodja na to odgovorio? — Što su oni radili, kad su čuli, da je to angjeo Božji?

Napomena. Ova je pripoviest malo preduga i dosta težka za djecu u II. razredu; no zato se mora kod svake stavke neprekidno ponavljati sve od početka.

Uporaba. Koga je mladi Tobija imao za vodju? — Angjela Rafaela. Je li ga vidio? — Jest. — Je li to tielo bilo pravo tielo? — Nego kakovo? — Samo prividno. — Je li i naše tielo prividno? — Nego kakovo? — Pravo. Evo, vidite, angjeo Rafael, kog je Bog poslao k Tobiji, išao je s Tobijom, razgovarao se, jeo i pio, ali je to sve bilo samo prividno. — Prividno je ono, što nam se čini da je, a ipak nije. N. pr. sjena našega tiela, čini se kao da je naše pravo tielo, a ipak nije.

Sada izpripoviedaj još jedan put sâm cielu pripoviest, a zatim prozovi najboljeg učenika.

Misirski se kralj Salmanasar zarati sa Izraelci, pobije ih i odvede sa sobom u sužanjstvo. Medju ostalimi sužnji bio je i starac Tobija, njegova žena Ana i njihov sin mladi Tobija. Starac je Tobija u svoje vrieme bio bogat te je posudio Gabelu, trgovcu u Ragesu, 10 talenata. — Stari je Tobija bio pobožan i dobar, pa zato mu je kralj dozvolio, da smije hodati po gradu. — On je tješio zasužnjene, a noću pokapao mrtvace. Dragi je Bog hotio i Tobija je osiromašio, a uz to još i osliepio. Pa ne imajući sad više odakle živjeti, reče svomu sinu: »Sinko! Idi u Rages i donesi nam novce od Gabela.« — Mladi Tobija nije znao puta u Rages, zato ode na trg i nadje si vodju, koj je znao put u Rages, i koji je poznavao Gabela. — Mladi se Tobija spremi na put, zaprosi u otca blagoslov, te krenu u Rages sa svojim vodjom. Prvi dan pred večer dodjoše do rieke Tigrisa. Mladi Tobija sjede, da si opere noge. Ali gle! Dodje velika riba i htjede ga progutati. Na to se je Tobija uplašio i poviče svojemu vodji: Gospodine! Evo će me riba progutati.« On mu odvrati »Ništa se ne boj! Uzmi ju za škrge, pa ju izvuci!« Kad je ribu izvukao, reče mu vodja: »Uzmi nož, razpori ju i uzmi srce, žuč i jetra, to bo je dobro za liek!« To je

Tobija učinio i spremio u svoju torbu. Sad su si od ribe nješto spekli, nješto osolili i ponieli dalje na put. Drugi dan su došli do jednoga grada. Tobija upita vodju: «Gdje ćemo ovdje spavati?» Vodja mu reče: »Ne brini se; ovdje je tvoj rodjak Raguel; pak ćemo k njemu! Ali čuj! Raguel ima kćer Saru, prosi ju sebi za ženu.« Tobija mu reče: »Gospodine! Čuo sam, da je Sara imala već sedam muževa, koje je sve djavao pakleni ugušio!« — Vodja mu reče: »Ne boj se! Posti i moli se, pak ti ništa ne će biti.« — Kad su došli k Raguelu, on ih je radostno primio, nu Tobija mu reče: »Ne ću ni da jedem štogod, ni da pijem, dok mi ne dadeš Saru za ženu.« Raguel se je s početka malo promišljao, a napokon je privolio. Sad su oni spremali za svatbu, a vodja je otišao sam u Rages, da donese novce od Gabela. Poslie svatbe zaustavljao je Raguel Tobiju, da ostane što dulje kod njega. Ali mu Tobija reče: »Ne mogu ostati, jer znam, da su otac i mati već u brizi za mnom. Raguel mu dade polovicu svega svojega blaga, a Tobija ode sa Sarom svojom ženom. — Dok se je Tobija radi svatbe dulje zadržavao na putu, zabrinuli su se njegovi roditelji, a osobito majka. Ona je svaki dan išla na jedan brežuljak i odanle motrila, ide li već mladi Tobija kući. Ali se je svaki dan žalostna kući povratila, jer nije vidjela ništa. Nu jednoga dana, kad je po običaju čekala svojega sina, vidi ga u daljini i odmah ga prepozna. Dodje kući s veseljem i javi to svojemu mužu, staromu Tobiji.

Kad su bili već blizu kuće, reče vodja Tobiji: »Sara neka ostane za nami, a mi ćemo sami ići kući. Kad dodješ kući, pomoli se Bogu i zahvali mu, što si sretno putovao. Zatim poljubi svojega otca. Onda izvadi žuč, pa namaži oči otčeve. On će za pô sata progledati. Mladi Tobija sve tako učini, i starac Tobija progledje. I kad je Sara došla, nasta neopisivo veselje u kući. Sada izpripovjedi mladi Tobija otcu sve, što se je na putu sgodilo i zapita otca: »Što ćemo dati mojemu vodji za nagradu?« A otac mu reče: »Daj ga zaprosi, može biti će htjeti da uzme sebi polovicu od svega, što ste donieli!« I kad je Tobija to ponudio svojemu vodji, reče vodja: »Ne trebam ja toga ništa!« nego se okrene k starcu i reče: »Kad si se molio, postio i mrtve noću pokapao, onda sam nosio tvoje molitve pred priestolje Božje. Ja sam angjeo Rafael, koji stojim kod priestolja Božjega. Mene je sada Bog poslao, da te ozdravim. — Hvalite Boga i nadalje i pripoviedajte njegova divna djela! — Na to je angjela ne stalo, a oni svi padoše na zemlju od straha.

Uporaba. Dobro si sve pripoviedao, zato ti evo liepa slika mladoga Tobije, kako vuče ribu iz vode. — Koji bi mi sada znao kazati iz onoga, što smo prošle godine i do sada učili, komu je dragi Bog još poslao svojega angjela? — Poslao je Adamu i Evi u raj zemaljski, da ih iztjera. Zašto? — Poslao je arkangjela Gabrijela k Mariji u grad Nazaret. Zašto? — Poslao je svojega angjela k pobožnim pastirom kod Betlehema. Što im je naviestio. — K svetim trim kraljevom, prije nego su krenuli natrag kući. Što im je angjeo rekao? — K sv. Josipu, kad je Herod htjeo ubiti Isusa. Što je angjeo rekao Josipu? Angjeo je na putu u Egipat hranio sv. obitelj. — U Egiptu se angjeo opet ukazao sv. Josipu. Što mu je rekao? — Bog je poslao angjela k Isusu, kad se je u vrtu Gethsemani molio. Zašto? — Da ga okriepi. — Pa što je Isus na to rekao? — Tko je sve vidio angjela u grobu Isusovu?

Vidite, draga djeco, u svih tih slučajevih ukazao se je angjeo kao mladić, dakle u tielu, ali to je bilo samo prividno tielo. — Kakovo je to prividno tielo?

27. Kakovi su bili angjeli, kada ih je Bog stvorio?

Kad je Bog angjele stvorio, bili su svi dobri i srećni.

Da me bolje razumijete, ja ću vam ove dvie rieči:

»dobri i srećni« prispodobom još bolje raztumačiti. — Kada velimo da je diete đobro? — Diete je dobro, kad imade dobru pamet i razum, kad sluša svoje roditelje, kad ne čini zla, kad se marljivo uči, rado se moli itd. Takovi su, vidite, bili i svi angjeli, kada ih je dragi Bog stvorio. Oni su bili svi dobri, oni su htjeli samo ono, što Bog hoće, i nisu htjeli ni najmanje zlo učiniti, pak su se uviek dragomu Bogu molili.

Kada je diete dobro? — Kakovi su bili angjeli, kad ih je dragi Bog stvorio? — Što će to reći: angjeli su bili dobri?

Angjeli su bili srećni. — Draga djeco! Znate li vi, kad je čovjek srećan? Čovjek je srećan, kada ništa ne trpi, a uživa mnoge radosti. — Tako ni angjeli nisu ništa zla trpjeli, nego su bili u neprekidnom veselju.

Kada je čovjek srećan? — Kako se razumije, kada se kaže, da su i prvi angjeli bili srećni?

28. Jesu li i ostali svi angjeli dobri i srećni?

Nisu, mnogi su sagriešili, pak ih je Bog bacio u pakao. Ovi se zovu djavoli ili zli dusi.

Kazao sam vam u prošlom pitanju, da su angjeli svi bili dobri i srećni, kad ih je dragi Bog stvorio. — Pak baš za to, što im je bilo veoma dobro, što su bili najsretniji, — uzoholili su se i podigli proti samomu dragomu Bogu. — I zato, što su se digli proti dragomu Bogu, Bog ih je bacio u pakao, gdje se moraju na vieke mučiti. — Ove angjele, koji su bačeni u pakao, zovemo »djavole ili zle duhove.«

Kakovi su bili angjeli, kad ih je dragi Bog stvorio? — Zašto su se prvi angjeli uzoholili i podigli proti Bogu? — Što je zato dragi Bog uradio s njimi? — Kako zovemo one angjele, koji su bačeni u pakao?

Pripoviedaj, kako su prvi angjeli sagriešili i to onako, kako smo to učili u I. razredu!

Andrija! Reci mi, kako se zovu oni angjeli, koji su ostali dragomu Bogu vjerni? — Oni angjeli, koji su ostali dragomu Bogu vjerni, zovu se dobri angjeli.

29. Kakovi su dobri angjeli nama?

Dobri angjeli imaju nas rado, čuvaju nam dušu i tielo, pa zato se i zovu angjeli čuvari.

Kao što vas vaši roditelji imaju rado, tako vas i angjeli imadu rado te se vesele, kad vam je dobro. — Oni nam čuvaju dušu. Kako? — Da ne sagriešite. Oni nam čuvaju tielo. — Kako? — Da se ne ubijete, ne osakatite. Koliko puta djeca trče i opanu, pak im ništa nije; više puta padne koje diete sa stabla, sa prozora, sa kojega visokoga mjesta, pa mu ništa ne bude. A to zato, što ga je čuvao dobri angjeo. — Zato se ti dobri angjeli zovu »angjeli čuvari«.

Tko vas još imade tako rado, kao i vaši roditelji? — Kad se angjeli vesele? Što vam čuvaju angjeli? — Kako vam čuvaju dušu? — Kako tielo? — Tko čuva onu djecu, koja opadnu sa visine, pa se ne ubiju? — Kako se zato zovu ti angjeli?

Ima li svaki čovjek angjela čuvara?

Svaki čovjek ima svoga angjela čuvara.

Imaš li ti Ančice angjela čuvara? Imam li i ja? Ima li tvoja mama? — Pa gdje je tvoj angjeo čuvar? — Moj je angjeo čuvar kraj mene. A zašto ga ne vidiš? — Ne vidim ga, jer ne ima tiela. — A što ima angjeo? — Angjeo ima razum i slobodnu volju.

Napomena. I to sam pitanje umetnuo, jer popunjuje predmet, pa bi dobro bilo u katekizam ga uvrstiti.

30. Što smo zato mi dužni svojemu angjelu čuvaru?

Mi smo dužni svojega angjela čuvara štovati, zahvalni i poslušni mu biti.

Poslušajmo angjela čuvara,
Kad nas puti, milostivo kara;
Jerbo uviek angjeo je taj,
Koj nam kaže pravi put u raj.

Što mislite, draga djeco, kada vi štujete svoga angjela čuvara? — Vi ga štujete onda, kada mu se pobožno molite i često mislite na njega. — Kada ste zahvalni svojemu angjelu? — Zahvalni ste mu onda, kada mu riečmi zahvaljujete n. pr. kada kažete u jutro: »Hvala ti, angjele čuvaru, što si me ovu noć čuvao od svakoga zla!« ili na večer: »Hvala ti, što si me danas čuvao!« — Zahvalni ste mu osobito, kad mu činite sve po volji, t j. kad slušate njegove opomene. — Slušate pako njegove opomene, kada rado činite sve ono, što vam angjeo čuvar govori u dušu.

Napomena. U tumačenju služim se udilj jednom i drugom metodom: akroamatičkom naime i heurističkom ili dialožkom. Nu više rabim heurističku ili dialožku metodu, jer držim, da je kod male djece uspješnija.

Opetovanje.

Je li Bog stvorio ovaj sviet, koji vidimo? — Koji je to vidivi sviet? — Ima li i nevidivi sviet? — Koji je to? — Zašto velimo nebrojeni dusi? — Što su angjeli? — Zašto velimo, da su angjeli čisti dusi? — Mogu li angjeli još sada sagriešiti? — Ima li nečistih duhova? — Koji su to? — Kamo ih je dragi Bog bacio? — Što imadu angjeli? — Imamo li i mi razum? — Što s njim spoznajemo i razsudjujemo? — U čem se sastoji slobodna volja? — Imamo li i mi slobodnu volju? — Što su angjeli svojim razumom spoznali? — Na što su svojom voljom pristali? — Čega angjeli ne imaju? — Imamo li i mi tielo? — Zašto angjele ne možemo vidjeti? — Šalje li dragi Bog kada svoje angjele k ljudem? — Kako onda izgledaju angjeli? — Je li onda imaju pravo tielo? — Kakovo je to prividno tielo? — Zašto se angjeli slikaju krilima? — Pripoviedaj put mladoga

Tobije. Dalje ti! — dalje ti! — Komu je dragi Bog poslao svoje angjele? — Kakovi su bili angjeli, kad ih je dragi Bog stvorio? — Kada velimo, da je diete dobro? — Što razumijemo, kad velimo: angjeli su bili dobri? — Kad je čovjek sretan? — Što razumijemo, kad velimo: angjeli su bili srećni? — Zašto su se uzoholili prvi angjeli? — Kamo ih je dragi Bog bacio? — Kako se sada zovu? — Pripoviedaj o padu angjela? — Kakovi su nami dobri angjeli? — Imadu li vas angjeli rado? — Što vam čuvaju angjeli? — Kako vam angjeli čuvaju dušu? — Kako tielo? — Ima li svaki čovjek svoga angjela čuvara? — Pa gdje je tvoj angjeo? — Zašto ga ne vidiš? — A što ima? — Što smo mi dužni svojemu angjelu čuvaru? — Kada ste mu zahvalni? — Kada slušate njegove opomene?

§. 3. Prvi ljudi.

Kakav su sviet angjeli? — Angjeli su nevidivi sviet. — A je li dragi Bog stvorio i vidivi sviet? — Koji je to? — Dobro. — Sada uzmi, Stipo, katekizam, pa čitaj prvo pitanje!

31. Koji je najplemenitiji stvor Božji na zemlji?

Najplemenitiji stvor Božji na zemlji jest čovjek.

Koliko je dana dragi Bog stvarao sviet? — Kako je dragi Bog stvorio sviet? — Samo je hotio. — Pa što je odmah postalo? — Je li tako dragi Bog samo hotio da bude čovjek i odmah je postao? — Nije. — Stvarajuć cieli vidivi sviet, dragi je Bog samo hotio da bude i odmah je postao, ali kad je stvarao čovjeka, nije tomu bilo tako, kako to vidimo iz drugoga pitanja. Čitaj drugo pitanje!

32. Kako je Bog stvorio prvoga čovjeka?

Bog je načinio od zemlje tielo i udahnuo mu dušu; tako je postao čovjek.

Pripoviedaj, kako je dragi Bog stvorio prvoga čovjeka i to onako, kako ste čuli u I. razredu!

Pripoviedaj, kako je dragi Bog stvorio Evu. — Zašto se kaže »prvi čovjek«? — Zato, jer prije njega nije bilo čovjeka na svietu. Od Adama dakle mi svi potječemo.

Vi ste mi sada kazali, da je dragi Bog u jedno i drugo ono tielo udahnuo neumrlu dušu. — Od čega je dragi Bog načinio tielo Adamovo? — Od zemlje. — Od čega je načinio Evino tielo? — Od Adamova rebra. — A sada pazite, što se pita u trećem pitanju. — Čitaj, Adame!

33. Što ima dakle čovjek?

Čovjek ima tielo i dušu.

Imate li vi tielo? — A imate li i dušu? — Ded pokažite mi svoju dušu? — Zašto mi ju ne možete pokazati? — Bi li vaše tielo bilo živo bez duše? — Čitaj dalje pitanje u katekizmu!

34. Što je duša?

Duša je bezsmrtni duh, stvoren na sliku i priliku Božju, bez kojega ne bismo mogli ni misliti ni živjeti.

Od Boga je nadahnuta duša,
Da ga pozna i štuje i sluša.

Zašto velimo, da je duša bezsmrtni duh? — Hoće li naše tielo kad umrieti? — Kada će umrieti? Kad se duša od njeg razstane. — Duša dakle naša, koja je neumrla, stvorena je na priliku Božju. — Sada dobro pazite, draga djeco, jer ću vam kazati, što će reći »naša je duša stvorena na priliku Božju«. — Da vam to učinim shvatljivim, poslužiti ću se prispodobom. — Mi kažemo n. pr. ovo je diete slično svojemu otcu ili majci. — Ančica je prava slika svoje majke, t. j. Ančica ima upravo onakove oči, usta, nos, vlasi, kao što ima njezina majka. Tako je, vidite, i prvi čovjek stvoren na priliku Božju, t. j. on je posve sličan dragomu Bogu. Ali ne po očima, ustima, nosu, vlasima, jer toga Bog ne ima; nego mu je sličan po onom, što mu je dragi Bog darovao, a to je neumrla duša, razum i slobodna volja. I dragi je Bog duh, koji ne će nikad umrieti, i on imade razum i slobodnu voju, samo mnogo savršeniju, da, neizmjerno savršeniju od nas ljudih.

Zašto velimo, da je duša neumrla ili bezsmrtna? — Hoće li naše tielo kad umrieti? — Kada? — Na čiju priliku je stvorena duša? — Čija je Ančica prava slika? — Što hoćemo tim kazati? — Je li čovjek sličan Bogu po očima, ustima, itd.? — Nego po čem? — Je li Bog duh? — Što ima on kao duh? — Razum i slobodnu volju. — Je li njegov razum i slobodna volja upravo takova, kakova i naša? — Nego?

Napomena. Ne spominjem djeci vrhunaravskih darova, po kojih je prvi čovjek takodjer bio sličan Bogu, jer je to neshvatljivo za malenu djecu, a ne treba im toga za sada ni znati. To činim u III. razredu.

Draga djeco! Mi smo rekli, da je duša neumrli ili bezsmrtni duh, stvoren na priliku Božju, *bez kojega ne bismo mogli ni misliti ni živjeti.*

Od čega je dragi Bog stvorio tielo Adamovo? — A Evino? — Kakovo je bilo jedno i drugo odmah kada ga je dragi Bog stvorio? — Mrtvo. — Što je dragi Bog radio, da oživi jedno i drugo tielo? — Udahnuo mu dušu. — Bez duše bi dakle jedno i drugo tielo bilo ostalo mrtvo t. j. ne bi moglo ni misliti, ni govoriti, ni čuti, ni živjeti. — Jeste li već vidjeli mrtvaca? — Može li on govoriti, misliti, da li čuje, vidi, osjeća? — Ne. — Kakovo bi dakle bilo naše tielo bez duše? — Mrtvo.

35. Umre li duša, kada tielo umre?

Ne, duša ne umre nikada.

Napomena. Ovo je pitanje suvišno, pošto je do sada već dosta rečeno, da je duša neumrla ili bezsmrtna.

Zašto duša ne će nikad umrieti? Jer je tako dragi Bog od vieka odredio.

36. Kako se zovu prvi ljudi, koje je Bog stvorio?

Prvi ljudi, koje je Bog stvorio, zovu se Adam i Eva.

Napomena. I ovo bi pitanje moglo posve izostati, jer je o stvaranju prvoga čovjeka i žene mu drugarice, naime u drugom pitanju ovoga paragrafa dosta bilo spomena.

Što znači rieč »Adam«? — Čovjek od zemlje. — Što znači rieč »Eva«? — Mati svih živućih. — Zašto se Eva zove mati svih živućih? — Zato, jer svi ljudi na svietu potječu od nje kao svoje majke.

37. Jesu li prvi ljudi iz prva bili dobri?

Prvi ljudi su iz prva bili dobri, sveti i pravedni.

Oni su bili poput dobre djece t. j. oni su činili samo ono, što je dragi Bog htjeo, oni su bili pripravni uviek dragoga Boga slušati i nipošto ne bi htjeli učiniti štogod proti volji Božjoj. — Pa zato su bili sveti i pravedni t. j. imali su nadu doći u nebo, i ondje se na vieke veseliti.

Zašto velimo, da su prvi ljudi bili dobri? — Na što su bili pripravni uviek? — Što znači, kad kažemo: bili su sveti i pravedni?

38. Jesu li bili i srećni?

Jesu, oni su živjeli veoma sretno u raju zemaljskom, pa ne bi bili nikada ni umrli.

Adam i Eva su bili u raju zemaljskom veoma sretni t. j. njima je dragi Bog poklonio cieli raj zemaljski i sve, što je bilo u njem. Oni su doduše nešto radili, ali to je bio posao veoma lagan, jer je zemlja bila jako dobra, pa je veoma rodila. — Oni su bili uviek zdravi, nikad ih nije ni glava zaboljela, a njihovo je tielo bilo neumrlo. Sve, što im je dragi Bog govorio, sve su to lahko zapamtili i naučili; jer im je razum bio bistar. — Oni su vrlo rado činili sve ono, što je dragi Bog htjeo, jer im

je volja bila dobra. — Napokon su bili sveti i pravedni t. j. nadali su se doći u nebo. — Da si bolje zapamtite, ja ću vam napisati na ploču.

Napomena. Napiši na ploču:

1. Svega su imali u obilju;
2. posao jim je bio lagan;
3. bili su uviek zdravi;
4. tielo im je bilo neumrlo;
5. razum im je bio veoma bistar;
6. volja im je bila samo na dobro sklona;
7. nadali su se u nebo doći.

Sada pazite, pa ću vam još nešto važna kazati. — Da su naši praroditelji uviek ostali u raju zemaljskom dobri i pobožni, onda bi ih jednoć dragi Bog uzeo k sebi u nebo s tielom i dušom.

Koji mi sada znade kazati, kako je bilo Adamu i Evi u raju zemaljskom? — Ja. —

Što im je dragi Bog poklonio? — Kakav im je bio posao? — Jesu li bili kad bolestni? — Kakovo im je bilo tielo? — Kakav razum? — Volja? — Kakvi su oni bili? — Kamo su se nadali doći?

Napomena. Ova dva pitanja, 37. i 38. bilo bi sgodnije zamieniti sa pitanji: Kakovi su bili prvi ljudi, kad ih je Bog stvorio? — Kako im je bilo izprva?

39. Jesu li i ostali uviek dobri i srećni?

Niesu, oni su sagriešili, jedući zabranjeno voće, pa ih je zato Bog kaznio.

Tko im je zabranio, da ne smiju jesti od svakoga voća? — Pripoviedaj, Blažu, kako su prvi ljudi sagriešili, — ali onako, kako smo učili u I. razredu.

40. Kako ih je Bog kaznio?

Bog ih je iztjerao iz raja zemaljskoga, pak im je bilo mnogo mučiti se i napokon umrieti.

Pripoviedaj, Ivo, kako ih je dragi Bog kaznio! — Kao u I. razredu.

Draga djeco! To još nije bila sva kazna, što ih je dragi Bog samo iztjerao iz raja zemaljskoga, nego, kao što im je u raju bilo prije veoma dobro, što su imali svega u obilju, sada im je izvan raja počelo biti veoma zlo, u svem su trpjeli oskudicu. U raju im je bio posao lagan, a sada je postao veoma težak, jer je Adam i zbilja u trudu i znoju svojega lica obradjivao zemlju; — u raju su bili uviek zdravi, a sada ih je svaki čas nešto boljelo: bili su bolestni; — da su u raju ostali, ne bi nikad umrli, nego bi ih dragi Bog jednoć skupa sa tielom uzeo na nebo, a sada su morali umrieti; — u raju im je razum bio bistar, t. j. sve su se odmah naučili i zapamtili, što im je dragi Bog govorio, a sad im je razum oslabio, jer su svaki čas nešto zaboravili, ili nisu čega razumjeli, ili si nisu mogli zapamtiti; — u raju im je volja bila dobra, jer su uviek htjeli samo ono, što Bog hoće, a sad im se je volja sklonula na zlo, jer su bili pripravni i zlo učiniti; — u raju su bili sveti i pravedni t. j. nadali su se doći u nebo, a sada su postali nesveti i nepravedni, te se nisu mogli nadati doći u nebo.

Napomena. Sad napiši na ploču uzpored jedno i drugo, t. j. što su uživali u raju zemaljskom, prije nego su sagriešili, i što su po griehu izgubili. — Tako ćeš djecu najprije uvježbati u tom, a i laglje će si zapamtiti. Slabija si djeca mogu prepisati na pločicu ili na papir, da ne zaborave. — Evo ovako:

1. Svega su imali u obilju, — oskudica u svem.
2. Posao lagan, — posao veoma težak.
3. Uviek zdravi, — bolestni.
4. Tielo neumrlo, — tielo umrlo.
5. Razum bistar, — razum potamnio.

6. Volja samo na dobro sklona, — volja sklona na zlo.
7. Nada u nebo, — u pakao.

41. Je li onaj grieh naškodio samo prvim ljudem Adamu i Evi?

Onaj grieh nije naškodio samo prvim ljudem, nego i svim ljudem, jer je grieh i kazna prešla na sve ljude, te se mi svi sada u griehu radjamo.

Kakovim voćem rodi divlja voćka? — Divljim. — Jeste li već jeli divljih jabuka? — Kako su vam išle u tek? — Zlo; — trpke su. — Mogu li na divljoj jabuki roditi dobre i sladke jabuke? — Ne mogu. — Tako isto prelazi i grieh i kazna naših praroditelja od otca i majke na djecu, i to redom počam od Adama i Eve i njihovih sinova sve do zadnjega djeteta, koje se bude još rodilo prije sudnjega dana.

Uporaba. Pošto dakle svi ljudi potječu od Adama i Eve, — što donose sa sobom na sviet, kad se rode? — Je li griehom i kazna na nas prešla? — To vidimo odtud, što se danas i vaši roditelji moraju truditi, težke poslove raditi, da si štogod zasluže. — Jesmo li mi uviek zdravi? — Zapamtite li vi sve, što se u školi učite? — Je li vam lahko učiti se? — Volite li vi učiti se ili se igrati? — Kakova je dakle vaša volja? — Sklona na zlo. — Hoćete li vi uviek živjeti? — Pa kad umrete, kamo će vam duša doći? — Ne znamo. — Ali da Adam i Eva nisu sagriešili, kamo bi onda sigurno došla? — U nebo.

42. Kako se zove taj grieh, u kojem se svi radjamo?

Grieh, u kojem se svi radjamo, zove se iztočni grieh.

Kao što prezime i sve, što imadu vaši roditelji, prelazi na vas, tako prelazi i grieh iztočni na nas sve. —

Zašto se zove iztočni grieh? — Može li diete, kad se rodi, što sagriešiti n. pr. što ukrasti, ne slušati, prestupiti zapovied Božju? — Ne može. — A ima li ipak kakav grieh? — Ima. — Kakav? — Iztočni.

43. Bi li mogao ikoji čovjek s iztočnim griehom doći u nebo?

S iztočnim griehom ne bi nikoji čovjek mogao doći u nebo bez Spasitelja.

Da ne bi bilo Krista Spasa,
Ne bi raju bilo glasa.

Čim su Adam i Eva sagriešili, odmah im je nebo zatvoreno, jer u nebo ne može nitko doći, tko je u griehu. Pa pošto je grieh iztočni prešao i na nas, to je dakle nebo i nam zatvoreno; jer smo u griehu. — Ali dragi Bog nije htjeo, da nam nebo ostane uviek zatvoreno, nego je odredio poslati svojega sina Isusa, da taj grieh izbriše sa naše duše i opet nam otvori nebo. — Zato je Isus naredio sakramenat sv. krsta, gdje nam se oprašta iztočni grieh.

Napomena. Pokaži djeci sliku: »Kazna prvih ljudi«, gdje je naslikana i bl. dj. Marija.

Evo vidite, draga djeco, ovu sliku! Vidite li ovu ženu? To je ona žena, koja je zmiji satrla glavu, a to je blažena djevica Marija, od koje se je imao roditi naš Spasitelj.

Kad je zatvoreno nebo Adamu i Evi? — Kada nam? — Je li dragi Bog htjeo, da nam nebo uviek ostane zatvoreno? — Koga nam je odredio poslati? — Gdje nam se oprašta grieh iztočni?

Opetovanje.

Koji je najplemenitiji stvor Božji na zemlji? — Kako je dragi Bog stvorio vidivi sviet? — Što razumijemo po vidivom

svietu? — Je li dragi Bog, stvarajući čovjeka, samo htjeo da bude? — *Kako je dragi Bog stvorio prvoga čovjeka?* — Stvaranje prvoga čovjeka. — Kako je dragi Bog stvorio Evu? — Od koga mi potječemo? — *Što ima čovjek?* — *Što je duša?* — Na čiju priliku je stvorena duša? — Kako se to razumije, da je duša stvorena na priliku Božju? Jesu li njegov razum i slobodna volja kao što je i naša? — Po čem je čovjek sličan dragomu Bogu? — *Umre li duša, kada tielo umre?* — Zašto duša ne umire? — *Kako su se zvali prvi ljudi?* — Zašto se Eva zove »mati svih živućih«? — *Jesu li prvi ljudi s prvine bili dobri?* — Zašto su bili dobri? — Što razumijemo, kada velimo: oni su bili sveti i pravedni? — *Jesu li bili i srećni?* — Što je dragi Bog poklonio Adamu i Evi? — Kakov im je bio posao? — Zašto? — Kakovo im je bilo tielo? — Zašto? — Kakov im je bio razum? — Kakova im je bila volja? — Kamo su se nadali doći? — Da su naši praroditelji ostali uviek dobri i pobožni, kamo bi ih dragi Bog uzeo? — *Jesu li uviek ostali dobri i srećni?* — Pripoviedaj o padu prvih roditelja! — *Kako ih je Bog kaznio?* — Pripoviedaj »Kazna prvih roditelja«! — Je li to bila sva kazna, što ih je Bog iztjerao iz raja? — Što je još sliedilo? — Svakojaka oskudica, težak posao, bolest, smrt, slab razum, na zlo sklona volja, strah pred paklom. — *Je li onaj grieh naškodio samo Adamu i Evi?* — Može li divlja jabuka donieti dobre i sladke jabuke? — Kako prelazi iztočni grieh i na nas? — Što donosi svaki čovjek sa sobom na sviet? — Od kuda to vidimo, da svaki čovjek dolazi na sviet u griehu? — *Kako se zove grieh, u kojem se svi radjamo?* — Kako prelazi taj grieh na nas? — Možemo li s iztočnim griehom u nebo doći? — Kad je Adamu i Evi zatvoreno nebo? Kada nam? — Je li dragi Bog htjeo, da nam za uviek ostane nebo zatvoreno? — Koga nam je odredio poslati? — Zašto? — Gdje nam se oprašta iztočni grieh?

Opetovanje svega do sad uzetoga.

Zašto smo na svietu? — Kako poznaš Boga? — Koja

su ta dobročinstva, koja ti dragi Bog dieli? — Zašto moraš ljubiti Boga? — Kada ljubiš Boga? — Zašto moraš služiti dragomu Bogu? — Kada služiš dragomu Bogu? — Što zahtieva dragi Bog od tebe? — Što će ti zato dragi Bog dati?

Što je nebo? — Što uživaju blaženi u nebu? — Kako se to razumije: uživaju vječno blaženstvo?

Što te uči najbolje poznavati Boga? — Zašto kršćanska vjera?

Što je kršćanski vjerovati?

Što je dužan kršćanin prije svega vjerovati? — Koja je prva istina?

Tko je Bog? — Zašto velimo, da je Bog gospodar neba i zemlje? — Komu on zapovieda? — Tko ga sve mora slušati? — Zašto velimo, da nam je od dragoga Boga sve dobro?

Je li više nego jedan Bog? — Prekriži se! — Koliko je u Bogu osoba? — Tko te je odkupio? — Tko te je stvorio? — Gdje? — Tko te je posvetio? — Gdje?

Je li Bog počeo kada živjeti? — Kada je čovjek počeo živjeti? — Kad životinje? — Od kada su stabla, cvieće, gore itd.? Hoće li tomu kadagod biti kraj? — Tko je jedini bez početka i bez kraja?

Pjesmicu reci Adame!

Gdje je Bog? — Bismo li mogli kazati, gdje Bog nije? — Pripoviedaj o Jakobu! — Što se učimo iz ove pripoviesti?

Zna li Bog sve? — Pjesmicu reci Albine! — Znade li tko od ljudi sve? — Što mi sada znademo? — Znaš li, što sad biva kod tvoje kuće. — Zašto samo dragi Bog sve znade? — Tko od vas više znade? — Imade li ljudi, koji sve znadu? — Kako se zato zove dragi Bog, što sve znade? — Što će reći, Bog je sveznajući? — Vidimo li, što sad biva na polju, u drugom kojem razredu itd.? — Tko samo sve vidi? — Kako se zato zove dragi Bog? — Što će reći: Bog je svevideći? — Znade li tko od ljudi, što mi sada mislimo? — A tko to znade? — Mogu li ljudi nas prevariti? — A mogu li i dragoga Boga prevariti? — Zašto ne? — Pripoviedaj mi o Milici! — Što se

učimo iz te pripoviesti? — Pripoviedaj o Kainu i Abelu! — Što se učimo iz te pripoviesti?

Možemo li Boga vidjeti? — Zašto ne?

Može li Bog sve učiniti? — Mogu li ljudi učiniti sve bez tudje pomoći? — Što n. pr. nitko od ljudi ne može učiniti? — Pripoviedaj o stvaranju svieta!

Kako zovemo Boga za to, što može sve učiniti?

Koja je II. Istina?

Koliko je u Boga osoba? — Odakle se to učimo, da su u Bogu tri osobe? — Pripoviedaj o krštenju Isusovu! — Kako se je pokazao Bog Otac? — Kako Sin? — Kako Duh Sveti? — Je li svaka osoba pravi Bog?

Je li Otac pravi Bog? — Što smo do sada učili o dragom Bogu?

Je li Sin pravi Bog?

Je li Duh Sveti pravi Bog?

Pa je li ipak samo jedan Bog? — Možemo li mi to dokučiti svojim umom? — Pripoviedaj o sv. Augustinu!

Jeli Otac stariji ili mogućniji od Sina? — Koju sam vam prispodobu rekao?

Kako se jedno božanstvo u tri osobe zove jednim imenom? — Jeste li vidjeli sliku presv. Trojstva? — Kako se slika?

Kako pokazujemo, da vjerujemo u presv. Trojstvo? — Kada se treba križati? — Je li to koristno? — Pripoviedaj o sv. Ivanu i Aristodemu!

Kako glasi III. istina?

Zašto zovemo Boga stvoriteljem svieta?

Što će reći stvoriti? — Tko je moguć? — Tko je mogućniji od cara? — Zašto? — Može li tko od njih štogod od ničesa stvoriti? — Tko samo može nešto stvoriti iz ničesa? — Što je sve trebao stolar, da napravi klupe? — Što sve treba za jednu opravu? — Što razumijemo po rieči »*sviet*«? — Što sve vidimo u svietu? — Što ima u nebu?

Kako je Bog stvorio zemlju? — Pripoviedaj o stvaranju svieta!

Što čini Bog, da sviet ne propadne?

Što će reći Bog uzdržaje sviet?

Što će reći Bog upravlja sviet? — Pripoviedaj o Mojsiji? — Što se učimo iz te pripoviesti? — *Skrbi li se Bog i za nas?* — Tko će nas ozdraviti, kad se razbolimo? — Tko nam je dao život? — Kako nam Bog daje hranu i pilo, stan i obulo itd.? — Što sve trebamo za tielo? — Što trebamo za dušu?

Zašto nam Bog toliko dobra daje? — Što sve imamo od Otca nebeskoga?

Kakvi treba da smo mi Bogu, kad nam je Bog tako dobar? — Kada ste vi dobra djeca? — Kada ga slušate?

Je li Bog stvorio samo ovaj sviet, kojega vidimo?

Što su Angjeli? — Što imadu angjeli? — Što opet ne imaju? — Zašto velimo: angjeli su čisti dusi? — Ima li i nečistih duhova? — Što su angjeli svojim razumom sve spoznali? — A na što su svojom voljom privoljeli? Je li Bog kad slao angjele k ljudem? — Kako su onda izgledali? — Kakovo je to prividno tielo? — Komu je dragi Bog poslao svoje angjele? — Pripoviedaj o putu mladoga Tobije! — Što se odtud učimo?

Kakovi su bili angjeli, kad ih je dragi Bog stvorio? — Što razumijemo, kad velimo: oni su bili dobri? — Što, kad velimo: oni su bili sretni? — Kada ste vi dobri? — Kada je čovjek sretan?

Jesu li svi angjeli ostali dobri i sretni? — Pripoviedaj o padu angjela? — Kako se zovu oni angjeli, koji su bačeni u pakao?

Kakovi su dobri angjeli nama? Kako nam angjeli čuvaju dušu? — Kako tielo? — Kako se zato zovu, što nam čuvaju dušu i tielo?

Ima li svaki čovjek angjela čuvara? — Pa gdje je naš angjeo čuvar? — Zašto ga ne vidimo?

Što smo zato dužni svojemu angjelu čuvaru? Kada vi

štujete svojega angjela čuvara? Kada ste mu zahvalni? Kada slušate njegove opomene?

Koji je najplemenitiji stvor Božji na zemlji?

Kako je Bog stvorio prvoga čovjeka? — Pripoviedaj o stvaranju prvoga čovjeka!

Što je duša? — Što razumijemo, kad velimo: duša je stvorena na priliku Božju? — Bismo li mi mogli bez duše misliti, govoriti i živjeti? — Kakav je čovjek bez duše? — *Umre li duša, kada tielo umre?*

Kako se zovu prvi ljudi, koje je Bog stvorio? — Što znači rieč »Adam«? — Što znači rieč »Eva«?

Jesu li prvi ljudi s prvine bili dobri? — Što razumijemo, kad velimo: oni su bili dobri? — Što, kad velimo: oni su bili sveti i pravedni?

Jesu li bili i srećni? — Što im je dragi Bog poklonio? — Kakav im je bio posao? — Kako zdravlje? — Kako tielo? — Kakov razum? — Kakva volja? — Kamo su se nadali doći?

Jesu li uviek ostali dobri i srećni? — Pripoviedaj o padu ljudi! — *Kako ih je Bog kaznio?* — Pripoviedaj o kazni prvih ljudi! — Što su još izgubili osim toga, što ih je Bog iztjerao iz raja?

Je li onaj grieh naškodio samo prvim ljudem Adamu i Evi? — Mogu li s divlje jabuke biti dobre i sladke jabuke? — Kako prelazi grieh iztočni i njegova kazna na sve ljude? — *Kako se zove taj grieh, s kojim se rodimo?* Možemo li s iztočnim griehom u nebo doći? — Čim su Adam i Eva sagriešili, što im je Bog zatvorio? — Je li nam nebo zatvoreno? — Što je dragi Bog odredio? — Gdje nam se oprašta iztočni grieh?

IV. Istina. Bog Spasitelj.

§. 1. Rodjenje Isusa Krista.

Mi smo se, draga djeco, do sada učili o Bogu, o stvaranju svieta, o angjelih, o prvom čovjeku. Kod prvoga smo se čovjeka napose učili, kako je bio s prvine veoma sretan u raju zemaljskom, a kasnije da je samo iz obiesti

drzovito sagriešio i tim naškodio i sebi i svim nam. Ja sam rekao, da su nam iztočnim griehom bila zatvorena vrata nebeska, a to je tako veliko zlo, da si većega ni pomisliti ne možemo. — Kad mi ne bismo mogli doći u nebo, onda bismo bilo bolje, da se nismo ni rodili. Sami pako po sebi ne bismo nikako mogli doći u nebo, da nam se dragi Bog nije smilovao. — A sad ću vam govoriti o Isusu, našem Spasitelju, koga je dragi Bog poslao, da nam otvori nebo, — t. j. da nas spasi.

44. Tko nas je spasao?

Spasao nas je Isus Krist.

45. Tko je Isus Krist?

Isus Krist je jedinorodjeni Sin Božji, koji je za nas s neba na zemlju sašao i čovjekom postao.

Rieč »Isus« znači »Spasitelj ili Odkupitelj.« Isus se zove naš Spasitelj ili Odkupitelj zato, jer nas je spasio i odkupio na Kalvariji na križu.

Što znači rieč »Isus«? — Zašto se Isus zove naš Spasitelj ili Odkupitelj? — Gdje nas je Isus spasio i odkupio?

Isus je jedini Sin Božji. On je za nas čovjekom postao. Što mislite, draga djeco, kako je Isus Krist za nas čovjekom postao? — Mi smo to već prošle godine pripoviedali, ja mislim, da ćete se odmah sjetiti, ako vam samo napomenem pripoviest. — Koji bi mi znao pripoviedati, kako je angjeo Gabriel naviestio Mariji, da će ona roditi sina? — Ja znam! Ja! — Dobro! Pripoviedaj!

Navieštenje poroda Isusova. Po onom u I. razredu.

Što se je sgodilo, kad je Marija rekla: neka mi bude po tvojoj rieči? — Onaj isti čas je Isus Krist sašao s neba i došao u utrobu bl. dj. Marije i tako za nas postao čovjekom.

Uporaba. Što je crkva naredila na uspomenu toga?

— Naredila je, da svaki dan zvoni tako zvani »pozdrav angjelov.« — Tri puta, i to u jutro, u podne i na večer. Koji mi znade kazati, u koliko sati zvoni u jutro sada zimi? — U pet. — A ljeti? — U četiri. — U koliko sati zvoni u večer sada zimi? — U sedam. — A ljeti? — U osam. — Koliko put prestaje zvonom? — Tri puta. — Dakle vidite, draga djeco, kod prvog zvonjenja sjećamo se i molimo, kako je angjeo Gabriel naviestio Mariji, da će u utrobi svojoj začeti sina Isusa Krista i molimo na to: *Angjeo Gospodnji naviestio je Mariji, i ona začela po Duhu Svetom. Zdravo, Marijo* itd. — Kod drugoga zvonjenja i prestajanja sjećamo se, kako se je bl. dj. Marija poput kakove služavke ponizila pred Bogom, te molimo: *Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po rieči tvojoj. Zdravo, Marijo!* itd. — Kod trećega zvonjenja i prestajanja sjećamo se, kako je Isus u istinu za nas čovjekom postao i molimo: *I Rieč tielom postala i prebivala medju nami. Zdravo, Marijo!* itd. — Kad se nečemu veoma čudimo, onda se obično udaramo u prsa; tako se udaramo u prsa i ujedno pokleknemo i na ove rieči: *I rieč tielom postala i prebivala medju nami. Zdravo, Marijo!* — jer je u istinu to najveće čudo, da je Sin božji za nas s neba na zemlju došao i čovjekom postao, a pokleknemo zato, što se klanjamo utjelovljenomu Isusu. Zatim se moli: *Moli za nas sveta Bogorodice!* I odgovaramo si: *Da vriedni postanemo obećanja Kristovih.* Zatim se moli sliedeća molitva:

Pomolimo se! Milost svoju, molimo te, Gospodine, ulij u duše naše, da mi, koji smo po angjelovu navieštenju spoznali utjelovljenje Krista, Sina tvoga, po muci njegovoj i križu k slavi uzkrsnuća privedeni budemo. Po istom Kristu Gospodinu našem. Amen.

Znade li možebit već koji moliti: »Pozdrav angjelov«? —

To ćete uzeti za sliedeći put, a sada dobro pazite! ja ću vam pokazati, kako se moli pozdrav angjelov!

U ime Otca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Angjeo Gospodnji naviestio je Mariji, i ona začela po Duhu Svetom. — Zdravo, Marijo, milosti puna, Gospodin s tobom, blagoslovena ti medju ženami i blagosloven plod utrobe tvoje, Isus. Sveta Marijo, Majko Božja, moli za nas grješnike sada i u čas smrti naše. Amen.

Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po rieči tvojoj. Zdravo, Marijo — i t. d.

I Rieč tielom postala, i prebivala medju nami (ovdje poklekni). *Zdravo, Marijo itd. Moli za nas, sveta Bogorodice, da vriedni postanemo obećanja Kristovih.*

Pomolimo se! Milost svoju, molimo te, Gospodine, ulij u duše naše, da mi, koji smo po angjelovu naviještenju spoznali utjelovljenje Krista, Sina tvoga, po muci njegovoj i križu k slavi uzkrsnuća privedeni budemo. Po istom Kristu Gospodinu našem. Amen.

Napomena. Od molitava dosta je, ako djeca u II. razredu mole: »Otče naš«, »Zdravo, Marijo«, »Vjerovanje«, »Deset zapoviedi Božjih«, »Pet zapoviedi crkvenih«, »Pozdrav angjelov«, te »Molitve jutarnje i večernje«, »Prije i poslie jela«. U drugom će se poljeću i onako učiti nabrajati sedam sv. sakramenata i sedam glavnih grieha.

46. Je li Isus Krist pravi Bog?

Isus Krist jest i pravi Bog i pravi čovjek.

Isus Krist kao Bog je duh, koji ima razum i slobodnu volju, a tiela ne ima. On kao Bog može sve, što hoće, treba mu samo hotjeti; on je kao Bog nada sve dobar, jer nam je od njega sve. — On je i pravi čovjek, jer je imao tielo, kao što ga i mi imamo; on je jeo, pio, spavao i t. d. kao i mi ljudi.

Što je Isus Krist kao Bog? — Što ima kao Bog? — Čega ne ima? — Je li Isus i pravi čovjek? — Zašto?

Napomena. Da je Isus pravi Bog i pravi čovjek,

dokazujem djeci u II. razredu prama njihovu dohvatu; zato mi ne rabe dokazi sv. pisma, o kojem još početni katekumeni ni pojma ne imaju.

47. Kako je Sin Božji postao čovjekom?

Sin Božji postao je čovjekom, što je uzeo dušu i tielo, kako i mi ljudi imamo.

Napomena. Ovo je pitanje suvišno, ako se prvo pitanje protumači; jer je u istom već protumačeno i ovo pitanje.

48. Koliko je već tomu godina, što je Sin Božji postao čovjek?

Što je Sin Božji postao čovjek, tomu su već blizu dvie tisuće godina.

Jeste li vi vidjeli gdjegod na vratih nešto napisano? — Pa znate li, što je ono napisano? — Ne znate? — Ono je napisana godina, koju brojimo, odkada se je Isus rodio. — Koja je godina sada napisana na vratih? — 1894. — A medju brojevi napisana su tri slova, i to G. M. B. — To su početna slova svetih triju kralja, koji se dodjoše Isusu pokloniti. Oni su se zvali: Gašpar, Melkior, Baltasar.

Što je napisano na vratih? — Od kada brojimo te godine? Koliko je dakle sad upravo godina, odkako se je Isus rodio? — Što ima još napisano medju ovimi brojevi? — Kakova su to slova? — Kako su se zvala ona sv. tri kralja?

49. Gdje se je Isus rodio?

Isus se je rodio u Betlehemu u štalici.

Kako se Isus rodio? — Pripoviedaj.

Uporaba. Isus se je rodio u štalici na slamici, da za naše griehe trpi — već kao maleno i nejako diete. Zato na badnjak, t. j. dan prije Božića postimo i činimo pokoru za svoje griehe. — Jeste li vi postili na badnjak? Što običajemo na badnjak u sobu donieti? — Slame. Za-

što? Na uspomenu, što se je Isus rodio na slami. Jeste li vidjeli Betlehem ili jaslice? — Gdje ste to vidjeli? — Pa što ste vidjeli u jaslicah? — A znate li, tko je prvi napravio jaslice? — Prvi je jaslice napravio sv. Franjo Serafinski. — A jerbo se je Isus rodio u pol noći, to je običaj samo taj dan u pol noći služiti sv. misu. — Je li može biti koji vas bio već na polnoćki?

Gdje se je Isus rodio? — Na čem se je Isus rodio? — Zašto se je Isus rodio u štalici i na slamici? — Kako provodimo badnjak? — Postom. Zašto postimo? — Što običajemo na badnjak nositi u sobu? — Zašto? — Jeste li već vidjeli Betlehem i jaslice? — Što ste vidjeli u jaslicah? — Tko je prvi napravio jaslice? — Što se služi u pol noći? — Zašto?

Napomena. Odvedi djecu u crkvu i pokaži im jaslice i Betlehem i raztumači im sva lica.

50. Tko je prvi došao pokloniti se djetetu Isusu?

Prvi došli su se Isusu pokloniti pobožni pastiri iz okolice, a zatim tri mudraca ili kralja s iztoka.

Gdje su bili pastiri, kad se je Isus rodio? Na polju, nedaleko grada Betlehema. Što su radili? — Čuvali su stada. Jesu li spavali? — Da što su radili? — Zašto su sjedjeli kraj vatre?

51. Kako su doznali pastiri, a kako mudraci, da se je Isus rodio?

Pastirom je to kazao angjeo, a trima mudracima pokazala je to čudnovata zviezda.

Anka neka pripovieda, kako su doznali pastiri, da se je Isus rodio i kako su došli pokloniti mu se.

Što su andjeli pjevali? — Da li vas koji znade pjevati: »Slava Bogu na visini, a mir ljudem na zemlji dobre volje!«?

Janko neka pripovieda, kako su se tri kralja ili tri mudraca došla pokloniti.

Što su kraljevi Isusu prikazali na dar? — Za koga su ga priznali zlatom? — Zašto za kralja? — Za koga su ga priznali tamjanom? — Zašto za Boga? — Za koga su ga priznali mirisavom dragocjenom mašću? — Zašto za čovjeka?

Uporaba. Jerbo su se pobožni kraljevi Isusu poklonili, zato je crkva naredila svetkovinu »Sveta tri kralja«. — Što se blagoslivlje u oči »Sveta tri kralja«? — Voda. — Što se blagoslivlje tom vodom? — Kuće, polja, vinogradi. — Jeste li već vidjeli, kada svećenik blagoslivlje kuće? — Što treba onda raditi? — Treba onda kleknuti, ruke sklopiti, i kad svećenik dade križ ljubiti, treba dragoga Isusa pobožno poljubiti. — A jeste li vidjeli već tri kralja predstavljati? — Što nose oni sa sobom? — Zviezdu. Zašto zviezdu? — Jer im je zviezda put pokazala. Kako se zovu ona tri kralja? — Kako se zove onaj crni?

52. Tko je majka Isusova?

Majka Isusova jest blažena djevica Marija.

To je, draga djeco, najveće odlikovanje, najveća čast, koju si čovjek može samo pomisliti. Biti majkom cara ili kralja, liepo je, jer je to na ovom svietu najveća čast za majku. Nju kao majku cara ili kralja štuju svi u cielom kraljevstvu, i tko bi nju uvriedio, uvriedio bi samoga cara ili kralja. — Neizmjerno pako veća je čast blažene djevice Marije, koja je rodila kralja svih kraljeva, svojega Boga i Stvoritelja, jedinoga Sina Božjega. Nju štuju zato ne samo svi ljudi na ovom svietu, nego svi angjeli i sveti na nebu.

Kakovo je to odlikovanje biti majkom cara i kralja? — Zašto je to najveće odlikovanje na svietu? — Tko ju štuje zato? — Kolika je čast blažene djev. Marije? — Zašto je njezina čast neizmjerno velika? — Tko ju štuje zato, jer je rodila Sina Božjega?

53. Kako se zato zove Marija?

Marija zove se zato Majka Božja ili Bogorodica.

Bogorodica se zove zato, jer je rodila Boga i čovjeka zajedno.

Zašto se zove Bogorodica? — Ti, — ti!

54. Je li Isus imao i otca?

Isus kao čovjek nije imao otca.

Je li imao otca kao Bog? — Jest. — Tko mu je bio otac? — Bio mu je sam Otac nebeski. A je li imao majku? — Kao Bog nije imao majke. A je li imao kao čovjek? — Jest. Tko je to bio? Bila je to bl. dj. Marija. Kako se ona zato zove? — Zašto se Marija zove Bogorodica?

55. A što je bio Isusu sveti Josip?

Sveti Josip bio je Isusu samo hranitelj.

Hranitelj je onaj, koji koga hrani. Tako je sv. Josip radio i služio novaca, za koje je kupovao sve, što je trebovalo: dakle hranu, obulo, odielo, stan za sebe, za Mariju i za Isusa. Pa pošto je sv. Josip uzdržavao Isusa o svojem trudu i zasluzi, to je on nazvan hraniteljem Isusovim. — Vidite, draga djeco, to je i za sv. Josipa bila velika čast biti hraniteljem svoga Boga, svoga Stvoritelja i svoga Odkupitelja. Zato si je sv. Josip stekao velikih zasluga kod Isusa. Tkogod se danas moli Bogu po zagovoru sv. Josipa, Bog mu usliša molitvu. — Molite se i vi svaki dan sv. Josipu, da laglje naučite svoje lekcije!

Tko se zove hranitelj? — Kako je sv. Josip hranio Isusa? — Je l' to za sv. Josipa bila velika čast? — Zašto? — Što si je sv. Josip s tim stekao kod Isusa? — Po čijem zagovoru moramo se moliti Bogu, ako hoćemo, da nas Bog usliša? — Komu treba da se molite svaki dan?

Jer ste se danas svi dobro naučili vjeronauk, to ću vam pripoviedati liepu pripoviest o sv. Josipu.

U gradu Lionu u Francuzkoj počela su djeca jako umirati. Neki roditelji imali su jedino diete, sina, maloga Martina. Martin je imao istom četiri godine. Roditelji su u njem jako uživali. — Martin se razbolio. Roditelji su odmah zvali liečnika, ali malomu je Martinu bivalo sve gore.

Gdje su djeca počela jako umirati? — Tko se je medju ostalimi još razbolio? — Jesu li roditelji Martina voljeli? — Koga su zvali, kad se je Martin razbolio? — Pa je li Martinu bilo što bolje?

Martinova je majka bila pobožna, i ona odluči svoga maloga Martina u molitvi preporučiti sv. Josipu, tim više, što se je mali Martin baš na Josipovo rodio.

Kakova bijaše majka Martinova? — Što je odlučila, komu da preporuči svoga Martina? — A zašto baš sv. Josipu?

Martinova majka kleknu pred sliku sv. Josipa i počme mu se pobožno moliti, da joj mali Martin samo ozdravi. Medjutim je u sobu došao otac, da vidi, kako je malomu Martinu. On vidi, da je Martin tako slab, da će odmah umrieti. On dodje k majci, pak joj reče: »Martin će odmah umrieti.« — Majka je i dalje pobožno molila, a kad je svršila molitvu, ustane i podje k Martinu. Martin je već digao glavu u postelji i reče: »Mamo! ja sam gladan.« — Tako je Martin ozdravio po zagovoru sv. Josipa.

Što je radila Martinova majka? — Što je ona molila sv. Josipa? — Tko je došao u sobu? — Zašto? — Što je otac opazio? — Komu je kazao, da će Martin umrieti? — Je li se majka prestala moliti? — Nije. Da što je radila? — A kad je svršila molitvu, kamo je išla? — Pa kako je zatekla svoga Martina? — Što je Martin rekao majci? — Čijim je zagovorom mali Martin ozdravio?

Pa što se iz ove pripoviesti učimo? Učimo se to, da se i mi moramo moliti sv. Josipu, pak će nas dragi Bog uslišati i podieliti ono, što ga molimo.

Koji zna cielu pripoviest, dobiti će sliku sv. Josipa?

U gradu Lionu. u Francuzkoj počela su djeca jako umirati. Neki su roditelji imali jedino diete, sina, maloga Martina. Martin je imao istom četiri godine. Roditelji su u njem jako uživali. — Martin se razbolio. Roditelji su odmah zvali liečnika, ali malomu Martinu bivalo sve gore. — Martinova je majka pobožna bila, i ona odluči svoga maloga Martina u molitvi preporučiti sv. Josipu, tim više, što se je mali Martin baš na Josipovo rodio. — Martinova majka klekne pred sliku sv. Josipa i počme mu se pobožno moliti, da joj mali Martin samo ozdravi. Medjutim je u sobu došao otac, da vidi, kako je malomu Martinu. On vidi, da je Martin tako slab, da će odmah umrieti. Podje k majci, pak joj reče: »Martin će odmah umrieti.« Majka se je i dalje pobožno molila, te kad je svršila molitvu, ustane i podje k Martinu. Martin je već digao glavu u postelji i reče: »Mamo! ja sam gladan.« — Tako je Martin čudnovato ozdravio po zagovoru sv. Josipa.

Opetovanje.

Koje je četvrta istina?

Tko nas je spasio?

Tko je Isus Krist? — Što znači rieč »Isus?« — Zašto se Isus zove naš Spasitelj? — Gdje nas je spasio i odkupio? — Zašto velimo, da je Isus jedini Sin Božji? — Kako je Isus čovjekom postao? — Pripoviedaj o navještenju poroda Isusova? — Što se je sgodilo na rieči, kad je Marija kazala: »Evo službenice Gospodnje!« — Onaj isti čas sašao je Sin Božji s neba i tako postao čovjekom. — Što je crkva naredila tomu na uspomenu? — Koliko puta zvoni na dan i u koliko sati? Koliko puta prestaje zvonom? Na što nas to sjeća? — Koji vas znade moliti cieli »Pozdrav angjelov?« — Ded moli!

Je li Isus pravi Bog? — Što je Isus kao Bog? — Što ima kao Bog? — Čega ne ima? — Je li Isus i pravi čovjek? — Zašto?

Kako je Sin Božji postao čovjek?

Koliko je već tomu godina, što je Sin Božji postao čovjek? — Koliko je upravo sada godina, odkako se je Isus rodio? — Ima li gdjegod ova godina napisana? — Koja je sada godina napisana? — Što ima medju timi brojevi? — Koja su to slova? — Kako su se zvala sv. tri kralja?

Gdje se je Isus rodio? Pripoviedaj, kako se je Isus rodio? Na čem se je Isus rodio? — Zašto se je Isus rodio na tvrdoj zemlji i na slami? — Što radimo na badnjak prije božića? — Zašto postimo? — Što običajemo na badnjak nositi u sobu? — Zašto? — Jeste li već vidjeli Betlehem ili jaslice? — Gdje? — Pak što si sve vidio?

Tko je prvi došao pokloniti se djetetu Isusu? — Gdje su bili pastiri, kad se je Isus rodio? — Što su radili? — Jesu li spavali? — Zašto ne?

Kako su doznali pastiri, a kako mudraci, da se je Isus rodio? — Pripoviedaj o pastirih kod jasala? — Pripoviedaj o poklonstvu sv. kraljeva? — Kakovu je svetkovinu crkva naredila? — Što se blagoslivlje u oči tri kralja? — Što se blagoslivlje onom vodom? — Što treba raditi, kad svećenik blagoslivlje kuće? — Jeste li vidjeli predstavljati sv. tri kralja? — Zašto nose zviezdu? — Kako se zovu sv. tri kralja?

Tko je majka Isusova? Kakovo je to odlikovanje? Ima li većega od ovoga? Kakovo je odlikovanje biti majkom cara?

Kako se zato zove Marija? Zašto se zove Bogorodica?

Je li Isus kao Bog imao otca? — Tko mu je bio otac? Je li imao majku kao Bog? — Kao čovjek? — Tko je to bio?

A što je bio Isusu sv. Josip? — Tko se zove hranitelj? — Kako je sv. Josip hranio Isusa? — Je li to bila čast za sv. Josipa? — Što si je sv. Josip time zaslužio? — Komu se moramo moliti, ako hoćemo, da nas Bog usliša? — Pripoviedaj o malomu Martinu!

§ 2. Život Isusov.

Zadnji puta sam vam govorio, kako je Isus za nas čovjekom postao, kako se je rodio, kako su mu se došli pokloniti najprije pobožni pastiri, a zatim tri mudraca ili tri kralja sa iztoka; a sad ću vam, draga djeco, govoriti u kratko o životu Isusovu, to jest, kako je Isus živio i kako nas je učio sve, što imamo vjerovati, da se spasimo.

56. Što se je dogodilo s Isusom četrdeseti dan poslie rodjenja?

Četrdeseti dan bio je Isus u Jerusalemskom hramu Bogu prikazan.

Pripoviedaj, kako je Isus prikazan u hramu? (Po I. razr.) Što znače rieči Simeonove: »*Pusti sada, Gospodine, slugu svoga u miru, jer su vidjele oči moje spasenje tvoje*«? — To znači toliko, kao da je Simeon rekao: »*Sad ću, Gospodine, rado umrieti, jer sam vidio obećanoga Mesiju, koji je došao k svim narodom, pogane da pouči, a odabrani narod izraelski da uzveliča*«.

Što znače rieči Simeonove: »Pusti sada, Gospodine itd.?«

Simeon zove Isusa svjetlošću. Svjetlo nam ne samo svietli, nego nas i grije i oživljuje. — Kao što svjetlost u jutro raztjeruje tmine noćne i po tom nastaje dan: isto je tako i Isus raztjerao tmine neznanja i neznabožtva; jer ljudi nisu poznavali svoga Boga i nisu znali, što je dobro, što je zlo, a o tom svem poučio ih je dragi Isus. — Zato se i zove svjetlost.

Kako Simeon zove Isusa? — Što čini svjetlost? — Što je Isus raztjerao i o čem je ljude poučio? — Kako se to zove?

Rekao sam svjetlost oživljuje: tako i nauk Isusov oživljuje srca ljudska i volju im potiče na dobro. — Svjetlost nadalje čini, da sve raste: isto tako čini i Isus svojim naukom, da svi kršćani pobožno živu i jednoć dodju u nebo.

Kako djeluje nauk Isusov? Na što potiče volju? — Kako svjetlost oživljuje? — Kako Isus oživljuje svojim naukom?

Što se razumije po riečih Simeonovih, kad je rekao Mariji: »*Tvoju će dušu probosti oštri mač!*«?

To se razumije, kao da je Simeon rekao Mariji, da će ona kod muke i smrti svoga sina Isusa veoma mnogo trpjeti, kao da bi ju tko mačem probo.

Što se razumije po riečih Simeonovih Mariji: »Tvoju će dušu itd.!«?

Uporaba. Na uspomenu toga naredila je crkva svetkovinu: »*Prikazanje Isusovo u crkvi*«, jer je Marija taj dan Isusa Bogu prikazala. Ta se svetkovina zove još i »*Svjetlo Marinje*«, ili »Svjećnica«, jer je Isus svjetlost naroda, koga je Marija rodila i u hram doniela.

Kakovu je svetkovinu ustanovila crkva tomu na uspomenu? — Kako se ta svetkovina još zove? Zašto tako?

Taj dan se običaju u crkvi blagoslivati svieće, a poslie se blagoslovljene svieće zapale, pak ide obhod okolo crkve, te se pjevaju rieči Simeonove. Te se svieće pale još kada jako grmi i kada tko umire.

Što se blagoslivlje taj dan u crkvi? — Kad se zapale? — Kamo ide obhod? — Kada se još pale te svieće? — Što se pjeva u obhodu?

Kao što je Marija prikazala Isusa u crkvi, tako treba da svaka kršćanska majka prikaže svoje diete Bogu i obeća, da će ga pobožno i kršćanski odhraniti.

Koga treba da nasljeduju kršćanske matere? — Što treba da obećaju Bogu?

57. Je li Isus ostao u Jerusalemu?

Isus nije ostao u Jerusalemu: Josip i Marija

pobjegli su s djetetom u Misir (Egipat); jer ga je kralj Herod hotio pogubiti.

Pripoviedaj *o biegu u Egipat.* — (Po I. razr.)

Uporaba. Sv. je Josipu bilo težko, kad je saznao, da mora bježati upravo u Egipat, gdje su židove nekoć veoma progonili; ali na zapovied Božju odmah je ustao i spremio se na put. Tako i mi, draga djeco, moramo spremno vršiti zapoviedi Božje, pa makar to bilo i malo težko.

Zašto je sv. Josipu bilo težko bježati u Egipat? — Pa je li ipak otišao? — Kako moramo mi vršiti zapoviedi Božje? (Spremno, kao sv. Josip).

Sv. je Josip znao, da je Isus Sin Božji i pravi Bog, te da mu se zato ne može ništa zla dogoditi; ali ipak nije očekivao čudo, nego je još one iste noći oprezno pobjegao. — Tako i mi, draga djeco, kad dodjemo u pogibelj, ne smijemo odmah očekivati čudo, nego si moramo sami pomoći, dok samo možemo. Neko se diete n. p. ne može naučiti lekcije (zadaće). Smije li ono izčekivati čudo, da se naime više ne uči, a ipak da znade? — Ne smije. Nego što mora raditi? — Mora se dalje učiti.

Je li sv. Josip znao, tko je Isus? — Je li se Isusu moglo kakovo zlo dogoditi? — Pa zašto je onda s njim bježao? — Čemu se odovud mi učimo?

58. Gdje je živio Isus, kad se je vratio iz Misira?

Kad se je Isus vratio iz Misira, živio je u Nazaretu u kući svojih roditelja, i bio im je poslušan.

Što se je znamenita dogodilo u Nazaretu? — Angjeo Gabrijel je naviestio Mariji, da će začeti i roditi sina. — S kim se je Marija zaručila? Iz čijega su roda Josip i Marija poticali? — Gdje se je David kralj rodio? — Kako je daleko od Nazareta do Betlehema?

59. Zašto je htio Isus, Sin Božji, biti poslušan?

Isus je htio biti poslušan, da pokaže djeci, kako treba slušati roditelje.

Poslužnost je nad sve bolja,
Bogu godi dobra volja;
I koj vlada sa visin'
Bje poslušan Božji Sin.

Evo, draga djeco, Isus, Sin Božji, bio je poslušan svojim roditeljem, a tim je ostavio najljepši primjer djeci, kako da i ona slušaju svoje roditelje.

Kad vas mama zove, ne treba da vas zove po dva, tri puta i da se nakanjivate ono učiniti, što vam zapovieda, nego treba odmah poslušati. — Kada slušate, onda ste dobra djeca i naličite dragomu Isusu; a kada ne slušate, onda niste dobra djeca i onda se dragomu Isusu ne dopadate.

Komu ste slični onda, kada slušate? — Tko vas onda ima rada? — A je li vas Isus ima rada i onda, kad ne slušate?

60. Što znamo o Isusu, kada mu je bilo dvanaest godina?

Kad je Isusu bilo dvanaest godina, išao je sa svojimi roditelji u Jerusalem, i ondje tri dana ostao u hramu.

Pripoviedaj *o dvanaestgodišnjem Isusu u hramu!* (Po I. razr.)

Uporaba. Je li bio težak put od Nazareta do Jerusalema? Koliko su dana putovali? — Je li tebi daleko do crkve? Pa zato morate što marljivije dolaziti u crkvu, jer vam je tako blizu. Zašto je Isus ostao tri dana u crkvi? — Zato, da pokaže, kako i mi moramo rado se moliti, slušati rieč Božju i ostati u crkvi. — Dä, draga djeco, rado se molite, jer se u molitvi razgovarate s Bogom; rado se učite katekizam, jer je i to rieč Božja; rado osta-

nite u crkvi i malo dalje, jer tim nasljedujete Isusa, koji vam je ostavio najljepši primjer.

S kim se razgovarate u molitvi? — Koga nasljedujete, kada se rado molite, kada se učite katekizam i ostajete u crkvi? — Zašto je Isus ostao tri dana u crkvi? — Odakle je Isus došao u Jerusalem u crkvu? — Koliko su dana putovali? — Kamo su se vratili iz Jerusalema? U Nazaret.

Sv. Josip bio je tesar, a Isus mu je već kao maleno diete pomagao. Što treba, da i vi činite svojim roditeljem? — Treba, da im pomognete, da im donesete n. pr. vode, drva, pometete izpred kuće; ako vas otac pošalje kamo, da spremno odmah poslušate itd. Isus je bio ujedno i sveznajući Bog, pa kao takav nije trebovao ići u hram, ali je zato ipak išao i ondje slušao židovske svećenike i druge pisce, da vam ostavi primjer, kako morate i vi rado slušati i učiti se rieč Božju.

Kamo dakle treba, da i vi rado idete? — Što se radi u crkvi?

61. Što je učinio Isus, kad mu je bilo trideset godina?

Kad je Isusu bilo trideset godina, dao se je okrstiti u Jordanu, a zatim počeo je javno naučavati i čudesa tvoriti.

Napomena. Čini mi se, da su auktoru katekizma ove rieči: »dao se je okrstiti u Jordanu«, nehotice izpale iz pera; jer ne ima razloga, zašto bi ih izostavio. Djeca su se i onako već u I. razredu učila »Krštenje Isusovo«, a tim se popunjuje stvar i istina kršćanska. — Dobro bi dakle bilo, da se to u budući katekizam umetne.

Pripoviedaj *o Krštenju Isusovu!*

Koliko je dakle bilo godina Isusu, kad je bio kršten? — Tko ga je krstio? — Gdje ga je Ivan krstio? — Zašto

se kod nas i djeca krste? — Od kojega se grieha čisti čovjek na sv. krstu? — Zašto se zove iztočni grieh? — Je li i Ivan svojim krštenjem opraštao griehe?

62. Što je naučavao Isus?

Isus je naučavao sve ono, što smo mi dužni vjerovati, ufati se i činiti, da se spasemo.

Ja ću vam, draga djeco, sada samo u kratko s obzirom na ono, što smo dosad učili, kazati, što imamo vjerovati, a na godinu ću vam već obširnije o tom govoriti. — Mi imamo vjerovati: da je samo jedan Bog; da su u Bogu tri božanske osobe; da je Bog sve stvorio, da sve uzdržava i upravlja; da je Sin Božji čovjekom postao, te nas svojom smrću na križu odkupio; — da Bog dobro viekom naplaćuje, a zlo viekom kazni.

Ufamo se pako, da će dragi Bog našu molitvu uslišati, griehe nam oprostiti, podieliti svoju milost i život vječni. Isus nas je učio i što moramo činiti, da se spasimo. Mi se moramo čuvati od svakoga grieha, često i pobožno se dragomu Bogu moliti, marljivo ići u crkvu, primati sv. sakramente i obdržavati zapoviedi Božje i crkvene.

Što morate vjerovati, da se spasite? — U što se imate ufati? — Što imate činiti, da se spasite? Tko vas to uči? Isus. — Kad je Isus počeo naučati?

63. Kakova je čudesa tvorio Isus?

Isus je jednom riečju utišavao vjetar i valove, izcieljivao bolestne, a uzkrsavao mrtve.

Kada gospodar zapovjedi slugi, da nešto uradi, mora sluga slušati; ili kada gospodar slugi zapovjedi, da šuti, on mora šutiti: tako je, vidite, Isus gospodar neba i zemlje i svega, što je na nebu i na zemlji, pa kao takav može zapoviedati angjelom i duhovom nebeskim, svim stvorovom na zemlji, pa i vjetru i valovom. Kada vjetar najsilnije duše, treba Isus samo da kaže rieč: »stani!« i odmah će pre-

stati. Tako i da najžešče biesne morski valovi, ako on samo kaže rieč: »umirite se!«, odmah je more mirno.

Što mora sluga raditi, kada mu gospodar nešto zapovjedi? — Zašto mora slušati? — Tko je gospodar neba i zemlje? — Komu Isus zapovieda na nebu? — Komu na zemlji? — Kako ga sluša vjetar? — Kako morski valovi?

Dok je Isus hodao po židovskoj zemlji, donosili su mu mnoge i razne bolestnike, a Isus im je samo rekao: »Budi zdrav!« i odmah je svaki bolestnik ozdravio. — Tako je i mnogim mrtvacem rekao: »Ustani!« i mrtvi je odmah ustao živ i zdrav, ili ga se je samo dotaknuo i mrtvac je odmah oživio.

Dok je Isus hodao po židovskoj zemlji, koga su mu donosili, da ih ozdravi? Kako ih je Isus ozdravljao? — A kako je mrtve oživljavao? — Može li tko od ljudi činiti takova čudesa? — Zašto ne može? — Tko je samo svemoguć? — Što će reći: »Bog je svemoguć?«

64. Zašto je Isus tvorio čudesa?

Isus je tvorio čudesa za to, da ljudi poznaju, da je on pravi Sin Božji.

Kazao sam vam, da nitko od ljudi ne može praviti čudesa, nego samo svemogući Bog. A mi smo se već učili, da je Isus pravi Bog i pravi čovjek, pa zato je on kao pravi Bog mogao, a može još i sada činiti čudesa, kakova samo hoće, i tim je Isus upravo ljudem pokazao, da je on u istinu pravi Sin Božji, pravi Bog.

Tko samo može činiti čudesa? Što smo se već učili o Isusu, tko je on? — Može li on činiti čudesa? Za što?

Opetovanje.

Što se je dogodilo s Isusom četrdeseti dan poslie rodjenja? Pripoviedaj: »Prikazanje Isusovo u hramu«! — Što znače rieči Simeonove: »Pusti sada, Gospodine, slugu svoga u miru, jer su vidjele oči moje spasenje tvoje!«? — Kako zove

Simeon Isusa? — Čemu nam služi svjetlost? — Zašto se Isus zove svjetlost svieta? — Tko je ljude naučio poznavati Boga? — Što oživljuje Isus svojim naukom? — Što se razumije po riečih Simeonovih, kad je rekao Mariji: »Tvoju će dušu probosti oštri mač!«? Što je crkva naredila tomu na uspomenu? — Zašto se zove svetkovina prikazanja Isusova u crkvi? — Kako se još zove ta svetkovina? — Zašto »Svjetlo Marinje« ili »Svjećnica«? — Što se taj dan blagoslivlje u crkvi? Kad se pale te svieće? — Kada ide obhod? — Koga treba da sliede kršćanske matere? — U čem da Mariju sliede? — Što da obećaju Bogu? — Kako će svoju djecu odhraniti?

Je li Isus ostao u Jerusalemu? — Pripoviedaj o biegu u Egipat! Zašto je sv. Josipu bilo težko bježati u Egipat? — Ali na zapovied Božju što je odmah učinio? — Što se odtud učimo? — Što je sv. Josip znao o Isusu? — Je li zato očekivao čudo? — Što se odtud učimo?

Gdje je živio Isus, kad se je vratio iz Misira? Što se je znamenita dogodilo u Nazaretu? — S kim se je Marija zaručila? — Iz čijega su bili pokoljenja Josip i Marija?

Zašto je htio Isus, Sin Božji, biti poslušan? — Reci pjesmicu! — Kakav je primjer Isus ostavio djeci? — Komu ste slični, kada slušate? Tko vas onda rado imade?

Što znamo o Isusu, kada mu je bilo dvanaest godina? Pripoviedaj o dvanaestgodišnjem Isusu u hramu! — Kakav je bio put od Nazareta do Jerusalema? — Kako dugo su putovali? — Što se odtud učimo? — Zašto je ostao Isus tri dana u crkvi? — Što je bio sv. Josip? — Što mu je Isus sve pomagao? — Što se odtud učimo? — Zašto je Isus išao u hram moliti se i slušati rieč Božju?

Što je učinio Isus, kad mu je bilo trideset godina? Pripoviedaj: Krštenje Isusovo!

Što je naučavao Isus? Što imamo vjerovati? — U što se ufati? — Što činiti?

Kakova je čudesa tvorio Isus? Zašto je Isus tvorio čudesa?

§ 3. Smrt Isusova.

O čem smo se učili zadnji put? — Učili smo se o životu Isusovu, t. j. što se je s njim za života sgodilo, kako je naučavao i čudesa tvorio. Istina, već je to mnogo, što je Isus za nas i čovjekom postao, što nas je naučio sve, što imamo vjerovati, u što se ufati i što imamo činiti, da se spasimo; ali to još nije bilo dosta njemu, nego je on hotio za nas trpjeti i umrieti i tako nam otvoriti nebo. — O tom dakle, kako je Isus za nas trpio i umro, o tom ćemo se sada učiti.

65. Zašto je Sin Božji postao čovjekom?

Sin Božji postao je čovjekom, da može za nas trpjeti i umrieti, jer kano Bog nije mogao ni trpjeti ni umrieti.

Ima više razloga, zašto je Isus za nas čovjekom postao, 1. da nas nauči poznavati pravoga Boga, 2. da nam pokaže put u nebo, 3. da nam svojim primjerom pokaže, kako moramo živjeti, da dodjemo u nebo. — Nu glavno je to, zašto je Isus za nas čovjekom postao, 4. da nas odkupi od grieha i vječne kazne.

S kojih je razloga Isus za nas čovjekom postao? — Što da nas nauči? — Kamo da nam put pokaže? — Što da nam pokaže svojim primjerom? — Zašto je osobito Isus za nas čovjekom postao?

Da nas Isus odkupi, morao je on zadovoljiti za naše griehe, našu kaznu pretrpjeti i za nas umrieti. — Da nije čovjekom postao, ne bi bio mogao kao Bog za nas ni trpjeti, ni umrieti.

Zašto je Isus morao zadovoljiti za naše griehe? — Što je još za nas trpio? — Bi li mogao kao Bog trpjeti?

Zašto Isus nije mogao kao Bog ni trpjeti, ni umrieti? — Zato, jer je Bog neizmjerno blažen, te ne može nikada trpjeti; on ne ima tiela, koje bi mogli tući, šibati, trnjem kruniti, na križ pribijati i ubiti. — Kad umre čovjek? — Onda, kad se duša razstane od tiela. Bog pako ne ima tiela, dakle on nije mogao ni umrieti.

Zašto Isus nije mogao kao Bog ni trpjeti, ni umrieti? Ima li Bog tielo? — Što je bilo od potrebe, da Isus može trpjeti? — Kad umre čovjek? — A može li Bog umrieti? Zašto ne?

Da je Isus mogao za nas trpjeti i umrieti, što mu je trebalo? — Tielo, koje se može tući, bičevati, kruniti, ubiti. — On je morao uzeti dušu, koja je mogla bol ćutjeti, koja se je mogla razstati od tiela. — Tko ima takovo tielo i dušu? — Čovjek. — Što je dakle Isus morao postati?

66. Zašto je htio Isus trpjeti i umrieti?

Isus je htio trpjeti i umrieti, da nas odkupi i spase.

67. Od čega nas je Isus svojom mukom i smrću odkupio?

Isus nas je svojom mukom i smrću odkupio od grieha i vječnoga prokletstva.

Dragi se je Bog na nas radi grieha razsrdio i nije nam htjeo prije oprostiti, dok nismo za isti zadovoljili. Mjesto nas je Bogu zadovoljio Isus za naše griehe, a to drugačije kažemo, on nas je s Bogom pomirio, ili on nas je odkupio.

Radi čega se je Bog na nas razsrdio? — Dakle nam nije htio oprostiti? — Tko je mjesto nas Bogu zadovoljio? — Kako to drugačije kažemo? — Kako još?

A sad ću vam samo u kratko kazati, od čega nas je Isus sve odkupio. On nas je odkupio 1. od grieha. Kako? — Tako, da danas svatko može biti prost od grieha, tko samo hoće. — 2. On nas je odkupio od vražjega sužanjstva. Po griehu smo bili sluge vražji, a on nas je toga oslobodio — 3. On nas je odkupio od vječne propasti,

t. j. on je učinio, da ne moramo trpjeti kazne pakla, koje smo za griehe zaslužili. — Diete, koje uvriedi svoje roditelje, zasluži kaznu: tako i svaki čovjek, koji griehom uvriedi Boga, zasluži kaznu; od te nas je kazne odkupio Isus.

Od čega nas je Isus sve odkupio? — Čiji smo bili sluge po griehu? — Kako se to razumije: on nas je odkupio od vječne propasti? — Što zaslužuje ono diete, koje uvriedi roditelje? — Što zaslužuje grešnik, koji uvriedi dragoga Boga?

Tim, što je Isus zadovoljio za naše griehe, ujedno nas je posvetio t. j. on je učinio, da svatko može doći u nebo, tko samo hoće; a da može opet svatko u nebo doći, za to daje mu Isus svoju pomoć.

Što je učinio Isus tim, što je zadovoljio za naše griehe? — Kako se to razumije: on nas je posvetio? — Što daje Isus svakomu, tko želi u nebo doći?

68. Što je Isus za nas trpio?

Isus je za nas trpio mnoge i velike muke, a napokon je umro na križu.

Pripoviedaj o muci Isusovoj po I. razredu.

Napomena. Već se u II. razredu može muka Isusova pripoviedati malo svečanije. Ponajprije neka je vjeroučitelj dobro pripravljen, te okriepljen duhom Božjim neka pripovieda dostojanstveno i sa sv. uzhitom. Još prije nego počme pripoviedati, treba da djecu pripravi i u njih probudi strahopočitanje. Tako n. pr. može reći: Draga djeco! Mi smo doduše već prošle godine pripoviedali muku Isusovu, ali onda si još niste znali niti mogli pravo predočiti, što je naš Spasitelj za nas sve trpio; zato ću vam sad opet pripoviedati cielu muku Isusovu počam od zadnje večere, a vi me pazljivo slušajte! — Dobro je, da vjeroučitelj na stol metne razpelo, ako već ne visi nad stolom na zidu. Izmoli se »Otče naš« i »Zdravo, Marijo« klečeći

pred razpelom, a zatim opet ustanu. Pokazujući na razpelo počme vjeroučitelj: Draga djeco! Pogledajte svi sada ovoga Isusa na križu visećega! Vi ovdje dakako vidite samo drvo, iz kojega je tielo Isusovo izrezano; ali da biste vidjeli, kako je izgledalo tielo Isusovo na križu, onda ne bi bilo moguće, a da ne biste svi zaplakali, kad bi naime vidjeli, kako je Isus bio sav krvav i u ranah. Pa o tom Isusu, koji je za nas toliko trpio, i na križu umro, sad ću vam pripoviedati. — Cielu muku Isusovu ne može vjeroučitelj u jednom satu izpripoviedati, nego mu treba tri ili četiri sata; pa neka i ne nagli s tim, jer muku Isusovu treba da znade svako kršćansko diete i to ne samo ma kako, nego dobro i točno pripoviedati. — Na koncu može opet reći: Evo sam vam draga djeco, izpripoviedao sve, što je Isus za nas trpio, pak ćemo zato svi sad kleknuti i izmoliti jedan »Otče naš« i »Zdravo Marijo« na čast muci našega predragoga Spasitelja.

69. Gdje je Isus razpet?

Isus je razpet na gori Kalvariji blizu Jerusalema.

Grad Jerusalem bio je zidom opasan, a nedaleko toga zida bilo je visoko brdo, koje se je zvalo židovski »Golgota« t. j. Kalvarija Na tom su brdu na križ razpeli dragoga Isusa.

Uporaba. Imamo li i mi Kalvariju? — Jeste li već kad bili na Kalvariji? — Kad ide obhod na Kalvariju? — Na veliki petak. A kad ide sviet ponajviše na Kalvariju? — U korizmi. Pak što rade ondje? — Mole se dragomu Bogu, idu od stajališta do stajališta i, motreći slike, razmatraju, što je dragi Isus za nas trpio. Idite i vi ove korizme s vašom mamom više puta na Kalvariju, molite se pobožno dragomu Isusu, i mislite, kako je on za nas trpio. — Jeste li već vidjeli možda u kojoj crkvi okolo na zidu povješanih 14 dosta velikih slika, koje nam predstavljaju

muku i smrt Isusovu? — U kojoj ste to crkvi vidjeli? — Kako se te slike sve skupa zovu? — Križni put. — Kad se drži križni put? — U korizmi. — Na koje dane? — Obično se drži u petak, jer je u petak Isus trpio i umro, a gdjegdje i nedjeljom, kako je već gdje običaj.

Jeste li vi već bili kada kod križnoga puta? — Draga djeco! Veoma je dobro i spasonosno pribivati križnome putu.

Napomena. Dobro je, da vjeroučitelj povede za liepoga dana cieli razred na Kalvariju ili u crkvu, i da im pokaže 14 postaja križnoga puta.

70. Tko je Isusa odsudio na smrt?

Isusa je odsudio na smrt Rimski upravitelj Židovske zemlje, Poncije Pilat.

Svaki vladar ima svoje podčinjene činovnike, koji su dužni: 1. proglasiti narodu vladarove zakone, 2. porez utjerati; 3. dobre štititi, a zločeste kazniti. Svi oni, koji upravljaju obćinami, gradovi i pojedinimi dielovi zemlje, jesu vladarevi namjestnici, t. j. oni zastupaju njega samoga, jer moraju raditi sve onako, kako vladar hoće.

Koga ima svaki vladar? — Što su dužni ti podčinjeni činovnici 1. 2. 3.? — Što su oni, koji upravljaju obćinami, gradovi i pojedinimi dielovi zemlje? — zašto su oni vladarevi namjestnici? — Tko je vladarev namjestnik u našoj obćini? — U našem gradu? — U našoj hrvatskoj domovini?

Tako je rimski car Tiberij stanovao u Rimu, a u židovskoj zemlji je imao svoga namjestnika Poncija Pilata.

Kako se je zvao rimski car? — Gdje je stanovao? — Tko je bio mjesto njega u židovskoj zemlji?

71. Kako je Isus trpio?

Isus je trpio nedužno, dragovoljno i krotko iz pomilovanja i prevelike ljubavi k nama.

Neki ljudi trpe, ali samo zato, jer su to zaslužili, n. pr. kradljivci u zatvoru, ili učenici, koji se ne uče, pak ostanu u zatvoru, ili ih roditelji kod kuće kazne. Nu Isus nije trpio zato, što bi to može biti bio zaslužio; on je bio posve nevin i nedužan, njega nitko nije mogao okriviti ni najmanjim griehom.

Zašto trpe neki ljudi? — Koji su to, koji su zaslužili da trpe? — Je li Isus zaslužio, da trpi? — Je li ga tko mogao okriviti griehom? — Kako je dakle on trpio?

On je trpio dragovoljno. — I vas, djeco, višeputa boli glava, zub, ruka, noga itd. — pa i vi onda trpite, ali ne dragovoljno, jer bi voljeli, da ne morate trpjeti. Isus je upravo hotio trpjeti, jer njega nitko nije mogao prisiliti, da trpi.

Kad vas boli glava, ruka itd., trpite li dragovoljno? Zašto ne? — Je li Isusa mogao tko prisiliti, da trpi? — Kako je dakle trpio?

Kad vas što boli, onda plačete, onda se tužite; ali Isus se nije tužio, on nije plakao, nego je krotko trpio, t. j. on je dozvolio, da s njim rade, što hoće, te je na sve samo šutio i trpio.

Što vi radite, kad ste bolestni? — Je li se Isus tužio, kad je trpio? — Što se razumije tim, kad velimo: on je trpio dragovoljno?

Kad ste bolestni, ili kad što trpite, bi li vam vaši roditelji pomogli, t. j. bi li oni za vas ili mjesto vas trpjeli, kada bi mogli? — Bi. A zašto bi? — Zato, jer vas ljube i rado imaju. Tako je Isus za nas trpio samo zato, jer nas ima veoma rado. On je znao, da će naša duša na vieke propasti, ako nas on ne spasi i ne odkupi na križu. To mu je bilo žao, pak je odredio on za nas trpjeti, samo da se spasimo.

Bi li vam pomogli vaši roditelji, kad bi mogli? — Zašto bi vam pomogli? — Zašto je Isus za nas trpio? —

Sto je on znao o našoj duši? -- Što mu je bilo žao? -- Što je zato odredio?

72. Kako je Isus umro?

Ovako: umirući reče Isus: „Otče! u ruke tvoje predajem duh svoj“, — prekloni glavu i izdahnu.

Vi još niste vidjeli, kako čovjek umire. — Mnogi ljudi umiru veoma težko, te se namuče, dok im se duša razstane sa tielom; nu kod Isusa nije bilo tako; on je umro posve lagano, jer je samo preklonio glavu i odmah mu se duša razstala sa tielom.

Kako umiru nekoji ljudi? — Kako je Isus umro?

73. Za koga je Isus umro?

Isus je umro za mene i za sve ljude.

Mi smo već pripoviedali o prvih ljudih Adamu i Evi. Vidite, draga djeco, počam od Adama i Eve pak sve do zadnjega djeteta, koje će se još roditi prije sudnjega dana, za kršćane, židove, pogane, te za sve ljude je Isus trpio.

Za koga je dakle Isus trpio? — Je li samo za kršćane? — Nego za koga još? — Ima li čovjeka na svietu, za kojega Isus nije trpio?

Opetovanje.

Zašto je Sin Božji postao čovjekom? Zašto je Isus morao zadovoljiti za naše griehe? — Što je još za nas trpio? — Bi li mogao kao Bog trpjeti? — Zašto ne? — Kad umre čovjek? — Je li Isus kao Bog mogao umrieti? — Što je sve dakle trebalo, da može za nas trpjeti i umrieti? — Zašto? —

Zašto je hotio Isus trpjeti i umrieti? Od čega nas je Isus svojom mukom i smrću odkupio? — Radi čega se je na nas dragi Bog razsrdio? — Dakle nam nije htio oprostiti? — Tko je mjesto nas zadovoljio? — Kako to drugačije kažemo? — Kako još? — Od čega nas je Isus odkupio? — Čiji smo bili sluge po griehu? — Kako se to razumije: on nas je odkupio od vječne propasti? — Što zaslužuje diete, koje uvriedi svoje roditelje? — Što zasluži grešnik, koji uvriedi Boga? — Što je učinio Isus tim, što je zadovoljio za naše griehe? — *Što je Isus za nas trpio?* — Pripoviedaj »Muku Isusovu«?

Gdje je Isus razpet? — Kako se je zvala još Kalvarija? — Gdje je bilo to brdo? — Što se je na tom brdu dogodilo? — Jeste li vi bili kad na Kalvariji? — Kad se ide na Kalvariju najviše? — Kad ide obhod na Kalvariju? — Jeste li vidjeli u kojoj crkvi križni put?

Tko je Isusa odsudio na smrt? Koga ima svaki vladar? — Što su dužni ti podčinjeni činovnici? — Tko su namjestnici vladarevi? — Tko je takav namjestnik u obćini, u gradu u našoj hrvatskoj domovini? — Kako se je zvao rimski car? — Gdje je stanovao? — Tko je bio njegov namjestnik u židovskoj zemlji?

Kako je Isus trpio? Zašto trpe neki ljudi? Koji su to, koji su zaslužili da trpe? Je li Isus zaslužio da trpi? Je li ga tko mogao okriviti griehom? Kako je dakle on trpio? — Kako se dakle to razumije: On je trpio dragovoljno? — krotko? — iz pomilovanja i prevelike ljubavi k nama?

Kako je Isus umro? — Kako umiru mnogi ljudi? Je li Isus težko umro? Nego kako je umro? — *Za koga je Isus umro?* — Je li samo za kršćane? — Za koga još? Ima li čovjeka na svietu, za koga Isus nije trpio?

§ 4. Uskrsnuće i uzašašće Isusovo.

74. Što se je dogodilo s Isusom, kada je umro?

Kad je Isus umro, tielo su mu položili u grob, a duša mu je sašla u predpakao, gdje su bile duše preminulih pravednika.

Pripoviedaj o pokopu Isusovu po I. razredu!

Uporaba. Što rade kod nas s mrtvacem? — Operu ga, obuku u najljepše haljine, onda ga polože na mrtvački odar, zapale se svieće, a izpod nogu je čaša sa sv. vo-

dom, svatko, tko dodje u sobu, poškropi mrtvaca, klekne i moli se dragomu Bogu, da udieli pokoj vječni duši njegovoj. A napokon ga metnu u lies i odnèsu na groblje, gdje mu tielo zakopaju u zemlju.

Tko je iskao od Pilata tielo Isusovo? Što su Josip Arimatejac i Nikodem kupili u trgovini? — Čemu platna? — Čemu dragocjene masti?

Tako su, vidite, Josip Arimatejac i Nikodem najprije skinuli tielo Isusovo s križa, oprali ga, namazali dragocjenom masti, zamotali u ono čisto platno i odnieli u grob. — U vrtu blizu Kalvarije imao je Josip Arimatejac nov grob izduben u kamenu, da ga poslie smrti u isti pokopaju. Ali kad je Isus umro, onda je rekao, neka Isusa pokopaju u onaj grob. I tako su učinili.

Što rade kod nas s mrtvacem? — Jeste li već bili kod mrtvaca? — Zašto se tamo mole dragomu Bogu? — Kamo ga napokon odnesu i metnu? — Gdje ga zakopaju? — Što su radili Josip Arimatejac i Nikodem s tielom Isusovim? — Gdje je bio grob? — Čiji je bio taj grob?

Kažemo: duša mu je sašla u predpakao. Čujte, draga djeco, kako se je to sve dogodilo. Čim se je Isusova duša razstavila od tiela, odmah je otišla u predpakao. A što mislite, kakovo je to mjesto? — Predpakao je mjesto, gdje su bile duše onih pobožnih i svetih muževa i žena, koje su umrle još prije Isusa. Ja sam već kazao, kad su Adam i Eva sagriešili, da je dragi Bog odmah zatvorio vrata nebeska i da nitko ne bi bio mogao doći u nebo. Duše tih pobožnih i svetih ljudi nisu mogle doći u pakao, jer nisu umrli u smrtnom griehu. — Oni nisu ništa trpjeli, samo im je bilo težko, što nisu vidjeli dragoga Boga. Njim je bilo n. p., kao što bi vam bilo, da ostanete ovdje u školi uviek. Ovdje vam takodjer ne bi bilo zlo, ali vi bi ipak željeli kući, samo da vidite svoje roditelje.

Kad je duša Isusova sašla u predpakao? — Kakovo je to mjesto? — Kad nam je dragi Bog zatvorio vrata

nebeska? — Bi li tko bio mogao doći u nebo? — Jesu li duše pravednika što trpjele u predpaklu? — Što im je samo manjkalo?

Kazao sam vam, da su »duše pravednika« one duše, koje su se preselile s ovoga svieta bez smrtnoga grieha. Takove su bile duše Adama i Eve. Oni su doduše sagriešili, ali su i pokoru činili, pa im je dragi Bog oprostio. Za tim Abela, Abrahama, sv. Josipa, sv. Ivana Krstitelja; o njima smo već do sada učili.

Koje su te duše pravednika? — Imenuj one, o kojih smo već do sada učili.

75. Je li mu tielo ostalo u grobu?

Tielo njegovo nije ostalo u grobu, nego se je treći dan opet s tielom sdružila duša, te je Isus slavno uzkrsao iz groba.

Pripoviedaj »uzkrsnuće Isusovo« (po I. raz.). Isus je sam prorekao više puta, da će uzkrsnuti, t. j. da će opet živ iz groba ustati. Tko je znao za to, da će Isus uzkrsnuti? — Što su židovi zato tražili od Pilata? — Što su još navalili na grobna vrata? — Što su radili s onim kamenom? — Koji dan je Isus umro? — U petak. Da li prije ili poslie podne? — U koliko sati? — U tri sata po podne. Isus je umro u petak i taj isti dan bio je već i pokopan. To je bio prvi dan, subota drugi dan, a nedjela treći dan, kad je Isus uzkrsnuo iz groba. — U nedjelu, u jutro rano, vratila se je duša Isusova iz predpakla u grob, opet se je sdružila s tielom Isusovim. Na to je tielo Isusovo oživjelo, i on je tielom i dušom uzkrsnuo od mrtvih.

Što je Isus prorekao više puta? — Tko je još znao za to, da će Isus uzkrsnuti? — Što su židovi iskali od Pilata? — Što su navalili na grobna vrata? — Koji je dan Isus umro? — U koliko sati? — Koje je dane Isus ležao u grobu? — Što se je dogodilo u nedjelju u jutro?

76. Je li Isus odmah, čim je uzkrsao, uzašao na nebo?

Isus nije odmah tada uzašao na nebo, nego je ostao još četrdeset dana na zemlji, i više puta pokazao se svojim učenikom; za tim je njima na očigled uzašao na nebo.

Prošle godine vam nisam pripoviedao, kako je dragi Isus poslie svoga uzkrsnuća boravio još 40 dana ovdje na zemlji sa svojimi apoštoli, pak ću vam to sada pripoviedati. — Pazite!

Isus je uzkrsnuo u nedjelju u jutro rano. Taj isti dan pred večer bili su apoštoli svi skupa u jednoj kući sabrani, i zatvorili su vrata, jer su se bojali židova.

Koji dan je Isus uzkrsnuo? — Gdje su bili apoštoli taj dan? — Zašto su se zatvorili?

Na jedanput eto Isusa, dodje k njima i reče im: »Mir vam!« Oni se na to veoma uplašiše, Isus im pokaza svoje rane na rukuh, noguh i prsijuh, pa im reče: »Ne bojte se, ja sam!« Ali, jer su se apoštoli još bojali, upita ih Isus: »Što imate za večeru?« Na to je sjeo s njima za stol, pa je večerao. Sad su ga svi prepoznali.

Tko je došao k njim? — Što im je Isus rekao? — Jesu li se apoštoli uplašili? — Što im je Isus pokazao? — A što ih je upitao? — Kad su ga apoštoli prepoznali?

Isus se je ukazivao svojim apoštolom još 40 dana i to u svako doba dana. On ih je sve, osobito sv. Petra učio, kako će njegovu crkvu urediti i njegov nauk razširiti.

Koliko se je dana Isus ukazivao svojim apoštolom? U koje se je doba ukazivao? — Što ih je sve učio? — Koga je od apoštola najviše učio?

Onaj dan, kad se je Isus prvi put ukazao apoštolom, samo nije ondje Tome apoštola bilo. Kad je Toma došao kući, apoštoli su mu pripoviedali, da su vidjeli Isusa, ali Toma im nije htio vjerovati, nego im je rekao: »Dok ja ne vidim vrtline čavala i ne stavim prst svoj u bok njegov, ne ću vjerovati.«

Koji od apoštola nije bio kod kuće, kad se je Isus prvi put ukazao apoštolom? — Što su drugi apoštoli pripoviedali Tomi? — Je li im Toma vjerovao? — Što im je Toma rekao?

Drugu nedjelju, kad je i Toma bio s apoštoli, dodje Isus i reče Tomi: »Toma, hodi amo, vidi vrtline čavala i stavi prst svoj u bok moj i ne budi više nevjerovan, nego budi vjerovan! Blaženi, koji nisu vidjeli, ali su ipak vjerovali!« Na to Toma pade na koljena pred Isusom i reče: »Gospodin moj i Bog moj!«

Što je Isus rekao Tomi, kad je i njega zatekao medju apoštoli? — A što je Toma rekao, kad je pao na koljena?

Napomena. Izostavljam passus; Kako je Isus naredio sakramenat pokore s razloga, jer o tom dolazi obširnija pouka kod priprave za svetu izpovied.

Pripoviedaj sve!

Isus je uzkrsnuo u nedjelju u jutro rano. Taj isti dan pred večer bili su apoštoli svi skupa u jednoj kući sabrani, i zatvorili su vrata, jer su se bojali židova. Na jedanput eto Isusa. Dodje k njim i reče im: »Mir vam!« Oni se na to uplašiše. Isus im pokaza svoje rane na rukuh, noguh i prsijuh, pa im reče: »Ne bojte se, ja sam!« Ali, jer su se apoštoli još bojali, upita ih Isus: »Što imate za večeru?« Na to je sjeo s njimi za stol, pa je večerao. Sad su ga svi prepoznali. Isus se je ukazivao svojim apoštolom još 40 dana i to u svako doba dana. On ih je sve, a osobito sv. Petra učio, kako će njegovu crkvu urediti i nauk njegov razširiti. — Onaj dan, kad se je Isus prvi put ukazao apoštolom, samo Tome apoštola nije ondje bilo. Kad je Toma došao kući, apoštoli su mu pripoviedali, da su vidjeli Isusa, ali Toma im nije htio vjerovati, nego im je rekao: »Dok ja ne vidim vrtline čavala i ne stavim prst svoj u bok njegov, ne ću vjerovati!« Drugu nedjelju, kad je i

Toma bio s apoštoli, dodje Isus i reče Tomi: »Toma, hodi amo! Vidi vrtline čavala i stavi prst svoj u bok moj i ne moj biti nevjerovan, nego budi vjerovan! Blaženi, koji nisu vidjeli, pa su ipak vjerovali!« Na to Toma pade na koljena pred Isusom i reče: »Gospodin moj i Bog moj!«

Uporaba. Zašto su apoštoli zatvorili vrata? — Tko je ipak kroz zatvorena vrata unišao? — Kako ih je Isus pozdravio? — Pa pošto su se uplašili, što im je rekao? — Što je tražio od njih?

Isus doduše nije trebovao hrane, pa zašto je ipak jeo? O čem se je Isus s apoštoli razgovarao? — Koliko dana se je Isus ukazivao svojim apoštolom? — Je li uviek u jedno te isto vrieme? — Koga od apoštola nije bilo kod kuće, kad im se je ukazao prvi put u nedjelju? — Što je Isus drugi put rekao Tomi? — Kamo ga je zvao? — Što mu je pokazao? — A što mu je zatim rekao?

Napomena. Uči sada djecu molitvu jutarnju i večernju.

Molitva jutarnja.

Primi Bože prošnje moje,
Teb' prinosim danas koje.
Moje rane sve korake
Od nesreće prosti svake.
Dobar da sam, daj mi biti,
S Isusom se veseliti;
A sve drugo štogod bilo,
Sreći mojoj ne škodilo,
Bud' mi Bože u pomoći
I u danu i u noći.
Daj krepostan na ovome
Bit' sv'jetu mi nestalnome
Te da posl'je smrti svoje
Krunu primim slave tvoje! Amen.

Molitva večernja.

Da provedem sladki sanak
I doživim drugi danak,
Za ovo te prosim Otče,
Svega svieta vladaoče!
Po Isusu gr'jeh mi prosti,
I udieli dar milosti.
Brani mene i sve druge
Od napasti i od tuge.
Daj, kada mi danak svane
I sunašce sjati stane,
Da se mogu veseliti,
Trseći se dobar biti! Amen.

77. Možemo li i mi doći k njemu na nebo?

I mi možemo doći k njemu na nebo, ako budemo u njega vjerovali, njegove zapoviedi držali i onako živjeli, kako je on živio.

Što će to reći: ako budemo u njega vjerovali? — To će reći, da mi moramo vjerovati ne samo, da je Isus pravi Bog i pravi čovjek, nego moramo još i vjerovati sve ono, što nas je on učio za naše spasenje. — A što nas je Isus učio?

Vidite, draga djeco, nije dosta samo vjerovati sve ono, što nas je Isus učio, nego mi moramo držati i zapoviedi, koje nam je dao, t. j. mi moramo činiti sve ono, što nam on zapovieda.

Što ste vi dužni, kad vam kod kuće tata ili mama štogod zapovjedi? — Ono vršiti. Zašto? — Jer je to vaša dužnost, jer im se tim dopadate. — A kad vas roditelji imadu rado, dadu li vam kakovu nagradu za to, što ih slušate? — Što vam dadu? — Novu haljinu, nove cipele, ili vas povedu kamogod sa sobom (na zabavu). — Tako će i nam dragi Bog udieliti nebo, ako budemo u njega vjerovali i njegove zapoviedi obdržavali.

Kraj toga, što moramo u Boga vjerovati i njegove zapoviedi obdržavati, moramo još i nastojati onako živjeti, kako je on t. j. Isus živio. A kako je Isus živio? — On je uviek najrevnije samo ono činio, što je bila volja njegovoga Otca nebeskoga. I mi dakle moramo izpunjavati volju Otca nebeskoga, t. j. činiti ono, što on hoće.

Kada nastojimo živjeti onako, kako Isus živio? — Kako je Isus živio?

Opetovanje.

Što se je dogodilo s Isusom kada je umro? — Što rade kod nas s mrtvacem? — Jeste li već bili kod mrtvaca? — Zašto se tamo mole dragomu Bogu? — Kamo ga napokon odnesu i metnu? — Gdje ga zakopaju? — Što su radili Josip Arimatejac i Nikodem s tielom Isusovim? — Gdje je bio grob? — Čiji je bio taj grob? — Kada je duša Isusova sašla u predpakao? — Kakovo je to mjesto? — Kad nam je dragi Bog zatvorio vrata nebeska? — Bili tko mogao doći u nebo? — Dakle nitko nije mogao doći u nebo? — Jesu li duše pravednika što trpjele u predpaklu? — Što im je samo manjkalo? — Je li Isusu tielo ostalo u grobu? — Pripoviedaj, kako je Isus uzkrsnuo! — Što je Isus višeputa sam prorekao? — Tko je još za to znao, da će Isus uzkrsnuti? — Što su židovi iskali od Pilata? — Što su navalili na grobna vrata? — Koji dan je Isus umro? — U koliko sati? — Koje dane je Isus ležao u grobu? — Što se je dogodilo u nedjelju u jutro rano?

Je li Isus poslie uskrsnuća odmah uzašao na nebo? — Pripoviedaj, kako se je Isus ukazivao apoštolom još 40 dana poslie uzkrsnuća! — Zašto su apoštoli zatvorili vrata? — Tko je ipak unišao u sobu? — Kako ih je Isus pozdravio? — Što im je Isus kazao, kad su se uplašili? — Što je tražio od njih? — Zašto je jeo? — O čem su se apoštoli razgovarali? — Koliko dana se je Isus ukazivao svojim apoštolom? — Je li uviek u isto vrieme? — Koji od apoštola nije bio prisutan? — Što je Isus rekao Tomi? — Što mu je pokazao? — Što mu je rekao?

Možemo li i mi doći k njemu na nebo? — Što ste dužni, kad vam roditelji nešto zapovjede? — Zašto? — Kad vas roditelji imadu rado? — Što vam daju za nagradu? — Što će nam dragi Bog za nagradu dati, ako budemo u njega vjerovali i njegove zapoviedi obdržavali? — Kada nastojimo onako živjeti, kako je on živio? — Kako je Isus živio?

Opetovanje svega do sad uzetoga.

Zašto smo na svietu? — Kako poznaš Boga? — Zašto moraš ljubiti Boga? — Zašto moraš služiti Bogu? — Što će ti zato dragi Bog dati?

Što je nebo? — Što uživaju blaženi na nebu? — *Tko te uči najbolje poznavati Boga?* — Zašto? — *Što je to kršćanski vjerovati?* — *Što je dužan svaki kršćanin prije svega vjerovati?* — Koja je prava istina?

Tko je Bog? Zašto velimo, da je on gospodar neba i zemlje? — Komu on zapovieda? — Zašto velimo, da nam je od njega sve dobro? — *Je li više nego jedan Bog?* — Prekriži se! — Koliko je u Bogu osoba? — Tko je stvorio? — odkupio? — posvetio? — *Je li Bog počeo kada živjeti?* — Tko je bez početka i kraja? — *Gdje je Bog?* — *Zna li Bog sve?* — Što mi znademo? — Zašto samo dragi Bog sve znade? — Što će reći: »Bog je sveznajući? — Što će reći: Bog je svevideći? — Tko zna, što mi mislimo? — Milice, pripovieda o Kainu i Abelu!

Možemo li mi Boga vidjeti? — Zašto ne? — *Može li Bog sve učiniti?* — Što ne može nitko od ljudi učiniti? — Stvaranje svieta. — *Kako zovemo Boga zato, što može sve učiniti?*

Koja je II. istina?

Koliko je u Bogu osoba? Krštenje Isusovo. — Kako se je pokazao Otac? — Sin? — Duh Sveti?

Je li Otac pravi Bog? — Što smo do sada sve učili o dragom Bogu?

Je li Sin pravi Bog?

Je li Duh Sveti pravi Bog?

Pa je li ipak samo jedan Bog? — Možemo li mi to dokučiti svojim razumom? — Sv. Augustin.

Je li Otac stariji i mogućniji od Sina i od Duha Svetoga?

Kako se jedno božanstvo u tri osobe zove jednim imenom? — Kako se slika presveto Trojstvo?

Kako pokazujemo, da vjerujemo u presveto Trojstvo? — Kada se treba križati? — Je li to koristno? — Sv. Ivan i Aristodem.

Kako glasi III. istina?

Zašto zovemo Boga stvoriteljem svieta? — *Što će reći stvoriti?* — Tko je mogućan? — Tko je još mogućniji? — Da li tko od ljudi može što od ničesa stvoriti? — Što razumijemo po rieči »sviet«?

Kako je Bog stvorio nebo i zemlju? — Stvaranje svieta.

Što čini Bog, da sviet, koji je stvorio, ne propadne? — *Što će reći: Bog uzdržaje sviet?* — *Što će reći: Bog upravlja sviet?* — Mojsija. — Što se učimo odovud? — *Skrbi li dakle Bog i za nas?*

Zašto nam Bog toliko dobra daje? — Što sve imamo od njega? — *Je li Bog stvorio samo ovaj sviet, koji vidimo?*

Što su angjeli? — Što imadu angjeli? — Zašto velimo: angjeli su čisti dusi? — Ima li i nečistih duhova? — Što su angjeli svojim razumom sve spoznali? — Na što su voljom privoljeli? — Je li Bog kad slao angjele k ljudem? — Kako su onda izgledali? — Kakovo je to prividno tielo? — Komu je dragi Bog poslao angjele? — Put mladoga Tobije.

Kakovi su bili angjeli, kad ih je Bog stvorio? — Što razumijemo, kad velimo: oni su bili dobri i srećni? — *Jesu li i ostali svi angjeli dobri i srećni?* — Pad angjela — *Kakovi su nam dobri angjeli?* — Kako nam čuvaju dušu? — Kako tielo? — Kako se zato zovu?

Ima li svaki čovjek angjela čuvara? — Gdje je? —

Što smo zato dužni svojemu angjelu čuvaru? — Kada ga štujete? — Kada ste mu zahvalni? — Kada slušate njegove opomene?

Koji je najplemenitiji stvor Božji na zemlji? — *Kako je Bog stvorio prvoga čovjeka?* — Stvaranje prvoga čovjeka.

Što ima dakle čovjek?

Što je duša? — Što razumijemo, kad velimo, da je stvorena na priliku Božju? Što ne bismo mogli bez duše? — *Umre li duša, kad umre tielo?*

Kako se zovu prvi ljudi, koje je Bog stvorio? — *Jesu li prvi ljudi s prvine bili dobri?* — Što razumijemo, kad velimo: oni su bili dobri? — sveti? — pravedni? — Što im je Bog poklonio? — Kakov im je bio posao? — zdravlje? — tielo? — razum? — volja? — Kamo su se nadali doći? — *Jesu li uviek ostali onako dobri i srećni?* — Pad prvih ljudi.

Kako ih je Bog kaznio? — Kazna prvih ljudí. — Što su izgubili još osim toga, što ih je dragi Bog iztjerao iz raja?

Je li onaj grieh naškodio samo prvim ljudem Adamu i Evi? — *Kako se zove taj grieh, u kojem se svi radjamo?* — Kako prelazi grieh iztočni i njegova kazna na sve ljude? — *Bi li mogao ikoji čovjek s griehom iztočnim doći u nebo?* — Čim su Adam i Eva sagriešili, što im je Bog zatvorio? — Kada je nam nebo zatvoreno? — Što je dragi Bog odredio? — Gdje nam se opraštа iztočni grieh?

Koja je IV. istina?

Tko nas je spasio? — *Tko je Isus Krist?* — Što znači riеč »Isus«? — Zašto se zove naš Spasitelj? — Gdje nas je odkupio? — Zašto velimo, da je jedini Sin Božji? — Kako je Isus čovjekom postao? — Navještenje poroda Isusova. — Što se je dogodilo, kad je Marija rekla: evo službenice Gospodnje itd.? — Što je crkva naredila tomu na uspomenu? — Koliko puta zvoni na dan? — U koliko sati? — Koliko puta prestaje? — Na što nas to sjeća? — Moli: pozdrav angjelov!

Je li Isus pravi Bog? — Što ima kao Bog? — Je li Isus i pravi čovjek? — Što ima kao čovjek?

Kako je Sin Božji postao čovjekom?

Koliko je već tomu godina, da je Sin Božji postao čovjekom? — Koliko je upravo sada godina, odkako se je Isus rodio? — Ima li to gdje napisano? — Što ima još medju timi brojevi? — Kakova su to slova? — Kako su se zvala sv. tri kralja?

Gdje se je Isus rodio? — Porod Isusov. — Zašto se je Isus rodio na slami? — Kakav je običaj na badnjak? — Zašto postimo? — Jeste li već vidjeli Betlehem ili jaslice?

Tko je prvi došao pokloniti se djetetu Isusu? — Gdje su bili pastiri, kad se je Isus rodio? — Što su radili?

Kako su doznali pastiri, a kako mudraci, da se je Isus rodio? — Pastiri kod jaslica. — Poklonstvo kraljeva. — Kakovu je svetkovinu crkva naredila? — Što se blagoslivlje u oči sv. tri kralja? — Što se blagoslivlje tom vodom? — Što treba raditi, kad svećenik blagoslivlje kuće?

Tko je majka Isusova? — Kakovo je to odlikovanje? — *Kako se zato zove Marija?* — Zašto se zove Bogorodica? — *Je li Isus imao i otca?* — Kao Bog? — kao čovjek? — *Što je dakle bio Isusu sv. Josip?* — Tko se zove odhranitelj? — Kako je sv. Josip hranio Isusa? — Što si je sv. Josip tim zaslužio? — Je li dobro moliti se sv. Josipu? — Zašto? — O malom Martinu.

Što se je dogodilo s djetetom Isusom četrdeseti dan poslie rodjenja? — Prikazanje Isusovo u hramu. — Što znače rieči Simeonove: »Pusti sada, Gospodine, slugu svoga u miru, jer su vidjele oči moje spasenje tvoje«? — Kako zove Simeon Isusa? — Koja je narav svjetlosti? — Zašto se Isus zove svjetlost svieta? — Tko je ljude naučio poznavati Boga? — Što uživljuje Isus svojim naukom? — Što se razumije po riečih Simeonovih, kad je rekao Mariji: »Tvoju će dušu probosti oštar mač«? Što je crkva naredila na uspomenu toga? — Zašto se ta svetkovina zove »Prikazanje Isusovo u hramu«? — Kako se još zove ta svetkovina? — Zašto? — Zašto »Svjetlo Marinje«? — Što se taj dan blagoslivlje u crkvi? — Kada se pale te svieće? — Kud ide obhod? — Koga treba da sliede kršćanske matere? — U čem? — Kako će svoju djecu odhraniti?

Je li Isus ostao u Jerusalemu? — Bieg u Egipat. — Zašto je sv. Josipu bilo težko bježati u Egipat? — Što je na zapovied Božju odmah učinio? — Što se odtud učimo? — Što je sv. Josip znao o Isusu? — Je li očekivao čudo? — Što se odovud učimo?

Gdje je živio Isus, kad se je vratio iz Misira? — Što se je znamenita dogodilo u Nazaretu? — S kim se je Marija zaručila? — Iz čijega su pokoljenja potjecali Josip i Marija?

Zašto je htio Isus, Sin Božji, biti poslušan? — Kakav je primjer ostavio Isus djeci? — Komu ste slični, kada slušate?

Što znamo o Isusu, kad mu je bilo 12 godina? — Dvanaestgodišnji Isus u hramu. — Kako su dugo putovali iz Nazareta u Jerusalem? — Što se odtud učimo? — Zašto je Isus išao u hram moliti se i slušati rieč Božju?

Što je učinio Isus, kad mu je bilo 30 godina? — Krštenje Isusovo.

Što je Isus naučavao? — Što imamo vjerovati? — Čemu se ufati? — Što činiti?

Kakova je čudesa tvorio Isus? — Zašto je Isus čudesa tvorio?

Zašto je Sin Božji postao čovjekom? — 1. 2. 3. 4. 5, — Zašto je Isus morao zadovoljiti za naše griehe? — Bi li mogao kao Bog trpjeti? — Zašto ne? — Kad umre čovjek? — Je li Isus kao Bog mogao umrieti? — Što mu je dakle trebalo, da može za nas trpjeti i umrieti?

Zašto je hotio Isus trpjeti i umrieti?

Od čega nas je Isus svojom mukom i smrću odkupio? Radi čega se je dragi Bog na nas razsrdio? — Dokle nam nije htjeo oprostiti? — Tko je mjesto nas zadovoljio? — Kako to drugačije kažemo? — Od čega nas je Isus odkupio? — 1. 2. 3.? — Što zasluži grešnik, koji uvriedi Boga? — Što je učinio Isus, da zadovolji za naše griehe?

Što je Isus za nas trpio? — Muka Isusova.

Gdje je Isus razpet? — Kako se Kalvarija još zove?

— Gdje je bilo to brdo? — Što se je sve na tom brdu dogodilo? — Kad se ide ponajviše na Kalvariju? — Što je »križni put«?

Tko je Isusa odsudio na smrt? — Koga ima svaki vladar? — Što su dužni ti podčinjeni činovnici? — Koji su namjestnici vladarevi? — Kako se je zvao rimski car? Tko je bio njegov namjestnik u židovskoj zemlji?

Kako je Isus trpio? — Je li Isus zaslužio, da trpi? — Zašto ne? — Kako se to razumije: on je trpio dragovoljno? — Krotko? — Od prevelike ljubavi napram nam?

Kako je Isus umro? — Kako umiru mnogi ljudi? — Je li Isus težko umro?

Za koga je Isus umro? — Je li samo za kršćane? — Za koga još?

Što se je dogodilo s Isusom, kada je umro? — Što rade kod nas sa mrtvacem? — Zašto se kod mrtvaca Bogu mole? — Gdje ga zakopaju? — Što su radili Josip Arimatejac i Nikodem s tielom Isusovim? — Gdje je bio grob? — Čiji je bio taj grob? — Kad je duša Isusova sašla u predpakao? — Kakovo je to mjesto? — Kad nam je dragi Bog zatvorio vrata neba? — Dokle nije nitko mogao doći u nebo? — Jesu li duše pravednika što trpjele u predpaklu? — Što im je manjkalo?

Je li Isusu tielo ostalo u grobu? — Uzkrsnuće Isusovo. — Što je Isus više puta sam prorekao? — Tko je još za to znao, da će Isus uzkrsnuti? — Što su židovi iskali od Pilata? — Što su navalili na grobna vrata? — Koji dan je Isus umro? — U koliko sati? — Koje dane je Isus ležao u grobu? — Što se je dogodilo u nedjelju u jutro rano?

Je li Isus odmah, čim je uzkrsnuo, uzašao na nebo? — Isus se ukazuje apoštolom kroz 40 dana. — Zašto su apoštoli zatvorili vrata? — Tko je ipak unišao u sobu? — Kako ih je Isus pozdravio? Što im je pokazao, kad su se uplašili? — Što je tražio od njih? — Zašto je jeo? — O čem su se apoštoli razgovarali? — Koliko dana se je Isus ukazivao apoštolom? — Je li uviek u isto vrieme? — Koji od apoštola nije bio prisutan? — Što mu je Isus pokazao? — I što mu je rekao?

Možemo li i mi doći k njemu na nebo? — Što ste dužni, kad vam roditelji nešto zapovjede? — Zašto? — Kad vas roditelji imadu rado? — Što vam daju za nagradu? — Što će nam dati dragi Bog za nagradu, ako budemo u njega vjerovali i njegove zapoviedi obdržavali? — Kada nastojimo onako živjeti, kako je on živio? — Kako je Isus živio?

V. Istina. Bog sudac.

Vi ste se, draga djeco, do sada učili, da je samo jedan Bog, da su u Bogu tri božanske osobe, da je Bog sve stvorio, da sve uzdržava i upravlja; — a učili ste se o Isusu, kako je čovjekom za nas postao, kako se je radi nas i našega spasenja rodio, kako je živio, trpio i umro, te kako je uzkrsnuo od mrtvih i uzašao na nebo. — A sada ćemo učiti, kako će nas jednoč dragi Isus suditi.

78. Hoće li Isus još kada vidljivo doći na zemlju?

Da; vidljivo doći će Isus opet na zemlju na svršetku svieta.

Isus je prvi put došao na zemlju, kada je čovjekom za nas postao; onda je došao kao maleno djetešce. — Gdje se je Isus rodio? — U Betlehemu u štalici na slami. — On će opet doći na zemlju, ali ne više kao maleno djetešce, nego kao sudac, da nam svim sudi poslie smrti. — Kamo je Isus uzašao? — Koji je dan poslie uzkrsa Isus uzašao na nebo? — Četrdeseti. Odkuda će dakle Isus opet drugi put doći na sviet? — Ali što mislite, kako će doći? Katekizam kaže, da će doći vidljivo. Kako to? — Koji mi znade dobro pripoviedati »Uzašašće Isusovo na nebo«, što smo se naučili još u I. razredu? — Ja, ja. — — Pripoviedaj! — — Kad je Isus već uzašao na nebo, tko se je onda ukazao apoštolom na gori maslinovoj? — Ukazala su se dva angjela. Pak što su ti angjeli rekli apoštolom? — Rekli su im: »Ljudi Galilejci, što gledate za Isusom? Kako ste ga vidjeli sada uzaći na nebo,

tako ćete ga opet vidjeti na koncu svieta«. Djela apošt. I. 10. 11. — Kad će biti konac svieta? — To samo dragi Bog znade i nitko drugi.

Kada je Isus prvi put došao na zemlju? — Kako je onda došao? — Gdje se je Isus rodio? — Kako? — Hoće li Isus opet doći na zemlju? — Kako će doći? — Kamo je Isus uzašao? — Koji dan? — Odkuda će dakle Isus opet drugi put doći? — Pripoviedaj »Uzašašće Isusovo«. — Kada je Isus već uzašao na nebo, tko se je onda ukazao apoštolom? — Što su im angjeli rekli?

70. Zašto će doći?

Doći će, da sudi sve ljude, dobre i zle.

Dva se čovjeka posvadiše radi jedne njive, te se sami medju sobom nikako ne mogoše popraviti i pomiriti, nego odoše k sudcu i prijaviše uzrok njihove svadnje. Sudac pako, kad ih je dobro saslušao i razsudio, koji ima pravo, a koji ne, reče prvomu: »Ti imaš pravo, tvoja je njiva!«, a drugomu reče: »Ti ne imaš pravo, tvoja nije njiva!«

Ili: Netko se potuži sam pred sudcem, da je štogod skrivio. Sudac pako, saslušav ga i razsudiv, reče mu: »Ti si kriv i biti ćeš kažnjen!« ili: »Ti nisi kriv i biti ćeš pušten na slobodu!«

Uporaba. Kada naš katekizam kaže: »doći će suditi sve ljude«, onda hoće da kaže: svi ljudi, koji su živjeli od početka svieta do danas, koji su već prije više tisuća godina umrli, koji sada žive i koji će još živjeti do konca svieta, ti svi sakupiti će se pred priestoljem Božjim i onda će Isus reći svakomu pojedinomu, što je koji za života zaslužio i što će dobiti. Dobrim će reći: »Vi ste pobožno i pravedno živjeli; zato ćete doći u nebo.« Zločestim će reći: »Vi ste zlo živjeli, niste se dragomu Bogu molili, niste išli u crkvu, niste obdržavali zapoviedi Božjih, pa zato ćete doći u pakao.«

Što je rekao sudac onim, koji su se posvadili radi njive? — Što je rekao onomu, koji se je sam potužio? — Gdje će se sakupiti svi ljudi? — Hoće li se pred priestoljem Božjim sakupiti samo oni ljudi, koji sada žive, ili samo oni, koji će živjeti prije Božjega suda? — Nego koji još? — Pa što će Isus onda reći svakomu i pojedinomu? — Što će napose reći dobrim? Što će reći zlim?

80. Kako se zove sud na svršetku svieta?

Sud na svršetku svieta zove se obćeniti sud ili sudnji dan; jer će se onda suditi svim ljudem svega svieta zajedno.

Zove se sudnji dan, jer se onda ne će ništa drugo raditi, nego će samo sudac nebeski suditi. — Zašto se zove sudnji dan? — Zove se obćeniti sud, jer će se onda suditi svim ljudem, koji su ma kad živjeli, koji žive sada i koji će živjeti još do konca svieta, i to suditi će dragi Bog i duši i tielu njihovu. Zato i molimo u vjerovanju apoštolskom: odonud će doći. — Kako dalje? — Sudnji dan se zove još i stražnji dan svieta.

Zašto se zove sudnji dan? Zašto se zove obćeniti sud? — Kako molimo u vjerovanju apoštolskom?

Uporaba. Isus je rekao: »Ne bojte se onih, koji ubijaju tielo, ali dušu ne ubijaju, nego se više bojte onoga, koji može i tielo i dušu baciti u propast pakla.« Mat. 10. 28. — Tko može dakle i tielo i dušu baciti u pakao? — Koga se moramo bojati griehom uvriediti? — Može li tko pobjeći izpred suda Božjega? — Može li se tko sakriti? — Što će Isus pred svim svietom očitovati glede onoga čovjeka, koji je tudje ukrao? koji je zanemario sv. misu nedjeljom? koji nije obdržavao zapoviedi Božje? — Što kod djeteta, koje se nije marljivo učilo? koje nije slušalo svojih roditelja i učitelja?

81. Što će učiniti Bog prije obćenitoga suda?

Prije obćenitoga suda Bog će tjelesa mrtvih opet oživjeti.

82. Kako zovemo to, što će Bog tjelesa mrtvih opet oživjeti?

Što će Bog tjelesa mrtvih opet oživjeti, zovemo to jednom riečju uskrsnuće tiela.

Kada čovjek umre, najprije ga operu, obuku, postave ga na mrtvački odar i napokon odnesu na groblje i ondje zakopaju. Tielo čovjeka u zemlji iztrune i postane sam prah. Ali na sudnjem danu doći će opet u naše tielo ona ista duša, koja je i prije u njem bila, i naše će tielo opet oživjeti. — Mi to ne možemo našim razumom dokučiti, ali moramo vjerovati, jer je Bog svemogući, te može sve, što hoće; dakle može učiniti, da i naše mrtvo i već u prah obraćeno tielo opet oživi: — to se zove »uzkrsnuće tiela«.

Što rade s čovjekom, kad umre? — Što se dogodi s tielom čovjeka u zemlji? — Što će na sudnjem danu doći opet u naše tielo? — Možemo li mi to našim razumom dokučiti? — Što moramo dakle činiti? — Što moramo vjerovati? — Kako se to zove? — Što molimo u vjerovanju apoštolskom?

Uporaba. Jeste li već vidjeli mrtvaca? — Gdje leži? Kako je obučen? — Zašto se kod mrtvaca Bogu mole? — Kamo ga nose od kuće? — Što treba raditi u sprovodu? — Bogu se moliti. Što rade sa mrtvacem, kad ga donesu na groblje? Svećenik blagoslovi jamu i polože mrtvaca u nju Što se dogodi s tielom čovjeka u zemlji? — Hoće li njegovo tielo uviek ostati u zemlji? — Što će se njim sdružiti na sudnjem danu? — Čijom će se moću duša sdružiti s tielom?

83. Što će Bog učiniti poslie obćenitoga suda?

Poslie obćenitoga suda Bog će dobre uzeti sa sobom na nebo, a zle baciti u pakao.

Čim bude Isus svim ljudem kazao, što su za života dobra i zla učinili; čim im bude rekao, jesu li zaslužili nebo ili pakao; odmah poslie toga otvoriti će se nebo, a Isus će dobrim reći: »Dodjite blagoslovljeni Otca moga nebeskoga, posjedujte kraljevstvo, koje vam je pripravljeno od postanka svieta« Mat. 25., a po tom će Isus s njima zajedno otići u nebo. — Taj će se isti čas otvoriti takodjer i zemlja i progutati će sve proklete, t. j. prokleti će pasti u bezkrajnu jamu, gdje će se mučiti na vieke.

Kako će Isus sa sobom dobre u nebo uzeti? — Kad će se nebo otvoriti? — Što će Isus reći dobrim? — Hoće li i on onda s njimi ući u nebo — Što će se još taj isti čas otvoriti pod prokletimi? — Kamo će prokleti pasti? — Što će raditi prokleti u paklu?

84. Što je pakao?

Pakao je vječni oganj, gdje će biti uviek plač i škrgut zubi.

Jeste li vidjeli već naloženu peć n. pr. kod kovača, kod pekara, ili kod vaše kuće, kada mama kruh peče? — Da tkogod u onu razžarenu peć baci jedno diete, što mislite, kako dugo bi ono diete trpjelo i kako bi dugo moglo živjeti? — Veoma kratko vrieme. — U svakoj peći gori samo dotle, dok ima drva; kad ovih nestane, odmah se i vatra ugasi. — U paklu pako nije tako. Ondje će uviek gorjeti i nikada ne će prestati, zato se i zove vječni oganj. — Ono bi diete samo kratko vrieme živjelo i odmah bi od boli umrlo: ali u paklu ne će boli nikada prestati, dà, ondje će: prokleti uviek trpjeti, i to neopisivo težke boli i muke.

Kad vas štogod jako boli, onda od velike boli plačete, a nekoji i zubmi škripe. — Tako će i prokleti u paklu od prevelikih boli neprestano plakati i zubmi škripati.

Zašto se pakao zove vječni oganj? — Što će prokleti trpjeti u paklu? — Što će još raditi od prevelike boli?

Uporaba. Budući da ste me dosada pazljivo slušali i zapamtili si ono, što sam vam dosad govorio: to ću vam pripoviedati dvie liepe pripoviesti, iz kojih ćemo crpsti nauk, kako i mi moramo nastojati, da dodjemo u nebo, a pakla da se očuvamo.

Sveti je Stjepan bio djakon u Jerusalemu. Apoštoli su mu dali službu, da može propoviedati, krstiti i siromakom milostinju dieliti. Stjepan je bio pun mudrosti i duha Božjega, te je činio u narodu mnoga čudesa, zato su se mnogi odličniji židovi dali pokrstiti.

Tko je bio sv. Stjepan? — Gdje? — Kakovu su mu službu dali apoštoli? — Čega je Stjepan bio pun? — Što je zato činio, jer je bio pun mudrosti i duha Božjega? — Što se je dogodilo, jer je sv. Stjepan činio čudesa?

Zato su ga zločesti ljudi zamrzili, pobunili narod proti sv. Stjepanu, uhvatili ga i odveli pred veliko vieće (najveći sud kod židova). — Stjepan je vrlo liepo propoviedao i oštro ukorio židove, što nisu htjeli vjerovati u Isusa Krista, Sina Božjega. Na to židovi počeše od srditosti zubmi škripati. — Sv. je Stjepan pako stojao medju njimi kao angjeo Božji, gledao je prama nebu i vidio slavu Božju, te medjutim zavapio: »Ja vidim otvoreno nebo i Sina čovječanskoga, gdje stoji ob desnoj Božjoj!« Na to navališe na njega zločesti ljudi, izvukoše ga iz grada i kamenovaše ga. Sv. je Stjepan medjutim uzdigao oči k nebu i vapio: »Gospodine, ne upiši im to u grieh! Gospodine Isuse, primi moj duh!«

Zašto su zločesti ljudi mrzili na sv. Stjepana? — Koga su pobunili? — Što uradiše sa sv. Stjepanom? — Kako je sv. Stjepan propoviedao pred velikim viećem? — Zašto je korio židove? — Što su zato židovi radili? — Kako je sv. Stjepan stojao medju njimi? — Kamo je gledao? —

Što je vidio? — Kako je zavapio? — Što učiniše napokon židovi sa sv. Stjepanom? — A što je sv. Stjepan radio, dok su ga kamenovali?

Što se učimo iz ove pripoviesti? Učimo se, da i mi moramo nastojati, da dodjemo u nebo, pa makar nas to stajalo ne znam koliko truda, a napokon i života, kako je to stajalo i sv. Stjepana.

Koji će mi sada cielu pripoviest pripoviedati?

Sveti je Stjepan bio djakon u Jerusalemu. Apostoli su mu dali službu, da može propoviedati, krstiti i siromakom milostinju dieliti. Stjepan je bio pun mudrosti i duha Božjega, te je činio u narodu mnoga čudesa, zato su se mnogi odličniji židovi dali pokrstiti. Zato su ga zločesti ljudi zamrzili, pobunili narod proti njemu, uhvatili ga i odveli pred veliko vieće. Sveti je Stjepan vrlo liepo propoviedao i oštro ukorio židove, što nisu htjeli vjerovati u Isusa Krista, Sina Božjega. Na to počeše od srditosti židovi zubmi škripati. Sv. je Stjepan medjutim stojao medju njimi kao angjeo Božji, gledao je prama nebu i vidio slavu Božju, te medjutim zavapio: »Ja vidim otvoreno nebo i Sina čovječanskoga, gdje stoji ob desnoj Božjoj!« Na to navališe na njega zločesti ljudi, izvukoše ga izvan grada i kamenovaše ga. Sv. je Stjepan medjutim uzdigao oči prama nebu i vapio: »Gospodine, ne upiši im to u grieh! Gospodine Isuse, primi moj duh!«

Neki razpušteni ljudi htjedoše zavesti jednoga mladića i nagovoriti ga, da ukrade novaca, pa da mogu jesti, piti i veseliti se. Oni su znali tu stvar mladiću tako liepo predočiti, da je on već odlučio pristati na njihov nagovor. Ali najedanput uzme on žeravicu iz peći i počme ju držati na golu dlanu. Što to radiš? upitaše ga njegovi drugovi. A on im odvrati: »Kušam, hoću li moći uzdržati i muke paklene.« Pa pošto je žeravicu bacio s dlana, reče: »Ova mi je žeravica već prevruća, tim bi manje onda mogao uzdržati muke pakla, s toga ne ću krasti.« Na to se popra-

više i svi njegovi razpušteni drugovi, svoje griehe izpovjediše i pokoru učiniše.

Na što su htjeli neki razpušteni ljudi zavesti mladića? — Kako su tu cielu stvar predočili mladiću? — Što je medjutim mladić uzeo iz peći? — Što ga upitaše drugovi? — A što im je on odvratio? — Što je rekao, kad nije mogao žeravicu držati na ruci? — Što se na to dogodi s njegovimi drugovi?

Što se odovud učimo? Učimo se to, neka i nas muke pakla straše i odvraćaju od grieha.

Pripoviedaj, Josipe, još jedanput sve!

85. Ima li osim obćenitoga suda još kakov drugi sud?

Osim obćenitoga suda ima još posebni sud, na kojem se svakomu čovjeku posebice sudi odmah, čim umre.

Kad umre čovjek? — Dobro, kad mu se duša razstavi od tiela.

Vidite, draga djeco! Naša duša, čim se razstane od tiela, odmah ide na sud Božji. Dragi će Bog izpitati sve, što smo radili i jesmo li zaslužili nagradu ili kaznu. — Držati, da je netko za ono, što je učinio, zaslužio, nagradu ili kaznu, reći će suditi mu. Što će reći suditi? Taj se sud zove »poseban«, jer se ne će onda suditi svim ljudem u obće, nego samo svakomu pojedinomu napose.

Kamo ide duša, kad se razstane od tiela? — Što će će onda dragi Bog raditi? — Što će to reći »suditi«? — Zašto se zove »poseban« sud?

86. Kamo ide duša poslie posebnoga suda?

Poslie posebnoga suda ide duša ili u nebo, ili u pakao, ili u čistilište.

Umre li čovjek bez smrtnoga t. j. težkoga grieha i e li za svoje griehe već podpuno zadovoljio, onda mu

duša dolazi u nebo. Umre li pako čovjek u smrtnome griehu, onda mu duša dolazi u pakao.

Koje duše idu u nebo? koje u pakao?

87. Koje duše idu u čistilište?

U čistilište idu duše pravedničke, koje još niesu posve čiste, ili koje moraju jošte za svoje griehe kazan trpjeti.

Koje su to duše pravedničke? — To su vam duše onih ljudi, koji su na ovom svietu posve pobožno i sveto živjeli.

Koje su to duše pravedničke? —

U čistilište dakle dolaze one duše pravedničke, koje su otišle s ovoga svieta bez smrtnih ili težkih grieha, ali još ipak nisu bile proste od svih grieha, ili nisu za svoje griehe još posve zadovoljile. — Tako n. pr. neko dobro diete ne krade, ne psuje, zlo ne misli, zlo ne govori, zlo ne čini itd., ali ipak pokraj svega toga ima malih grieha, n. pr. ono ne posluša odmah i dragovoljno svoje roditelje i poglavare, ne moli se Bogu dosta pobožno, neuztrpljivo je itd. — A tako isto biva i kod odraslih ljudi.

Koje duše dolaze u čistilište? — Primjer? — Kada dobro diete ima takodjer i malih grieha? —

U čistilište dolaze još i one duše, koje za svoje griehe nisu zadovoljile, t. j. koje za svoje griehe nisu još dovoljnu pokoru činile. Mi ćemo se na godinu učiti, da nam dragi Bog oprašta u sakramentu pokore sve griehe, ako se za njih skrušeno pokajemo i zadovoljimo. Mi za svoje griehe zadovoljavamo, kad smo n. p. bolestni, pa uztrpljivo podnosimo boli; kada se pobožno molimo, kada postimo, kada bolestnika dvorimo itd. Ako mi ne zadovoljimo za svoje griehe na ovom svietu, onda ćemo morati na drugom i to u čistilištu.

Koje još duše dolaze u čistilište? — Što će to reći: »koje još nisu zadovoljile za svoje griehe«? — Kada nam dragi Bog oprašta griehe? — Kada mi zadovoljavamo za svoje griehe? — Gdje ćemo onda zadovoljiti za svoje griehe, ako ne zadovoljimo na ovome svietu?

Uporaba. Jeste li kad vidjeli sliku čistilišta? — Ako niste evo gledjite ju: (Pokaže djeci sliku). Kako nam je slikar predočio čistilište? — Gore na slici je presv. Trojstvo, a pokraj njega stoji jedna žena, a to je bl. djevica Marija i pruža ruku jednoj siromašnoj duši, da ju iz vede iz čistilišta u nebo. Siromašne duše su u sredini vatre; vatra čisti zlato i srebro. Znate li sada, zašto je slikar stavio siromašne duše u sredinu vatre? Da se i one očiste od svih svojih grieha i zasluženih kazna. Pa budući da duše u čistilištu moraju mnogo trpjeti, kako je to slikar na njihovu licu izrazio? Naslikao ih je smrknute i veoma žalostne. — Za koje griehe moraju duše u čistilištu trpjeti? — Za koje kazne? — Mi možemo pomoći dušam u čistilištu, ako se za njih molimo, sv. misu platimo, namienimo sv. izpovied i pričest, ili u obće vršimo dobra djela.

Kako možemo pomoći dušam u čistilištu?

Uporaba. Na tu je uspomenu crkva naredila »*dušni dan*«. U crkvi se taj dan služe sv. mise u crnom ruhu. U sredini crkve namješten je mrtvački odar. Na groblje se nosi cvieće i vienci i njimi se kite grobovi pokojnih, te im se na grobovih pale svieće. — Jeste li vi već bili s kim na groblju na taj dan?

Napomena. Dobro je, da na ovakove dane kateketa sam djecu privede u crkvu, pokaže im mrtvački odar i crno misno ruho, a poslie mise odvede ih na groblje, pokaže nakićene grobove i cvieće, pa im u kratko kaže, da nas to još sveudilj sjeća ljubavi, kojom treba da pratimo naše pokojne i u vječnosti, a goreće svieće da nas sjećaju, da im gori svjetlo nebesko na nebu.

88. Hoće li i poslie obćenitoga suda još ostati čistilište?

Poslie obćenitoga suda ne će više biti čistilišta, nego samo nebo i pakao.

Kad proklete izgrdjene
Baciš muke na paklene,
Povedi me uz blažene!

Kamo će dakle one duše, koje budu do sudnjega dana u čistilištu? One će sve doći u nebo, jer će dotle podpuno zadovoljiti pravdi Božjoj, i tako će onda biti samo dobri u nebu, a zli u paklu.

Kamo će duša iz čistilišta poslie sudnjega dana? — Zašto u nebo? — Kakovih će onda samo biti duša? — Gdje će te biti?

Opetovanje.

Koja je četvrta istina?

Hoće li Isus još kada vidljivo doći na zemlju? — Kad je Isus prvi put došao na zemlju? — Kako je onda došao? Gdje se je Isus rodio? — Kako će Isus opet doći na zemlju? — Kamo je Isus uzašao? — Koji dan? — Odakle će Isus opet drugi put doći? — Uzašašće Isusovo na nebo. — Tko se je ukazao apoštolom, kad je Isus već uzašao na nebo? — Što su im angjeli rekli?

Zašto će doći? — Što je rekao sudac onim, koji su se posvadili radi njive? — Što onomu, koji se je sam tužio? — Gdje će se sakupiti svi ljudi? — Hoće li se pred priestoljem Božjim sakupiti samo oni ljudi, koji sada žive? — Ili samo oni, koji će živjeti pred sudom Božjim? — Nego koji još? — Što će Isus onda reći svakomu pojedinomu? — Sto će napose reći dobrim? — A što zlim?

Kako se zove sud na koncu svieta? — Zašto se zove sudnji dan? — Zašto se zove obćeniti sud? — Kako molimo u vjerovanju apoštolskom? — Što je Isus rekao, koga da se

ne bojimo? — A koga da se bojimo? — Tko može baciti tielo i dušu u pakao? — Može li tko pobjeći izpred suda Božjega? — Može li se tko sakriti? — Što će Isus pred svim svietom očitovati? — *Što će Bog učiniti prije obćenitoga suda?* — Što rade s čovjekom, kad umre? — Što se dogodi s tielom čovjeka u zemlji? — Što će na sudnjem danu opet doći u naše tielo? — Možemo li to našim razumom dokučiti? — Što moramo vjerovati? — Što molimo u vjerovanju apoštolskom? — Jeste li vidjeli mrtvaca? — Gdje leži? — Kamo ga nose od kuće? — Što treba raditi u sprovodu? — Hoće li tielo čovjeka uviek ostati u grobu? — Čijom će se moću sdružiti s tielom?

Što će učiniti Bog poslie obćenitoga suda? — Kamo će Isus sa sobom uzeti dobre? U nebo. — Kad će se nebo otvoriti? — Što će Isus dobrim reći? — Što će se još taj isti čas otvoriti? — Kamo će prokleti pasti? — Što će raditi u paklu?

Što je pakao? — Zašto se pakao zove »vječni oganj«? — Što će prokleti u paklu trpjeti? — Što će još raditi od prevelike boli?

Pripoviedaj o sv. Stjepanu, djakonu u Jerusalemu? — Što se učimo iz ove pripoviesti?

Pripoviedaj o mladiću, koga su nagovarali na kradju? — Sto se odtud učimo?

Ima li osim obćenitoga suda još kakav drugi sud? — Kamo ide duša, kad se razstane s tielom? — Što će onda dragi Bog raditi? — Što će to reći suditi? — Zašto se zove poseban sud? — *Kamo ide duša poslie posebnoga suda?* — Koje duše idu u nebo? — A koje u pakao? — *Koje duše idu u čistilište?* — Koje su to duše pravednika? — Što će to reći: »koje još nisu zadovoljile za svoje griehe«? — Kada nam dragi Bog oprašta griehe? — Kada mi zadovoljavamo za svoje griehe? — Gdje ćemo onda zadovoljiti, ako ne zadovoljimo na ovom svietu? — Kako se slika čistilište? — Tko je gore? — Što čini bl. dj. Marija? — Gdje su duše čistilišta? — Zašto su u vatri? — Za koje griehe moraju trpjeti u čistilištu? —

Kakav je običaj u crkvi na dušni dan? — Što se taj dan nosi na groblje? — Zašto? — Na što nas sjeća cvieće? — Na što svieće?

Hoće li poslie obćenitoga suda još ostati čistilište?

Pjesmicu reci Dragice! Kamo će duše čistilišta poslie sudnjega dana? — Zašto u nebo? — Kakovih će samo onda biti duša? — Gdje će te samo biti?

Napomena. Sada uči djecu molitvu prije i poslie jela.

Molitva prije jela.

Blagoslovi Bože jelo,
Da uzbude jače tielo,
Savršiti svako djelo.

Što si mio dao dara,
Daj, da krepke volje stvara,
Da nas čuva od nemara.

Molitva poslie jela:

Hvala Bože veličani
Na darovih danas danih,
Kojimi nas sad nahrani.

Domu Tvojem blagodati
I u napried ne uzkrati,
A dom će te veličati.

Vjerovanje apoštolsko.

89. Gdje je ovih pet istina, a i još drugih, koje smo dužni znati i vjerovati?

Svih ovih pet istina, a i druge istine, koje smo dužni znati i vjerovati, jesu u dvanaest članaka vjerovanja apoštolskoga.

Zove se vjerovanje apoštolsko zato, jer su ga apoštoli napisali, a ima dvanaest članaka, koliko je upravo bilo apoštola.

Zašto se zove apoštolsko vjerovanje? — A zašto velimo, da ima dvanaest članaka?

90. Kaži vjerovanje apoštolsko.

Vjerujem u Boga, Otca svemogućega, stvoritelja neba i zemlje,

i u Isusa Krista, Sina njegova jedinoga, Gospodina našega,

koji je začet po Duhu Svetom, rodjen od Marije djevice,

mučen pod Poncijem Pilatom, razapet, umro i pokopan;

sašao nad pakao; treći dan uskrsnuo od mrtvih;

uzašao na nebesa; sjedi ob desnu Boga Otca svemogućega;

odonud će doći sudit žive i mrtve.

Vjerujem u Duha Svetoga,

svetu crkvu katoličku, obćinstvo svetih,

oproštenje grieha,

uzkrsnuće tiela

i život vječni. Amen.

Sada, draga djeco, pazite, a ja ću vam protumačiti ovaj svaki i pojedini članak u kratko na temelju onoga, što smo se do sad učili.

1. Što će reći kršćanski vjerovati?

Velimo: vjerujemo u Boga, t. j. držimo nešto za istinu, jer je to Bog rekao. A moramo li Bogu vjerovati? Moramo, jer je on nepogrješiva istina.

Zašto Boga zovemo našim otcem? Zovemo ga zato, jer je on naš otac i to jako dobar otac nebeski. — Zašto ga zovemo svemogućim? Zato, jer on može sve što hoće, treba mu samo hotjeti. — Zašto ga zovemo stvoriteljem neba i zemlje? Jer je on stvorio nebo i zemlju i sve, što je na njih.

Zašto velimo: vjerujemo u Boga? — Zašto ga zovemo našim Otcem? — Zašto svemogućim? — Zašto stvoriteljem neba i zemlje.

2. Rieč Isus znači: »Spasitelj ili Odkupitelj«. A što mislite, draga djeco, zašto *Isusa zovemo našim Spasiteljem ili Odkupiteljem?* Zovemo ga zato, jer nas je on spasio i odkupio na Kalvariji na križu. — Krist znači »pomazanik«, t. j. onaj, koji je pomazan.

Zašto velimo, da je Isus jedini Sin Božji? Zato, jer je samo Isus Sin Božji i nitko drugi, on je dakle sam jedini.

Zašto ga zovemo našim Gospodinom? Zato, jer nas je kao Bog stvorio, a kao Bog i čovjek zajedno nas odkupio na križu.

Što znači rieč Isus? — Zašto ga zovemo našim Spasiteljem? — Što znači rieč Krist? — Zašto velimo, da je Isus jedini Sin Božji? — Zašto ga zovemo našim Gospodinom?

3. *Tko je začet po Duhu Svetomu?* Isus Krist. — Gdje je Marija začela Isusa? — Nazaretu. — Tko je Mariji naviestio, da će začeti i roditi sina? — Kako se Marija zato zove, što je rodila Isusa? — Gdje se je Isus rodio?

4. *Tko je Isusa odsudio na smrt? Tko je bio Poncije Pilat?* — *Čiji je on bio namjestnik u židovskoj zemlji?* — Spominje se u vjerovanju apoštolskom ime Poncija Pilata zato, da se znade ujedno, koji je onda bio židovski vladar, kad je Isus mučen i na križ razpet.

Zašto se u vjerovanju spominje Poncije Pilat? Gdje je Isus razapet? — Kako se Kalvarija još i drugačije zove? — Je li to mjesto bilo daleko od Jerusalema? — Tko je još sa Isusom bio razapet na križ? — Kako su se zvala ona dva razbojnika? Disma i Gesma. — Koji se je od njih obratio? Disma. — Kad je Isus umro? U petak. — U Koliko sati? — Gdje je Isus pokopan? — Čiji je to bio grob? — Koji je dan Isus pokopan? — Tko je tražio njegovo tielo od Pilata? — Tko je bio Josip Arimatejac, a tko Nikodem? — Što su kupili u trgovini? — Kako su pomazili njegovo tielo? — Kako su ga pokopali?

5. Što je predpakao? Koje su to duše preminulih pravednika? — Imenuj mi kojeg od onih, koje smo do sad učili? — Kad je duša Isusova sašla u predpakao? Odmah čim je umro na križu. — Kako dugo je ostala duša Isusova u predpaklu? Tri dana. — Koji dan je Isus uzkrsnuo? — Duša mu se sdružila s tielom i tako je uzkrsnuo. — Kakav je to bio dan? Nedjelja.

6. Kad je Isus uzašao na nebesa? Četrdeseti dan. — Gdje je Isus uzašao na nebo? — Tko je vidio Isusa, kad je uzašao na nebo? Blažena djevica Marija, apoštoli, učenici i još mnoge pobožne duše.

7. Odkuda će Isus doći? S neba. — Kad je Isus uzašao na nebo? — Tko se je ukazao apoštolom, kad je Isus uzašao na nebo? — Što su angjeli rekli apoštolom? — Tko nam je dakle to kazao, da će Isus opet doći s neba? Ona dva angjela. — Kad je prvi put sašao s neba? — Kad će drugi put doći s neba? — Što će raditi na sudnjem danu? — Tko su to: živi i mrtvi? To su dobri i zli. — Što će reći dobrim? — A što zlim?

8. Tko je Duh Sveti? Duh Sveti je treća božanska osoba i pravi Bog. — Kad je Duh Sveti sašao na apoštole? — Kako se zove ta svetkovina? Duhovi. — Zašto moramo vjerovati u Duha Svetoga? — Zato, jer je on pravi Bog, kao što je Otac i Sin.

9. Deveti članak vjerovanja glasi: *svetu crkvu katoličku, občinstvo svetih.* Ovdje je svaka i pojedina rieč važna. Pa pošto vam do sada još nisam govorio, što je crkva, to sada dobro pazite, a ja ću vam to u kratko kazati.

Kad kažem »*crkva*«, onda vi razumijete i mislite odmah na ono sveto mjesto, gdje se sakupljamo na molitvu i k sv. misi; pa dobro i mislite, *jer se po crkvi i to mjesto razumije.* Ali u vjerovanju ne govori se o toj crkvi. Dakle kad kažem: »vjerujem u katoličku crkvu . . .«, onda ne mislim na zidanu crkvu, već na onu, što ju je Krist, Sin Božji utemeljio na zemlji. — To je družtvo ljudi, koji se zovu kršćani katolici, — dakle to smo mi ljudi.

Što dakle razumiješ, kad veliš: »crkva«? Najprije mjesto. — Nu zar je u vjerovanju govor o onom mjestu, gdje se molimo? Nije, — Nego o kojoj crkvi? Koju je Isus Krist na zemlji utemeljio.

Mi kažemo, da je ta crkva »sveta«, a to će reći, da smo mi posvećeni na svetom krstu i pozvani od samoga dragoga Boga, da budemo sveti i tako dodjemo u nebo.

Što razumijemo po crkvi? — Što još? — Što razumijemo, kad velimo, da je crkva »sveta«? — Gdje smo posvećeni? — Na što nas je sam dragi Bog pozvao?

Velimo nadalje, *da vjerujemo u katoličku crkvu; po rieči »katolička« razumijemo, da se je crkva Isusova razširila po cielom širokom svietu.*

Što razumijemo po imenu crkva? — Što još? — Što razumijemo kad kažemo, da je sveta? — Da je katolička?

Mi vjerujemo i u občinstvo svetih, t. j. mi vjerujemo, da mi občimo sa svetimi na nebu, sa dušami u čistilištu i sa drugimi kršćani na zemlji. — Kako mi občimo medjusobno? Občimo tako, što se sveti na nebu mole Bogu za nas, mi se molimo za duše u čistilištu, a na zemlji se molimo jedan za drugoga.

Što razumijemo, kad velimo: vjerujemo u občinstvo svetih? — Kako mi občimo medjusobno? — Što razumi-

jemo po crkvi? — Jesmo li i mi crkva? — Što razumijemo, kad velimo, da je crkva sveta? — Da je katolička?

10. U desetom članku velimo, da vjerujemo u oproštenje grieha, t. j. *mi vjerujemo, da će nam se griesi oprostiti.* Nu zapamtite si, djeco, dobro: svakomu se grješniku ne opraštaju griesi, nego samo onomu, koji se za griehe pokaje, valjano ih izpovjedi i ima pravu volju poboljšati se i ne griešiti više. — Gdje nam se opraštaju griesi? Na sv. izpovjedi.

11. *Mi ćemo, draga djeco, takodjer jednoć uzkrsnuti,* kao što je i Isus uzkrsnuo, a to će biti na sudnjem danu. Onda će se i naša duša opet sdružiti sa tielom i mi ćemo iz našega groba uzkrsnuti.

Što razumijemo po tom, kad velimo: uzkrsnuće tiela? — Kada ćemo uzkrsnuti? — kako ćemo uzkrsnuti? — Čim će se sdružiti naša duša? — Odakle ćemo uzkrsnuti?

12. U dvanaestom napokon članku vjerujemo u život *vječni,* t. j. mi vjerujemo, da ćemo u nebu na vieke živjeti.

Napomena. Ne tumačim djeci napose vjerovanja apoštolskoga, jer to još nije prama njihovu dohvatu, nego se moje tumačenje sastoji u obćenitom opetovanju onoga, što smo do sada uzeli, a tim se djeca i zbilja uvjere, da su u dvanaest članaka vjerovanja apoštolskog one istine, koje mora svaki kršćanin znati i vjerovati. — Ja uzimam odmah i rieč Krist, što je auktor katekizma izostavio, a to uzimljem s razloga, da se djeca već s početka ne uče pogrješno moliti vjerovanje. — Ne razlažem djeci, što će reći: »*pomazanik*«, jer to nije prama njihovu dohvatu. — Isto tako u devetom članku ne spominjem naučavajuće crkve, niti tumačim podpuno biljega, da je sveta i katolička, jer bi trud, čini mi se, bio uzaludan.

91. Tko te je dakle stvorio?

Stvorio me je Bog Otac.

92. Tko te je odkupio?

Odkupio me je Bog Sin.

Gdje te je Bog Sin odkupio? — Imamo li mi Kalvariju? — Što imamo raditi, kad dodjemo na Kalvariju?

93. Tko te je posvetio?

Posvetio me je Bog Duh Sveti.

Gdje te je Duh Sveti posvetio? — Što nam se oprašta na svetom krstu?

94. Tko je Duh Sveti?

Duh Sveti jest treća osoba božanstva, s Otcem i Sinom pravi Bog.

Kad je Duh Sveti sašao na apoštole? — Gdje je Duh Sveti sašao na apoštole? — Kako je Duh Sveti sašao na apoštole?

Pripoviest: Dolazak Duha Svetoga.

95. Zašto se Duh Sveti slikuje kao golub?

Duh sveti slikuje se kao golub, jer se je tako pojavio, kada se je Isus krstio.

Gdje je Isus kršten? — Tko ga je krstio? — Koliko je bilo godina Isusa, kad je bio kršten? — Što se je dogodilo kod krštenja Isusova?

96. Zašto se Duh Sveti slikuje i kao gorući jezici?

Duh sveti se slikuje i tako, jer je na Duhove kao gorući jezici sašao na apoštole.

Kako je Duh Sveti sašao na apoštole? — U kojem gradu je sašao Duh Sveti na apoštole? — Tko je od apoštola prvi propoviedao židovom? — Koliko ih se je onaj dan pokrstilo?

97. Što je katolička crkva?

Katolička crkva jesu svi oni kršćani na zemlji, koji vjeruju katoličku vjeru i koji su pod jednom vidljivom vrhovnom glavom, svetim otcem papom.

Ja sam vam, draga djeco, već kazao u vjerovanju apoštolskom, da se po crkvi razumije i mjesto, gdje se služi sv. misa i gdje se sakupljamo na molitvu; kazao sam vam ujedno: crkva to smo i mi ljudi katolici, koji živimo. — Sad si pako pomislite, da bi se svi ljudi, što ih je na zemlji i koji vjeruju istu katoličku vjeru, koju i mi vjerujemo sakupili na jedno mjesto: to bi bila velika i ogromna hrpa ljudi, žena i djece i to bi bila jedna velika crkva. Ali mi nismo svi skupa, nego ima kršćana katolika po cielom svietu, pak smo ipak duhovnim načinom sjedinjeni i tako svi kršćani katolici na cielom svietu, sačinjavamo jednu crkvu.

Što se razumije po crkvi? Što još? — Što mi svi kršćani na cielom svietu sačinjavamo?

Svaka kuća ima svojega glavara, a to je otac; svaka škola ima glavara, a to je ravnajući učitelj ili ravnajuća učiteljica; svaki grad ima svoga glavara, a to je gradonačelnik; svaka država ima svoga glavara, a to je car ili kralj; — tako vidite, draga djeco, i naša katolička crkva ima svoga glavara, a to je sv. otac papa. Kako što u svakoj kući, školi, gradu, državi može biti samo jedan vrhovni glavar: tako isto je i u katoličkoj crkvi samo jedan vrhovni glavar, sv. otac papa, i on stanuje u Rimu. — Današnji sv. otac papa zove se Leon trinaesti

Što ima svaka kuća? — škola? — grad? — svaka država? — Ima li dakle i crkva svoga glavara? — Tko je to? — Ima li više vrhovnih glavara u katoličkoj crkvi? — Zašto ne? — Gdje stanuje sv. otac papa?

98. Ima li osim pape još i drugih crkvenih poglavara?

U crkvi ima još i drugih crkvenih poglavara, a to su biskupi, koji upravljaju pojedine biskupije, i svećenici, koji pomažu biskupom u službi.

Ja sam vam, draga djeco, već rekao u prošlom pitanju, da svaka kuća, svaka škola, grad, država ima svojega poglavara, a rekao sam vam, da i naša katolička crkva ima svojega jednoga vrhovnoga vidljivoga glavara, sv. otca papu; nu ima još u katoličkoj crkvi i drugih poglavara, koji su manji od sv. otca pape, a to su biskupi i župnici. — Tako smo mi n. p. u župi sv.? — Kako se zove naš velečastni gosp. župnik? — Vidite, on je crkveni poglavar u svojoj župi. Poznate li još kojega župnika osim našega? — Kojega? Ti — kojega ti poznaš? — Mnogo ovakovih župnika sa svojimi župami sačinjavaju biskupiju, čiji poglavar se zove biskup. Poznate li kojega biskupa? — Kako zove naš presvietli gospodin biskup?

Ali osim župnika i biskupa ima još i drugih svećenika, koji pomažu biskupom i župnikom, jer oni ne mogu sami sve poslove obaviti, a ti se zovu njihovi duhovni pomoćnici ili kapelani. — Ima li u našoj župi koji duhovni pomoćnik? — Poznate li kojega duhovnoga pomoćnika?

Što ima svaka kuća, škola, grad, država? — Ima li i katolička crkva svoga vrhovnoga poglavara? — Tko je to? — Gdje stanuje sv. otac papa? — Kako se zove današnji sv. otac papa? — Ima li osim sv. otca pape još i drugih crkvenih poglavara? — Koji su to? — Tko je u našoj župi crkveni poglavar? — Što sačinjava više župa? — Tko je poglavar biskupije? — Kako se zove naš biskup? — Tko pomaže biskupom i župnikom? — Zašto im pomažu duhovni pomoćnici?

99. Tko je još s kršćani na zemlji sjedinjen?

S kršćani na zemlji sjedinjeni su jošte blaženi na nebu i duše u čistilištu.

Draga djeco! Vidite, nas u školi ima mnogo. Vi ste svaki iz druge kuće, ima vas i iz drugoga mjesta, pa gledajte, mi smo medjusobno sjedinjeni ili jedni zato, jer mi svi vjerujemo sve one kršćanske istine, koje mora svaki kršćanin vjerovati, mi svi obdržavamo jedne te iste zapoviedi Božje, mi svi imademo jedne te iste sv. sakramente i jednoga te istoga svetog otca papu. A tako, kako smo mi ovdje u ovom mjestu sjedinjeni, tako smo sjedinjeni sa svimi kršćani na svietu.

Kako smo mi ovdje medjusobno sjedinjeni? — Jesmo li sjedinjeni i sa drugimi kršćani na svietu? — Zašto?

Osim toga, što smo sjedinjeni mi medju sobom, mi smo sjedinjeni još i sa blaženimi na nebu, jer mi se njim molimo, da se oni za nas mole kod dragoga Boga i tako u duhu mislimo na njih. — Ali ima još i duša, koje nisu niti u nebu, niti u paklu, nego, što mislite, gdje? U čistilištu. Mi mislimo u duhu i na ove duše, za njih se molimo dragomu Bogu, da se čim prije oslobode svojih muka i dodju u nebo, pa smo tako i s njimi sjedinjeni.

S kim smo mi još sjedinjeni osim s kršćani na svietu? — Kako smo sjedinjeni s blaženimi na nebu? — Kako s dušami u čistilištu?

100. Kako se zove ta duhovna zadruga?

Ta duhovna zadruga zove se občinstvo svetih.

Zašto se zove »občinstvo«? Jer svi skupa obćimo. — Zašto »svetih?« Jer smo svi pozvani, da budemo sveti.

101. Zašto je Krist naredio crkvu?

Krist je naredio crkvu za to, da po njoj vodi sve ljude u život vječni.

Crkva nam je Božja navjestnica,
Božje volje vjerna tumačica;
Ne slušaš je, poganin si ljuti;
Na nebesa ne vode te puti!

Draga djeco! Svaka stvar ima svoju svrhu, zašto ju je naime dragi Bog stvorio ili naredio. Tako n. pr.: zašto vi idete u školu? — Zašto ja dolazim k vam u školu? Isto tako i crkva ima svoju svrhu. Dragi ju je Bog za to odredio, da nas ona vodi u život vječni? — Isus Krist je zapoviedio svojoj crkvi, da nas uči sve one istine, koje svaki kršćanin mora znati i vjerovati; on je njoj zapovjedio, da nas ravna i upravlja, to jest, kad zadjemo s puta kršćanskoga života, da nas opet dovede na isti, pa tako nas crkva vodi u život vječni.

Zašto vi idete u školu? — Zašto dolazim k vam? — Zašto je dragi Bog odredio svoju crkvu? — Što je Isus zapovjedio svojoj crkvi? — Kako nas dakle crkva vodi u život vječni?

102. Koju je zato vlast dao Krist crkvi?

Krist je zato dao crkvi vlast: skrušenim pokornikom opraštati griehe.

Nam se opraštaju griesi na sv. izpoviedi, a oprašta nam ih svećenik.

Napomena. O tom obširnije kod sakramenta pokore i priprave na sv. izpovied.

103. Gdje nam se opraštaju griesi?

Griesi nam se opraštaju u svetih sakramentih: krsta i pokore.

Napomena. Ova pitanja ne tumačim napose, jer su djelomice već protumačena.

104. Što kažemo zato u vjerovanju apoštolskom?

Zato kažemo u vjerovanju apoštolskom: vjerujem oproštenje grieha.

105. Što je to život vječni?

Život vječni jest život blaženih u nebu, kojemu nema kraja.

Blaženi se na nebu uviek vesele samo zato, što gledaju Boga i njegovu slavu i tomu njihovu veselju ne će nikada biti kraja, nego će trajati na vieke.

Što je život vječni? — Zašto se blaženi na nebu vesele? — Hoće li tomu njihovu veselju kada biti kraja?

Opetovanje.

Zašto se zove vjerovanje »apoštolsko«? — A zašto velimo, da ima u njem dvanaest članaka? — Kaži mi »vjerovanje apoštolsko«. — Zašto velimo: vjerujemo u Boga Otca? — Zašto ga zovemo našim otcem? — Zašto svemogućim? — Zašto »stvoriteljem neba i zemlje«? — Što znači rieč »Isus«? — Zašto ga zovemo svojim »Spasiteljem«? — Što znači rieč »Krist«? — Zašto velimo, da je Isus jedini Sin Božji? — Zašto ga zovemo našim gospodinom? — Tko je začet po Duhu Svetom? — Gdje je Marija začela Isusa? — Tko je Mariji naviestio, da će začeti i roditi sina? — Kako se Marija za to zove, što je rodila Isusa? — Gdje se je Isus rodio? — Zašto se u vjerovanju spominje Poncije Pilat? — Gdje je Isus razapet? — Kako se Kalvarija još drugčije zove? — Tko je još sa Isusom bio razpet? — Koji se je od tih razbojnika obratio? — Kad je Isus umro? — Gdje je pokopan? — Koji dan? — Tko je tražio tielo Isusovo od Pilata? — Kako su ga pokopali? — Što je predpakao? — Koje su to duše preminulih pravednika? Kad je duša Isusova sašla u predpakao? — Kako je dugo ostala? — Koji je dan Isus uzkrsnuo? — Koji je to bio dan? — Kad je Isus uzašao na nebo? — Gdje? — Tko je vidio, Isusa, kad je uzašao na nebo? — Od kuda će Isus opet doći? — Što su angjeli rekli apoštolom kod uzašašća Isusova? — Kad će Isus drugi put doći s neba? — Što će raditi na sudnjem danu? — Tko se razumije po živih i po mrtvih? — Tko je Duh Sveti? — Kad je Duh Sveti sašao na apoštole? — Kako se zove ta svetkovina? — Zašto moramo vjerovati i u Duha Svetoga? — Što razumijemo po crkvi? — Što razumijemo, kad kažemo da je sveta? — Da je katolička? — Što razumijemo po občinstvu svetih? — Kako občimo medjusobno? — Što razumijemo, kad kažemo: »oproštenje grieha«? — Gdje nam se opraštaju griesi? — Što razumijemo po uzkrsnuću tiela? — Kako ćemo uzkrsnuti? — Što razumijemo, kad kažemo: »vjerujem život vječni«?

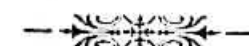
Tko te je dakle stvorio? — Tko te je odkupio? — Tko te je posvetio? — Tko je Duh Sveti? — Zašto se Duh Sveti slika kao golub? — Zašto se slika kao goruči jezici? — Čim nas posvećuje Duh Sveti? — Tko nam dieli sv. sakramente? — Što razumiješ, kad se veli: »katolička crkva«? — Što ima svaka kuća, škola, grad, država? — Ima li crkva svoga poglavara? — Ima li više poglavara u crkvi? — Gdje stanuje sv. otac papa?

Ima li osim pape još i drugih crkvenih poglavara? — Koji su to? — Što je naš župnik? — Što sačinjava više župa? — Tko je naš biskup? — Tko pomaže biskupom i župnikom?

Tko je još s kršćani na zemlji sjedinjen? — Kako smo mi medju sobom sjedinjeni? — Kako smo sjedinjeni s blaženimi na nebu? — Kako s dušami u čistilištu? — *Kako se zove ta duhovna zadruga?* — Zašto se zove občinstvo? — Zašto »svetih«.

Zašto je Krist naredio crkvu? — Kako nas crkva vodi u život vječni? — *Koju je zato vlast dao Krist crkvi? — Što kažemo zato u vjerovanju apoštolskom? — Gdje se dobiva oproštenje grieha? — Što je život vječni?*

Opetovanje svega do sad uzetoga.

DRUGO POLJEĆE.

Napomena. Prije nego počmeš obuku za drugo poljeće odredjenu, razredi si cielo učevno gradivo prama broju sati. U školi pako pročitaj djeci iz školskoga izvještaja ili iz imenika napredak u vjeronauku. Dobre i marljive pohvali, ako možeš i nadari kojom sličicom, te ih obodri i na dalnji napredak, a nemarnim predoči, kolika je to sramota za njih i njihove roditelje, što su dobili drugi red.

Draga djeco! Današnjim danom počimljemo drugo poljeće ove školske godine. Ja sam vas u prvih pet mjesecih ove godine učio one istine, koje mora svaki kršćanin znati i vjerovati, ako želi doći u nebo.

Ded izbroj mi još jedan puta, koliko istina mora svaki kršćanin znati i vjerovati!

A sad ću vas u ovih pet mjeseci učiti, da nije dosta samo vjerovati te istine, nego tko želi doći u nebo, da mora obdržavati i zapoviedi, koje nam je dragi Bog dao; — i s tim počimlje naša obuka.

Glava druga.

Zapoviedi, koje su svi dužni držati.

1. Je li za spasenje dosta samo vjerovati sve, što je Bog objavio?

Za spasenje nije dosta samo vjerovati sve, što

je Bog objavio, nego treba držati i zapoviedi, koje nam je Bog dao.

U pitanju imamo riječ »objavio«. Objaviti, to će reći, nekomu nešto kazati, što do sada još nije znao. Tako nam je dragi Bog objavio sve, što mi nismo sami znali, nego što nam je do sada govorio ponajviše po svom Sinu Isusu, t. j. što nas je Isus učio, a to je sve, što imamo vjerovati, ufati i činiti, da se spasimo.

Što će dakle reći »objaviti«? — Što nam je do sada dragi Bog objavio po svom Sinu Isusu Kristu?

Tko mi zna još točno odgovoriti na prvo pitanje, koje je u katekizmu, naime: »*Zašto smo na svietu?*« — Ja! — Anko, Ded reci: Zašto smo na svietu? — Dobro si rekla: na svietu smo zato, da Boga spoznamo, ljubimo, njemu služimo i u nebo dodjemo. Ja sam vam već onda, kada sam vas to pitanje učio, kazao, po čem vi poznate dragoga Boga (po njegovih dobročinstvih); — kada ga ljubite (kada se čuvate, da ga nikojim griehom ne uvriedite); — kada mu služite (kada činite ono, što dragi Bog hoće). Dobro. A što dragi Bog hoće od vas? On hoće, da držite zapoviedi, koje nam je dao.

Zašto smo na svietu? — Po čem ti poznaš dragoga Boga? — Kada ga ljubiš? — Kada mu služiš? — A što dragi Bog hoće od tebe?

Koje su pako to zapoviedi, koje nam je dragi Bog dao, o tom ću vam danas govoriti.

Uzmi katekizam, Marice, pa čitaj drugo pitanje!

2. Koja je glavna zapovied, u kojoj su sve druge?

Glavna zapovied jest: ljubiti Boga i bližnjega.

Što ste vi sada? Učenici. Koja je vaša glavna dužnost kao učenika? Da marljivo idete u školu i dobro se učite; ili drugimi riečmi da kažem: vaša je najvažnija dužnost, marljivo ići u školu i dobro se učiti. — Tako je,

vidite, glavna t. j. najvažnija zapovied za sve nas kršćane: »ljubiti Boga i bližnjega«. — U toj su zapoviedi sve druge, kao što smo n. pr. u ovoj školskoj sgradi ne samo mi u ovom drugom razredu, nego i svi drugi učenici u ostalih još razredih.

Što ste vi sada? — Što je vaša glavna dužnost? — Kako bi ti to i još drugačije kazao? — Koja je glavna zapovied za sve nas kršćane? — Zašto velimo, da je to glavna ili najvažnija zapovied? — Kako se to razumije: u njoj su sve druge zapoviedi?

A sad opet uzmi katekizam ti, Anko, i čitaj treće pitanje!

3. Kako glasi zapovied: ljubiti Boga?

Zapovied ljubiti Boga glasi ovako: Ljubi Gospodina Boga svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom misli i svom snagom svojom.

Te rieči, draga djeco, nisu potekle iz ustiju kojega čovjeka, nego baš iz ustiju samoga dragoga Isusa, i to, kada ga je jednoć u Jerusalemu neki čovjek (pisac) pitao: »Gospodine, koja je najveća zapovied?« A Isus mu reče: »Prva i najveća zapovied jest: Ljubi Gospodina Boga svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom misli i svom snagom svojom! Druga je ovoj jednaka: Ljubi bližnjega svojega kao sama sebe!« Math. 22, 37—39. Sad ću vam još jedanput kazati, kako glasi zapovied: ljubiti Boga.

Tko zna za mnom kazati, kako glasi: zapovied, ljubiti Boga? — Dobro. A sada mi kaži, iz čijih ustiju su potekle ove rieči? — Komu ih je Isus rekao? — U kojemu je gradu taj čovjek pitao Isusa, koja je najveća zapovied? — Pa što mu je Isus odgovorio?

A što mislite, draga djeco, što će to reći ljubiti nekoga? To će reći: u nekom imati svoje veselje i istomu veselje činiti. — Tako n. pr. vi imate veselje u vaših roditeljih, t. j. vi ih rado imate, vi ih ljubite, pak zato nastojite i njim veselje učiniti. A kad vi činite veselje svojim roditeljem? — Kada činite ono, što se njim dopada, t. j. kad ih slušate, kada se dobro učite, kad u dobru napredujete, jednom rieči: kada ste dobra djeca.

Napomena. Napiši na ploču:
svim srcem svojim,
svom dušom svojom,
svom misli i
svom snagom svojom.

A sad pazite, draga djeco, što ću vam reći. Ljubiti dragoga Boga svim srcem svojim, svom dušom, svom misli i svom snagom svojom, znači jedno te isto. Gospodin Isus nam je zapovjedio, da moramo ljubiti Boga: svim srcem, svom dušom, svom misli, svom snagom. A što je htio tim reći? Htio je reći, da moramo dragoga Boga ljubiti, rado ga imati, koliko najviše možemo; da ga moramo više ljubiti, nego li išta na svietu, više nego otca i mater svoju, više nego sama sebe. Kad bi mi još koga drugoga na zemlji imali tako rado, kano Boga, onda ne bi Boga ljubili svim srcem, svom dušom, svom misli i svom snagom.

Napomena. Ova pojedina sinonima dobro je napisati na ploči, te ih zajedno s djecom više puta izgovoriti.

4. Zašto smo dužni ljubiti Boga?

Boga smo dužni ljubiti zato, jer je on najveće dobro i jer nam je od njega sve dobro.

Od tebe mi sve, što imam,
Od tebe mi sve, što trebam:
Ti dobroto ljubiš mene!
Moje srce ljubi tebe!

U ovom ću vam odgovoru dvie stavke protumačiti, i to:

1. Jer je on (Bog) najveće dobro. Što mi razumijemo po rieči »dobro«? Razumijemo sve, što je u

sebi dobro, što je liepo, što nam se dopada. Tako n. pr. jabuke, kruške, šljive, — u obće sve voće; nove haljine, slike, — to je sve dobro, to se vam dopada, to je liepo. — Ima, draga djeco, i dobrih ljudi, a to su oni, koji vas rado imadu, koji vam više puta štogod poklone, — pa takove ljude vi ljubite, t. j. imate ih rado.

Ali, draga djeco, znajte, ne ima ni jedne stvari na ovom svietu u sebi tako dobre, tako liepe, kao što je dragi Bog sam u sebi dobar, sam u sebi liep, pak vam se i ne može ni jedna stvar tako dopadati, kao što sâm dragi Bog, dakle ne možete ni jedne stvari toli ljubiti, koliko samoga dragoga Boga. — Nitko vam od ljudi nije tako dobar, kao dragi Bog, jer vam nitko od ljudi ne može toliko dobra učiniti, kako dragi Bog: — on je najveće dobro; zato njega morate najviše ljubiti.

Što razumijemo po rieči »dobro«? Reci n. pr. nešto, što je dobro? — Ima li i dobrih ljudi? — Koji su ti dobri ljudi? — Zašto ih ljubite? — A tko je najveće dobro? — Koga morate najviše ljubiti?

2. J e r n a m j e o d n j e g a s v e d o b r o. Pak što mi sve dobivamo od dragoga Boga? — Od njega nam je život, zdravlje, hrana, piće, odielo, stan i obuća, jednom riečju: sve, što imamo, dobili smo od dragoga Boga. Vi ljubite svoje roditelje, jer su vas oni rodili, jer se oni brinu za vas, jer vam oni daju sve, što trebate. Ali dragi Bog vam neizmjerno više dobra čini, nego što vam mogu roditelji učiniti. Tako n. pr. kad se razbolite, roditelji vam ne mogu povratiti zdravlja, ako to dragi Bog ne će; — ako dragi Bog ne da rodnu godinu, roditelji vam ne mogu namaknuti kruha, jabuka, krušaka i drugoga sladkoga voća: zato dakle morate dragoga Boga najvećma ljubiti.

Marijo! Kaži mi sada, što sve dobivaš ti od dragoga Boga? — Ljubiš li ti svoje roditelje? — A zašto? — Daje li ti tko još više dobra, nego tvoji roditelji? — Tako na

pr. što ti tvoji roditelji ne mogu dati? — Zdravlje. — Što još? — Što još?

A da moramo ljubiti dragoga Boga najvećma, to nam dokazuje i samo pitanje u katekizmu, koje sliedi.

5. Kako treba da ljubimo Boga?

Boga treba da ljubimo nad sve.

Taj će vam odgovor razjasniti sliedeći primjer.

Abraham i njegova žena Sara bili su veoma bogati, ali nisu imali baš ni jednoga djeteta. Oni su molili dragoga Boga, da im dade barem jednoga sina. Dragi je Bog uslišao njihovu molitvu i Sara je rodila sina, kojega su nazvali Izak. Abraham je volio svoga sina Izaka više nego sve svoje blago, i kada bi tko od Abrahama tražio, ili Izaka ili sve njegove novce, deve, magarce, ovce, volove itd., on bi dao radje sve svoje novce, deve, magarce, ovce, volove itd., nego Izaka.

O kom sam vam sada pripoviedao? — Tko je bio veoma bogat? — Što nisu imali Abraham i Sara? — Što su oni molili od dragoga Boga? — Je li dragi Bog uslišao njihovu molbu? — Što im je dao? — Kako su nazvali svoga sina? — Kako je Abraham volio svoga sina Izaka? — Što bi Abraham dao za Izaka?

Kada je Izak bio već odrasao, ukaza se jedne noći dragi Bog Abrahamu i reče: »Abrahame, žrtvuj mi svoga sina Izaka!« Abrahamu je s prvine bilo težko, ali si pomisli: Boga moram još više ljubiti, nego i svoga sina Izaka, jer sam od njega dobio sve, što imam; zato se odmah odluči žrtvovati mu Izaka.

Tko se je ukazao Abrahamu? — Što je dragi Bog rekao Abrahamu? — Kako je bilo Abrahamu s prvine? — Što si je medjutim pomislio? — Na što se je odmah odlučio?

Čim je Abraham u jutro ustao, odmah je zapovjedio

slugi, da uzme jednoga magarca, da naciepa i natovari na njega drva, sam pako uzme u zdjelici žeravice i povede sa sobom svoga sina Izaka. Kada su došli pod brdo Morija reče Abraham slugi: »Ostani sad ovdje, a nas dvojica idemo na brdo Bogu žrtvovati.«

Što je Abraham zapovjedio slugi? — Što je pako on sam uzeo? — Koga je sa sobom poveo? — Pod koje su brdo došli? — Što je, Abraham rekao slugi kada su došli pod brdo Morija?

Izak je sada nosio drva, a Abraham zdjelicu sa žeravicom. Idući uz brdo, upita Izak Abrahama: »Otče, evo nosimo drva i žeravicu, a što ćemo Bogu žrtvovati?« — Abraham mu odgovori: »Šuti, sinko! Za to će se sam Bog već pobrinuti.«

Što je Izak nosio? — A što Abraham? — Što je Izak putem upitao Abrahama? — Što mu je pako Abraham odgovorio?

Kada su došli na brdo Morija, napravio je Abraham žrtvenik od kamenja i busa, naslagao drva, a zatim rekao svojemu sinu Izaku: »Sinko! Sada moram tebe žrtvovati dragomu Bogu.« Izak je na te rieči posve miran bio. Otac sveže Izaka i položi ga na žrtvenik, izvadi mač i zamahnu rukom, da zakolje svoga sina. Ali mu je angjeo Božji zadržao ruku i rekao: »Ne čini zla svojemu sinu! Sada sam vidio, da više ljubiš dragoga Boga, nego svoga sina Izaka.«

Što je Abraham načinio, kada su došli na brdo Morija? — Od čega je Abraham napravio žrtvenik? — Što je rekao svomu sinu Izaku? — Kako se je Izak ponio na otčeve rieči? — Što je zatim uradio Abraham s Izakom? — Tko je Abrahamu pridržao ruku, kada je htio Izaka zaklati? — Što mu je angjeo rekao?

Na to se Abraham okrene i spazi u grmu ovna, gdje se s rogovi zapleo u granje. On izvuče ovna iz granja, sveže mu sve četiri noge, zakolje ga i metne na žrtvenik. Dok je to gorjelo, dotle se je Abraham s Izakom dragomu Bogu molio, a zatim se vratiše kući.

Kamo se je Abraham okrenuo, kada mu je angjeo rekao: »Sada vidim, da više ljubiš dragoga Boga, nego svoga sina Izaka«? — Što je opazio u grmu? — Što je radio s ovnom? — Što su radili Abraham i Izak, dok je žrtva gorjela? — Kamo su se napokon vratili?

Napomena. Sada pripoviedaj još jedanput sâm cielu pripoviest lagano, razgovjetno i glasno, a na koncu izvedi nauk.

Sad ću vam, draga djeco, to sve još jedanput u cielosti pripoviedati sâm, a onda ću vam reći, što se iz ove pripoviesti učimo.

Abraham i njegova žena Sara bili su veoma bogati, ali nisu imali baš nijednoga djeteta. Oni su molili dragoga Boga, da im dade barem jednoga sina. Dragi je Bog uslišao njihovu molitvu i Sara je rodila sina koga su nazvali Izak. Abraham je volio svoga sina, Izaka više, nego sve svoje blago, i kad bi tko od Abrahama tražio, ili Izaka, ili sve njegove novce, deve, magarce, ovce, volove itd., on bi dao radje sve svoje novce, deve, magarce, ovce, volove itd., nego Izaka. Kada je Izak bio već odrasao, ukaza se jedne noći dragi Bog Abrahamu i reče: »Abrahame žrtvuj mi svoga sina Izaka!« Abrahamu je s prvine bilo težko, ali si pomisli: Boga moram ljubiti još i više, nego svoga sina Izaka, jer sam od njega dobio sve, što imam; zato se odmah odluči žrtvovati mu Izaka.

Čim je Abraham u jutro ustao, odmah je zapovjedio slugi, da uzme jednoga magarca, da naciepa i natovari na njega drva, sam je pako uzeo u zdjelicu žeravice i poveo sa sobom svoga sina Izaka. Kada su došli pod brdo Morija, reče Abraham slugi: Ostani sad ovdje, a nas dvojica idemo na brdo Bogu žrtvovati. Izak je sad nosio drva, a Abraham zdjelicu sa žeravicom. Idući uz brdo upita Izak Abrahama: »Otče! evo nosimo drva i žeravicu, a što ćemo

Bogu žrtvovati?« Abraham mu odgovori: »Šuti, sinko! Za to će se sâm dragi Bog već pobrinuti.

Kada su došli na brdo Morija, napravio je Abraham žrtvenik od kamenja i busa, naslagao drva, a zatim rekao svojemu sinu Izaku: »Sinko! Sada moram tebe žrtvovati dragomu Bogu.« Izak je na te rieči posve miran bio. Otac sveže Izaka, položi ga na žrtvenik, izvadi nož i zamahnu rukom, da zakolje svoga sina. Ali mu je angjeo Božji pridržao ruku i rekao: »Ne čini zla svojemu sinu! Sada sam vidio, da više ljubiš dragoga Boga, nego svoga sina Izaka.« — Na to se Abraham okrene i spazi u grmu ovna, gdje se s rogovi zapleo u granje. On izvuče ovna iz granja, sveže mu sve četiri noge, zakolje ga i metne na žrtvenik.

Dok je to gorjelo, dotle se je Abraham s Izakom Bogu molio, a zatim se vratiše kući.

Nauk. Iz ove se pripoviesti učimo, kako moramo i mi ljubiti dragoga Boga nada sve, više nego otca i majku, braću i sestre, rodjake i znance, novce ili ma koje dobro na ovom svietu

Tko dakle ljubi dragoga Boga nada sve?

Napomena. Sada pokaži djeci sliku: žrtva Abrahamova. Tko će mi sada znati pripoviedati cielu pripoviest?

Kada znate, da dragoga Boga treba ljubiti, kada znate zašto i kako ga moramo ljubiti, sada ću vam reći:

6. Po čem se poznaje, da ljubimo Boga nad sve?

Da Boga nad sve ljubimo, poznaje se po tom, ako njegove zapoviedi držimo.

Da me bolje razumijete, raztumačiti ću vam odgovor toga pitanja sliedećim primjerom.

Neki su roditelji imali dvie kćerke, Adicu i Mandicu.

Adica se je uviek ulagivala svojoj majci. Višeputa joj govorila: »Draga Majko, ja te ljubim!« Mandica je pako bila više šutljiva i ozbiljna.

Što su imali neki roditelji? — Kako su se zvale one dvie kćeri? — Što je radila Adica? — Kakova je Mandica? —

Medjutim se je majka razboljela i djeci kazala: »Djeco! Poslie škole se ne smijete nikamo otići igrati, nego dodjite odmah kući!« Adica nije poslušala svoje majke, nego se je poslie škole otišla igrati sa svojimi drugaricami, premda je znala, da tim vriedja svoju majku; Mandica je pako došla odmah kući, sjela kraj postelje bolestne si majke, prikučila joj vode i liek.

Što se je dogodilo s majkom? — Što je majka kazala djeci? — Koja nije poslušala? — Šta je radila Adica? — Što je učinila Mandica? — Što mislite, koja je više ljubila svoju majku? — Čim je to Mandica pokazala? — Čega se je Mandica čuvala? — A kad bi i ona majku uvriedila? —

Cielu pripoviest neka pripovieda Štefica!

Neki su roditelji imali dvie kćerke, Adicu i Mandicu. Adica se je uviek ulagivala svojoj majci. Više puta joj je govorila: »Draga majko, ja te ljubim!« Mandica je pako bila više šutljiva i ozbiljna. — Medjutim se je majka razboljela i djeci kazala: »Djeco! Poslie škole se ne smijete nikamo ići igrati, nego dodjite odmah kući!« Adica nije poslušala svoje majke, nego se je poslie škole otišla igrati sa svojimi drugaricami, premda je znala, da tim vriedja svoju majku. Mandica je pako došla odmah kući, sjela kraj postelje bolestne si majke, prikučila joj vode i liek.

Uporaba. Kada se dakle Bogu za volju čuvamo svega, čim bi mogli dragoga Boga uvriediti, a rado činimo, što se dragomu Bogu dopada: t. j. kada držimo njegove zapoviedi, onda se po tom pozna, da ljubimo Boga nad

sve. — N. p. Ti vidiš u drugoga suučenika liep molitvenik i pomisliš ga ukrasti, ali se sjetiš, da bi tim dragoga Boga veoma uvriedio i razžalostio, pa zato ga neukradeš. — Ukradeš li ga pako, onda pokazuješ, da više ljubiš onaj molitvenik, nego li dragoga Boga. — Ili čuješ u nedjelju ili svetak zvoniti k sv. misi, pa si misliš: evo me dragi Bog zove k molitvi i u crkvu, a ti se medjutim baš igraš s drugom djecom. Ostaviš li odmah igru i ideš u crkvu, onda pokazuješ, da ljubiš dragoga Boga više, nego li sebe i igru. Ne ideš li pako u crkvu, kada moraš, nego ostaneš pri svojoj igri, onda pokazuješ, da ljubiš više sebe i svoju igru, nego li dragoga Boga.

Odakle mi pako možemo znati, što je sve dobro, a što je opet zlo? Dobro da činimo, a zlo da bježimo? To nam govori sâm dragi Bog u svojih deset zapoviedi. On nam u svojih zapoviedih nešto zapovieda, a nešto opet zabranjuje. Sve što nam zapovieda, dobro je, a što nam zabranjuje, zlo je. Tko dakle drži zapoviedi Božje, onaj čini dobro, a bježi zlo.

Što čini onaj, koji drži zapoviedi Božje? — Što nam dragi Bog govori u svojih deset zapoviedi?

Ivane! Reci mi sad još jedanput: Koja je glavna zapovied u kojoj su sve druge? — Dobro. O kakovoj ljubavi sam vam do sada govorio? O ljubavi Boga. — Dobro. — Pošto sam vam dakle kazao, zašto i kako moramo Boga ljubiti, te po čem poznamo, da Boga ljubimo nad sve, to ću vam sada govoriti o ljubavi bližnjega.

O čem ću vam sada govoriti? — O kakovoj sam vam ljubavi do sada govorio?

7. Kako glasi zapovied: ljubiti bližnjega?

Zapovied ljubiti bližnjega glasi: Ljubi bližnjega svoga, kao samoga sebe.

Prije, nego vam kažem, što će to reći: »ljubiti bližnjega« kazati ću vam, što se razumije po rieči »bližnji«,

— Po rieči »*bližnji*« razumiju se svi oni, koji su nam blizu, t. j. koji blizu nas stoje. N. p. Mi smo si u ovoj školi svi blizu jedan drugoga, ali najbliži nam je onaj, tko stoji prvi do nas.

Napomena. Sad poredaj nekoliko djece izvan klupe jedno do drugoga. Ono, koje stoji prvo na pročelju s jedne strane, pokaži napose djeci. Pokaži i ono drugo na drugoj strani, pa reci: Evo vidiš, ovaj je od tebe najdalji, ali još ipak blizu tebe. Idi redom i govori: ovaj ti je bliži, ovaj još bliži itd., a ovaj ti je najbliži, jer je odmah prvi do tebe.

Sada vidite, draga djeco, da ona djeca, koja su u trećem, četvrtom ili drugom kojem razredu, jesu vaši bližnji, jer su vam blizu, u istoj naime ovoj sgradi, ali najbliži su vam sada u ovoj sgradi ova djeca, koja su s vami baš u ovoj sobi.

Kada ste kod kuće, tko vam je onda najbliži? Roditelji i svi oni, koji s vami stanuju u istoj kući. — Pazite sada dobro, draga djeco, što ću vam reći. Mi smo svi na svietu djeca jednoga Otca nebeskoga, mi svi spadamo u jednu veliku obitelj, pa zato svi su nam ljudi na ovom svietu naši bližnji.

Što razumijemo po rieči »bližnji«? — Tko nam je najbliži? — Tko vam je kod kuće najbliži? — Čija smo mi svi na svietu djeca? — Kamo spadamo mi svi skupa? — Tko je dakle sve naš bližnji?

Kada znate, tko se razumije po rieči »*bližnji*«, reći ću vam, što će to reći »ljubiti bližnjega«.

»*Ljubiti bližnjega*« to će reći, imati ga rado. A čime to pokazujemo? To pokazujemo, kad mu činimo ili barem želimo uviek samo ono, što je za njega dobro i koristno, a čuvamo se svega, čim bi ga mogli uvriediti, razžalostiti i škoditi mu. Vi želite i hoćete, da vam svatko čini samo ono, što vam je dobro, ugodno i koristno, a ne ćete, da

vas tkogod tuče, žalosti, od vas štogod ukrade itd. Činite li i vi to svakomu drugomu čovjeku, onda ga ljubite, kako sami sebe.

Što će to reći: ljubiti bližnjega? — Što vi želite od drugih? — Kada ljubite bližnjega, kako same sebe?

8. Tko je naš bližnji?

Naš bližnji jest svaki čovjek, bio nam prijatelj ili neprijatelj.

To sam pitanje već protumačio; zato mi, Kato, reci: Što se razumije po rieči »bližnji«? — Čija smo mi djeca? — Jer smo dakle svi djeca Božja, to sačinjavamo jednu veliku obitelj i svaki je čovjek naš bližnji. — Tu ne ima razlike medju ljudmi: činio vam tko dobro ili zlo, ljubio vas ili vas progonio, bio vam prijatelj ili neprijatelj, ipak je vaš bližnji. — Crni ciganin i siromašni prosjak i oni su naši bližnji. Na svietu ne ima čovjeka, kojemu bi mogli reći, da nije naš bližnji.

Tko je naš bližnji? — Ima li u tom pogledu kakove razlike medju ljudmi? — Je li i onaj tvoj bližnji, koji te progoni, tuče? — Je li i ciganin tvoj bližnji? — Možemo li u obće na svietu naći čovjeka, koji ne bi bio naš bližnji?

Baš zato, draga djeco, jer smo svi na svietu djeca jednoga Otca nebeskoga, moramo se medjusobno ljubiti kao braća i sestre. Zato naš katekizam i pita:

9. Zašto smo dužni ljubiti sve ljude?

Sve ljude ljubiti dužni smo zato, jer su svi ljudi djeca jednoga Otca nebeskoga.

Kako se ljube braća i sestre medju sobom? Jedno drugomu čini dobro, jedno drugo sluša, i ako tko koga uvriedi, rado mu oprašta i ne srdi se na njega, ne tuži ga odmah roditeljem ili učiteljem.

Kako se ljube braća i sestre medju sobom? — Što

čini jedno drugomu? — Slušaju li se? — A što čine, kada koje koga uvriedi? — Tužakaju li se često?

Nu jer ste danas tako dobri i pazljivi, pa ste se brzo naučili, tko je naš bližnji i zašto smo dužni ljubiti sve ljude: to ću vam sada pripoviedati malu pripoviest o nekom dobrom učeniku.

Neki se je učenik zvao Benedikto-Josip. Dok je išao u školu, više puta bi ga njegovi suučenici gurali, udarali u ledja, za vlasi vukli, a on je na sve to bio posve miran: na nijednoga svoga saučenika nije se srdio, a još manje s njim se tukao.

Kako se je zvao taj učenik? — Što su mu radili njegovi saučenici u školi? — Kako se je on naprama njim ponašao?

Više puta je sam gospodin učitelj opazio, kada bi koji udario ili gurnuo Benedikta-Josipa, pa ga je htio za to kazniti; ali Benedikto-Josip molio ga je, da ne kazni onoga učenika, koji ga je tukao, jer da on nije zlo mislio.

Zato, što je on ljubio sve svoje saučenike i sve ljude na svietu, kao svoju braću; zato, što je svim rado opraštao, zato je i dragi Bog njega rado imao. On je poslie smrti došao u nebo i postao svetim.

Što je više puta opazio i sam gospodin učitelj? — Što je učitelj htio s onimi, koji su tukli ili gurali Benedikta-Josipa? — A što je Benedikto-Josip molio gospodina učitelja? — Kako ga je sam dragi Bog za to nagradio?

Tko će sada pripoviedati cielu pripoviest?

Neki se je učenik zvao Benedikto-Josip. Dok je išao u školu, više puta bi ga njegovi saučenici gurali, udarali u ledja, vukli za vlasi, a on je na sve to posve miran bio, na nijednoga se saučenika nije srdio, a još manje s njim se tukao. Više puta je sam g. učitelj opazio, kad bi koji udario ili gurnuo Benedikta-Josipa, pa ga je htio za to kazniti; ali ga je Benedikto-Josip molio, da ne kazni onoga učenika, koji ga je tukao, jer da on nije zlo mislio.

Zato, što je on ljubio sve svoje saučenike i sve ljude na svietu, kao svoju braću; zato, jer im je svim rado oprostio: zato je i dragi Bog niega rado imao. On je poslie smrti došao u nebo i postao svetim.

Nauk. Iz ove pripoviesti učimo se, kako moramo i mi ljubiti sve ljude na svietu; kako se ne smijemo srditi niti na one, koji nas tuku i progone. — Ne mojte se ni vi srditi odmah na svoje drugove, kada vas uvriede; ne mojte ih odmah tužiti roditeljem ili učiteljem. Mislite i vi, da nisu zlo mislili.

Kao što sam rekao, po čem poznamo, da ljubimo dragoga Boga nada sve, isto tako i poznamo, kada ljubimo bližnjega; a na to nam odgovara sliedeće pitanje.

10. Kada mi ljubimo bližnjega kao same sebe?

Mi ljubimo bližnjega kao same sebe, kada držimo ovu Kristovu zapovied: S v e š t o h o ć e t e, d a l j u d i v a m a č i n e, č i n i t e i v i n j i m a.

Odgovor na to pitanje najbolje će vam razjasniti biblijska pripoviest o milosrdnom Samaritancu, o kojem ću vam sada pripoviedati.

Neki je čovjek putovao iz Jerusalema u grad Jeriko. Na putu ga uhvatiše razbojnici, oteše mu sve novce, a uz to ga jako iztukoše i baciše u grabu.

Kamo je putovao neki čovjek? — Tko ga je na putu uhvatio? — Što mu učiniše razbojnici?

Istim je putem prolazio židovski svećenik. Kada je vidio onoga čovjeka sasvim krvava i izranjena, gdje leži u grabi, ode dalje. — Za njim je išao njegov sluga, koji je takodjer vidio onoga izranjenoga čovjeka, i prošao kraj njega, kao i njegov gospodar.

Tko je putovao iz Jerusalema u Jeriko? — Tko ga je na putu uhvatio? — Što mu učiniše razbojnici? — Tko je prolazio istim putem? — Je li mu židovski svećenik što

god pomogao? — Nego što je radio? — Tko je za njim išao? — Što je sluga učinio. —

Poslie ovih je nadošao jedan Samaritanac, jašeći na mazgi, Kada je opazio onoga nesretnoga čovjeka u grabi, sjaši odmah sa svoje mazge, uze iz torbe vina i ulja, vinom mu opra rane (jer nije imao vode), a uljem mu ih namaza, te mu ih zavije. Za tim ga metne na svoju mazgu, odnese ga do prve gostione, predade gostioničaru i reče: »Evo ti ovoga nesretnika; njeguj ga i dvori! U to ime evo ti dva desetaka, a što više budeš potrošio, ja ću ti platiti, dok se vratim.

Tko je nadošao poslie židovskoga svećenika i njegova sluge? — Što je radio Samaritanac, kad je opazio onoga nesretnika u grabi? — Zašto mu je rane oprao vinom, a ne vodom? — Čim mu je rane zalio? — Kamo ga je odneo? — Što je rekao gostioničaru? —

Sada ću vam, draga djeco, cielu pripoviest još jedanput sâm pripoviedati, a za tim ću vam reći, što se iz nje učimo.

Neki je čovjek putovao iz Jerusalema u grad Jeriko. Na putu ga uhvatiše razbojnici, oteše mu sve novce, a uz to ga jako iztukoše i baciše u grabu. Istim je putem prolazio židovski svećenik. Kada je vidio onoga čovjeka sasvim krvava i izranjena, gdje leži u grabi, ode dalje. Za njim je išao njegov sluga, koji je takodjer vidio onoga izranjenoga čovjeka i prošao kraj njega, kao i njegov gospodar. Poslie ovih je nadošao jedan Samaritanac, jašeći na mazgi. Kada je opazio onoga nesretnoga čovjeka u grabi, sjaši odmah sa svoje mazge, uze iz torbe vina i ulja, vinom mu opra rane (jer nije imao vode), a uljem ih namaza te mu ih zavije. Zatim ga metne na svoju mazgu, odnese ga do prve gostione, predade gostioničaru i reče: »Evo ti ovoga nesretnika; njeguj ga i dvori! U to ime evo ti dva desetaka, a što više budeš potrošio, ja ću ti platiti, dok se vratim.

Uporaba. Što biste si vi željeli, da je vas koji tako na-

stradao, kao onaj siromašni čovjek? Sigurno, da i vam tkogod pomogne, iz one vas grabe pridigne, da vam rane zavije, dopremi do koje kuće, gdje biste mogli mirno počivati i gdje bi vas dvorili i njegovali. — Tako morate dakle i vi svakomu činiti ono, što želite, da i drugi vam čine.

Kada ste gladni, a u suučenika vidite dobar komad kruha, što si onda želite? Da i vam dade barem komadić, da si glad utišate. — Kada vidite kod suučenika dva, tri dobra pera za pisanje, a vi ne imate ni jednoga, niti si ga možete kupiti, jer ste siromašni, što si onda želite? Da vam dade jedno pero, pak da i vi liepo pišete.

Uporaba. Tako činite i vi, draga djeco! Kada vidite gladna, a možete mu štogod dati jesti, podajte mu! Kada vidite siromašna, a možete mu pomoći, pomozite mu! Tim bo pokazujete, da ljubite bližnjega kao same sebe. To je sâm Isus Krist zapovjedio, to je dakle Božja zapovied.

Napomena. Kako vidiš, rabe mi biblijske crte, da na temelju biblijske poviesti razjasnim pitanje katekizma. I to je pravo kateketičko pravilo. Nijedan vjeroučitelj, kojemu ne rabi biblijska poviest kao temelj njegovu razlaganju, ne će postići žudjena cilja. Biblijska je poviest sveto pismo, na kojem se temelji cieli nauk katoličke crkve; zato se ista mora što više njegovati, i nastojati, da sva djeca znadu što više iz biblijske poviesti, (a u viših razredih cielu) i na temelju iste da im je nauk katolički jasan i shvatljiv. Počmu li se pako djeca već u drugom razredu početnim katekizmom učiti odmah i glavnije biblijske crte; počmu li ona već prvotni nauk katolički na temelju biblijskih crta shvaćati: to će kasnije ostali nauk u katekizmu sve laglje shvaćati, a biblijske pripoviesti ne će se samo mekanički učiti i pripoviedati ih, nego će si iz njih odmah i nauk crpsti.

Tko će mi sada pripoviedati o milosrdnom Samaritancu? Ded, Stipo! Dobro. — Reci mi sada: Što bi si ti želio, da si nastradao poput onoga siromašnoga čovjeka? — Što bi ti sebi želio, da si gladan, a tvoj drug ima dobar komad kruha u svojoj torbi? — Što bi ti sebi želio, da ne imaš pera, a da si ne imaš odakle drugo kupiti, jer si siromašan, a tvoj drug da ima dva, tri pera? — Što imaš dakle i ti drugim činiti? — Što ćeš tim pokazati, ako činiš svakomu ono, što želiš, da i drugi tebi čine? — Kada dakle ljubimo bližnjega kao same sebe? — Čija je to zapovied?

Do sada sam vam, draga djeco, govorio samo u kratko, kako moramo ljubiti Boga i bližnjega; nu gdje se nalazi obširniji nauk o tom, na to nam odgovara odmah sliedeće pitanje u katekizmu.

II. Gdje nam se šire razlaže, kako treba ljubiti Boga i bližnjega?

Kako treba ljubiti Boga i bližnjega, šire razlaže nam se u deset zapoviedi Božjih.

O deset zapoviedi Božjih u obće.

Ja sam vam kazao, da je zapovied ljubiti Boga i bližnjega glavna zapovied, u kojoj su sve druge. Iz same ljubavi Boga i bližnjega ne možemo mi još posve točno znati, za sve slučajeve našega života, što sve dragi Bog od nas hoće; zato nam je dao deset zapoviedi, u kojih nam se njegova sveta volja obširnije objavljuje. — Ja ću vas sada učiti tih deset zapoviedi, i reći, što nam kod pojedine zapoviedi dragi Bog zapovieda ili zabranjuje.

O čem sam vam do sada govorio? — Možemo li mi samo iz zapoviedi ljubiti Boga i bližnjega znati točno sve, što dragi Bog od nas hoće? — Što nam je za to dao? —

Što ću vas dakle sada učiti? — Što ću vam kod pojedine zapoviedi reći? —

Nu prije nego vas počmem učiti deset zapoviedi Božjih, pripoviedati ću vam, kako nam je dragi Bog dao deset zapoviedi. — Pazite! —

Treći mjesec po izlazu iz Egipta dodjoše Izraelci do brda Sinaj. Mojsija reče Izraelcem, neka razapnu svoje šatore, a on ode na brdo, moliti se dragomu Bogu.

Dokle su došli Izraelci treći mjesec po izlazu iz Egipta? — Kako se je zvalo ono brdo, do kojega su došli? — Što je Mojsija rekao Izraelcem? — A kamo je on sâm otišao? — Zašto je Mojsija otišao na brdo? — Znate li vi, što su to šatori? To su vam šatre, kakove ste vidjeli na sajmu u obrtnika, pod kojimi imaju svoju robu.

Dragi Bog reče Mojsiji: »Reci narodu ovo: Žene neka operu sve rublje, a ljudi neka ograde ovo brdo plotom; zatim neka se tri dana pripravljaju postom i molitvom, i tako neka se posvete, a treći dan neka dodju svi ovamo k brdu.« Mojsija je to narodu kazao i sve je učinjeno po volji Božjoj.

Što je dragi Bog rekao Mojsiji? — Tko da opere rublje? — Tko da brdo ogradi? — Koliko dana da se pripravljaju? — Kamo da dodju treći dan? — Je li Mojsija to sve kazao narodu? — Što je dakle učinjeno po volji Božjoj? —

Treći dan već u jutro rano čulo se je grmjeti i munje su počele sievati. Narod se je počeo sakupljati, da ide k brdu Sinaju. Sada je počelo sve to jače grmjeti i sievati, u zraku se je čula trublja angjela i brdo se sve bolje pušilo.

Što su Izraelci čuli treći dan već u jutro rano? — Gdje se je narod sakupljao? — Što se je čulo u zraku? — Što se je vidjelo na brdu? —

Čim su bliže išli k brdu, tim je sve jače grmjelo, sievalo, tim se većma čula trublja angjela i brdo se bolje pušilo. Narod se je veoma bojao. Kad su došli svi k brdu, prestala je na jedanput grmljavina, sievanje i glas trublje angjela, a čuo se glas Božji s brda iz onoga oblaka: »Ja sam Gospodin Bog tvoj. Ne imaj drugih bogova uz mene!«

Što se je sve bolje čulo, čim su bliže išli k brdu? — Je li se narod uplašio? — Kada je prestala grmljavina? — Kad su došli k brdu, čiji se je glas čuo s brda? — Što je dragi Bog govorio? —

Sada je opet počelo grmjeti, sievati i trublja se čula. Za malo sve je prestalo i opet se čuo glas Božji s brda: »Ne izusti imena Gospodina Boga svoga uzalud!« — Sada je opet grmjelo, i sievalo, i trublja se čula. — Za malo je sve prestalo i čuo se glas Božji: »Spomeni se, da svetkuješ dan Gospodnji!«

Tako je dragi Bog sve redom govorio svojih deset zapoviedi.

»Poštuj otca i mater, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji«. — »Ne ubij«. — »Ne sagrieši bludom«. — »Ne ukradi«. — »Ne reci lažnoga svjedočanstva na bližnjega svoga«. — »Ne poželi žene bližnjega svoga«.« — »Ne poželi nikakove stvari bližnjega svoga«.

Sad ću vam još jedanput pripoviedati sve:

Treći mjesec po izlazu iz Egipta dodjoše Izraelci do brda Sinaj. Mojsija reče Izraelcem, neka razapnu svoje šatore, a on ode na brdo, moliti se dragomu Bogu. — Dragi Bog reče Mojsiji: »Reci narodu ovo: Žene neka operu sve rublje, a ljudi neka ograde brdo plotom; zatim neka se tri dana pripravljaju, a treći dan neka svi dodju ovamo k brdu.« Mojsija je to narodu kazao i sve je učinjeno po volji Božjoj. — Treći dan već u jutro rano čulo se grmjeti i munje su počele sievati. Narod se je počeo sakupljati, da ide k brdu Sinaju. Sada je počelo sve to jače grmjeti i sievati, u zraku se čula trublja angjela, a brdo se je sve većma pušilo. Čim su išli bliže k brdu, tim je sve jače grmjelo, sievalo, tim se većma čula trublja angjela i brdo se bolje pušilo. Narod se

je veoma bojao. Kada su došli svi k brdu, prestala je na jedanput grmljavina, sievanje i glas trublje angjela, a čuo se glas Božji s brda iz onoga oblaka. »Ja sam Gospodin Bog tvoj. Ne imaj drugih bogova uz mene!« Sada je opet počelo grmjeti, sievati, trublja se čula. Za malo sve je prestalo i čuo se opet glas Božji s brda: »Ne izusti imena gospodina Boga svoga uzalud!« Sada je opet grmjelo, sievalo i trublja se čula. Za malo je sve prestalo i čuo se glas Božji: »Spomeni se, da svetkuješ dan Gospodnji!«

Tako je dragi Bog redom govorio svojih deset zapoviedi.

Roko! Ded pripoviedaj sve!

12. Kaži deset zapoviedi Božjih?

1. Ja sam Gospodin Bog tvoj. Nemaj drugih bogova uz mene.
2. Ne izusti imena Gospodina Boga svoga uzalud.
3. Spomeni se, da svetkuješ dan Gospodnji.
4. Poštuj otca i mater, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji.
5. Ne ubij.
6. Ne sagrieši bludom.
7. Ne ukradi.
8. Ne reci lažnoga svjedočanstva na bližnjega svoga.
9. Ne poželi žene bližnjega svoga.
10. Ne poželi nikakove stvari bližnjega svoga.

Napomena. Kod molitava i kod nabrajanja zapoviedi Božjih i crkvenih nipošto ne bi smjeli svaki put kod izdavanja nove knjige i nove izraze rabiti (kao što ima i u ovom katekizmu), nego ostati pri nekoj stalnoj formuli. — Tom čestom promjenom dolazimo dotle, da nam niti

sva školska djeca, a još manje sva kršćanska mladež u crkvi ne zna zajedno moliti.

13. Tko nam je dao deset zapoviedi Božjih?

Deset zapoviedi dao nam je sâm Bog po svojem slugi Mojsiju na gori Sinaju.

Kako nam je dragi Bog dao svojih deset zapoviedi, to već znamo, pa zato ću vam sada samo reći: Zašto je dragi Bog dao svojih deset zapoviedi uz bljeskavicu i grmljavinu? — Zato, jer je dragi Bog htjeo, da se Židovi boje, kao što se i mi svi bojimo, kad u ljetu nastane oluja, te kad grmi, sieva, gromovi pucaju; da spoznaju, kako je dragi Bog silan i jak, kako kazni one koji su zločesti i koji ga ne slušaju. Bog je htjeo, da si Židovi misle: »Mi moramo dragoga Boga slušati i ne smijemo ga nikada razsrditi«. — Židovi su se u istinu jako bojali i govorili: »Sve, što nam je Gospodin zapovjedio, činiti ćemo.«

Uporaba. Židovi su se pripravljali tri dana, da prime deset zapoviedi Božjih i sa najvećim ih strahom primiše. Te iste zapoviedi tumačiti ću i ja vam; zato si pripravite srce i slušajte ih sa strahopočitanjem. Pa kada vam budem kod pojedine zapoviedi kazao, što nam dragi Bog u njoj zapovieda, a vi si onda poput Židova mislite: »Sve što mi je dragi Bog zapovjedio, činiti ću.« Bojte se uviek prestupiti ma koju zapovied Božju, jer bi vas dragi Bog mogao oštro kazniti. Kada grmi i sieva, dobra djeca ne moraju se bojati, jer se njim ne će ništa zla dogoditi. Kada grmi, onda si mislite: »Sada me dragi Bog opominje, da ga ne uvriedim«.

Zašto je dragi Bog dao svoje zapoviedi uz grmljavinu i bljeskavicu? — Što je dragi Bog htjeo da si Židovi misle? — Jesu li se Židovi bojali? — Što su govorili? — Koliko dana su se Židovi pripravljali, da prime deset zapoviedi? — Kakove zapoviedi tumačim ja vam? — Kako se vi morate pripraviti? — Što si morate i vi mi-

sliti kod pojedine zapoviėdi? — Čega se morate bojati? — Zašto? — Trebaju li se i dobra djeca bojati, kada grmi i sieva? — Zašto ne? — Što si morate misliti, kada grmi i sieva?

14. Na što je Bog napisao deset zapoviedi?

Bog ih je napisao na dvie kamenite ploče.

Bog ih je napisao zato, da ih Židovi nikada ne zaborave, a napisao ih je baš na kamenite ploče zato, da dugo traju, jer ono, što je na kamenu napisano, ostaje trajno i može se još i poslie više godina čitati.

Zašto je dragi Bog napisao deset zapoviedi? — Zašto ih je napisao baš na kamenite ploče?

Opetovanje.

Jeli za spasenje dosta samo vjerovati sve, što je Bog objavio? Što će dakle reći »objaviti«? — Što nam je do sada dragi Bog sve objavio po svome Sinu Isusu Kristu? — Zašto smo na svietu? — Po čem poznaš dragoga Boga? — Kada ga ljubiš? — Kada mu služiš? — A što dragi Bog hoće od tebe?

Koja je glavna zapovied, u kojoj su sve druge? — Što ste vi sada? — Što je vaša glavna dužnost? — Koja je glavna zapovied za sve nas kršćane? — Zašto velimo, da je to glavna ili najvažnija zapovied? — Kako se to razumije: »U njoj su sve druge zapoviedi«?

Kako glasi zapovied: ljubiti Boga? — Iz čijih ustiju su ove rieči potekle? — U kojem je gradu neki čovjek pitao Isusa: koja je najveća zapovied? — Pa što mu je Isus odgovorio? — Što će reći: nekoga ljubiti? — Kako vi očitujete, da imate veselje u svojih roditeljih? — Što im nastojite učiniti, kad ih ljubite? — A kada činite veselje svojim roditeljem? — Kako mi ljubimo Boga svim srcem svojim? — Što ćutimo u srcu, kada Boga ljubimo? — Kada ljubimo Boga svom dušom svojom? — Što je duša? — Što se razumije po tom, kada kažemo, da težimo za Bogom? — Kada ljubimo Boga svom misli svojom?

Kako treba da ljubimo Boga? — Pripoviedaj o žrtvi Abrahamovoj! — Što se iz te pripoviesti učimo? — *Po čem se poznaje, da ljubimo Boga nad sve?* — Pripoviedaj o Mandici i Adici? — Što se učimo iz te pripoviesti? — Što čini onaj, koji drži zapoviedi Božje? — Što nam dragi Bog govori u svojih deset zapoviedi? —

Kako glasi zapovied: ljubiti bližnjega? — Što razumijemo po rieči »bližnji?« — Tko nam je najbliži? — Tko vam je kod kuće najbliži? — Čija smo mi svi na svietu djeca? — Kamo spadamo mi svi skupa? — Tko je dakle sve naš bližnji? — Što će to reći: ljubiti bližnjega? — Što si vi želite od drugih? — Kada ljubite bližnjega kao same sebe? — *Tko je naš bližnji?* — Ima li u tom pogledu kakove razlike medju ljudmi? — Jeli i onaj tvoj bližnji, koji te progoni, tuče? — Je li i ciganin tvoj bližnji? — Možemo li u obće u svietu naći čovjeka, koji ne bi bio naš bližnji?

Za što smo dužni ljubiti sve ljude? Kako se ljube braća i sestre medjusobom? — Što čini jedno drugomu? — A što čine, kad koji koga uvriedi? — Pripoviedaj o Benediktu-Josipu? — Što se mi učimo iz te pripoviesti?

Kada ljubimo bližnjega kao same sebe? — Pripovjedaj o milosrdnom Samaritancu! — Što se učimo iz te pripoviesti? — *Gdje nam se šire razlaže, kako treba ljubiti Boga i bližnjega?* — Pripoviedaj, kako je Bog dao deset zapoviedi!

Kaži deset zapoviedi Božjih? — *Tko nam je dao deset zapoviedi Božjih?* — Zašto je dragi Bog dao svoje zapoviedi uz grmljavinu i bljeskavicu? — Što je dragi Bog htio da si Židovi misle? — Jesu li se Židovi bojali? — Što su govorili? — Koliko su se dana Židovi pripravljali, da prime deset zapoviedi? — Kako se morate vi pripraviti? — Što si morate i vi misliti kod pojedine zapoviedi? — Čega se morate bojati? — Zašto? — Trebaju li se i dobra djeca bojati, kada grmi i sieva? — Zašto ne? — Što si morate misliti, kada grmi i sieva? —

Na što je Bog napisao deset zapoviedi? — Zašto je

dragi Bog napisao deset zapoviedi? — Zašto ih je napisao baš na kamenite ploče? —

O deset zapoviedi Božjih na pose.

15. Kako glasi prva zapovied Božja?

Prva zapovied Božja glasi: Ja sam Gospodin Bog tvoj. Nemaj drugih bogova uz mene.

16. Što zapovieda Bog u prvoj zapoviedi osobito?

U prvoj zapoviedi zapovieda Bog osobito, da se mi njemu jedinomu Bogu i gospodaru svomu klanjamo.

Bogu se klanjamo, kad u srcu priznajemo, da je on naš najveći gospodar i kralj, pak to takodjer izvana činom pokazujemo, n. p. kad pred njim kleknemo, prignemo glavu, sklopimo ruke i njemu se molimo itd. —

17. Kako se osobito Bogu klanjamo?

Bogu se osobito klanjamo, ako u njega vjerujemo, u njega se ufamo, njega nad sve ljubimo.

Dakle:

1. ako u njega vjerujemo. Već smo u uvodu katekizma čuli, što će reći: kršćanski vjerovati. Bogu dakle vjerovati, to će reći: držati sve ono za istinu, što nam je dragi Bog objavio. Tako n. p. moramo vjerovati onih pet istina, o kojih smo se učili u prvom poljeću. Koja je prva istina? — Koja je druga? — itd.

Što će to reći: u obće »vjerovati«? — Što će to reći: »kršćanski vjerovati«? — Što će to reći: «Bogu vjerovati«? — Što moramo dakle vjerovati? — A zašto moramo sve ono za istinu držati, što nam je Bog objavio? Zato, jer je Bog nepogrješiva istina.

2. ako se u njega ufamo, to jest, da se čvrsto nadamo, da će nam dragi Bog dati nebo, što nam je obećao, kao i sve, što nam je k tomu potrebito, kao: svoju

milost, da dobro činimo, a zla da se čuvamo, i da će nam oprostiti naše griehe.

Što se imamo ufati od Boga? — Što nam je dragi Bog obećao? — Što još? —

3. da ga nada sve ljubimo. Kada ljubimo dragoga Boga nad sve, to sam vam već protumačio u petom pitanju II. glave.

Kada ljubimo Boga nad sve? — Što će to reći: Bogu vjerovati? — Zašto moramo držati za istinu sve ono, što nam je dragi Bog objavio? — Što sve moramo vjerovati? — Šta će to reći: u Boga se ufati? — Što imamo od Boga ufati? — Što nam je Bog sve obećao? — Kada ljubimo Boga nada sve? —

U Boga vjerovati, ufati se i njega ljubiti nada sve, to se drugačije zove: vjera, ufanje i ljubav.

Do sada sam vam kazao, što dragi Bog zapovieda u prvoj zapoviedi, a sada ću vam reći, što nam opet zabranjuje, ili kako se grieši proti prvoj zapoviedi.

1. Proti vjeri. Vi griešite, draga djeco, ako zanemarite učiti se katekizam i sve potrebne molitve.

2. Proti ufanju. Vi griešite, ako mislite, da ne ćete doći u nebo, da vam dragi Bog ne će oprostiti vaše griehe, da vam ne će u potrebi pomoći.

3. Proti ljubavi. Vi griešite, kada ljubite vaše roditelje, drugarice, igru ili što drugo više, nego dragoga Boga.

4. Proti štovanju Boga. Vi griešite, kada se u jutro i na večer, prije i poslie jela, te kada zvoni na molitvu, ne molite dragomu Bogu, ili se molite veoma raztreseno.

U Boga vjerovati, ufati se i njega nad sve ljubiti, — kako se to drugačije zove? — Kako griešite proti vjeri? — Kako proti ufanju? — Kako proti ljubavi? — Kako proti štovanju Boga? —

Sada sam vam, draga djeco, govorio, da smo dužni

u Boga vjerovati, ufati se i njega nad sve ljubiti, ili, da drugimi riečmi kažem: sada sam vam govorio o vjeri, ufanju i ljubavi.

Sada pazite na sliedeće pitanje.

18. Kako možemo u kratko probuditi u sebi vjeru, ufanje i ljubav?

Vjeru, ufanje i ljubav možemo u kratko ovako probuditi:

Bože! vjerujem u te, jer si nepogrješivo istinit.
Bože! ufam se u te, jer si bezkrajno milosrdan.
Bože! ljubim te, jer si neizmjerno dobar.

Kada kažete: Bože! vjerujem u te, jer si nepogrješivo istinit, onda kao da kažete: Bože! držim za istinu sve, što si objavio, jer znam, da ti ne možeš pogriešiti. — Kada kažete: Bože! ufam se u te, jer si bezkrajno milosrdan, kao da kažete: Bože! znam i ufam se sigurno, da ćeš mi oprostiti sve griehe i udieliti sve, što trebam da dodjem u nebo. — Kada kažete: Bože! ljubim te, jer si neizmjerno dobar, kao da kažete: Bože! ljubim te više, nego ma koje dobro na svietu.

Kako bi to drugačije kazali:

Bože! vjerujem u te, jer si nepogrješivo istinit?
Bože! ufam se u te, jer si bezkrajno milosrdan?
Bože! ljubim te, jer si neizmjerno dobar? —

Napomena. Ako su ti djeca već u prvom razredu naučila sve propisane molitve, i ako su tomu povoljne okolnosti, onda uči djecu: čin vjere ufanja i ljubavi po diecezanskom katekizmu.

Ako učiš djecu, čin vjere, ufanja i ljubavi, onda im odmah spomeni, kako je veoma koristno, svaki dan moliti čin vjere, ufanja i ljubavi.

19. Je li dopušteno i svete štovati i prizivati?

Svete štovati i prizivati jest dopušteno, pače to

je pravo i spasonosno, jer su oni prijatelji Božji, pa nas svojim zagovorom pomažu kod Boga.

Ponajprije ću reći: koga razumijemo pod imenom svetaca? Pod imenom svetaca razumijemo sve one, koji su na ovom svietu bili jako dobri i Bogu mili, koji su se rado dragomu Bogu molili, rado išli u crkvu, koji su se čuvali svakoga i najmanjega grieha, da dragoga Boga ne uvriede, koji su bili vrlo pobožni, koji su sveto živjeli, a sada su u nebu kod dragoga Boga.

Tko se razumije po imenu svetih? —

Velimo, da je pravo i spasonosno a) š t o v a t i svetce. Kada vi štujete svetce? Vi štujete svetce, kada na njih često i pobožno mislite, kad ih pred drugimi hvalite, kako su u životu bili dobri i pobožni, kako se sada vesele u nebu.

Velimo na dalje, da je pravo i spasonosno ne samo štovati nego i b) p r i z i v a t i svetce. — Kada vi prizivate svetce? Prizivate ih, kad ih molite, da vam pomognu kod dragoga Boga nešto izprositi, što sami ne možete. N. p. Vi dobijete zadaću domaću. Vam se ista čini težka i vi ju sami ne možete načiniti. Da pako svojoj dužnosti zadovoljite, zamolite kod kuće vašu stariju sestru, brata ili koga drugoga, da vam pokaže zadaću napraviti. — Jeste li vidjeli kada čovjeka, koji bi rado dignuo sa zemlje velik komad drva, — vreću puna žita, — pa mu je težko? — Što radi? Zove si koga, da mu pomogne. Tako si i mi često, draga djeco, sâmi po sebi kod dragoga Boga težko šta izprosimo, jer smo pred njim odviše slabi: zato prizivamo svetce, da nam pomognu.

Velimo, da je p r a v o štovati i prizivati svetce. Jest, draga djeco, pravo je štovati svetce, jer vi štujete svoje roditelje, poglavare i druge ljude, pa tim više morate štovati svetce, koji su sada u nebu i koji su više, nego itko od ljudi na zemlji.

Velimo, da je i spasonosno štovati i prizivati svetce. Spasonosno je štovati ih, jer će nas svetci onda rado imati i rado će se za nas dragomu Bogu moliti. — Spasonosno je prizivati ih, jer nam oni mogu i hoće pomoći.

Koga razumijemo imenom svetaca? — Kada vi štujete svetce? — Kada ih prizivate? — Koju sam vam prispodobu rekao? — Što razumijete, kada kažem, da je pravo štovati i prizivati svetce? — Što razumijete, kada kažem, da je spasonosno?

Kada sam vam kazao, da je pravo i spasonosno štovati i prizivati svetce, kazati ću vam, zašto smo još dužni štovati svetce. Svetce štovati dužni smo još i za to, jer su oni prijatelji Božji. Po rieči »prijatelj« razumijemo one ljude, koji nas rado imadu i koji nam uviek samo dobro žele i čine. Svetci su prijatelji Božji, jer oni Boga i Bog njih rado imade. Tko dakle štuje dragoga Boga, mora štovati i svetce, jer bi inače vriedjao Boga, kada ne bi štovao svetce, koje sâm Bog rado imade. N pr. Vi dodjete kući iz škole i zatečete s vašim otcem jednoga njegova vrla prijatelja, gdje se razgovaraju. Vi po običaju poljubite otca u ruku, a onoga njegova prijatelja nit ne pozdravite. Što mislite, bi li se to vašemu otcu dopalo? Ne bi sjegurno. Treba da pozdravite i njegova prijatelja, i tim pokažete, da štujete i onoga, koga vaš otac rado ima.

Kakove ljude razumijemo po rieči »prijatelj«? — Zašto velimo, da su svetci prijatelji Božji? — Što mora činiti onaj, koji štuje Boga? — Zašto mora štovati i svetce?

Kako je pravo i spasonosno prizivati svetce u pomoć, vidjet ćete iz sliedećega primjera.

Jedna častna sestra, Marija Klementina Buman, veoma se razboljela. Na sâm badnjak rekao je liečnik: »Ovih dana mora umrieti, jer joj pomoći više ne ima.« Sestra predstojnica i ostale sestre nisu ipak izgubile svoje ufanje u Boga. One odrediše držati devetdnevnu pobožnost na čast sv. Franji Saležkomu, da po njegovu zagovoru bolestna sestra Marija-Klementina ozdravi. — I zbilja deveti dan u jutro bolestnica se ćutila zdravom, krepkom i jakom; — htjede ustati, ali joj čuvarica ne dade. Nu pošto je Marija-Klementina čuvaricu uvjeravala, da je zdrava, dozvoli joj ustati iz postelje.

Kako se je zvala ona častna sestra, koja se je razboljela? — Što je liečnik o njoj rekao? — Jesu li za to ostale sestre izgubile ufanje u Boga? — Što su odredile držati? — Što se je dogodilo deveti dan u jutro? — Zašto je čuvarica nije pustila ustati?

Kad su duhovnik sestara, sestra predstojnica i ostale sestre vidjele sestru Mariju-Klementinu, kako je u hodu brza i sjegurna, kako u licu dobro izgledje, kao da i nije bolestna, nisu htjeli vjerovati, da je to ona bolestna sestra Marija-Klementina. Kad ih je ona uvjerila, da je i zbilja podpuno ozdravila, onda su svi otišli u domaću kapelicu, dragomu se Bogu zahvaliti.

Kako su se ponašale napram Mariji-Klementini druge sestre, predstojnica i duhovnik, kad je ozdravila? — Zašto joj nisu htjeli vjerovati? — A kad ih je Marija-Klementina uvjerila, da je ozdravila, kamo su onda svi išli? — Zašto u kapelicu?

Pripoviedaj sada, Gjuro, cielu pripoviest!

Uporaba. Tako moramo i mi, kad smo bolestni, ili ma u kojoj drugoj nevolji, po zagovoru svetaca prositi pomoć Božju. Ako se n. pr., Ivane, tvoj otac ili majka razbole, kako ćeš im od Boga prositi pomoć? — Zašto po zagovoru svetaca? — Zašto ne možemo često mi sami po sebi štogod od dragoga Boga lako izprositi? —

20. Je li pravo, štovati kipe i slike Isusa i svetih?

Štovati kipe i slike Isusa i svetih jest doista pravo; jer kad već diete štuje slike svojih roditelja,

to više treba da mi štujemo kipe i slike Isusa i svetih.

Što predstavlja ova slika u školi? — Ovaj kip? — Imate li koju sliku u molitveniku? — Pokažite mi! Koga predstavlja ova slika? — Vi ljubite svete slike, vi klečite pred oltarom ili kojom drugom slikom, kipom, pa se molite. Vi ljubite u onoj slici onoga svetca, kojega vam slika predstavlja. Vi se molite pred oltarom ili kojom slikom, da se onaj svetac (svetica), koga predstavlja ona slika, za vas Bogu moli, da vam Bog usliša molitvu.

Vi štujete slike Isusa i svetih, kad ih u svojem molitveniku nosite, više puta ih pobožno poljubite i mislite, kako su oni sveto živjeli. — Ne štujete ih pako, kad ih pošarate, derete, bacate po zemlji, njimi se igrate po prašini, ili ih dajete svojoj malenoj braći i sestram, da se njima igraju, a oni ih odmah sgužvaju i poderu.

Uporaba. Recimo n. p. vaš je otac daleko u svietu; on već više godina nije došao kući, nego vam jednoga dana pošalje svoju sliku (fotografiju). Hoćete li vi ovu sliku baciti, poderati, izšarati? — Nego, što ćete s njom uraditi? Dati će te ju u okvir i objesiti ju o zid, pa kadgod ju vidite, misliti ćete na svojega otca.

Što bi pokazalo ono diete, koje bi sliku svojega otca pošaralo, poderalo, ili bi ju sa zida skinulo i bacilo? Pokazalo bi, da ne štuje slike svojega otca.

Kada dakle štujete slike svojih roditelja, tim više morate štovati slike i kipove

a) Isusa, jer je on Sin Božji, on je neizmjerno veći od vaših roditelja, on vam je mnogo više dobra učinio, te čini još i sada više, nego vaši roditelji; morate štovati slike i kipove

b) svetih, jer oni nisu više grješni ljudi, kao mi, nego su sada djeca Božja i njegovi prijatelji.

Tko vas imade sliku u svojem molitveniku? — Koga predstavlja ova slika? — Kada ti poljubiš ovu sliku, ljubiš li onda samo ovu sliku? — Koga ljubiš u ovoj slici? — Što činiš, kada se moliš pred oltarom ili kojom slikom? — Kada vi štujete slike Isusa i svetih? — Kada ih ne štujete? — Kada štujete slike svojih roditelja? — Čim bi pokazali, da ih ne štujete? — Zašto morate štovati slike i kipove Isusa? — Zašto svetih? —

Napomena. Što sam kazao o štovanju slika i kipova Isusa i svetih, to se isto može reći o štovanju medaljica i drugih nabožnih stvari. —

21. Kako glasi druga zapovied Božja?

Druga zapovied Božja glasi: Ne izusti imena Gospodina Boga svoga uzalud.

22. Što zabranjuje Bog u drugoj zapoviedi osobito?

U drugoj zapoviedi zabranjuje Bog osobito ime Božje i druga sveta imena:

1. nedostojno izgovarati.
2. psovat i kleti.

a) Nedostojno izgovarati. Ime je Božje, draga djeco, sveto, dà, najsvetije; ono moramo uviek samo sa strahom i štovanjem izgovarati. Dobri pobožni ljudi, kadgod se spomene ime Božje, naklone glavom. — Nedostojno pako izgovarate ime Božje, kada ga izgovarate bez potrebe, u šali, svaki čas govorite: O Bože! — Isuse! — Marijo! — itd., ili kada se srdite, pa govorite: O Isuse! — O Marijo! —

b) Psovati. Psovati reći će: porugljivo govoriti o Bogu, o svetih i o svetih stvarih. — Psovka je jako velik i težak grieh, te dragi Bog kazni psovače već na ovom svietu.

c) Kleti. Kleti će reći: na drugoga ili na sebe zlo zazivati, n. p. vrag te odnio! — grom te ubio! — proklet bio! — osliepio! — poludio! — itd.

Kako glasi druga zapovied Božja? — Što zabranjuje Bog u drugoj zapoviedi? — Kakovo je ime Božje? — Kako ga moramo izgovarati? — Što čine dobri i pobožni ljudi, kada čuju spominjati ime Božje? — Što činite vi, kad u molitvi spomenete riečʺ»Isus«? — Kada se nedostojno izgovara ime Božje? — Što će to reći: psovati? — Kakav je grieh psovka? — Kazni li dragi Bog psovače? — Što će to reći: kleti?

Napomena. Tu govorim posve u kratko o nedostojnom izgovaranju imena Božjega, o psovki i o kletvi, u koliko sudim, da je djeci u II. razredu potrebno. — Znade li vjeroučitelj za koje diete, koje je već psovalo, tomu treba napose pred svom djecom reći, kako je psovka velik grieh, kako dragi Bog kazni psovače, kako je to ružno, napose za djecu, koja psuju.

23. Kako glasi treća zapovied Božja?

Treća zapovied Božja glasi: Spomeni se, da svetkuješ dan Gospodnji.

24. Što zapovieda Bog u trećoj zapoviedi?

U trećoj zapoviedi zapovieda Bog, svetkovati dan Gospodnji to jest nedjelju.

Nedjelja se zove »dan Gospodnji«, jer je u nedjelju Isus, naš Gospodin, uzkrsnuo iz groba i poslao Duha Svetoga.

25. Kako treba da svetkujemo nedjelju?

Nedjelju treba da svetkujemo bogomilimi djeli: osobito da idemo k svetoj misi, da slušamo riečʺBožju, i da ne radimo težačkoga posla.

U nedjelju počinut se sjeti,
Nedjelja se Gospodinu sveti.

U koliko je dana dragi Bog sviet stvorio? — Što je radio dragi Bog sedmi dan? — Dakle sedmi dan je i sâm dragi Bog posvetio, jer taj dan nije ništa radio.

On je već i Židovom zapovjedio, da svetkuju subotu, da se naime taj dan moraju samo Bogu moliti i da ništa ne smiju raditi. Mi kršćani svetkujemo mjesto subote nedjelju, a to zato, jer je taj dan dragi Isus uzkrsnuo od mrtvih i na taj dan je Duh Sveti sašao nad apoštole.

Kako glasi treća zapovied Božja? — Što zapovieda Bog u trećoj zapoviedi? — Zašto se nedjelja zove dan Gospodnji? — U koliko je dana dragi Bog stvorio sviet? — Što je radio sedmi dan? — Kako ga je posvetio? — Komu je već dragi Bog zapovjedio, da svetkuje subotu? — Što su Židovi morali taj dan činiti? — A što nisu smjeli raditi? — Koji dan, mjesto subote, svetkujemo mi kršćani? — Zašto nedjelju?

Zapovieda nam se a) da svetkujemo nedjelju bogomilimi djeli. Koja su to bogomila djela? To su: molitva, slušanje svete mise i rieči Božje. Dakle u nedjelju morate pobožno i više moliti, nego li svaki dan; u nedjelju morate ići k svetoj misi i slušati propovied ili kršćanski nauk. Uz to možete pohoditi kojega bolestnika, čitati štogod iz kakove dobre knjige, n. p. život svetaca, vaše slike svetih možete gledati i misliti na one svetce, koje vam iste predstavljaju itd.

Koja su to bogomila djela, kojimi treba da svetkujemo nedjelju? — Što dakle morate činiti u nedjelju? — Uz to što još? —

b) Da ne radimo težačkoga posla. Težački poslovi su oni, koje obično rade poljodjelci, rukotvorci, obrtnici i drugi radnici, kao n. p. orati, sijati, kopati, žeti, kositi, itd. — Koji su dakle to težački poslovi?

Uporaba. Kako se vaša majka kod kuće sprema za nedjelju. — Što sprema u kuhinji? — u sobi? — u dvorištu? — pred kućom? — (Mete, čisti . . . .) — Kakove vam haljine sprema za nedjelju? — Što radi s vami u nedjelju u jutro? Liepo vas umije, počešlja, obuče u svečane haljine i šalje u crkvu.

Draga djeco! Osim svete mise treba, da idete i poslie podne k večernji. Kad idete u crkvu, vidite svakoga pobožnoga kršćanina i kršćanku, gdje nosi u ruci molitvenik, iz kojega će se dragomu Bogu moliti; stariji pako, i koji ne znaju čitati, nose u ruci krunicu ili sveto čislo. Tako treba da i vi nosite molitvenik ili krunicu.

Za nagradu, što ste danas bili dobri i pazljivi, pripoviedati ću liepu pripoviest.

U Englezkoj je živio neki pobožan kršćanin, koji je svake nedjelje i svakoga blagdana (svetca) išao marljivo k svetoj misi i na te dane oblačio se u što ljepše i svečanije haljine. On se je zvao Toma Morus.

Tko je živio u Englezkloj? — Kamo je taj kršćanin išao svake nedjelje i svetce? — U kakove se je haljine oblačio? — Kako se je zvao? —

Njega su radi svete vjere zatvorili u tamnicu; ali on se je i u tamnici nedjeljom oblačio u najljepše svoje haljine. Kada su ga pako zapitali, zašto se oblači u svečane haljine u tamnici, gdje ga nitko ne vidi, on bi im odgovorio: »Ne oblačim se zato, da me ljudi hvale, ili da se njima dopadnem, nego zato, da hvalim i slavim svojega Boga.« Pa zato, jer je Toma bio veoma pobožan, jer je svake nedjelje i svetca išao k svetoj misi, jer se je oblačio u svečane haljine samo zato, da dragoga Boga hvali i slavi: zato je sveto umro i je u nebu.

Zašto su ga zatvorili u tamnicu? — U kakove se je haljine oblačio i u tamnici nedjeljom i svetcem? — Zašto u najljepše? — Što je odgovorio onim, koji su ga pitali, zašto se oblači u svetčane haljine u tamnici, gdje ga nitko ne vidi? — Kako je Tomo umro? — Gdje je sada? — A zašto je Tomo sveto umro i u nebo došao?

Nauk. Tako i vi, draga djeco, morate marljivo ići u crkvu k svetoj misi, te nedjeljom i svetcem odievati se u svečane haljine ne zato, da vas ljudi hvale, nego da vi hvalite i slavite Boga.

Tko zna cielu pripoviest pripoviedati? — Pripoviedaj, Šandore!

U Englezkoj je živio neki pobožan kršćanin, koji je svake nedjelje i svetca marljivo išao k svetoj misi, i na te se dane oblačio u što svečanije i ljepše haljine. On se je zvao Toma Morus. Njega su radi svete vjere zatvorili u tamnicu, ali on se je i u tamnici oblačio u najljepše svoje haljine. Kada su ga pako pitali, zašto se oblači u svečane haljine, gdje ga nitko ne vidi, on bi im odgovorio: »Ne oblačim se zato, da me ljudi hvale ili da se njima dopadnem, nego zato, da hvalim i slavim svojega Boga.« Pa zato, jer je Toma bio veoma pobožan, jer je svake nedjelje i svetca išao k svetoj misi, jer se je oblačio u svečane haljine samo zato, da dragoga Boga hvali i slavi: zato je sveto umro i sada je u nebu.

Što se učimo iz ove pripoviesti? —

26. Kako glasi četvrta zapovied Božja?

Četvrta zapovied Božja glasi: Poštuj otca i mater, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji.

27. Što zapovieda Bog u četvrtoj zapoviedi?

U četvrtoj zapoviedi zapovieda Bog, da roditelje i poglavare štujemo, ljubimo i slušamo.

Tko su roditelji? Roditelji su otac i majka. — Tko su poglavari? Poglavari su oni, koji se brinu za našu dušu i za naše tielo, kao: župnik, učitelji i učiteljice, školski nadzornik, načelnik, veliki župan, biskup, car ili kralj itd.

a) Diete štuje svoje roditelje, kad ih u srcu cieni (drži mnogo do toga), što su mu oni roditelji, što su ga odhranili, i što se još i sada za njega brinu, pak to pokaže i vanjskim činom. — A kako će to diete i vanjskim činom pokazati? Evo ovako! U jutro, kada diete ustane, kada se pomoli dragomu Bogu, kad se umije i obuče, odmah ide

k svojim roditeljem, čedno ih pozdravi: Hvaljen Isus i Marija! dragi otče i majko; a zatim ih poljubi u ruku. — Kad ide u školu ili dodje natrag kući, svaki put poljubi svoje roditelje u ruku, isto tako, kad ih na putu gdje sretne; poslie jela i kadgod što dobiju od roditelja, treba da kažu: Hvala liepo! i poljube roditelje u ruku. — Kada roditelji opomenu diete, da se uči ili zadaće piše, ne smije diete odgovarati, lieniti se, izgovarati se, nego treba šutjeti i učiniti odmah ono, što roditelji zapoviedaju.

Kada diete štuje svoje roditelje? — Tko su roditelji? — Kada diete pokaže vanjskim načinom, da štuje svoje roditelje?

b) Diete ljubi svoje roditelje, kad im je srcem sklono, te je pripravno, vazda činiti samo ono, što se roditeljem dopada. — Diete, koje ljubi svoje roditelje, vazda im izkazuje dužnu čast i štovanje, nastoji uviek samo veseliti svoje roditelje dobrim svojim ponašanjem u školi, dobrim uspjehom u nauku, koje se moli svaki dan dragomu Bogu za svoje roditelje, osobito koje se čuva ma čim svoje roditelje uvriediti ili razžalostiti.

Kada diete ljubi svoje roditelje? — Što je pripravno takovo diete činiti, koje je srcem sklono svojim roditeljem? — Što sve čini ono diete, koje ljubi svoje roditelje?

c) Diete sluša svoje roditelje, kad učini odmah bez oklievanja ono, što mu roditelji zapoviedaju, i kad se ne protivi kazni roditelja. — Majka na pr. kaže: Ančice! uči se lekciju, piši zadaću, a Anka odgovara: Imam još kada k večeri, — u jutro, — sutra, — po podne; pa istom, kada se je majka zagrozila, da će Anku iztući, ako ne bude odmah išla učiti se, onda je istom Anka smrknuta lica, srdita poslušala svoju majku. Diete, koje tako čini, ne sluša svojih roditelja.

Kada diete sluša svoje roditelje? — Kako mora učiniti ono, što mu roditelji zapovjede? — A koje diete n. p. ne sluša svojih roditelja?

Napomena. To isto, što sam kazao o štovanju, ljubavi i poslušnosti napram roditeljem, vriedi i o poglavarih.

Kako morate štovati, ljubiti i slušati svoje roditelje, to će vam razjasniti sliedeći primjer o Josipu Egipatskomu.

Starac Jakob imao je dvanaest sinova. Najmladji zvao se Josip. Njega je otac Jakob najvolio, jer je bio dobar, iskren i poslušan, pa zato mu je otac kupio i posebnu haljinu, da gamedju braćom odlikuje. Braća su mu zato zavidjela i jednoć ga prodali trgovcem u Egipat. Njegovu su pako haljinu umočili u krv janjeta, odnieli ju k otcu i slagali: »Otče! Evo haljine tvoga sina Josipa, njega je divlja zvier razderala.« Jakob je prepoznao haljinu Josipovu i jako je plakao.

Koliko je sinova imao starac Jakob? — Kako se je zvao najmladji? — Tko ga je najvolio? — Zašto je otac najvolio Josipa? — Što mu je zato kupio? — Tko je Josipu zavidjao? — Što su učinila braća s Josipom? — Što su uradili s njegovom haljinom? — Što su otcu kazali? — Jesu li istinu govorili? — Što je otac radio, kad je prepoznao haljinu Josipovu?

Josipa je u Egiptu kupio jedan vrlo bogat čovjek, Putifar. Pa jer je Josip bio jako dobar, to ga je Putifar učinio upraviteljem svoje ciele kuće. Josipu je dragi Bog dao milost, da je znao sne tumačiti. Kad je jednom protumačio san Faraonu o sedam debelih i sedam mršavih krava, te o sedam rodnih i sedam praznih klasova, onda ga je kralj uzeo u svoj dvor i učinio svojim namjestnikom u cieloj zemlji. — Josip je bio oprezan, pa je za ono vrieme, dok je sve rodilo, spremio i sačuvao toliko žita i hrane, da su u vrieme glada imali dosta ne samo Egipćani, nego je mogao još i drugim prodavati.

Tko je kupio Josipa u Egiptu? — Što je Putifar učinio s Josipom? — Zašto ga je učinio upraviteljem svoje kuće? — Koju je milost dao dragi Bog Josipu? — Kakav je san protumačio kralju Faraonu? — Kako je Faraon za

to nagradio Josipa? — Što je radio Josip za ono vrieme, dok je sve rodilo? — Pa je li za vrieme glada imao dosta hrane za sav Egipat? — Jesu li mogli i drugi ljudi, osim Egipćana, dobiti hrane?

Tako je i starac Jakob poslao svoje sinove u Egipat po žito, da ne poginu od glada. Josip je svoju braću prepoznao, pitao ih za staroga otca Jakoba, dao braći hrane i po njih zamolio otca si Jakoba, da dodje k njemu u Egipat. Jakob je zbilja otišao u Egipat k svojemu sinu Josipu, a kada se je Josip s njime sastao, odmah je ustao, poljubio svoga otca u ruku, nastanio ga u svojem stanu. a kasnije mu dao najbolju zemlju, gdje je Jakob do smrti dobro živio. Josip je rado učinio sve, što mu je otac Jakob zapovjedio.

Kamo je starac Jakob poslao svoje sinove? — Čemu? — Je li Josip prepoznao svoju braću? — Za koga je Josip pitao? — Što je po braći zamolio otca si Jakoba? — Je li Jakob išao u Misir? — Što je radio Josip, kada se je sastao s otcem Jakobom? — Gdje ga je nastanio? — Kakovu mu je zemlju dao? — Je li Josip slušao svoga otca Jakoba? — Kako? —

Pero! Pripovjedaj sve!

Starac Jakob imao je dvanaest sinova. Najmladji zvao se Josip. Njega je otac Jakob najvolio, jer je bio dobar, iskren i poslušan, pa zato mu je otac kupio i posebnu haljinu, da ga medju braćom odlikuje. Braća su mu za to zavidjela i jednoć ga prodala trgovcem u Egipat. Njegovu su pako haljinu umočili u krv janjeta, odnieli k otcu i slagali: »Otče! Evo haljine tvoga sina Josipa, njega je zvier razderala.« Jakob je prepoznao haljinu Josipovu i jako je plakao. Josipa je u Egiptu kupio jedan vrlo bogat čovjek, Putifar. Pa jer je Josip bio jako dobar, to ga je Putifar učinio upraviteljem svoje ciele kuće. Josipu je dragi Bog dao milost, da je znao sne tumačiti. Kada je jednoć protumačio san kralju Faraonu o sedam debelih i sedam mršavih krava, te o sedam rodnih i sedam praznih klasova, onda ga je kralj učinio svojim namjestnikom u cieloj zemlji. — Josip je bio oprezan, pa je za ono vrieme, dok je sve rodilo, spremao i sačuvao toliko žita i hrane, da su u vrieme glada imali dosta ne samo Egipćani, nego je još moglo i drugim prodavati. — Tako je i starac Jakob poslao svoje sinove u Egipat po žito, da ne poginu od glada. Josip je svoju braću prepoznao, pitao ih za staroga otca Jakoba, dao braći hrane i po njih zamolio otca Jakoba, da dodje k njemu u Egipat. Jakob je i zbilja otišao u Egipat k svojemu sinu Josipu, a kada se je Josip s njime sastao, odmah je ustao, poljubio svoga otca u ruku, nastanio ga u svojem stanu, a kasnije mu dao najbolju zemlju, gdje je Jakob do smrti dobro živio. Josip je rado učinio sve, što mu je otac Jakob zapovjedio.

Nauk. Iz ove se pripoviesti učimo, kako je Josip štovao, ljubio i slušao svoga otca, pa ga je za to dragi Bog i blagoslovio.

28. Što čeka djecu, koja četvrtu zapovied vjerno drže?

Djecu, koja četvrtu zapovied vjerno drže, čeka na ovom svietu Božja pomoć i blagoslov, a na drugom vječno blaženstvo.

Djecu, koja štuju roditelje,
Čeka sreća i rajsko veselje.
Kud stariji okom,
Dobro diete skokom.

To vam pitanje ne trebam tumačiti, jer je odgovor sasvim jasan. Zato vam samo najtoplije preporučam, da svoje roditelje štujete, ljubite i slušate, pak ćete sigurno na ovom svietu uživati Božju pomoć i blagoslov, a na drugom vječno blaženstvo. — Kada kažem, da ćete uživati Božju pomoć, to znači, da će vam dragi Bog biti u svem u pomoći, da se možete laglje naučiti svoje lekcije; ako

budete bolovale, on će vam povratiti zdravlje; on će vas od svake nesreće i zla čuvati itd. A kad kažem, da ćete uživati na drugom svietu vječno blaženstvo, to je toliko, kao da kažem: doći ćete u nebo.

Što čeka djecu, koja četvrtu zapovied vjerno drže? — Reci pjesmicu! Što se razumije, kada velimo, da ih čeka na ovom svietu Božja pomoć i blagoslov? — A što, kad velimo, da ih čeka vječno blaženstvo? — Koga dakle morate štovati, ljubiti i slušati, da to postignete? —

Za primjer neka vam služi mladi Tobija.

Napomena. Daj pripoviedati po boljem kojem učeniku: »Putovanje mladoga Tobije i njegov povratak«, što su se učili u prvom poljeću str. 47.

Uporaba. Bog je mladoga Tobiju čuvao, da ga riba nije progutala; čuvao ga na dalekom putu; občuvao ga od djavola, koji je ugušio sedam Sarinih muževa. Bog ga je blagoslovio, te se je Tobija bogato oženio i sretno kući povratio. — Tako će dragi Bog i vas čuvati od zla, a udieliti vam svaku sreću i blagoslov, ako budete držali četvrtu zapovied Božju.

Za nagradu, što ste bili danas dobri i pazljivi, naučiti ću vas kratku molitvu za roditelje.

Molitva za roditelje.

O ljubezni Bože! Ja ti se zahvaljujem, što si mi dao tako dobre roditelje; pomozi mi milostivo, da ih uviek samo veselim, a ti im naplati obilno ovdje na zemlji i u vječnosti, što im ja naplatiti ne mogu. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

29. Kako glasi peta zapovied Božja?

Peta zapovied Božja glasi: Ne ubij.

30. Što zabranjuje Bog u petoj zapovíedi?

U petoj zapovíedi zabranjuje Bog:

1. nepravedno ubiti čovjeka, raniti ga i sve što na to dovodi, kao srditi se, mrziti na koga, svadjati se i tući se;
2. škoditi svomu životu; i
3. druge na zlo navoditi.

Jelice! Pripoviedaj o Kainu i Abelu! — Kako je dakle Kain ubio svoga brata Abela? — Vidite, Kain nije imao pravo ubit svoga brata. On ga je ubio nepravedno. Samo dragi Bog smije čovjeku oduzeti život, i poglavarstvo, kojemu je dragi Bog dao tu vlast. — Svatko dakle, tko drugoga ubije, ubije ga nepravedno i grieši proti petoj zapoviedi Božjoj.

Nekoga ubiti, to će reći: život mu oduzeti.

Sada pako čujte, draga djeco! Nekoga ubiti, to je velik grieh. Zato je i Kain jako sagriešio, što je ubio svoga brata. Njega je za to dragi Bog prokleo na cielom svietu.

Kako je Kain ubio Abela? — Je li Kain imao pravo na to? — Tko ima pravo čovjeku oduzeti život? — Tko još osim dragoga Boga? — Zašto i poglavarstvo? — Tko drugoga ubije, zašto ga ubije? — Proti kojoj zapoviedi grieši, tko drugoga ubije nepravedno? — Je li to veliki grieh drugoga ubiti? — Što je radio dragi Bog s Kainom? —

Kao što nije slobodno drugoga ubiti, tako nije slobodno niti raniti ga, to jest, porezati ga, ili ga tako udariti, da mu slomi, ozliedi ruku, nogu ili drugo koje udo; ili ga udariti batinom, kamenom ili čim drugim tako, da mu ono mjesto, gdje ste ga udarili oteče, da krv iz njega teče, itd.

Zapamtite si dobro, da dragi Bog zabranjuje u petoj zapoviedi ne samo ubijati, nego i sve, što na to dovodi, kao: srditi se, to jest biti na nekoga ljutit, željeti osvetiti mu se. Srdito diete jest kao divlje. Takvo diete nitko ne voli. Kako srditost čini diete ružnim, to ćete vidjeti iz sliedeće pripoviesti.

Anka se je znala više puta jako razsrditi. Od srditosti bi čak plakala, čelo joj se namrštilo, a lice posve promienilo. — Kada se je jednoga dana opet tako razsrdila, uze njezina majka iz druge sobe zrcalo, stavi ga pred nju, da se vidi u zrcalu, kako je ružna, kada se srdi. Kada je Anka vidjela, kako je zbilja ružna, zastidila se je sama pred sobom, i od onoga dana nije se više nikada srdila.

Što bi Anka od srditosti radila? — Kako joj je bilo čelo? — Kako lice? — Što je njezina majka uradila, kad se je Anka jednoga dana razsrdila? — Kako je to djelovalo na Anku? — Što je prestala činiti od onog dana?

Uporaba. Jeste li vidjeli već srdita čovjeka? — Pa kako vam se je dopao? — Vidite, draga djeco, kada je srdit čovjek pred vami tako ružan, što mislite, kako ružna mora istom biti duša srdita čovjeka pred dragim Bogom? — Ne srdite se nigda, jer ćete biti ružni ne samo pred ljudmi, nego i pred Bogom.

Dragi Bog vam zabranjuje na dalje

s v a d j a t i s e i t u ć i s e. Svadja dovodi obično do tuciva, a tko se tuče s drugim, lako ga može ubiti. — Žalibože i djeca se više puta svadjaju i tuku. To je veoma ružno. Tukući jedno drugo, lako može udariti u oko, razbiti glavu itd., pa eto onda zla. Osobito je ružno, kada se braća i sestre kod kuće posvade i potuku. Takovu djecu ne može dragi Bog rado imati; takova djeca ne mogu biti sretna, takovu djecu roditelji kazne.

Do čega obično dovodi svadja? — A što se može dogoditi onomu, tko se s drugim tuče? — Je li to liepo, kada se djeca posvade i potuku? — Što bi se takovoj djeci moglo dogoditi? — Tko ih kazni? — Nadalje zabranjuje Bog svomu životu škoditi i druge na zlo navadjati.

a) S v o m u ž i v o t u š k o d i t i. Svomu životu možete si naškoditi, ako jedete zeleno voće, ako jedete previše, ako se svojevoljno porežete, ubodete, verete se po stablih i krovovih, odakle možete lako opasti, slomiti si ruku, nogu, ozlediti se, a možda i odmah umoriti.

Kako si možete škoditi životu? — Čim si možete još naškoditi osim jela? —

b) D r u g e n a z l o n a v o d i t i. Navodite druge na zlo, kada koga nagovarate, da se s drugim tuče, da što ukrade, da ne sluša roditelje, da se radje igra, nego li lekciju uči itd.

Nekoga na zlo navoditi, to mu više škodi duši, nego li mu škodi tielu, kada ga tko ubije. Kada tko ubije čovjeka, to je velik grieh, jer mu nepravedno oduzme život. Tielo mu zakopaju u grob, gdje iztrune; ali sa dušom nije tako. Tko težko sagrieši, onoga duša ide u pakao, gdje će se mučiti na vieke, a tko drugoga zavede na griehe, n. p. na kradju, psovke, da govori bezsramno itd., taj mu dušu baca u pakao, gdje duša ne će iztrunuti poput tiela, nego gdje će trpjeti užasne muke i boli na vieke. Na sudnjem će danu mnoga duša iz pakla reći dragomu Bogu: »Bože! Ovo je diete mene zavelo na grieh, zato kazni sada i njegovu dušu, baci i nju u pakao!«

Kakav je grieh ubiti čovjeka? — Zašto je to velik grieh? — Što rade s mrtvim tielom? — Što se dogodi s njim u grobu? — Kamo ide duša onoga, tko težko sagrieši? — Što će raditi u paklu? — Što čini onaj, tko drugoga zavodi na grieh? — Što će na sudnjem danu mnoge duše iz pakla dragomu Bogu reći?

Čuvajte se dakle, draga djeco, da nikad i nikoga ne zavedete na grieh.

31. Kako glasi šesta zepovied Božja?

Šesta zapovied Božja glasi: Ne sagrieši bludom.

32. Što zabranjuje Bog u šestoj zapoviedi?

U šestoj zapoviedi zabranjuje Bog sve, što je nepristojno i bezsramno.

Nepristojno i bezsramno je sve ono, čega pred drugimi ljudmi ne bi smjeli činiti, govoriti, slušati itd., i radi čega bi se zastidjeli. Tako n. p. kada si presvlačite haljine, košulju, gaće, — ne smijete se posve skinuti do gola, jer to nije liepo, dapače je ružno; da vas tkogod tako vidi, vi biste se radi toga sigurno stidjeli. — Tako se ne smijete posve svući, kada se kupate; ne smijete se posve ili previše odkrivati, kada vršite naravnu potrebu. Tko to čini, on je nepristojan i bezsraman. Ako vidite drugo koje diete golo odkriveno, ne smijete onamo gledati, nego morate odanle odkrenuti oči. — Tako ne smijete slušati, ako tko pripovieda, da je što takova kod drugoga vidio: odmah morate otići dalje.

Nepristojnu i bezsramnu djecu dragi Bog kazni, kao što je kaznio Kama, sina Noemova, koji se je nepristojno ponašao.

P r i s t o j a n j e o n a j, tko se svagdje ponaša tako, da mu nitko, tko ga vidi, ne može ništa prigovoriti, nego ga dapače mora pohvaliti.

S r a m e ž l j i v j e o n a j, tko se u licu odmah zastidi, pocrveni, čim čuje ili vidi štogod, što je nepristojno i bezsramno.

Pristojnu i sramežljivu djecu dragi Bog rado imade i blagoslivlje ih, kao što je rado imao i blagoslovio Josipa Egipatskoga, koji je bio veoma sramežljiv i Boga imao vazda na pameti.

Kako glasi šesta zapovied Božja? — Što zabranjuje Bog u šestoj zapoviedi? — Što je nepristojno i bezsramno? — Što imate n. pr. činiti, kada vidite što nepristojna, ili kada čujete koga govoriti nepristojno? — Kazni li Bog nepristojnu i bezsramnu djecu? — Koga je dragi Bog kaznio radi nepristojnosti? — Tko je pristojan? — Tko je sramežljiv? — Ima li dragi Bog rado pristojnu i sramežljivu djecu? — Koga je dragi Bog radi toga rado imao i blagoslovio?

Napomena. Tumačeći ovu zapovied, neka vjeroučitelj bude oprezan, da ne reče koju suvišnu ili smiešnu. Za tumačenja neka bude posve ozbiljan, ter što kraći u tumačenju.

Dobro ne čine oni vjeroučitelji, koji tumačenje o šestoj zapoviedi Božjoj posve izostavljaju. Djeca već i ove dobe čuju više puta bezsramno govoriti, vide što nepristojna na sebi ili drugom, pak ih s toga treba već za rana učiti pristojnosti, a u srce im zasaditi sramežljivost.

33. Kako glasi sedma zapovied Božja?

Sedma zapovied Božja glasi: ne ukradi.

34. Što zabranjuje Bog u sedmoj zapoviedi?

U sedmoj zapoviedi zabranjuje Bog krasti i ma kojim god načinom bližnjemu štetu činiti.

Od tudjega dobra čuvaj ruke,
Jer ćeš težke podnieti muke.
Krivo stečeno
Nije blagoslovljeno,
Oteto prokleto!

Draga djeco! Kako vidite iz samoga katekizma, Bog u sedmoj zapoviedi zabranjuje dvoje, i to: 1. krasti, a 2. kojim god načinom bližnjemu štetu činiti. Ponajprije ću vam reći: Što će to reći krasti? — Krasti, reći će, od drugoga nešto potajno uzeti, to jest, da on ne vidi. N. p. Jedno diete uzme od drugoga potajno pero, kamenčić olovku, — kod kuće šećera, kolača itd. Diete, koje to čini krade.

Napomena. Ne uzimam još riječ »p r o t i v o l j i«, a to s toga, da ne bi upravo tim izrazom postao konfuznim; isto tako, ne razvijam još ovdje pojma o vlastnosti: to sve ostavljam za više razrede, dok budu djeca zrelija, a sada se zadovoljavam ovim jednostavnim tumačenjem.

Uporaba. Vi imate u vrtu liepu, rodnu kajsiju. Majka vam nije dala jesti ih, dok nisu dobro zrele bile. Medju-

tim prije, nego ih je vaša majka sabrala, došao je noću jedan dječak i obrao sve kajsije, da baš ni jedna nije ostala. Je li tko vidio, kada je onaj dječak brao kajsije? — Što je on dakle učinio?

Dragi Bog zabranjuje u sedmoj zapoviedi ne samo krasti, nego i kojim god drugim načinom bližnjemu štetu činiti. A kako vi možete bližnjemu štetu činiti? Vi možete bližnjemu štetu činiti, kada n. pr. tudju olovku prelomite, zadaćnicu ili knjigu pošarate, tudje haljine poderete, tudji prozor razbijete, tudje cvieće ili povrće u vrtu pogazite itd.

Kako glasi sedma zapovied Božja? — Što zabranjuje Bog u sedmoj zapoviedi? — Što će to reći krasti? — Kada činite bližnjemu štetu? — Kada još?

35. Kako glasi osma zapovied Božja?

Osma zapovied Božja glasi: Ne reci lažnoga svjedočanstva na bližnjega svoga.

36. Što zabranjuje Bog u osmoj zapoviedi?

U osmoj zapoviedi zabranjuje Bog lagati, bližnjega klevetati, ogovarati i grditi.

Gdje laž ruča, vjera
Ondje ne večera;
Kleveta je kuga,
A klevetnik šuga.

U ovom pitanju imadem vam razjasniti četiri točke, i to: 1. Što će to reći »lagati«, 2. »bližnjega klevetati«, 3. »ogovarati«, 4. »grditi«.

Prije nego vam budem odgovorio na prvu točku, naime, što će to reći lagati, pripoviedati ću vam pripoviest, iz koje ću vas učiti, što će to reći lagati?

Prvi su kršćani u Jerusalemu živjeli svi zajedno. Bogati su svoj suvišak donosili k apoštolom, a apoštoli su to opet dielili siromakom. U ono je vrieme živio u Jerusalemu čovjek, po imenu Ananija i žena mu Safira. Oni se dogovoriše, da prodadu sav svoj imetak, polovicu novaca da sebi potajno zadrže, a polovicu da dadu apoštolom, pa da s drugimi kršćani zajedno živu.

Kako su prvi kršćani živjeli u Jerusalemu? — Kamo su bogati nosili svoj suvišak? — Što su apoštoli s tim radili? — Tko je u ono vrieme živio u Jerusalemu? — Što su se Ananija i Safira dogovorili?

Što su namislili, to su sbilja i učinili. Kada su prodali svoj imetak, polovicu novaca zadržali su sebi, a polovicu je Ananija odnio k svetomu Petru i rekao: »Evo, Petre, ja i moja žena prodali smo sav svoj imetak; evo ti novci, pa ćemo i mi s vami zajedno živjeti«.

Što su učinili Ananija i Safira, kada su prodali svoj imetak? — Što je Ananija rekao svetomu Petru?

Petar pako reče Ananiji: »Zašto je sotona izkušao tvoje srce, da slažeš Duhu Svetomu, pa da sakriješ od novaca, što si dobio za njivu? Zašto si to učinio? - Nisi slagao ljudem, nego Bogu.« Kada ču Ananija te rieči, pade mrtav. Poslie tri sata udje i Safira, žena Ananijina. I ona slaže, kao što i njezin muž, zato i ona padne mrtva pred nogama Petrovim. I udje strah u sve, koji su to čuli.

Što je Petar rekao Ananiji? — Komu je slagao? — Što se je s Ananijom na to dogodilo? — Tko je ušao k Petru poslie tri sata? — Što je učinila i Safira? — Što joj se dogodi zato, jer je lagala? — Što udje u sve, koji su to čuli?

Pripoviedaj Ivane taj dogadjaj!

Prvi su kršćani u Jeruzalemu živjeli svi zajedno. Bogati su svoj suvišak donosili k apoštolom, a apoštoli su to opet dielili siromakom. U ono je vrieme živio u Jerusalemu čovjek, po imenu Ananija, i žena mu Safira. I oni se dogovoriše, da prodadu sav svoj imetak, polovicu novaca

da sebi potajno zadrže, a polovicu da dadu apoštolom, pa da s drugimi kršćani zajedno živu. Što su namislili, to su sbilja i učinili. Kada su prodali svoj imetak, polovicu novca zadržali su sebi, a polovicu je Ananija odnio k svetomu Petru i rekao: »Evo, Petre, ja i moja žena prodali smo sav svoj imetak; evo ti novci, pa ćemo i mi s vami zajedno živjeti.« — Petar pako reče Ananiji: »Zašto je Sotona izkušao tvoje srce, da slážeš Duhu Svetomu, pa da sakriješ od novaca, što si dobio za njivu? Zašto si to učinio? — Nisi slagao ljudem nego Bogu.« Kada ču Ananija te rieči, pade mrtav. — Poslie tri sata udje i Safira, žena Ananijina. I ona sláže, kao što i njezin muž, zato i ona pade mrtva pred nogama Petrovim. I udje strah u sve, koji su to čuli.

Nauk. Ovaj nas dogadjaj uči, da nije slobodno lagati, jer a) nije liepo drugo govoriti, a drugo misliti, a b) jer Bog kazni svaku laž.

Sada pazite, što ću vam reći! Drugo govoriti, a drugo misliti, reći će lagati; ili kazati hotimice ono, što nije istina, reći će lagati. — Što su Ananija i Safira kazali Petru? — A što su mislili? — Jesu li htjeli kazati ono, što nije istina? — Što su dakle Ananija i Safira učinili? Slagali su.

a) Dakle, što će reći lagati? Lagati će reći: drugo govoriti, a drugo misliti; ili kazati hotimice ono, što nije istina.

b) Što će reći bližnjega klevetati? — Bližnjega klevetati, to će reći: o bližnjem izmisliti pogrješke, kojih on ne ima. N. p. Učenik Mato kaže, da je njegov saučenik Stipo krao jabuke, a Stipo o tom ništa i ne zna. Pošto Mato dobro zna, da Stipo nije krao jabuke, to je on samo izmislio o Stipi. On je Stipu oklevetao.

Što će reći bližnjega klevetati? — Što će reći lagati?

c) Što će reći bližnjega ogovarati? Bližnjega ogovarati, to će reći: pogrješke bližnjega bez potrebe

odkrivati. N. p. Jozo pripovieda kod kuće, da se Marko slabo uči i za to da je više puta kažnjen.

d) Što će reći: bližnjega grditi? Bližnjega grditi to će reći: bližnjemu davati takova imena, koja nezaslužuje i radi kojih se mora stidjeti. N. p. Drugomu govoriti: magarac, lopov, brbljavac itd.

Kako glasi osma zapovied Božja? — Što zabranjuje Bog u osmoj zapoviedi? — O Ananiji i Safiri neka pripovieda Šandor! — Što nas uči ovaj dogadjaj? — Što će to reći lagati? — Kako je Ananija slagao svetomu Petru? — Kako je Safira slagala? — Što im je rekao sveti Petar, komu su slagali? — Kako ih je dragi Bog kaznio? — Što će to reći bližnjega klevetati? — N. p.? — Što će to reći bližnjega grditi? — N. pr.? —

Napomena. Djeca rado lažu, a od toga treba ih odučiti. — Traži od djece, da su ti uviek iskrena. Na iskrenost ćeš ih priučiti, ako ih više puta radi iskrenosti pred svom djecom pohvališ, nadariš, ili im oprostiš zasluženu kaznu, a radi laži da ih što strožije i neoprostivo kazniš.

37. Kako glasi deveta zapovied Božja?

Deveta zapovied Božja glasi: Ne poželi žene bližnjega svoga.

38. Što zabranjuje Bog u devetoj zapoviedi?

U devetoj zapoviedi zabranjuje Bog svojevoljno misliti i željeti štogod bezsramno.

Ja sam vam već u šestoj zapoviedi protumačio, što je to bezsramno, pa zato ću vam sada protumačiti samo, što će to reći svojevoljno misliti i željeti. — Svojevoljno mislite, kada baš hoćete, da mislite na ono, što vam je došlo u pamet. N. p. Vi ste se ovih praznika družili s opakimi drugovi, od kojih ste čuli bezsramnih rieči, vidjeli što bezsramna, pa vam sada kad i kad dodju one bezsramne rieči na pamet, i pred očima vam je ono, što ste

bezsramna kod njih vidjeli; ako vi na to rado mislite, ćutite u sebi želju, da i vi budete onako bezsramni. kao i oni drugovi, onda svojevoljno mislite. Ako se na takovej misli srdite, te bi ste rada, da ne mislite na ono, u seb ne ćutite želje za onim, onda ne mislite svojevoljno.

Kako glasi deveta zapovied Božja? — Što zabranjuje Bog u devetoj zapoviedi? — Što je to bezsramno? — Kad svojevoljno misliš? n. p. Kad si — želiš štogod bezsramna? — Kad ne misliš svojevoljno?

Napomena. Da se djeca očuvaju svake bezsramnosti, treba da svi oni, koji se bave uzgojem djece, paze na svoje rieči, ponašanje, dapače i svaki okret tiela. Čuju li pako djecu ma i manje šta bezsramna govoriti, ili vide što bezsramna raditi, onda, da se prava svrha postigne, nije dosta samo diete strogo ukoriti ili kazniti ga, nego je glavno, da se djetetu predoči, kako to nije liepo, takova što govoriti, a još manje raditi; kako takovu djecu nitko ne ima rada, a najmanje dragi Bog; kako od takove djece svi bježe i čuvaju se kao kakove kužne bolesti.

39. Kako glasi deseta zapovied Božja?

Deseta zapovied Božja glasi: Ne poželi nikakove stvari bližnjega svoga.

40. Što zabranjuje Bog u desetoj zapoviedi?

U desetoj zapoviedi zabranjuje Bog krivično poželjeti tudje dobro.

Najprije ću vam razložiti, što je to »tudje.« — Tudje je sve ono, što nije moje. — Tudje dobro jest sve ono, što drugi posjeduje i ima, a ne ja. N. p. Kuća vaših roditelja, vaše knjige, vaše haljine itd., to je za mene sve tudje dobro; tako je opet za vas sve ono tudje dobro što posjedujem ja ili tko drugi.

Željeti si u obće dobro, to je dopušteno? N. p. Vi s

želite, da i vam roditelji kupe onakove haljine, kakove imade vaš saučenik. Krivično si želite, kad želite tudje dobro kradjom, silom ili prievarom si prisvojiti.

Kako glasi deseta zapovied Božja? — Što zabranjuje Bog u desetoj zapoviedi? — Što je to tudje dobro? — Je i slobodno u obće željeti si koje dobro? — Kako je slobodno? — Kada si krivično želite tudje dobro?

Napomena. Sada ponovi s djecom u kratko sve od zapoviedi u obće. Neka ti djeca samo na pitanja odgovaraju. Pa pošto ima tuj i nekoliko pripoviesti, to ne možeš u jednom satu sve svršiti, nego prama okolnostim vremena uzmi dva, pa ma baš i tri sata. Ne će biti izgubljeno.

Opetovanje.

Kako glasi prva zapovied Božja? — *Što zapovieda Bog osobito u prvoj zapoviedi?* — Što će to reći »u obće vjerovati«? — Što će to reći »kršćanski vjerovati«? — Što će to reći »Bogu vjerovati«? — Nabroj mi onih pet istina, koje mora svaki kršćanin vjerovati? — A zašto moramo sve ono za istinu držati, što nam je Bog objavio? — Što se imamo ufati od Boga? — Što nam je sve dragi Bog obećao? — Kada ljubimo Boga nad sve? — Što će to reći Bogu služiti? — Zašto moramo Bogu služiti? — Kako se grieši proti vjeri? — Kako proti ufanju? — Kako proti ljubavi Boga? — Kako proti štovanju Boga?

Kako možemo u kratko probuditi u sebi vjeru, ufanje i ljubav?

Je li dopušteno i svete štovati i prizivati? — Tko se razumije po imenu svetih? — Kada štujete svete? — Kad ih prizivate? — Zašto je pravo i spasonosno štovati i prizivati svete? — Kakove ljude razumijemo po rieči prijatelj? — Zašto velimo, da su sveti prijatelji Božji?

Je li pravo štovati kipe i slike Isusa i svetih? — Pokažite mi koju sliku! — Koga predstavlja ta slika? — Kada po-

ljubiš tu sliku, ljubiš li onda samo tu sliku? — Koga ljubiš u ovoj slici? — Što činiš, kad se moliš pred oltarom ili pred kojom slikom? — Kada štujete kipe Isusa i svetih? — Kad ih ne štujete? — Kako štujete slike svojih roditelja? — Čim bi pokazali, da ih ne štujete? — Zašto morate štovati slike i kipe Isusa i svetih?

Kako glasi druga zapovied Božja?

Što zabranjuje Bog u drugoj zapoviedi? — Kakovo je ime Božje? — Kako ga moramo izgovarati? — Što čine dobri i pobožni ljudi, kad čuju spominjati ime Božje? — Što činite vi, kad u molitvi spominjate ime Božje ili rieč Isus? — Kada se nedostojno izgovara ime Božje? — Što će to reći psovati? — Kakav je grieh psovka? — Kazni li dragi Bog psovače? — Što će to reći kleti?

Kako glasi treća zapovied Božja?

Što zapovieda Bog u trećoj zapoviedi? — Zašto se nedjelja zove »dan Gospodnji«?

Kako treba da svetkujemo nedjelju? — U koliko je dana Bog sviet stvorio? — Što je radio Bog sedmi dan? — Kako ga je posvetio? — Komu je dragi Bog zapovjedio da svetkuje subotu? — Što su Židovi morali taj dan činiti? — A što nisu smjeli raditi? — Koji dan mjesto subote svetkujemo mi kršćani? — Zašto nedjelju? — Koja su to bogomila djela, kojimi treba da svetkujemo nedjelju? — Što dakle morate činiti u nedjelju? — Pripoviedaj o Tomi Morusu?

Kako glasi četvrta zapovied Božja?

Što zapovieda Bog u četvrtoj zapoviedi? — Tko su roditelji? — Tko su poglavari? — Kada diete štuje svoje roditelje? — Kada pokazuje to štovanje i vanjskim načinom? — Kada diete ljubi svoje roditelje? — Što sve čini ono diete, koje ljubi svoje roditelje? — Kada diete sluša svoje roditelje? — Pripoviedaj o Josipu Egipatskom? — Što se učimo odovud?

Što čeka djecu, koja četvrtu zapovied vjerno drže? — Što se po tih riečih razumije? Pripoviedaj o mladom Tobiji! — Što se učimo odovud? — Reci molitvu za roditelje!

Kako glasi peta zapovied Božja? Što zabranjuje Bog u petoj zapoviedi? — Pripoviedaj o Kainu i Abelu! — Što će to reći ubiti? — Kako Bog kazni taj grieh? — Što će to reći srditi se? — svadjati se? — tući se? — Kako si možete škoditi svojemu životu? — Kada navodite druge na zlo? — Zašto se zabranjuje druge navadjati na zlo?

Kako glasi šesta zapovied Božja? — *Što zabranjuje Bog u šestoj zapoviedi?* — Što je nepristojno i bezsramno? — Kazni li Bog nepristojnost? — Kakav je bio Kam? — Kako ga je Bog kaznio? — Tko je pristojan? — Tko je sramežljiv? — Koga je Bog radi sramežljivosti rado imao i blagoslovio? — Tko je navodio Josipa Egipatskoga na zlo? — Što je Josip učinio?

Kako glasi sedma zapovied Božja? — *Što zabranjuje Bog u sedmoj zapoviedi?* — Što će to reći krasti? — Kako još možete bližnjemu štetu činiti?

Kako glasi osma zapovied Božja? — *Što zabranjuje Bog u osmoj zapoviedi?* — Pripoviedaj o Ananiji i Safiri! — Što se učimo odovud? — Što će reći lagati? — Što će reći bližnjega klevetati? - ogovarati? — grditi? —

Kako glasi deveta zapovied Božja? — Što zabranjuje Bog u devetoj zapoviedi? — Kada svojevoljno misliš? — N. p.?

Kako glasi deseta zapovied Božja?

Što zabranjuje Bog u desetoj zapoviedi? — Što je to tudje dobro? — Je li slobodno u obće željeti si koje dobro? — Kako je slobodno? — Kad si krivično želite tudje dobro?

Zapoviedi crkvene.

41. Jesmo li osim zapoviedi Božjih dužni držati jošte koje druge zapoviedi?

Jesmo; dužni smo držati jošte i pet zapoviedi crkvenih.

Isus je još za života utemeljio svoju crkvu i dao joj

za poglavare apoštole, da njom upravljaju. Za vrhovnoga glavara postavio je crkvi svojoj sv. Petra. Apoštoli su poslie dolazka Duha Svetoga učili Židove i pogane; svi, koji su im vjerovali, slušali su apoštole u svem, što su im zapoviedali. Apoštoli su pako slušali sv. Petra. Isus je pako dao svu vlast sv. Petru i apoštolom, kad je rekao: »Kako je mene poslao Otac, tako i ja vas šaljem.« Iv. 20, 21.

Što je Isus utemeljio još za života? — Koga je dao za poglavare crkvi svojoj? — Čemu joj je dao apoštole? — Koga je Isus postavio za vrhovnoga glavara crkvi svojoj? — Što su radili apoštoli poslie dolazka Duha Svetoga? — U čem su pravovjernici slušali apoštole? — Koga su apoštoli slušali? — Komu je Isus dao svu vlast? — Kojimi riečmi? —

U deset zapoviedi Božjih nije nam još sve rečeno, što nam dragi Bog zapovieda i što nam zabranjuje; to je on ostavio svojoj crkvi, neka ona u njegovo ime izdaje zapoviedi, koje mi moramo upravo onako držati, kao i zapoviedi Božje, jer Isus sâm reče: »Tko vas prezire, mene prezire.« Luka 10, 16. I opet: »Tko ne posluša crkvu, neka je kao publikan i javni grešnik.« Mat. 18, 17. Odovud vidimo, da smo dužni, osim deset zapoviedi Božjih, držati i zapoviedi crkvene.

Je li sve u deset zapoviedi Božjih rečeno, što nam dragi Bog zapovieda ili zabranjuje? — Što je ostavio crkvi svojoj? — Kako nas vežu zapoviedi crkvene? — Što je Isus rekao? — Što još? — Što sliedi iz rieči Isusovih?

42. Kaži pet zapoviedi crkvenih?

1. Svetkuj zapoviedane blagdane.

2. Slušaj pobožno svetu misu u nedjelju i ostale zapoviedane blagdane.

3. Posti zapoviedane poste i u odredjene dane ne mrsi.

4. Svake se godine najmanje jedanput odredjenomu za to svećeniku izpovjedi i o uskrsu pričesti.

5. Ne svatbuj svečano u zabranjeno vrieme.

Napomena. Najprije gledji, da ti sva djeca u školi znadu na izust pet zapoviedi crkvenih. — Dobro, draga djeco! Kad mi znate svi pet zapoviedi crkvenih, to ću vam sada svaku i pojedinu u kratko protumačiti.

Kaži mi dakle Mirko:

Kako glasi prva zapovied crkvena? —

U prvoj zapoviedi crkvenoj zapovieda nam dragi Bog, da svetkujemo zapoviedane blagdane. A što mislite, koji su to zapoviedani blagdani? Zapoviedani blagdani jesu ovi: božić, uskrs, spasovo, duhovi, tielovo, neoskvrnjeno začeće blažene djevice Marije, porod Marijin ili mala Gospa, svjetlo Marinje ili sviećnica, blagoviest, uznešenje Marijino na nebo ili velika Gospa, nova godina ili obrezavanje Gospodinovo, sveta tri kralja, sveti Petar i Pavao, sveti Stjepan kralj ugarski, svi Sveti i sveti Stjepan prvi mučenik.

Te dane moramo svetkovati, t. j. kao što i u nedjelju 1. dužni smo ići k svetoj misi, a 2. ne smijemo raditi težačkoga posla.

Kako glasi prva zapovied crkvena? — Koji su to zapoviedani blagdani? — Kad ih svetkujemo?

Napomena. Ne tumačim obširnije ove zapoviedi, jer je ob istom predmetu već djeci II. razreda dosta rečeno u trećoj zapoviedi Božjoj. —

Kako glasi druga zapovied crkvena? — Tu zapovied ne treba mi tumačiti, jer vam se posve jasno veli, da ste dužni kao što u nedjelju tako i u zapoviedane blagdane slušati svetu misu. Nego ću vam samo reći, kada griešite proti ovoj zapoviedi. Vi griešite proti drugoj zapoviedi crkvenoj, kada svojevoljno zanemarite doći

k svetoj misi na zapoviedane blagdane; kada svojom krivnjom zakasnite k svetoj misi, ili otidjete iz crkve prije, nego se sveta misa svrši; kada se kod svete mise razgovarate, smijete, ogledjete, turate itd.

Kako glasi druga zapovied crkvena? — Što nam zapovieda druga zapovied crkvena? — Kako griešiš proti drugoj zapoviedi crkvenoj?

Napomena. Nije dovoljno, ako vjeroučitelj djeci samo tumači istine kršćanske, nego je od potrebe, da im raznimi sgodami koju rekne o ponašanju u crkvi. — A to mislim, da je baš sgodno ovdje iztaknuti, i to ovim načinom.

Draga djeco! Ja sam već prošle godine kazao, kako se u obće morate ponašati u crkvi, a sada ću vam reći pobliže. — Kazao sam vam kod treće zapoviedi Božje, kako vas mama oblači u novije i ljepše haljine, kada vas šalje u crkvu, a to je znak, da je crkva mjesto, koje morate više štovati, nego li svoju kuću, ili školu, ili ma koju drugu sgradu. Istina, dragi je Bog svagdje i na svakom mjestu, ali si je crkvu napose odabrao za mjesto, gdje da mu se molimo i gdje da nam dieli svoje milosti, pa zato se crkva i zove kuća Božja. — U crkvu dakle morate ići sa strahopočitanjem. Iz škole idete obično sve po dva u redu, jedan za drugim. Kada dodjete na crkvena vrata, ne smijete trčati u crkvu, niti nogama jako lupati, nego znajući, da ulazite u kuću Božju, ulazite u crkvu sa strahom i velikim počitanjem: lagano, tiho, mirno.

Što sam vam rekao kod treće zapoviedi Božje? — Kako vas mama nedjeljom oprema? — Pa kakav je to znak, što vas oprema u ljepše odielo? — Možemo li se mi moliti dragomu Bogu svagdje? — Zašto? — Ali što si je on ipak odabrao? — Čemu si je crkvu odabrao? — Kako se dakle crkva zove? — Kako dakle morate ići u crkvu? — Kako idete iz škole? — Smijete li lupati, ili trčati, kada dodjete na crkvena vrata? — Kako dakle morate ulaziti u crkvu?

Kad unidjete u crkvu, vidite odmah na strani kamen za svetu vodu. Liepo umočite srednji prst desne ruke u svetu vodu i pobožno se prekrižite: U ime † Otca i † Sina i † Duha Svetoga Amen. — Voda znamenuje: čistoću srca, koju polučujemo kajanjem. Zato nas voda sjeća, da se prije službe Božje imademo za griehe pokajati. — Kada dodjete na svoje mjesto, ili idete u klupe, onda pokleknite desnim koljenom do zemlje, a to zato, jer je na velikom oltaru u onom ormariću prisutan Isus Krist, Sin Božji. — Kada ste došli na svoje mjesto, liepo se smjestite i gledajte samo na oltar i na svećenika, koji pri oltaru služi svetu misu.

Kada se započme sveta misa, ili večernjica, onda se liepo pobožno prekrižite, pa ako imate molitvenik, molite se iz njega, ako ga pako ne imate, a vi samo gledjite na svećenika pri oltaru i mislite na dragoga Isusa, o kojem sam vam već dosta liepa pripoviedao. Tako n. p. mislite, kako se je Isus za nas rodio; kako je i on išao u sveti hram, kad mu je bilo dvanaest godina; kako je u svetom hramu sproveo tri dana u molitvi; kako je dragi Isus na zadnjoj večeri pretvorio kruh i vino u pravo živo svoje tielo i krv; kako je tom zgodom naredio presveti oltarski sakramenat ili svetu pričest i svetu misu. Mislite, kako je dragi Isus za nas trpio i na križu umro; kako je iz groba uzkrsnuo; na nebo uzašao i poslao nam Duha Svetoga.

Kada zvoni pod misom, a vi se svaki puta pobožno prekrižite i udarite s desnom rukom u prsa.

Eto takovimi se misli bavite kod svete mise. U crkvi u obće, a napose kod svete mise, ili večernjice, ne smijete se jedan s drugim razgovarati, niti se ogledati na onoga, tko dolazi ili izlazi iz crkve; ne smijete druge turati, povlačiti za kaput, haljine. — Imajte uviek na pameti: »Crkva je kuća Božja, a kuća Božja je sveta«. — U crkvi se dakle smije činiti samo ono, što je sveto, kao: misliti na Boga, gledati na svećenika i oltar. — Kada pako izi-

lazite iz crkve, morate naprije opet pokleknuti do zemlje, kao što ste radili, kada ste došli u crkvu na svoje mjesto. Kroz crkvu morate ići lagano sklopljenimi rukami i gledeći preda se, ne smijete trčati ili se veoma žuriti, niti se ogledavati na stranu. Na izlazu iz crkve opet si umočite srednji prst desne ruke u svetu vodu i prekrižite se, a kad izidjete iz crkve, metnite svoju kapu na glavu i idite mirno i pristojno svaki svojoj kući.

Što vidite odmah, kad unidjete u crkvu na strani? Kamen za svetu vodu. — Što treba da radite sa svetom vodom? — Zašto se križate sa svetom vodom? — Što morate raditi, kad dodjete na svoje mjesto ili kada idete u klupu? Morate pokletnuti. — Zašto? — Kamo morate gledati, kad ste došli na svoje mjesto? — Što imate činiti, kad započme sveta misa, ili večernjica? — Na koga ćete misliti pod svetom misom? — Što ćete n. p. misliti sve o Isusu? — Što morate činiti, kad zvoni pod svetom misom? — Smijete li se u crkvi razgovarati, ogledati, smijati itd.? — Zašto ne? — Što morate uviek na pameti imati? — Što morate dakle u crkvi raditi? — Što morate činiti, kada polazite iz crkve? — Kako morate ići po crkvi? — Što morate činiti kod izlaza iz crkve? — Kako morate ići kući?

Napomena. Nije dosta djeci samo jednostavno kazati, kako da se pomašaju u crkvi, nego treba da se vjeroučitelj na prvom mjestu pobrine i za to, da već svako diete II razreda imade mali molitvenik, iz kojega da se moli pod misom. Neka vjeroučitelj odvede djecu u crkvu sâm, neka im praktično pokaže, kako se moraju škropiti svetom vodom, kako moraju ići po crkvi, gdje im je opredieljeno mjesto, kako moraju pokleknuti i nakloniti se Isusu u presvetom oltarskom sakramentu, kako moraju molitvenik otvarati i držati ga u rukuh, kada se mole, kako se moraju udarati u prsa, kada zvoni na podizanje ili inače, kako se moraju vraćati iz crkve napolje.

To su dakako malenkosti, ali tko će i to moći i smjeti zahtievati od djece, da točno obavljaju, ako im toga nitko ne pokaže. Djeca se moraju u sve i najmanjem upućivati. To su doduše do sada po dužnosti svojoj činili, aoš i sada čine svi sviestni i pravi katolički učitelji, nu osobita je to dužnost vjeroučitelja.

Kako glasi treća zapovied crkvena? —

Ta zapovied, draga djeco, govori o postu. Vi dakle morate postiti, t. j. petkom ne smijete jesti, mesa, slanine, kobasica ili drugih mrsnih jela.

O čem govori treća zapovied crkvena? — Što ste dakle dužni petkom raditi? — Čega ne smijete petkom jesti?

A sada pazite i zapamtite si dobro, zašto morate baš petkom postiti? — Petkom morate postiti zato, jer je baš u petak dragi Isus za nas na križu umro i zadovoljio pravdi Božjoj radi naših grieha. Petkom treba da mislimo na Isusa, koji je iz ljubavi naprama nam radi naših grieha umro na križu, pa da mu i mi za to kakovu ljubav uzvratimo, zato postimo i tim činimo pokoru za naše griehe. Imade, draga djeco, još i drugih dana, kada moramo postiti, a to su dani u oči, to jest dan prije nekih od onih zapoviedanih svetkovina, koje sam vam već spomenuo.

Zašto morate baš petkom postiti? — Na koga treba da petkom mislite? — Što je Isus iz ljubavi naprama nam učinio? — Radi čega je on umro na križu? — Kakovu ljubav treba da mu petkom izkažemo? — Što činimo postom? — Radi čega činimo pokoru? — Ima li još drugih dana, kada smo dužni postiti? — Koji su to dani?

Napomena. Ne tumačim djeci jošte, u čem se sastoji strogi post i nemrs, jer mislim, da nije jošte prama njihovu dohvatu. Dosta je, da djeca samo znadu, da su dužna uzdržavati se od nekih jela.

Kako glasi četvrta zapovied crkvena?

Ova zapovied crkvena govori o svetoj izpoviedi i

pričesti. Ja vam o tom za sada ne ću ništa govoriti, a to zato, jer još ne znate, što je sveta izpovied i pričest. Kada vas budem o tom dobro poučio, onda ću vam ujedno kazati, kada ste dužni ići prvi puta na svetu izpovied i pričest.

O čem govori četvrta zapovied crkvena?

Kako glasi peta zapovied crkvena? — Peta crkvena zapovied govori o svatovih, te zabranjuje držati svatove svečano, kako je to običajno u nezabranjeno vrieme. A sad što mislite, koje je to zabranjeno vrieme? To zabranjeno vrieme jest advenat ili prišašće i korizma. — Advenat ili prišašće to su četiri nedjelje prije božića, to je ono vrieme, kada se drže zornice. — Korizma to je šest nedjelja prije uzkrsa, to jest od pepelnice ili čiste sriede, dakle odmah poslie poklada, pa sve do uzkrsa.

O čem govori peta zapovied crkvena? —

Što zabranjuje peta zapovied crkvena? — A koje je to zabranjeno vrieme? — Kada je advenat? — Kako se advenat još i drugačije zove? — Što se drži u adventu? — Jeste li već bili kada na zornici? — Kada je korizma? Koliko ima nedjelja u korizmi? — Kada počima korizma? — Dokle traje korizma?

Opetovanje.

Jesmo li osim deset zapoviedi Božjih dužni držati jošte koje druge zapoviedi?

Što je Isus utemeljio još za života? — Koga je dao crkvi svojoj za glavu? — Zašto joj je dao apoštole? — Koga je Isus postavio za vrhovnoga glavara crkvi svojoj? — Što su radili apoštoli poslie dolazka Duha Svetoga? — U čem su pravovjernici slušali apoštole? — Komu je Isus dao svu vlast? — Kojimi riečmi? — Je li u deset zapoviedi Božjih sve rečeno, što nam dragi Bog zapovieda ili zabranjuje? — Što je ostavio crkvi svojoj? — Kako nas vežu zapoviedi crkvene? — Što je Isus rekao? — Što još? — Što sliedi iz rieči Isusovih? —

Kako glasi prva zapovied crkvena? — Koji su to zapoviedani blagdani? — Kad ih svetkujemo? — *Kako glasi druga zapovied crkvena?* — Što nam zapovieda druga zapovied crkvena? — Kako griešiš proti drugoj zapoviedi crkvenoj? — Kako vas mama nedjeljom sprema? — Pa kakav je to znak? — Možemo li se dragomu Bogu moliti svagdje? — Zašto? — Ali što si je ipak odabrao? — Kako se dakle crkva za to zove? — Kako dakle morate ići u crkvu? — Kako idete iz škole? — Smijete li lupati ili trčati, kada dodjete na crkvena vrata? — Nego kako morate ulaziti u crkvu? — Što vidite odmah, kad unidjete u crkvu sa strane? Kamen za vodu. — Što treba da radite sa svetom vodom? — Zašto se križate sa svetom vodom? — Što morate raditi, kada dodjete na svoje mjesto, ili kada idete u klupu? Morate pokleknuti. — Zašto? — Kamo morate gledati, kada dodjete na svoje mjesto? — Što imate činiti, kada započme sv. misa, ili večernjica? — Na koga ćete misliti pod svetom misom? — Što ćete n. p. sve misliti o Isusu? — Što imate činiti, kada zvoni pod svetom misom? — Smijete li se u crkvi razgovarati, ogledati, smijati itd.? — Zašto ne? — Što morate uviek na pameti imati? — Što morate dakle u crkvi raditi? — Što morate činiti, kada polazite iz crkve? — Kako morate ići po crkvi? — Što morate činiti kod izlaza iz crkve? — Kako imate ići kući.

Kako glasi treća zapovied crkvena? — Što ste dakle dužni petkom činiti? — Čega ne smijete petkom jesti? — Zašto morate baš petkom postiti? — Na koga treba da petkom mislite? — Što je Isus iz ljubavi naprama nama učinio? — Radi čega je on umro na križu? — Kakovu ljubav treba da mu petkom izkažemo? — Što činimo postom? — Radi čega činimo pokoru? — Ima li još i drugih dana, kada smo dužni postiti? — Koji su to dani? —

Kako glasi četvrta zapovied crkvena? — O čem govori četvrta zapovied crkvena? — *Kako glasi peta zapovied crkvena?* — O čem govori peta zapovied crkvena? — A koje je to zabranjeno vrieme? — Kada je advenat? — Kako se advenat

još i drugačije zove? — Što se drži u adventu? — Jeste li već bile kada na zornici? — Kada je korizma? — Koliko ima nedjelja u korizmi? — Kada počima korizma? — Dokle traje korizma?

Prestupak zapoviedi.

Do sada sam vam, draga djeco, govorio o zapoviedih Božjih i crkvenih. Rekao sam vam kod pojedine zapoviedi, što nam dragi Bog u njoj zapovieda ili zabranjuje. One koji budu obdržavali zapoviedi Božje i crkvene, čeka na ovom svietu sreća i blagoslov Božji, a na drugom vječno blaženstvo. Dobra i poslušna djeca rado obdržavaju zapoviedi Božje i crkvene i zato će ih dobri Bog nagraditi, zločesta pako i nemarna djeca ne obdržavaju ih, pa zato će ih dobri i pravedni Bog kazniti. Što pako čine oni, koji ne obdržavaju zapoviedi Božjih i crkvenih, o tom ću vam sada dalje govoriti.

O čem sam vam do sada govorio? — Što sam rekao kod pojedine zapoviedi? — Što čeka one, koji obdržavaju zapoviedi Božje i crkvene? — Što će dragi Bog učiniti s onom djecom, koja ne obdržavaju zapoviedi Božjih i crkvenih?

43. Što učini tko hotimice prestupi Božju ili crkvenu zapovied?

Tko hotimice prestupi Božju ili crkvenu zapovied, učini grieh.

Odgovor je na pitanje jasan i svatko iz njega znade, tko grieši. Samo ću vam kazati, kada se prestupi zapovied Božja ili crkvena. — Zapovied Božja ili crkvena prestupi se onda, kada tko ne učini ono, što nam sam dragi Bog ili crkva zapovieda, ili ako učini ono, što nam dragi Bog ili crkva zabranjuje.

N. p. Dragi Bog i crkva zapoviedaju: svake nedjelje i blagdana ići u crkvu, moliti, raditi itd. Ono diete, koje ne dodje u crkvu, koje se ne moli dragomu Bogu, koje ne radi, t. j. ne uči se svoje lekcije: ono ne čini ono, što dragi Bog ili crkva zapovieda, — ono čini grieh. Dragi Bog i crkva zabranjuje petkom meso jesti, zabranjuje drugomu se rugati, tući, krasti, štetu praviti itd. Diete, koje čini, što dragi Bog zabranjuje, *ono grieši.*

Što učini, tko hotomice prestupi Božju ili crkvenu zapovied? — N. pr.

Primjer o Adamu i Evi. — Oni su hotomice prestupili zapovied Božju.

Kako može tko sagriešiti?

Sagriešiti može, ako tko:

1. zlo misli, želi, govori i čini,

2, ne učini ono dobro, koje je dužan učiniti.

1. Zlo misli. Tko misli na Boga, dobro misli. Tko n. pr. vjeruje sve, što je dragi Bog objavio, taj dobro misli; — tko se ufa u Boga, dobro misli; — tko ljubi Boga, dobro misli; — tko se pobožno moli, dobro misli. — Onaj pako, tko nevjeruje sve, što je dragi Bog objavio, dobro ne misli; tako onaj, tko se ne ufa u Boga, tko Boga ne ljubi, tko ne će da mu se moli, — dobro ne misli. N. p. Diete, koje misli, kako će drugoga prevariti, kako će slagati, — zlo misli.

Želi. Zlo želi n. pr., tko želi drugomu štetu nanieti, drugoga okrasti, iztući itd. A tko dobro želi? Dobro želi onaj, tko želi obdržavati zapoviedi Božje i crkvene i kršćanski živjeti.

Tko dobro misli? — A tko zlo misli? — Koje diete n. pr. zlo misli? — Tko zlo želi? — A tko dobro želi?

Govori. Zlo govori: tko laže, psuje, ogovara, kleveće, na zlo nagovara itd. — Misli obično riečmi očituje-

mo ili izražavamo. Tko dakle dobro misli, dobro i govori, a tko zlo misli, zlo i govori.

Čini. Zlo čini, tko prestupi zapovied Božju ili crkvenu ili drugačije da vam kažem: tko ne učini, što Bog zapovieda, ili učini što Bog zabranjuje.

N. pr. Diete zlo čini, kada se ne nauči lekcije, ne napiše zadaće, ne ide u crkvu, ne sluša roditelje itd.

Tko zlo govori? — Čim očitujemo ili izražavamo svoje misli? — Tko dakle dobro govori? — Tko zlo govori? — Tko zlo čini? — Kako bi drugačije kazao, tko zlo čini? — N. pr.?

2. Onaj propusti dobro, koje je dužan učiniti, tko ne učini ono, što je dužan učiniti. N. pr. Svaki je kršćanin dužan nedjeljom ići u crkvu k svetoj misi i propovjedi; — svaki je učenik dužan svaki put naučiti se lekcije i napisati zadaću. Tko dakle ne ide nedjeljom u crkvu k sv. misi i propoviedi; koji se učenik ne nauči lekcije, ne napiše zadaće: onaj propusti dobro, koje je bio dužan učiniti.

Što učini onaj, tko propusti dobro, koje je dužan učiniti? — Učini grieh. — Što je n. pr. dužan činiti kršćanin nedjeljom? — Što je dužan svaki učenik činiti? — Što učini kršćanin, koji nedjeljom ne dodje k svetoj misi i propoviedi? — Što učini učenik, koji se ne nauči lekcije ili ne napiše zadaće? — Zašto oni učine grieh? — Tko zlo misli? — želi? — govori? — čini? — Što učini onaj, tko zlo misli, ili želi, govori ili čini?

45. Jesu li svi griesi jednaki?

Svi griesi nisu jednaki; ima težkih grieha, koji se zovu smrtni, a ima i manjih, koji se zovu lahki griesi.

Čovjek ima dvie ruke, a na svakoj imade po pet prsta, pa medju njimi nisu ni dva jednaka. —

U ovoj školkoj sobi ima vas n. pr. 54, pa jesu li koja

dvojica posve jednaka? Nisu. — Vidite, draga djeco, kao što nisu na ruci ni svi prsti jednaki, tako nisu ni svi griesi jednaki.

Jesu li svi griesi jednaki? — Što ima čovjek na svakoj ruci? — Jesu li svi prsti jednaki? — Jeste li vi u školi svi jednaki? — Što još nije tako jednako? Griesi.

Katekizam kaže, da ima težkih grieha, koji se zovu smrtni. — Težka (ili velika) uvreda Boga, jest težak (ili velik) grieh. N. pr. Ti Ivane uvriediš kod kuće svojega tatu tako, da se je on na tebe jako razsrdio i iztukao te. To je, vidiš, težka uvrieda, — to je težki grieh. Tako težko uvriedi i Boga onaj, tko ga tako razsrdi, da je dragi Bog pripravan za to ga jako kazniti. — Težko sagrieši onaj, tko n. pr. psuje velike psovke, — nedjelom ne ide k svetoj misi i propovied, a mogao bi lako ići itd.

Što je težki grieh? — Kada ti težko ili jako uvriediš svojega tatu? — Kada dakle težko vriedjaš Boga? — Tko sagrieši težko? — N. pr.?

Težki grieh se zove i smrtni. Zove se pako smrtni zato, jer se veli, da je težki grieh smrt našoj duši, t. j. on ju ubija i ona bude mrtva.

Zašto se težki grieh zove i smrtni? — Što razumijemo po tom, kada velimo, da je težki grieh smrt našoj duši? — Što je dakle težki grieh? — Tko sagrieši težko? — Zašto se zove i smrtni? —

Nadalje veli katekizam, da ima i manjih grieha, koji se zovu laki griesi. — Mala ili laka uvreda jest mali grieh. N. pr. Ti Josipe uvriediš kod kuće mamu zato, jer je nisi odmah poslušao, kada ti je zapovjedila, da joj nešto doneseš. Ti si ju uvriedio, ali malo samo, jer se ni mama na tebe ne srdi jako, nego samo malo. — Tako učini mali grieh onaj, tko si nešto zla pomisli, — tko zanemari svoje molitve ili hotimice (svojevoljno) na što drugo misli, kada moli, — tko se malo razsrdi, — tko se drugomu ruga itd.

Što je mali grieh? — Tko učini mali grieh?

Mali grieh zove se i laki zato, jer se lako oprosti. Kada se n. pr. pobožno molite, kad idete u crkvu k svetoj misi, kada slušate roditelje i svoje poglavare itd. onda vam se opraštaju mali griesi.

Kako se zove mali grieh? — Zašto se zove laki grieh? — Kada nam se opraštaju mali griesi?

46. Kaži mi sedam glavnih grieha.

Sedam glavnih grieha:

1. oholost,
2. skupost,
3. bludnost,
4. zavist,
5. neumjerenot u jedenju i pijenju,
6. srditost,
7. lienost.

Ja ću vam draga djeco, u kratko raztumačiti tih sedam glavnih grieha. Pa pošto je od velike važnosti znati ne samo nabrojiti sedam glavnih grieha, nego ih i dobro razumjeti, to vas opominjem, da dobro pazite na samo tumačenje.

Oholost. Ohol je onaj, tko misli, da je od drugoga bolji, ljepši, bogatiji, mudriji itd.; zato drugoga prezire.

Tko je ohol?

Nu da me bolje razumijete, pripoviedati ću vam priču.

Neki su ljudi mislili, da su bolji od drugih, da su pravedniji i svetiji, pa im Isus zato reče: »Dva su čovjeka došla u hram, da se mole: jedan Farizej, drugi carinik.«

Što su neki ljudi mislili o sebi? — Što im je Isus zato rekao? — Kako se je zvao jedan, a kako drugi od onih, koji su došli u hram?

Farizej je počeo u sebi moliti ovako: »Bože! Zahvaljujem ti, što nisam kao ostali ljudi: razbojnici, nepravednici, grešnici ili kao ovaj carinik. Postim dva puta na tjedan, dajem desetinu od svega, što imam.«

Kako je Farizej molio u sebi? — Koliko puta posti na tjedan? — Što daje od svega, što ima?

A carinik je u jednom kutu klečao, sklopio ruke, nije ni oči k nebu podigao, nego se je udarao u prsa i govorio: »Bože, smiluj se meni grešniku!«

Što je radio carinik? — Je li oči k nebu podigao? — Nego što je radio? — Što je govorio?

Sada Isus opet nastavi: »Kažem vam: carinik ode kući svojoj opravdan«, t. j. pravedan, bez grieha, jer mu je dragi Bog sve oprostio, »a Farizej ne, jer svaki, koji se uzoholi, ponizit će se, a koji se ponizi, uzvisiti će se.«

Što je Isus nastavio? — Kako je carinik otišao kući svojoj? — A kako Farizej? — Tko će se poniziti? — A tko će se uzvisiti?

Pripoviedaj Nikola sve!

Neki su ljudi mislili, da su bolji od drugih, da su pravedniji i svetiji, pa im zato Isus reče: »Dva su čovjeka došla u hram, da se mole: jedan Farizej, a drugi carinik. Farizej počeo u sebi moliti ovako: »Bože! Zahvaljujem ti, što nisam kao ostali ljudi: razbojnici, nepravednici, grešnici ili kao ovaj carinik. Postim dva puta na tjedan, dajem desetinu od svega, što imam« A carinik je u jednom kutu klečao, sklopio ruke, nije ni oči k nebu podigao, nego se je udarao u prsa i govorio: »Bože, smiluj se meni grešniku!« A Isus nastavi: »Kažem vam: carinik ode kući svojoj opravdan, a Farizej ne; jer svaki, koji se uzoholi, poniziti će se, a koji se ponizi, uzvisiti će se.«

Uporaba. Učenik, koji misli, da zna sve bolje od drugih, da je mudriji, da je bolji, jer ima ljepše haljine itd., a uz to prezire druge, taj je ohol. — Tko pako misli, da ih puno imade, koji više znadu od njega, koji su bolji od njega, te se ni od koga boljim ne drži, i zato uljudno i rado sa svakim razgovara: taj je ponizan.

Prvi su angjeli bili oholi, jer su htjeli biti, kako je sam dragi Bog. Htjeli su biti u svemu i u gospodstvu Bogu ravni.

Adam i Eva bili su oholi, jer su i oni htjeli, da budu kano dragi Bog; zato su poslušali radje zmiju, koja im je to obećala, nego li Boga, te su jeli od zabranjenoga stabla. Isus je bio ponizan, kada je apoštolom prao noge. Sveti Alojzije je iz poniznosti sâm meo svoju sobu, mladje dvorio, za siromake prosio itd. — Tako se možete i vi vježbati u poniznosti, ako kod kuće poslužite mladju svoju braću i sestre, ako siromake rado imate, ako ih sbog siromaštva ne prezirete.

Tko je ohol? — Tko je ponizan? — Zašto su prvi angjeli bili oholi? — Što su Adam i Eva učinili iz oholosti? — Kako je Isus bio ponizan? — Što je radio sv. Alojzije iz poniznosti? — Kako se možete i vi vježbati u poniznosti?

S k u p o s t. Skup (ili škrt) je onaj, tko ima veliku težnju za novcem, t. j. tko si želi samo da što više novaca ima, pa ne bi nikomu od toga ništa dao.

Takovo je n. pr. diete, koje ima već nekoliko novčića, svaki čas je broji, uviek misli, kako bi još gdjegod dobilo koji novčić, pak računa, koliko bi onda imalo. Ili imade kolača, jabuka, krušaka, pa od toga ne da mladjoj svojoj braći ili sestram, ne da siromakom, kada bi im dati moglo itd.

Tko je skup? — Tko teži za novcem? — Koje je diete skupo (škrto)? — Što uviek želi takovo diete? — Što čini, kad ima novca? — Dieli li rado sa svojom braćom i sestrami, ako ima kolača, jabuka, krušaka? — Dieli li rado siromaku?

Uporaba. Juda je težio za novcem, pa zato je i dragoga Isusa Židovom prodao. — Djeca, koja su skupa, rado lažu, kradu, postaju tvrda srca. Ne budite nikada takovi! — Kad imate novaca, čuvajte slobodno, jer nije ni slobodno trošiti na nepotrebne stvari, ali nemojte mnogo misliti na svoje novce, nemojte ih svaki

čas brojiti, pred drugimi se njimi hvaliti. A kad imate kolača, jabuka, krušaka ili kakvoga drugoga voća, a vi podajte malo i drugoj svojoj braći i sestram. Kad vidite na putu siromaka prosjaka, podajte mu novčić, komadić hljeba, kolača ili što već imate, što možete. Kada sam koji siromašni saučenik ne ima pera, olovke, kamenčića itd., a vi imate po dva i više komada od toga, podajte mu jedno pero, olovku, kamenčić itd ako vam roditelji dopuste.

Za čim je težio Juda? — Što čine djeca, koja su skupa (škrta)? — Kad imate novaca, je li vam slobodno čuvati ih? — Zašto? — Smijete li uviek na njih misliti, svaki čas ih brojiti, njimi se hvaliti? — Što imate dieliti s vašom braćom i sestrami? — Što imate dieliti siromaku? — Što siromašnomu vašemu saučeniku?

B l u d n o s t. Ponovi ono, što je već rečeno kod šeste zapoviedi Božje pitanje 31. —

Z a v i s t. Zavidan je onaj, komu je žao, ako je drugomu bolje od njega. Zavidan je, ako mu je žao što drugo diete bolje odgovara lekciju, što ima ljepše haljine, što ga hvale, nagradjuju itd. — ili ako se veseli tudjemu zlu. Zavidan je, ako mu je drago, kada koji njegov saučenik ostane u zatvoru, kada bude kažnjen, kada dobije drugi red, kada ga tko iztuče itd.

Tko je zavidan? Tko se veseli tudjemu zlu ili se žalosti, kada je drugom bolje, nego njemu.

Uporaba. Prvi je počeo zavidjeti djavao Adamu i Evi. — Kain je zavidio svojemu bratu Abelu. Što mu je zavidio? — Nemojte nikada drugomu zavidjeti! Ako vam dodje samo takova pomisao, a vi je nastojte odmah iz glave izbiti, te radje mislite: »I ja ću nastojati, da budem dobar, marljiv, i tim da budem i ja pohvaljen.«

Tko je prvi zavidio? — Komu je djavao zavidio? — Što je Kain zavidio Abelu? — Što imate činiti, kada vam dodje pomisao, da zavidite? — Što imate misliti?

N e u m j e r e n o s t u j e d e n j u i p i j e n j u. Neumje-

ren je onaj, tko toliko jede ili pije, da se razboli. Kad osjećate, da ste siti, onda nemojte više ništa jesti, pa ma vam se nudilo i ono, što najradje jedete. Jela nemojte nikad izbirati, nego jedite od svega, što vam se daje. Piti nemojte niti vina, niti piva, a rakije nipošto. Ako vas baš budu kada vaši roditelji nudili vinom, onda uzmite, ali samo malo vina, i to pomiešana s vodom. — Za djecu je najzdravija voda.

Tko je neumjeren? — Smijete li još jesti, kada ste već siti? — Ali ako vam se nudi, n. pr. kolača, koje baš rado jedete? — Smijete li birati si jela, pa reći: ja ne ću ovoga jesti, ja bi kolača, ili ja bi što drugo jeo? — Kada smijete piti vina? — Kako? — A smijete li piti i rakije? — Što je najzdravije za djecu da piju?

Uporaba. Jedite uviek manje, pak ćete biti zdraviji. Nemojte jesti svaki čas, kako to mnoga djeca običaju, pa onda, kada je objed ili večera, ne mogu jesti, a malo zatim bi opet jela. Naučite se već sada jesti u odredjeno vrieme, n. pr. u jutro, prije nego polazite u školu, uzmite zajutrak; ponesite si u školu komadić kruha ili žemlju, da imate što jesti u 10 sati, ako ogladnite; po tom ne jedite više ništa do objeda. U podne objedujte, poslie podne u četiri sata, kada dodjete iz škole, možete opet nešto malo založiti, n. pr. komadić hljeba, jabuka, grozdja, ili što dobijete, ali onda opet do večere ne smijete ništa više jesti.

Koliko treba da jedete? — Smijete li jesti svaki čas? — Koje je odredjeno vrieme za jedenje?

S r d i t o s t. Ponovi ono, što sam već rekao kod pete zapoviedi Božje kod pit. 29.

L i e n o s t. Lieno je ono diete, koje ne će da ustane jutrom u svoje vrieme, ne će da se uči svoje lekcije, da napiše svoje zadaće; — koje ne će da ide rado u crkvu, da se Bogu moli itd. —

Koje je diete lieno? — Kakovo diete ne će da se uči svoje lekcije, ne će, da napiše svoje zadaće, ne će da ide u crkvu i Bogu se moli?

Uporaba. Liena djeca su dosadna Bogu i ljudem. Takovu djecu nitko ne trpi. Liena se djeca obično ništa ne nauče, pak i pod svoju starost ništa ne znadu. Lienčina si za starost ništa ne pribavi, pa zato i pada obično u najveću nuždu i siromaštvo. Početak svakomu zlu jest lienost.

Draga djeco, čuvajte se uviek lienosti! Jutrom ustajte rano, svoje lekcije marljivo učite, zadaće točno pišite; i ako vam nije ništa zadano, a vi uzmite kakovu knjigu, pa čitajte ili što rukama radite, tako, da se cieli dan poslom zabavite! Mislite na dragog Isusa, pa recite: »Moj je Spasitelj uviek radio i za mene se molio, pa zato hoću i ja uviek raditi i moliti se.

Komu su dosadna liena dieca? — Tko ih ne trpi? — Kakova se djeca ništa ne nauče? — Tko si za starost ništa ne pribavi? — U što pada lienčina? — Što je početak svakomu zlu? — Kada treba da ustajete? — Kako treba da se učite svoje lekcije, pišete zadaće? — Što ćete raditi onda, kada ne imate ništa učiti? — Na koga treba da mislite? — Zašto na Isusa? — Što treba da si više puta sami kažete?

Napomena. Sada ponovi s djecom još jedan puta u pitanjih svih sedam glavnih grieha, a kad si to učinio, onda podji dalje.

47. Zašto se ovi griesi zovu glavni ?

Ovi griesi zovu se zato glavni, što su glavni izvor drugim griehom.

To je jasno i ne treba vam obširnijega tumačenja. Nu samo da što bolje razumijete, reći ću vam jednu prispodobu. Jeste li vidjeli gdjegod izvor vode? Ako ste vidjeli, pripoviedajte mi, što ste vidjeli! Vidjeli ste,

gdje voda izvire i izbacuje mnogi sitni piesak, zatim odtječe dalje, i slieva se u potok. Potoci se slievaju u rieke, a rieke u more. — Vidite, sve rieke i potoci imadu svoj početak u izvorih, jer odonud nastaju.

Jeste li vidjeli izvor? — Što ste vidjeli na izvoru? — Što izbacuje voda još sa sobom? — Kamo se slievaju potoci? — A kamo rieke? — Gdje imadu dakle svoj početak rieke i potoci?

Uporaba. Tako vidite, draga djeco, kao što ste vidjeli; da s vodom iz zemlje izvire i mnogi sitni piesak, kao što od onoga maloga i neznatnoga izvora nastaju potoci i velike rieke: tako iz jednoga samo glavnoga grieha nastaju mnogi drugi mali i veliki griesi. — Što je n. pr. uzrokom, kada koje diete ne će da sluša, — nego oholost? — kada teži za novcem, te ne bi nikomu ništa dalo, ma pogine, nego skupost iliti škrtost? — kada govori bezsramno ili takove pjesme pjeva, — nego li bludnost? — kada se veseli tudjemu zlu, a žalosti nad tudjim dobrom, — nego zavist? — kada svaki čas jede, i jede toliko, da se razboli, — nego neumjerenost? — kada bi se rado s drugim tukao, drugomu se rugao, svadjao se, — nego srditost? kada ne će da uči svoje lekcije i napiše zadaće, — nego lienost? — Kako vidite, svaki grieh ima svoj izvor. Možda ste i vi već učinili kakov grieh? — Mislite, odakle dolazi, gdje mu je početak, pa si recite svaki dan u jutro: danas ću se navlaš čuvati grieha, koji je početak drugim mojim griehom.

Zašto se dakle ovi griesi zovu glavni? — Što si vidio na izvoru? — Što izvor izbacuje? — Što nastaje od izvora? — Što je dakle uzrok, kada tko ne će da sluša? — itd. (Ponovi sva gornja pitanja).

48. Treba li se čuvati samo smrtnoga grieha?

Čuvati se treba ne samo smrtnoga, nego i svakoga grieha, bio težki ili lahki.

Napomena. Ovo pitanje ne treba tumačiti, jer mu je tumačenje sadržano već u sliedećem pitanju.

49. Zašto se treba čuvati svakoga grieha?

Čuvati se treba svakoga grieha zato, jer je grieh najveće zlo.

Draga djeco! Na ovom svietu ima mnogo razna zla. N. pr. Biti gladan i žedan, to je zlo; biti bolestan, to je zlo; ako vam umru roditelji, to je zlo; ako vam izgori kuća, to je zlo itd. Sva ta zla, koja smo naveli, nisu sva jednaka. Tako je n. pr. veće zlo, ako vam umru roditelji, nego ako ste malo bolestni itd. — Nu svako to zlo napram griehu jest veoma maleno, skoro nikakovo zlo, jer je grieh od svega toga veće zlo, dapače grieh je najveće zlo.

Treba li se čuvati samo smrtnoga grieha? — Zašto se treba čuvati svakoga grieha? — Nabroji mi nekoja zla? — Jesu li sva zla jednaka? — Reci, koje je veće zlo od nabrojenih? — A koje je zlo najveće?

50. Zašto je grieh toliko zlo?

Grieh je zato toliko zlo, jer griehom vriedjamo Boga, a sebi pribavljamo kaznu.

U ovom ću vam pitanju raztumačiti dvoje: a) da griehom vriedjamo Boga, b) da si pribavljamo kaznu. Griehom vriedjamo Boga. Vam je žao, kada vas koji saučenik uvriedi, kad vam se n. pr. ruga, napastuje, tuče vas. A zašto? Jer vam to ne godi, jer vas tim vriedja. — Vašim je roditeljem žao, kad ih ne slušate, kada se dobro u školi ne učite itd. A zašto? Zato, jer činite proti njihovoj volji i jer ih time vriedjate. Koli više je žao dragomu Bogu, kada njega vriedjamo! A čim vriedjamo Boga? Griehom. Zašto? Jer je dragomu Bogu žao, kada ne činimo ono, što nam zapovieda, ili činimo ono, što nam zabranjuje. Dakle kada činimo proti njegovoj

volji, onda griešimo. Da, svakim i najmanjim griehom vriedjamo Boga, najveće naše dobro, najboljega našega otca. Pa čim je grieh veći i teži, tim je veća i teža uvreda Boga.

Griehom si pribavljamo kaznu. Svaki grieh zaslužuje kaznu. I vas, draga djeco, kada što zla učinite, n. pr. kada se ne naučite lekcije, obuzme strah, jer znate, da ste tim zaslužili kaznu. I čim ste većma skrivili, tim vas očekuje pravedno i veća kazna.

Zašto je grieh zlo? — Je li vam žao, kada vam se netko ruga? — Zašto? — Je li dragomu Bogu žao, kada griešimo? — Kako vriedjamo Boga griehom? Jer činimo proti njegovoj volji. — Što si pribavlja onaj, tko grieši? — Što zaslužujete, kada se ne naučite lekcije, ne napišete zadaće? - Kakovu kaznu zaslužujete onda, kada većma skrivite?

Kakovu pako kaznu pribavlja grieh, o tom vam govori sliedeće pitanje.

51. Kakovu si kaznu dobavljamo griehom?

Smrtnim griehom dobavljamo si vječnu muku u paklu, a lahkim griehom vremenitu kazan na ovom svietu, ili na drugom u čistilištu.

Prodj se grieha, što slast obećaje,
Jer ti samo sladki otrov daje:
Kratka radost, vječna žalost!

Vječne muke su one, koje će trajati na vieke i to u paklu.

Prispodobi s onim, što je već rečeno u V. istini.

Vremenite su kazne one, koje će trajati samo neko vrieme, i to ili na ovom svietu, kada n. pr. trpite glad, žedju, obolite itd., ili u čistilištu, gdje će vam duša trpjeti muke za male griehe, ali ne na vieke, nego samo neko vrieme, n. pr. nekoliko dana, mjeseci, godina.

Mi smo se do sada već učili, da su muke u paklu

tako težke, da ih čovjek niti ne može opisati, i da te muke trpe oni, koji u smrtnom griehu umru. — Ali ja vam, draga djeco, velim: čuvajte se i malenih grieha, da ne morate trpjeti ni u čistilištu, jer su i one muke težke, ma da i nisu vječne!

Kakovu si kaznu dobavljamo griehom? — Koje su to vječne muke? — Gdje će biti te vječne muke? — Koje su to vremenite muke? — Gdje ćemo ove trpjeti? — Kako ih n. pr. trpimo već na ovom svietu? — Radi kojih grieha trpjeti će grešnici vječne muke u paklu? — A radi kojih vremenite? — Morate li se čuvati i malih grieha? — Zašto?

Napomena. Ako su ti djeca bila pazljiva i ako su se naučila o griehu sve dobro, onda im možeš za nagradu pripoviedati koju kratku pripoviest; to bo djecu veseli, a ujedno bodri, da se i u buduće uče.

Draga djeco! Jer ste sve to vrieme dok sam vas učio o griehu, bila dobra, pazljiva, i jer ste se brzo to sve naučila, to ću vam za nagradu pripoviedati o sv. Polikarpu, biskupu u Smirni.

O čem ću vam sada pripoviedati? —

Prvi su kršćani morali mnogo trpjeti od neznabožaca ili pogana. Ovi su silili kršćane, da zataje Isusa, da žrtvuju krivim bogovom i tako grieše. Kršćane je pako uviek pred griehom spopao spasonosan strah i oni su bili pripravni radje junački umrieti, nego sagriešiti.

Od koga su prvi kršćani morali mnogo trpjeti? — Na što su pogani silili kršćane? — Što bi kršćani tim učinili, da su zatajili Isusa, ili da su žrtvovali krivim bogovom? — Što je kršćane pred griehom spopalo? — Što su bili pripravni i radje učiniti, nego sagriešiti?

Medju timi je živio i sv. Polikarpo, biskup u Smirni. Kada mu je neznabožki sudac zapovjedio, da zataji i pogrdi Isusa, Polikarpo mu odgovori: »Već osamdeset i šest godina služim Isusu, pa mi do sada još ništa na žao nije

učinio Kako da zatajim i pogrdim svoga kralja, koji me je odkupio!«

Tko je živio medju prvimi kršćani? — Tko je bio sv. Polikarpo? — Što mu je neznabožki sudac zapovjedio? — Pa što mu je sv. Polikarpo odgovorio?

Na te se rieči sudac zagrozi sv. Polikarpu i reče: »Vidiš ovu divlju zvjerad? Baciti ću te pred nju, ako se ne opametiš! A sv. mu Polikarpo reče: »Pa ded baci me!« — Na to se sudac razgnjevi i reče: »Na ognju ću te dati peći, ako se ne bojiš zvjeradi.« A sv. mu Polikarpo opet odvrati: »Ti mi se groziš ognjem, koji gori samo jedan časak, pa ugasne, a ne misliš na oganj budućega suda i vječne kazne, što čekaju stvorove. Što dakle oklievaš? Daj, radi sa mnom, što te je volja!« Na to ga je sudac dao na lomači spaliti. Sv. je Polikarpo s veseljem umro mučeničkom smrću, i tako zasvjedočio, da je bolje i umrieti, nego ma samo i jednim griehom uvriediti dragoga Isusa.

Kako se je sudac zagrozio sv. Polikarpu? — A što mu je sv. Polikarpo na to odgovorio? — Kako je sv. Polikarpo umro? — Je li s veseljem pretrpio mučeničku smrt? — Što je tim zasvjedočio?

Ded, Dragane, pripoviedaj sve! — *Prvi su kršćani morali mnogo trpjeti od neznabožaca ili pogana. Oni su sili kršćane, da zataje Isusa, da žrtvuju krivim bogovom i tako da grieše. Kršćane je pako uviek pred griehom spopao spasonosni strah i oni su bili pripravni radje junački umrieti, nego sagriešiti. — Medju timi je živio i sv. Polikarpo, biskup u Smirni. Kada mu je neznabožki sudac zapovjedio, da zataji i pogrdi Isusa, Polikarpo mu odgovori: »Već osamdeset i šest godina služim Isusa, pa mi do sada još ništa na žao nije učinio. Kako da zatajim i pogrdim svoga kralja, koji me je odkupio! Na te se rieči sudac zagrozi Polikarpu i reče: »Vidiš ovu divlju zvjerad? Baciti ću te pred nju, ako se ne opametiš.« A sv. mu Polikarpo reče: »Pa ded baci me!« Na to se sudac razgnjevi i reče: »Na ognju ću te dati peći, ako se ne bojiš zvjeradi.« A sv. mu Polikarpo opet odvrati: »Ti mi se groziš ognjem, koji gori samo jedan časak, pa ugasne, a ne misliš na oganj budućega suda i vječne kazne, što čekaju stvorove. Što dakle oklievaš? Daj, radi sa mnom, što te je volja!« Na to ga je sudac dao na lomači spaliti. Sv. je Polikarpo s veseljem umro mučeničkom smrću i tako zasvjedočio da je bolje umrieti, nego ma samo i jednim griehom uvriediti dragoga Isusa.*

Nauk. Iz te se pripoviesti učimo, kako su prvi kršćani u obće, a sv. Polikarpo napose, bili spremni radje i umrieti, nego ma i jednim samo griehom Boga uvriediti. Tako izbjegavajte i vi svaki grieh, te se ne dajte od nikoga nagovarati na grieh! I ako vam se tko bude ma i smrću grozio, radje da i umriete, nego da samo i jedan smrtan grieh učinite!

Što se učimo iz gornje pripoviesti? — Na što moramo i mi biti pripravni radje, nego sagriešiti?

Opetovanje.

Što učini, tko hotimice prestupi Božju ili crkvenu zapovied? — Kada se prestupi Božja ili crkvena zapovied? — N. pr.? — Pripoviedaj o »Adamu i Evi« ili »Grieh prvih ljudi«! — Kako su oni prestupili zapovied Božju? Hotimice.

Kako može tko sagriešiti? — Tko misli zlo? — Tko želi zlo? — Tko govori zlo? — Tko čini zlo? — Tko propušta dobro, koje je dužan učiniti? — N. pr.? — Što je dužan učenik učiniti?

Jesu li svi griesi jednaki? — Što ima čovjek na svakoj ruci? — Jesu li svi prsti jednaki? — Jeste li vi u školi svi jednaki? — Što isto tako nije jednako? Griesi. — Što je težki grieh? — Kada težko vriedjaš svojega tatu? — Kada dakle težko vriedjaš Boga? — Tko n. pr. sagrieši težko? — Zašto se težki grieh zove i smrtni? — Što je dakle težki grieh?

— Sto je mali grieh? — Zašto se mali grieh zove i laki? — Kada vam se opraštaju mali griesi?

Kaži mi sedam glavnih grieha! — Tko je ohol? — Pripoviedaj o Farizeju i cariniku! — Koji je učenik ohol? — Tko je ponizan? — Zašto su prvi angjeli bili oholi? — Zašto su Adam i Eva bili oholi? — Što su učinili iz oholosti? — Kako je Isus bio ponizan? — Što je radio sv. Alojzije iz poniznosti? — Kako se možete i vi vježbati u poniznosti? — Tko je skup ili škrt? — Tko teži za novcem? — Koje je diete n. pr. skupo ili škrto? — Što želi takovo diete? — Što čini, kad ima novaca? — Dieli li rado sa svojom braćom i sestrami, ako ima kolača, jabuka, krušaka? — Udieli li rado siromaku? — Za čim je težio Juda? — Što čine djeca, koja su skupa ili škrta? — Zašto? — Smijete li uviek na njih misliti, svaki čas ih brojiti, njimi se hvaliti? — Što imate udieliti siromašnomu svomu saučeniku?

Tko grieši bludnošću? — Koje su rieči bezsramne? — Na koga imate misliti, ako se hoćete očuvati bludnosti? — Tko je zavidan? — Poradi čega je Kain zavidio Abelu? — Što imate činiti, kada vam dodje pomisao, da zavidite? — Što imate misliti? — Tko je neumjeren? — Smijete li još jesti, kada ste već siti? — Smijete li kada piti rakije? — Što je najzdravije za djecu da piju? — Koliko treba da jedete? — Smijete li jesti svaki čas? — Koje je odredjeno vrieme za jedenje? — Tko grieši srditošću? — Kad je srditost grieh?

Koje je diete lieno? — Komu su dosadna liena djeca? — Tko ih ne trpi? — Tko si za starost ništa ne pribavi? — U što pada lienčina? — Što je početak svakomu zlu? — Što ćete raditi onda, kada ne imate ništa učiti se? — Na koga treba da mislite? — Zašto na Isusa? — Što treba da si više puta sami kažete?

Zašto se ovi griesi zovu glavni? — Jeste li vidjeli izvor ili vrelo? — Što ste vidjeli na izvoru? — Što izbacuje voda još sa sobom? — Kamo odtječe voda sa izvora? — Kamo se slievaju potoci? — Što je uzrok, kada tko ne će da sluša? — Kada tko teži za novcem? — Kada govori bezsramno? — Kada se tko veseli tudjemu zlu, a žalosti nad tudjim dobrom? — Kada tko svaki čas jede? — Kada bi se tko s drugim tukao ili svadjao? — Kada se tko ne će da uči lekcije, ne će da piše zadaće?

Treba li se čuvati samo smrtnoga grieha? — Nabroji nekoja zla? — Jesu li sva zla jednaka? — A koje je zlo od svakoga drugoga najveće?

Zašto je grieh toliko zlo? — Je li vam žao, kada vam se netko ruga? — Zašto? — Je li dragomu Bogu žao, kada griešimo? — Zašto mu je žao? — Kako vriedjamo Boga griehom? — Što si pribavlja onaj, koji grieši? — Što zaslužujete, kada se ne naučite lekcije? — Kakovu kaznu zaslužujete onda, kada većma skrivite?

Kakovu si kazan dobavljamo griehom? — Koje su to vječne muke? — Gdje će biti te muke? — Koje su vremenite muke? — Gdje ćemo ove trpjeti? — Kako ih n. pr. trpimo već na ovom svietu? — Radi kojih će grieha grešnici trpjeti vječne muke u paklu? — A radi kojih vremenite? — Morate li se čuvati i malih grieha — Zašto? — Pripoviedaj o sv. Polikarpu! — Što se učimo iz te pripoviesti? — Na što moramo i mi biti pripravni radje, nego sagriešiti?

Glava treća.

Sredstva, kojimi dobivamo milosti Božje.

Ja sam vas, draga djeco, do sada učio o vjeri i zapoviedih.

O čem sam vas do sada učio? — Ded, Ivane, reci mi: Za što smo na svietu? Na svietu smo zato, da Boga spoznamo, ljubimo, služimo, i tako u nebo dodjemo. — Dobro si rekao. A tko te najbolje uči poznavati Boga? Boga poznavati uči me najbolje kršćanska vjera. — Dobro. Josipe! Reci mi: Koja je glavna zapovied, u kojoj su sve druge? Glavna zapovied jest: ljubiti Boga i bliž-

njega. — Dobro. A reci mi sada još samo to: Po čem se poznaje, da ljubimo Boga? Da ljubimo Boga, poznaje se po tom, kada njegove zapoviedi držimo. — Jeste li vidjeli onemogla starca, gdje se oslanja o štap i tako lagano koraca? — Vidite, da onaj onemogli starac ne ima štapa, ne bi mogao hoditi, bojao bi se, da ne padne. Tako smo i mi sami po sebi slabi, te ne bi mogli niti vjerovati, niti zapoviedi Božje držati, da nas u tom ne pomaže sâm dragi Bog, dieleći nam svoju pomoć ili milost.

O čem sam vas do sada učio? — Tko nas uči najbolje poznavati Boga? — Koja je glavna zapovied, u kojoj su sve druge? — Po čem se poznaje, da ljubimo Boga? — Jesi li vidio onemogla starca? — Pa čim si on pomaže u hodanju? — Bi li bez štapa mogao hoditi? — Čega bi se bojao? — Jesmo li i mi sâmi po sebi slabi? — Bismo li mogli sâmi po sebi vjerovati i zapoviedi Božje držati? Ne bi. — Tko nas u tom pomaže? — Što nam se u to ime dieli? — O čem ću vas dakle sada učiti?

Marice! Uzmi katekizam i čitaj na strani 24., glava treća, prvo pitanje!

I. Možemo li sâmi od sebe vjerovati, zapoviedi držati i spasiti se?

Ne možemo; nego nam za to treba milosti ili pomoći Božje.

U tom se pitanju pita: Možemo li mi s â m i o d s e b e vjerovati itd. Što će reći: sâmi od sebe? Sâmi od sebe to će reći, da nešto možemo učiniti sami, bez ičije pomoći. N. pr. Milica se nauči lekciju bez ičije pripomoći. — Jasnije? — Ovoga proljeća povede Brankov tata svoja dva sina i tri kćeri u vinograd. Još im reče kod kuće: »Ponesite sa sobom košaru, koju ćemo napuniti trešnjami i ponieti kući mami!« Djeca su s veseljem poniela košaru

i pošla u vinograd. Kada su se najela trešanja, nabrala su punu košaru, da ponesu kući mami. Tata reče: »Djeco, tko će nositi tu punu košaru kući?« Na to Ankica odmah skoči do košare, uze ju rukama, ali je nije mogla sâma dignuti na glavu, nego joj je brat Stanko pomogao.

Uporaba. Eto, draga djeco! Kao što Ankica nije mogla sâma dignuti na glavu punu košaru trešanja, da joj brat Stanko nije pomogao: isto tako ne možemo ni mi sâmi od sebe vjerovati, zapoviedi držati i spasiti se, nego tomu nam treba pomoć Božja. Kao što je Stanko pomogao sestri svojoj Ankici, tako pomaže i sâm dragi Bog nam, a tu pomoć Božjù zovemo još *i* milost. —

Kako zovemo još pomoć Božju? — Što nam dragi Bog pomaže? — Što će reći: »sâmi od sebe«? — Možeš li se ti sâm naučiti lekciju bez ičije pomoći? — Možeš li ti sâm od sebe dići malu košaru jabuka? — Tvoj manji brat ne može, dok mu ti ne pomogneš. Što je trebao tvoj brat, da digne onu malu košaru jabuka? — Tko mu je pomogao? — Možemo li mi sâmi od sebe vjerovati, zapoviedi držati i spasiti se? — Što nam tomu treba? — Kako se pomoć Božja još i drugačije zove? — Što je dakle milost? Milost je pomoć Božja, bez koje ne bismo mogli niti vjerovati, niti zapoviedi držati, niti spasiti se.

Napomena. Ne tumačim djeci još milosti kao dara Božjega, i to kao nutarnjega vrhunaravnoga dara, — nego ostajem pri sâmoj rieči milost kao pomoć. To je djeci još shvatljivo, ali svako bi dalnje tumačenje bilo neshvatljivo i suvišno. — Djeca, ma bila već i pri koncu drugoga razreda, još uviek težko shvaćaju abstraktne pojmove. Takove pojmove treba im tumačiti prispodobami iz života.

Sada, kada znate, što je milost i da bez nje ne možemo vjerovati, zapoviedi držati i spasiti se: sada, Luka, uzmi katekizam i čitaj drugo pitanje!

2. Čim dobivamo milost Božju?

Milost Božju dobivamo osobito svetimi sakramenti i molitvom.

Gjuro, čitaj iž katekizma naslov glave treće! Čita: Sredstva, kojimi dobivamo milosti Božje. Sredstvo je ono, po čem nešto dobivamo. N. pr. Da se naučite čitati, sredstvo vam je knjiga.

Kada ste gladni, sredstvo vam je jelo, da se hranite. — Kada ste bolestni, sredstvo vam je liek, da ozdravite itd. — Tako sredstvo, po kojem nam se daje pomoć ili milost Božja, jesu sakramenti i molitva.

Ali u odgovoru na pitanje velimo »o s o b i t o«: to jest, dragi nam Bog daje svoju pomoć ili milost uviek, kadgod što dobra činimo: n. pr. kada se dobro učite; kada ste u školi mirni, pazljivi, poslušni; kada slušate svoje roditelje; kada posjetite bolestna si suučenika itd. Ali vam najprije i najviše t. j. osobito daje svoju pomoć i milost onda, kada mu se molite i kada primate svete sakramente.

Čim dobivamo dakle milost Božju? — Što su sveti sakramenti i molitva, po kojih nam se daje milost Božja? — Što je sredstvo? — Što je n. pr. sredstvo, da se naučite čitati? — Što je sredstvo, da si glad utažite? — Što je sredstvo, da bolestni ozdravite? — A koje je sredstvo, po kojem nam se daje pomoć ili milost Božja? — Kako razumiješ rieč »osobito«? — Najprije, najviše. — Kada još dobivaš pomoć ili milost Božju? — A kada ju n. pr. dobivaš osobito? — Što dakle moraš činiti, da dobiješ pomoć ili milost Božju? Moliti i svete sakramente primati.

Sada nam, draga djeco, preostaje još nauk o svetih sakramentih i o molitvi, pak ćemo onda svršiti katekizam za ovu godinu. — Ja ću vas najprije učiti o svetih sakramentih, a za tim o molitvi.

Sveti sakramenti.

Ja sam vam, draga djeco, pripoviedao i ove godine cielu muku Isusovu, pak sada znadete, što je sve dragi Isus za nas trpio, kako je umro, da nas spasi i odkupi. To je bilo od njega u istinu liepo, jer nam je tim dokazao svoju najveću ljubav. Ali, draga djeco, još je bilo ljepše, još nam je dragi Isus veću ljubav dokazao tim, što je naredio svete sakramente, po kojih nam se uviek dieli pomoć ili milost Božja.

Što je učinio dragi Isus, da nas spasi i odkupi? On je za nas trpio i umro. — Je li to od njega bilo liepo? — Ali što je još ljepše i čim je Isus još veću ljubav dokazao naprama nam? — Kakovo sredstvo su sakramenti? — Što nam se po sakramentih dieli?

3. Tko je naredio svete sakramente?

Svete je sakramente naredio Isus Krist, Gospodin naš.

Sakramente je naredio sâm dragi Isus i nitko drugi — ne apoštoli, ne tko od ljudi.

Tko je naredio svete sakramente? — Je li možda tko od ljudi ili koji apoštol?

4. Koliko je svetih sakramenata naredio Krist?

Krist je naredio sedam svetih sakramenata.

5. Kaži sedam svetih sakramenata.

1. k r s t,
2. p o t v r d a,
3. p r e s v e t i o l t a r s k i s a k r a m e n a t,
4. p o k o r a,
5. z a d n j a p o m a s t,
6. s v e t i r e d,
7. ž e n i t b a.

Isus Krist nije naredio ni više ni manje, nego baš sedam svetih sakramenata, i to upravo ovih sedam, koje smo sada nabrojili.

Koliko je svetih sakramenata naredio Krist? — Kaži mi sedam svetih sakramenata!

Napomena. Pošto se ovdje govori dosta o sakramentih, držim za shodno, djeci reći i ono pitanje po starom katekizmu: Što sve spada na svaki sakramenat? — ali u drugom samo obliku. Kada sam djeci kazao: Tko je naredio sakramente, koliko je svetih sakramenata, koji su to, onda im kažem, što je sakramenat, pa im u kratko raztumačim, što je vidljivo znamenje. Što hoćemo da kažemo, kada se križamo? — Što je nevidljiva milost? — Jer je tjelesnima očima ne vidimo. — Što je naredba Isusa Krista? Jer je on sam i nitko drugi naredio svete sakramente. — To pitanje čini mi se, da nadopunjuje cjelinu stvari.

6. Koje milosti dobiva čovjek svetim krstom?

Svetim krstom dobiva čovjek ove milosti: 1. čisti se od iztočnoga i svakoga drugoga grieha; 2. posvećuje se i postaje diete Božje i baštinik neba.

1. Čisti se od grieha, t. j. oprašta mu se grieh iztočni. Zvonimire! Ded pripoviedaj pad prvih ljudi! Kaži mi sada: Kako se zove grieh, koji su prvi ljudi u raju zemaljskom učinili? — Zašto se zove iztočni? — Na koga je sve taj grieh prešao? — A na koga nije prešao? — Dobro. Vi znate dakle, draga djeco, da grieh iztočni prelazi na sve ljude, to jest, svako se diete rodi i dodje na sviet u griehu iztočnom. Sada si dobro zapamtite: od toga se grieha čisti već ono malo diete na svetom krstu, t. j. oprašta mu se grieh iztočni.

Gdje se čovjek čisti od grieha iztočnoga? — Što znači, kada kažem, da se čisti od grieha? — Zašto se zove iztočni grieh? — Na koga prelazi?

— — — i svakoga drugoga grieha, t. j. od svih onih grieha, koji su može biti učinjeni još prije krsta.

Što mislite, ima li ono maleno diete, koje se istom rodilo, i drugih grieha osim grieha iztočnoga? Ne, ono maleno diete nije moglo ništa sagriešiti, nego se tu razumiju odrasla već djeca i ljudi. — Tko mi znade liepo i točno pripoviedati o dolazku Duha Svetoga nad apoštole? Pripoviedaj, Ivane, koliko se je dakle onaj dan pokrstilo? Do 3000. Jesu li to bila sama djeca, koja su se istom rodila? — Nego tko je to bio? To su bili sami odrasli ljudi i žene. A mogu li već odrasla djeca, pa onda ljudi i žene štogod griešiti? — Mogu. Mogu se na pr. srditi, lagati, potući se, psovati, krasti itd. Još i danas se dadu krstiti već odrasli Židovi i pogani, koji su stari na pr. 20, 30, 40, 50 ili još i više godina. Ovi su mogli sagriešiti štogod, pa ovim se dakle već odraslim, kada se pokrste, oprašta ne samo iztočni, nego i svi drugi griesi, ma ih bilo kako mnogo i ma oni bili veliki ili težki, ne znam kako.

Je li ono maleno diete, koje se je istom rodilo, moglo već što sagriešiti? — Tko se dakle tuj razumije, kad velimo, da se čisti od svakoga drugoga grieha? — Što se je dogodilo, kad je Duh Sveti sašao nad apoštole? — Koliko ih se pokrstilo na duhove? — Jesu li to bila malena djeca? — Nego tko? — Jesu li ovi mogli već štogod sagriešiti? — Kako n. pr.? — Dadu li se još i danas krstiti odrasli ljudi? — Što se dakle ovim sve oprašta na svetom krstu?

2) posvećuje se. Koliko je u Bogu osoba? — Tko te je stvorio? — Tko te je odkupio? — Tko te je posvetio? — Čim te je Bog Duh Sveti na svetom krstu posvetio? Svojom svetom milošću. — Dobro. Vidim, da ste si dobro zapamtili ono, što sam učio u vjerovanju apoštolskom. — Ali sada opet pazite, što ću reći. Što mislite, kaki je postao onaj, koga je Duh Sveti na svetom krstu posvetio? — Je li se on na svojem tielu što promienio? Nije, nego je on na svojoj duši postao tako liep, da se dragomu Bogu i angjelom tako dopao, da je postao od-

mah diete Božje. Dragi mu Bog odmah govori u dušu: Ja sam sada tvoj otac, a ti si moje diete. Ja te ljubim, kao što otac ljubi samo svoje diete: prosi od mene, što hoćeš, pa ću ti dati. — Čovjek se dakle na svetom krstu posvećuje tako, da postaje na duši svojoj tako liep, da se dopada dragomu Bogu i angjelom i postaje odmah diete Božje.

Kako se dakle čovjek posvećuje na svetom krstu? — Na čem postaje liep? — Komu se dopada? — Što postaje po tom?

Ali ne samo da se čovjek na svetom krstu posvećuje i postaje diete Božje, nego postaje još i baštinikom neba. Baštiniti to će reći: od nekoga nešto nasliediti. Vaši roditelji imadu n. pr. kuću, vinograd, livadu, polje itd. Kad oni umru, onda ćete vi to sve, kao njihova djeca, baštiniti ili nasliediti.

Što će to reći baštiniti? — N. pr.?

Tako, draga djeco, i mi svi na svetom krstu postajemo djeca Božja, pa nam je dragi Bog pripravio baštinu — nebo, ali ne kada on, kao naš otac, umre, jer dragi Bog ne će nikada umrieti, on bo je vječan, t. j. on živi od vieka do vieka: nego kada mi umremo, onda ćemo baštiniti nebo, ako budemo uviek dobra njegova djeca, t. j. ako se budemo rado i pobožno molili, rado išli u crkvu, držali zapoviedi Božje i crkvene.

Što postajemo sve na svetom krstu? — Što će to reći baštiniti? — Što nam je dragi Bog pripravio za baštinu? — Hoće li dragi Bog kad umrieti? — Zašto ne će? — Što će to reći: Bog je vječan? — Po čijoj ćemo dakle smrti baštiniti nebo? — Kakova zato morate biti djeca? — A sada, da se osvjedočim, jeste li me svi razumjeli i zapamtili si ono, što sam vam sada tumačio, ja ću vas u kratko izpitati.

Koje milosti dobiva čovjek svetim krstom? — Što će to reći: čisti se od grieha iztočnoga? — Zašto se zove

iztočni grieh? — Na koga sve prelazi? — Na koga nije prešao? — Čisti li se čovjek na svetom krstu samo od grieha iztočnoga? — Od kojega se grieha još čisti? — Je li ono maleno diete, koje se je istom rodilo, moglo već što sagriešiti? — Tko se dakle tuj razumije, kada velimo, da se čisti i od svakoga drugoga grieha? — Što se je dogodilo, kada je Duh Sveti sašao nad apoštole? — Koliko ih se je taj dan pokrstilo? — Jesu li to bila malena djeca? — Tko je to bio? — Jesu li dakle ovi mogli sagriešiti? — Kako su mogli sagriešiti? — Dadu li se još i danas krstiti odrasli ljudi? — Što se dakle ovim sve oprašta na svetom krstu? — Kako se čovjek posvećuje na svetom krstu? — Na čem postaje liep? — Komu se dopada? — Što postaje po tom? — Postaje li samo diete Božje? — Nego što još? — Što nam je dragi Bog pripravio za baštinu? — Kakova morate biti djeca, da baštinite nebo?

Dobro, draga djeco, veseli me, što ste bila pazljiva, i eto, kako vidim, dobro ste zapamtila ono, što sam vam sada tumačio. Za nagradu pripoviedati ću vam liepu pripoviest. —

Neki veoma bogati gospodin vozio se jednoga dana u gradu Beču. Vozeći se liepimi ulicami, opazi na ulici neko siromašno diete, poderano, boso, gladno. Stane i zapita ljude, koji su se baš ondje našli, čije je to diete. A oni mu odgovoriše: »To je sirotče, koje ne ima ni otca ni majke.« Gospodinu se sažali nad tim djetetom, uze ga odmah u svoju kočiju, odveze svojoj kući, obuče ga u liepe, nove haljine, pa mu reče: »Sinko moj! Ti ćeš od danas biti mojim djetetom, kod mojega ćeš stola sa mnom jesti, pa ako budeš dobro diete, po mojoj ćeš smrti baštiniti sav moj imetak.«

Tko mi znade to pripoviedati? — Ded, Ivo!

Uporaba. Što mislite, hoće li to diete biti zahvalno onomu gospodinu? — A sada čujte, draga djeco! Nam je dragi Bog još više dobra učinio, on nas je još bolje usrećio.

Kada smo se rodili, bili smo prava sirotčad, kao diete bez otca i majke. Rodili smo se u griehu iztočnom, bez milosti Božje, pa zato ne bismo nikada došli u nebo, da nam dragi Bog nije svoju milost dao na svetom krstu. Po svetom nas je krstu zaodio liepom haljinom nevinosti i učinio svojom djecom i baštinici neba. Kada ste se vi rodili, rodilo se onda još i mnogo druge djece, koja nisu kršćena, pa nisu ni tako sretna, kao vi. Zato budite dragomu Bogu uviek zahvalna na toj milosti!

7. Što dobivamo svetom potvrdom?

Svetom potvrdom potvrdjuje nas Duh Sveti, da možemo svoju vjeru stalno priznavati i po njoj živjeti.

Kada ste se učili o muci Isusovoj, čuli ste, što su radili apoštoli, kada su Židovi uhvatili Isusa. Ded, Rezo, reci što! — Jesu li apoštoli hodali po Jerusalemu i onda, kada su Isusa na križ razpeli? — Da li kasnije, kad je već uzkrsnuo od mrtvih? — Ili, kada je već uzašao na nebo? — A zašto nisu? — Jer su se bojali Židova i pogana, da ih radi Isusa ne pohvataju i u tamnicu ne pobacaju, a napokon kao i Isusa na križ ne razapnu. Oni su doduše vjerovali u Isusa Krista, ali nigdje nisu smjeli pred Židovi i pogani tu vjeru očitovati ili priznavati. Nu kada su na duhove primili Duha Svetoga, onda se više nisu bojali Židova i pogana, nego su svagdje kamo su došli, javno, očito, na ulicah pred ljudmi priznavali, da vjeruju u Isusa Krista, pa su još i druge učili vjeru Isusovu. Židovi i pogani su ih za to tukli i u tamnice zatvarali, mučili ih gladom i žedjom, napokon su ih i ubili. Ali oni su sve do svoje smrti ostali stalni, nepomični u vjeri. Velimo još: »da po njoj živimo«. — Kada su apoštoli primili Duha Svetoga, okanili su se svih židovskih običaja i samo su živjeli onako, kako ih je vjera Isusova učila.

Što su radili apoštoli, kada su Židovi uhvatili Isusa? — Zašto nisu još po smrti Isusovoj hodali po Jerusalemu? — Jesu li apoštoli vjerovali u Isusa? — Pa jesu li smjeli očitovati tu vjeru pred Židovi i pogani? — Zašto nisu? — A kad im je prestao taj strah? — Što su radili poslie, kada su na duhove primili Duha Svetoga? — Što su im uradili Židovi i pogani zato, što su javno priznavali vjeru u Isusa, pa još i druge to učili? — Jesu li se apoštoli dali za to odvratiti od vjere? — Da što su radili? — Čega su se apoštoli okanili kad su primili Duha Svetoga? — Kako su dakle živjeli?

Mi se ne moramo bojati javno i pred drugimi očitovati svoju vjeru, to jest, mi se ne moramo bojati pred svakim reći: Ja sam kršćanin (kršćanka). Ja vjerujem u Isusa Krista; i to (možeš napomenuti svih pet istina), jer nas radi toga nitko ne će progoniti, u tamnicu zatvoriti i napokon ubiti, kako se je dogodilo svetim apoštolom i prvim kršćanom. Nu premda se ne bojimo, to ipak ima dosta djece, a i odraslih ljudi, koji se stide, svoju vjeru pred drugimi očitovati. Tako n. pr. ima djece, koja se stide pred svojimi roditelji i pred stranimi ljudmi prekrižiti se i moliti dragomu Bogu prije i poslie jela. Ima i odraslih ljudi, koji se stide ići u crkvu, na obhod, Bogu se moliti, kapu ili šešir s glave skinuti, kada zvoni na podne i t. d. — Koji to čine, ne živu po svojoj vjeri. Sve ove po svetoj potvrdi Duh Sveti potvrdjuje, t. j. daje im neku duševnu jakost, da se niti boje, niti stide svoju vjeru javno priznavati i po njoj živjeti.

Moramo li se i mi bojati svoju vjeru javno i pred drugima očitovati? — Što smijemo pred svakim reći? — Zašto se ne moramo bojati toga očitovati? — Pa akoprem se ne bojimo, kakove ipak ima djece, a i odraslih ljudi? — Što se više puta stide nekoja djeca pred svojimi roditelji i starimi ljudmi raditi? — Čega se stide neki

odrasli ljudi? — Što čini s ovimi Duh Sveti na svetoj potvrdi? — Kako ih potvrdjuje?

Uporaba. Vi ste se, draga djeco, ove godine krizmala ili potvrdila u vjeri. Jeste li vidjeli presvietloga gospodina biskupa? — Kakovu je kapu imao na glavi? — Pa da li se vi još sjećate, što je biskup s vami radio, kada vas je potvrdjivao u vjeri? — Ded, Luka, reci! Biskup se je najprije u crkvi nad nami dragomu Bogu molio, onda je palac umočio u sveto ulje (krizmu), napravio nam križ na čelu, i napokon nas malo udario po obrazu. — Što je sada biskup tim činom učinio? — Zašto te je potvrdio u vjeri? — Tko je apoštole potvrdio u vjeri? — Kako ih je Duh Sveti potvrdio? — U kakovoj je slici Duh Sveti sašao nad apoštole? — Je li od potrebe, da i na vas sidje Duh Sveti u slici gorućega jezika? — Da kako vas Duh Sveti potvrdjuje?

8. Što je presveti oltarski sakramenat?

Presveti oltarski sakramenat jest pravo tielo i prava krv Gospodina našega Isusa Krista pod prilikama kruha i vina.

Mandice! Pripoviedaj mi o zadnjoj večeri Isusovoj! — Dobro. U što se pretvorio kruh, kada je Isus rekao: »Ovo je tielo moje!«? U što se je pretvorilo vino u kaležu, kada ga je Isus blagoslovio i rekao: »Uzmite i pijte iz njega svi, ovo je krv moja, koja će se za vas i za mnoge proliti na oproščenje grieha!«? — Kakav je Isus sakramenat naredio, kada je rekao: »Ovo je tielo moje, ovo je krv moja!«? — Dakle presveti oltarski sakramenat je treći sakramenat, koji je Isus naredio. — A sada pazite, pak ću vam raztumačiti pojedine rieči!

Zove se »p r e s v e t i« zato, jer je taj sakramenat mnogo svetiji od drugih sakramenata, dà, on je najsvetiji, jer je u njem sam Isus Krist naš Gospodin, koji je sama svetost.

Zašto se zove presveti? — Zašto najsvetiji?

Zove se »o l t a r s k i« zato, jer se u oltaru čuva, drži, i jer se na oltaru ovaj sakramenat pravi, na oltaru samo svećenik pretvara kruh i vino u pravo tielo i krv Isusa Krista.

Zašto se zove »oltarski« sakramenat? — Gdje svećenik pretvara kruh i vino u pravo tielo i krv Isusovu? — Zašto se zove presveti?

Velimo, da je »p r e s v e t i o l t a r s k i s a k r a m e n a t« pravo tielo i prava krv Gospodina našega itd. — Evo vidite draga djeco, ovo je moje pravo tielo. (Pokaži djeci svoje tielo, n. pr. glavu, ruke, noge, truplo). — Kako vidite, imam kožu, pod kožom je meso, krv, kosti. Takovo je tielo imao i dragi Isus, kada se je rodio, kada je za nas trpio i na križu umro. To je bilo pravo tielo Isusovo.

Da se sada malo iglom ubodete, ili nožem porežete, bi li vam krv curila?

Pa kakova je vaša krv? Crvena, topla, tekuća. — Takova je vidite bila i krv Isusova, kada su ga Židovi tukli, trnjem krunili i na križ razpeli. To je bila njegova prava krv. — Što ima pravo tielo? — Imate li i vi pravo tielo? — Pokažite mi glavne dielove tiela? — Jeli Isus imao pravo tielo? — Imate li i vi krvi? — Kakova je vaša krv? — Kakova je bila krv Isusova?

Uporaba. Pokaži djeci sliku Isusovu, razpelo! Evo vam, djeco, tielo Isusovo na ovoj slici, ili na ovom razpelu. Sada pazite, što ću vas pitati! — Ivane! Reci mi: je li na ovoj slici, ili na ovom razpelu pravo tielo Isusovo? — Za što nije? — Na ovom razpelu vidite evo i krvi. Pa je li to prava krv Isusova? — Za što nije? — Ovo razpelo nije dakle pravo tielo Isusovo i ova ovdje samo naslikana krv nije prava krv Isusova, nego nam samo predstavlja tielo i krv Isusovu. Ali u presvetom oltarskom sakramentu nije tako. — Vi vidite hostiju i vino.

Ono što vidite, zovu se prilike. Pod prilikami kruha i vina jest pravo tielo i prava krv Isusa Krista.

Zašto se taj sakramenat zove »presveti« sakramenat? — Zašto se zove »oltarski«? — Zašto velimo, da je presveti oltarski sakramenat »pravo tielo i pravo krv« Isusa Krista? — Što ima sve pravo tielo? — Kakova je prava krv? — Je li na ovom razpelu pravo tielo Isusovo? — Zašto ne? — Što vidite u presvetom oltarskom sakramentu? — Kako se drugačije zove ono, što se vidi od kruha i vina? — Što je dakle pod prilikami kruha i vina u presvetom oltarskom sakramentu? — Koje je to pravo tielo Isusovo? — Jest, ono isto, koje je za nas rodjeno, koje je za nas trpjelo i na križu umrlo.

9. Kada se kruh i vino pretvara u tielo i krv Kristovu?

Kruh i vino pretvara se u tielo i krv Kristovu u svetoj misi.

Što je radio Isus na zadnjoj večeri? — Što je kazao, kada je uzeo kruh u svoje presvete ruke? — Što je kazao, kada je uzeo kalež? — Pak u što se je pretvorilo kruh i vino? — Dobro. Isus je dao moć apoštolom, a po ovih i svećenikom takodjer pretvarati kruh i vino u pravo tielo i pravu krv svoju. To su apoštoli i zbilja radili, to čine i danas svećenici u svetoj misi. Kao što je Isus uzeo u svoje presvete ruke kruh, blagoslovio ga i rekao: »Ovo je tielo moje!« pa kalež, i rekao: »Ovo je krv moja, koja će se za vas i za mnoge proliti na oproštenje grieha«, tako isto i svećenik pod svetom misom uzima kruh, t. j. hostiju u svoje ruke, blagoslivlje ga i govori: »Ovo je tielo moje«, zatim uzimlje kalež s vinom, blagoslivlje ga i govori: »Ovo je krv moja« itd. Pa kao što se je na rieč Isusovu kruh pretvorio u pravo tielo Isusovo, a vino u pravu krv njegovu: tako se i na rieči svećenikove, u svetoj misi pretvara kruh u pravo tielo a vino u pravu krv Isusovu. —

Što je Isus radio na zadnjoj večeri? — U što je pretvorio kruh, a u što vino? — Kojimi riečmi? — Je li još komu dao moć, pretvarati kruh i vino u pravo svoje tielo i krv? — Jesu li apoštoli vršili ovu moć? — Kada ju vrše svećenici? — Što čini svećenik u svetoj misi? — Što govori nad kruhom? — Što nad vinom? — Pa što se zgadja na ove rieči? — U što se pretvara kruh, a u što vino?

10. Što je sveta misa?

Sveta misa je nekrvna žrtva našega Gospodina i Spasitelja Isusa Krista.

Žrtva je dar, koji prikazujemo Bogu u slavu. Tako je i dragi Isus sama sebe darovao, t. j. prikazao Otcu svomu nebeskomu na križu. Na križu je trpio i prolio za nas krv svoju, zato se je ona žrtva zvala »krvna žrtva«; ali u svetoj misi Isus ništa ne trpi i ne prolieva krvi, zato se ova žrtva zove »nekrvna žrtva«.

Što je žrtva? — Komu u slavu prikazujemo žrtvu? — Komu je Isus sama sebe darovao ili prikazao? — Kako se je prikazao na križu? — Kako se zato zove žrtva na križu? — Zašto se zove »krvna« žrtva? — Kako se prikazuje u svetoj misi? — Kako se zato zove žrtva, u kojoj niti trpi, niti krv prolieva? — Zašto je dakle sveta misa »nekrvna« žrtva? — Što znači rieč »Isus«? — Što rieč »Krist«? — Zašto Isusa zovemo Spasiteljem?

Kain i Abel su Bogu u slavu žrtvovali. Tko mi znade još kazati, što je bio Abel, a što Kain? — Što je Abel žrtvovao? — A što Kain? — Zašto su oni Bogu žrtvovali? — Što je Abraham žrtvovao dragomu Bogu? — Gdje je Abraham žrtvovao Izaka? — —

Dobro, draga djeco, vidim da ste si dobro zapamtila, što sam vas do sada učio. Tako se uzdam, da znate i ono, što sam vam nedavno govorio kod zapoviedi crkvenih: kako se naime morate ponašati kod svete mise.

Napomena. Ponovi u kratko, što si rekao djeci u drugoj zapoviedi crkvenoj o ponašanju u crkvi. — A sada ću vam još nešto kazati.

Uporaba. Prvi su kršćani išli veoma rado u crkvu k svetoj misi. Oni nisu imali tako blizu crkvu, kako ju mi danas imamo, nego su više puta skoro i cieli dan morali ići do crkve. Mnogi kršćani još i danas moraju po 2, 3, i 4 sata daleko ići do crkve. Prve su kršćane Židovi i pogani progonili, zato su se kršćani skupljali k svetoj misi po noći, pa u nuždi su svetu misu služili u špilji, u šumi, u staji itd.; a da vide, palili su svieće. Tomu na uspomenu i danas se pale svieće kod svete mise. — Vam je, draga djeco, blizu crkva: hodite dakle marljivo i nikada nemojte izostati od svete mise, osim kada ste bolestni. Dragi će vas Bog zato blagosloviti, pa ćete svoje dužnosti moći točno obavljati, u dobru napredovati i doći u nebo. —

Kako su prvi kršćani išli u crkvu? — Jesu li imali blizu crkvu? — Kako su dugo morali više puta ići u crkvu? — Tko je progonio prve kršćane? — Gdje su se onda kršćani sakupljali k svetoj misi? — Zašto su palili svieće? — Što se čini i danas tomu na uspomenu? — Kako je vam daleko do crkve? — Morate li uviek dolaziti k svetoj misi? — Kada samo smijete izostati? — Kako će vas dragi Bog zato blagosloviti?

11. Jesmo li dužni klanjati se Kristu u presvetom oltarskom sakramentu?

Mi smo dužni klanjati se Kristu u presvetom oltarskom sakramentu; jer je u njem Krist kao Bog i čovjek zaista nazočan.

Ja sam vam već u IV. istini kazao, da je Isus pravi Bog i pravi čovjek. On se je rodio kao čovjek po čovječjoj naravi u Betlemu; pa ipak, kada su došli prvi pastiri, da mu se poklone, odmah su ga priznali za svoga kralja i

svoga Boga, jer su pali na koljena, sklopili ruke i molili mu se, kako se samo dragomu Bogu molimo. — Kada su opet tri kralja došla k Isusu u Betlehem, prikazali su mu na dar zlato, tamjan i dragocjenu mast. Tamjanom su ga priznali za Boga, zato su i kleknuli i molili mu se, kako se samo dragomu Bogu molimo.

Kada je starac Simeon u Jerusalemu uzeo Isusa na svoje ruke, uzdigao je oči k nebu i rekao: »Odpusti sada, Gospodine, slugu svoga u miru, jer su vidjele oči moje spasenje tvoje.« — Timi je riečmi i Simeon priznao Isusa za Boga. — Kaogod što je Isus bio Bog i čovjek zajedno, kada se je rodio, kada su mu se poklonili mudraci: — tako je on kao Bog i čovjek zajedno u presvetom oltarskom sakramentu nazočan. »Nazočan, biti«, to će reći: biti prisutan ili negdje se nalaziti.

Jesmo li dužni klanjati se Isusu u presvetom oltarskom sakramentu? — Što sam već u IV. istini o Isusu rekao? — Gdje se je rodio? — Tko je prvi došao pokloniti se Isusu? — Za koga su ga pastiri odmah priznali? — Pa što su zato radili? — Tko je poslie pastira došao? — Što su mu mudraci na dar prikazali? — Za koga su ga priznali tamjanom? — Zašto za Boga? — Što je rekao starac Simeon u Jerusalemu, kada je Isusa držao na svojih rukuh? — Za koga je priznao Isusa timi riečmi? — Kako je dakle Isus bio nazočan, kada se je rodio? — Kako, kada su mu se mudraci poklonili? — Kako, kada ga je starac Simeon držao na svojih rukuh? — Gdje je još i sada Isus na zemlji kao Bog i čovjek zajedno nazočan? — Što će to reći: »biti nazočan«? — Što smo zato dužni Isusu, što je u presvetom oltarskom sakramentu kao Bog i čovjek nazočan?

12. Što je pokora?

Pokora je sakramenat, kojim nam se opraštaju griesi, što smo ih učinili poslie krštenja.

Stipo! Ded reci: koje milosti dobiva čovjek svetim krstom? Čisti se od iztočnoga i svakoga drugoga grieha. Dobro. — Svi se dakle griesi, koje čovjek učini poslie krsta, opraštaju u sakramentu pokore.

A sada pazite dobro na sve, što ću vam kazati. Kada dodjete u crkvu, onda vidite u kutu (reci u kojem) kao kućicu, t. j. mjesto, kuda svećenik sjedne, a k njemu idu redom ljudi, žene, djeca, sve jedno po jedno, i s njim se tiho ili lagano, da drugi ne čuju, razgovaraju, a to se drugačije kaže, da se »izpoviedaju«, t. j. svaki govori svećeniku svoje griehe, koje je učinio, kaže, da mu je veoma žao, što je njimi dragoga Boga uvriedio, te obećaje, da više ne će griešiti. Svećenik mu na to kaže, što će moliti za svoje griehe, što se zove »pokora ili zadovoljština«, a zatim ga odrieši od grieha. — Tko se dakle izpovieda, te dobije od svećenika pokoru i odriešenje grieha, taj prima sakramenat pokore.

Gdje nam se opraštaju svi griesi, što smo ih poslie krsta učinili? — Što vidite, kad dodjete u crkvu u onom kutu? — Tko onamo sjedne? — Tko dolazi k svećeniku? — Što radi? — Što govori pojedini svećeniku? — Kako se to drugačije kaže? — Što izražava? Da mu je žao, što je dragoga Boga uvriedio. — Što obećaje? — Što mu svećenik na to nalaže moliti? — Što napokon svećenik učini? — Kakav sakramenat prima onaj tko se izpovieda?

Sada znate, da nam se u sakramentu pokore opraštaju svi griesi, što smo ih poslie krsta učinili. A bi li mi koji od vas znao kazati, gdje nam se opraštaju oni griesi, koje smo još prije krsta učinili? — Dobro si kazao, na svetom krstu. A zašto? — Nu zapamtite si dobro, draga djeco, dragi Bog ne oprašta griehe svakomu, koji se izpovieda, nego samo onomu, komu je u istinu žao, što je dragoga Boga uvriedio, i tko ima tvrdu volju poboljšati se ne griešiti više.

Gdje nam se opraštaju griesi, što smo ih prije krsta učinili? — Zašto u svetom krstu? — Pa oprašta li dragi Bog griehe svakomu, tko se izpovieda? — Da komu samo?

Napomena. Ne govorim djeci obširnije ob ovom sakramentu s razloga, što će uskoro učiti napose sakramenat pokore kao pripravu za prvu sv. izpovied.

Dobro je, da vjeroučitelj jednoga dana, n. pr. poslie sv. mise, pokaže djeci izpoviedaonicu ili mjesto, gdje svećenik izpovieda. Pokaži djeci, gdje svećenik sjedi, a gdje pokornik kleči.

13. Što je zadnja pomast?

Zadnja pomast jest sakramenat naredjen bolestnikom za dobro duše i tiela.

Dragi se je Isus pobrinuo ne samo za zdrave, nego i za bolestne. Bolest je svakomu težka, svaki bolestnik je žalostan, što trpi, a kada mu tko dodje u pohode, pa ga malo razgovori, utješi, govoreći mu n. pr.: »Budi samo strpljen, dragi će Bog dati i ti ćeš doskora ozdraviti!« — ako je siromašan, pa mu tkogod donese malo juhe, komadić mesa, čašu vina, ili što drugo potrebna: bolestnik zaboravi na svoju bolest i odmah mu je laglje. Tako je i dragi Isus naredio ovaj sakramenat na utjehu bolestnikom. — Kada je tko bolestan, onda zovu svećenika k bolestniku, koji ga izpovjedi, pričesti i da mu podieli zadnju pomast. Zadnja se pomast sastoji u tom, da svećenik maže bolestnika po očima, ušima, nosu, ustima, rukama i nogama svetim uljem, a to služi bolestniku na utjehu i, kako veli naš katekizam, na dobro duši i tielu.

Je li se Isus pobrinuo samo za zdrave? — Nego za koga još? — Kako je svakomu bolestniku? — Kako ga možemo utješiti? — Zašto je Isus naredio zadnju pomast? — Kada se tko razboli, koga zovu k njemu? — Zašto svećenika? — U čem se sastoji zadnja pomast? — Što pomaže bolestniku?

Katekizam veli, da je zadnja pomast a) za dobro duše. — Prije nego bolestnik dobije zadnju pomast, obično se izpovieda. Više puta bolestnik n. pr. trpi velike boli tako, da niti ne može pravo misliti na svoje griehe, ili ih niti izpovjediti ne može. Oni griesi, koje bolestnik radi velikih boli nije mogao izpovjediti, al se za njih skrušeno pokajao, opraštaju mu se po samoj zadnjoj pomasti. A to je bolestniku svakako za dobro duše, kada mu dragi Bog oprosti i one griehe, koje nije mogao izpovjediti. Rekao sam vam kod grieha, da svaki grieh vuče za sobom i kaznu: bolestniku pako, koji dobije zadnju pomast, oprašta dragi Bog ne samo griehe, nego i kaznu, i to ako ne svu, a ono svakako jedan dio. A i to je za dobro duše.

Što čini bolestnik, prije nego primi zadnju pomast? — Što trpi više puta bolestnik? — Na što ne može kadkad ni misliti? — Koji mu se griesi opraštaju po zadnjoj pomasti? — Je li to bolestniku za dobro duše? — Što se jošte oprašta bolestniku osim grieha po zadnjoj pomasti? — Je li i to za dobro duše? — Kako?

b) i tiela. Dragi Bog pripušta, da mnogi bolestnik, kada se je izpovjedio, pričestio i primio zadnju pomast, brže ozdravi. I to je svakako dobro za tielo, jer svatko voli biti zdrav, nego bolestan.

Što pripušta dragi Bog kod mnogih bolestnika, kada su se izpovjedili, pričestili i primili zadnju pomast? — Je li to dobro za tielo? — Zašto?

Uporaba. Jeste li već vidjeli svećenika, kada ide k bolestniku? — Svećenik je obučen u bielu košuljicu i naramenicu. O vratu nosi jednu torbicu, u kojoj je posudica sa uljem za zadnju pomast, i drugu ljepšu torbicu, koju drži obadvjema rukama, a u njoj je sv. posudica sa presv. pričesti. Zato, kada sretnete na putu svećenika, koji ide bolestniku, skinite šešir ili kapu, kleknite, sklopite ruke, pa se poklonite Isusu Kristu u presvetom oltarskom sakramentu.

14. Što je sveti red?

Sveti red je sakramenat, kojim se podjeljuje svećenička vlast i milost.

Prije nego vam budem to pitanje raztumačio, nešto ću vam pripoviedati.

Kada su apoštoli primili Duha Svetoga, išli su po svoj okolici Jerusalemskoj, propoviedali su, krstili, izpoviedali, pričešćivali i dielili zadnju pomast. Ali kada se je broj kršćana umnožio, onda su apoštoli nekoje izmedju pametnijih i pobožnijih izabrali, polagali na njih ruke, molili se i tako ih redili za svećenike, dajući i njim vlast krstiti, izpoviedati, pričešćivati, propoviedati i t. d. Ti su onda apoštolom u svem pomagali.

Kamo su išli apoštoli, kada su primili Duha Svetoga? — Što su radili po svoj okolici Jerusalemskoj? — Što su radili apoštoli, kada se je broj kršćana umnožio? — Što su na njih polagali? — Što su još radili? — Za koga su ih redili? — Kakovu su im dali vlast? — Komu su onda ti svećenici pomagali?

Svećenici su dakle pomagali apoštolom. Tako biva i danas. Danas su biskupi mjesto apoštola. Biskupi ne mogu po cieloj biskupiji sami sve poslove obaviti; tako n. pr. biskup ne može u svakoj crkvi služiti nedjeljom i blagdanom sv. misu, propoviedati, u školi djecu učiti vjeronauk, krstiti, izpoviedati, pričešćati itd. Zato opet i biskup redi sebi svećenike, koji ga u svem pomažu.

Uporaba. Poznate li kojega svećenika? — Dobro, — mene. Tko je mene zaredio za svećenika? — Zašto me je biskup zaredio? — U čem ja pomažem biskupu? — Poznate li još kojega svećenika? — Tko je njega zaredio? — Zašto ga je biskup zaredio?

Katekizam veli, da se svetim redom podjeljuje:

a) svećenička vlast. Pa koja je to svećenička vlast, ili u čem stoji ta vlast?

Svećenička vlast sastoji se u tom, da svećenik ima pravo: svetu misu čitati, propoviedati, pričešćivati, dieliti zadnju pomast bolestnikom itd. To ne može nitko od ljudi činiti, koji nije svećenik.

U čem se sastoji svećenička vlast? — Od koga je on dobio tu vlast? — Zašto biskup daje svećenikom tu vlast? — Može li tko od ljudi, koji nije svećenik, svetu misu čitati, krstiti, izpoviedati itd.

b) i milost. Nijedna služba nije tako težka, kao svećenička. I nijedan svećenik ne bi mogao pobožno čitati svetu misu, dostojno i valjano krstiti, izpoviedati, pričešćati itd., da mu dragi Bog ne daje posebnu milost. Ta mu se pako posebna milost dieli u sakramentu svetoga reda.

Čija je služba najteža? — Bi li mogao koji svećenik pobožno čitati svetu misu, dostojno i valjano krstiti, izpoviedati, pričešćati itd., da mu dragi Bog ne daje za to posebnu milost? — Gdje mu se ta posebna milost dieli?

Uporaba. Budući da je, draga djeco, čast i vlast svećenička najveća na svietu; buduć da svećenik dobiva od Boga i posebnu milost, da može svoje dužnosti pobožno, dostojno i valjano vršiti: to ste dužni svećenike štovati. A kako ćete ih štovati? Štovati ćete ih ovako. Kada vidite kojega svećenika na ulici, odmah pred njim odkrijte glavu, t. j. skinite šešir ili kapu s glave i pozdravite ga sa »Hvaljen Isus!« i poljubite ga u ruku. Ako vas što upita, liepo mu i čedno odgovorite. Još se za svećenike i Bogu molite.

15. Čemu je naredjen sakramenat ženitbe?

Sakramenat ženitbe naredjen je zato, da se onim, koji se žene, podieli milost, da mogu svoje dužnosti vierno izvršavati.

Jeste li već vidjeli svatove? — Jeste li vidjeli mladoženju? — Kako je bio obučen? — Jeste li vidjeli mladu t. j. djevojku, koju je mladoženja sebi izabrao za ženu? — Kako je bila obučena? Što svečanije. — Koga ste još vidjeli u svatovih osim mladenaca? — Kamo su išli svatovi od kuće? U crkvu. — Što su radili u crkvi? — To ću vam ja sada kazati.

Kada su došli u crkvu, došao je gospodin župnik zovnuo ih pred oltar, ondje ih vjenčao, t. j. molio se nad njimi dragomu Bogu, a Bog im podielio posebnu milost, da mogu svoje dužnosti vršiti. Dok ih je gospodin župnik vjenčavao, dotle su kraj njih stajali kum i stari svat, a to su svjedoci, koji su kod ženitbe potrebni. Napokon ih je gospodin župnik blagoslovio, na što su se oni vratili svojoj kući.

Jeste li vidjeli svatove? — Tko je sve bio u svatovih? — Kamo su išli svatovi od kuće? — Što su radili, kad su došli u crkvu? — Kakovu im je dragi Bog milost podielio? — Što su kum i stari svat u svatovih? — Što napokon gospodin župnik podieli mladencem? — A kamo onda idu poslie blagoslova?

Rekao sam vam, da se onim, koji se žene, daje milost, da mogu svoje dužnosti vršiti. Pa koje su dužnosti onih, koji se žene? Njihove su dužnosti glavne ove: 1) da svoju djecu dobro uzgoje, a 2) da živu u miru, ljubavi i strahu Božjem.

Koje su dužnosti onih, koji se žene? — 1) 2)?

Napomena. Iza svakoga sakramenta ponovi sve, što si govorio, n. pr. onako, kako sam ja to učinio kod pitanja 6.

Opetovanje.

Što smo se učili u I. i II. glavi? — *Tko nas uči najbolje poznavati Boga?* — *Koja je glavna zapovied, u kojoj su sve druge?* — *Po čem se pozna, da ljubimo Boga?* — *Možemo li sami po sebi vjerovati, zapoviedi držati i spasiti se?* — Što će to reći: »sami od sebe«? — Kada ne

možemo sami od sebe vjerovati, zapoviedi držati i spasiti se, što nam tomu treba? — Kako se pomoć Božja još i drugačije zove? — Što je dakle milost?

Čim dobivamo milost Božju? — Što su sveti sakramenti i molitva, po kojih nam se daje milost Božja? — Što je sredstvo? — Što je n. pr. sredstvo, da se naučite čitati, pisati t. d.? — A koje je sredstvo, po kojem nam se daje pomoć ili milost Božja? — Kako razumiješ riečicu »osobito«? — Kada još dobivaš pomoć ili milost Božju? — Što moraš činiti, da dobiješ pomoć ili milost Božju?

Tko je naredio svete sakramente? — Je li možda tko od ljudi ili od apoštola?

Koliko je svetih sakramenata naredio Krist?

Kaži sedam svetih sakramenata! — Je li Isus naredio možda više ili manje ili možda drugih sedam svetih sakramenata?

Koje milosti dobiva čovjek svetim krstom? — Gdje se čovjek čisti od grieha iztočnoga? — Što razumiješ pod tim, kada kažem, da se čisti od grieha? — Zašto se zove iztočni grieh? — Na koga prelazi? — Je li i ono malo diete, koje se je istom rodilo, moglo već što sagriešiti? — Tko se dakle razumije, kada velimo, da se čisti od svakoga drugoga grieha? — Što se je dogodilo, kada je Duh Sveti sašao nad apoštole? — Koliko se je ljudi onaj dan pokrstilo? — Jesu li to bila malena djeca? — Nego tko? — Jesu li oni mogli što sagriešiti? — Dadu li se još i danas odrasli ljudi krstiti? — Što im se na svetom krstu sve oprašta? — Kako se čovjek posvećuje na svetom krstu? — Na čem postaje liep? — Komu se dopada? — Što postaje po tom? — Što će to reći: »baštiniti«? — Što sve postajemo na svetom krstu? — Što nam je dragi Bog pripravio za baštinu? — Što će reći: »Bog je vječan«? — Po čijoj ćemo smrti baštiniti nebo? — Kakova zato morate biti djeca?

Što dobivamo svetom potvrdom? — Što su radili apoštoli, kada su Židovi uhvatili Isusa? — Jesu li apoštoli vjerovali u Isusa? — Pa jesu li tu vjeru smjeli očitovati pred Židovi i

pogani? — Zašto nisu? — A kad ih je prestao strah biti? — Što su radili, kada su primili Duha Svetoga?, — Što su im učinili Židovi i pogani zato, što su javno priznavali vjeru u Isusa, pa još i druge učili? — Jesu li se apoštoli zato odvratili od vjere? — Što su radili? — Kako su živjeli? — Moramo li se i mi bojati javno očitovati svoju vjeru i pred drugimi? — Što smijemo pred svakim reći? — Zašto se ne moramo bojati očitovati, da smo kršćani? — A ima li djece, koja se možda pred svojimi roditelji stide štogod? — Čega se stide i neki odrasli ljudi? — Koji se stide svoje vjere, živu li oni po vjeri? — Što čini s ovimi Duh Sveti na svetoj potvrdi? — Kako ih potvrdjuje?

Što je presveti oltarski sakramenat? — Zašto se zove »presveti«? — Gdje svećenik pretvara kruh i vino u pravo tielo i krv Isusovu? — Što ima pravo tielo? — Imate li i vi tielo? — Koji su glavni dielovi tiela? — Imade li Isus pravo tielo? — Imate li i vi krvi? — Kakova je bila krv Isusova? — Je li na ovom razpelu pravo tielo Isusovo? — Zašto ne? — Što vidite u presvetom oltarskom sakramentu? — Kako se drugačije zove ono, što se vidi od kruha i vina? — Što je dakle pod prilikami kruha i vina u presvetom oltarskom sakramentu? — Koje je pravo tielo Isusovo?

Kada se kruh i vino pretvara u tielo i krv Isusovu? — Što je Isus radio na zadnoj večeri? — U što je pretvorio kruh, a u što vino? — Kojimi riečmi? — Je li još komu dao moć pretvarati kruh i vino u pravo svoje tielo i u pravu svoju krv? — Jesu li apoštoli vršili ovu moć? — Kada ju vrše svećenici? — Što čini svećenik u svetoj misi? — Što govori nad kruhom? — Što nad vinom? — Pa što bude na te rieči? — U što se pretvara kruh, a u što vino?

Što je sveta misa? — Što je žrtva? — Komu u slavu prikazujemo žrtvu? — Komu je Isus sâma sebe darovao ili prikazao? — Gdje se je Otcu nebeskomu prikazao? — Kako se je prikazao na križu? — Kako se zato zove žrtva na križu?

— Kako se prikazuje u svetoj misi? — Kako se dakle zove žrtva, u kojoj niti trpi, niti umire? — Zašto »nekrvna«?

Jesmo li mi dužni klanjati se Kristu u presvetom oltarskom sakramentu? — Gdje se je Isus rodio? — Tko je prvi došao pokloniti mu se? — Za koga su ga pastiri odmah priznavali? — Što su mu mudraci na dar prikazali? — Za koga su ga priznali tamnjanom? — Zašto za Boga? — Što je rekao starac Simeon u Jerusalemu, kada je Isusa držao na svojih rukuh? — Gdje je još i sada Isus kao Bog i čovjek zajedno nazočan? — Kako je dakle Isus nazočan u presvetom oltarskom sakramentu? — Što će to reći: »biti nazočan«? — Što smo zato dužni Isusu, što je u presvetom oltarskom sakramentu kao Bog i čovjek nazočan?

Što je pokora? — Gdje nam se opraštaju svi griesi, koje smo učinili poslie krsta? — A gdje se opraštaju oni griesi, koje smo učinili još prije krsta? — Pa opraštа li dragi Bog griehe svakomu, tko se izpovieda? Ne. — Komu samo?

Što je zadnja pomast? — Je li se Isus pobrinuo samo za zdrave? — Za koje još? — Kako je svakomu bolestniku? — Kako ga možemo tješiti? — Zašto je Isus naredio zadnju pomast? — Koga zovu k bolestniku? — Zašto svećenika? — U čem se sastoji zadnja pomast? — Što pomaže bolestniku? — Što čini bolestnik, prije nego primi zadnju pomast? — Na što ne može ni' misliti više puta od boli? — Koji mu se griesi opraštaju po zadnoj pomasti? — Što mu se još oprašta osim grieha? — Pa je li to dobro za dušu? — Što pripušta dragi Bog kod mnogih bolestnika, kada se izpovjedi, pričesti i primi zadnju pomast? — Je li to dobro za tielo? — Zašto?

Što je sveti red? — Kamo su išli apoštoli, kada su primili Duha Svetoga? — Što su radili po svoj okolici Jerusalemskoj? — Što su radili apoštoli, kada se je broj kršćana umnožio? — Što su na njih polagali? — Što su još radili? — Za koga su ih redili? — Kakovu su im dali vlast? — Koga su onda svećenici pomagali? — U čem se sastoji svećenička vlast? — Od koga je svećenik dobio vlast? — Zašto biskup

daje svećenikom tu vlast? — Može li tko od ljudi, koji nije svećenik, n. pr. čitati svetu misu, izpoviedati itd.? — Čija je služba najteža? — Bi li mogao koji svećenik pobožno čitati svetu misu, dostojno i valjano krstiti, izpoviedati itd., da mu dragi Bog ne udieli za to posebnu milost? — Gdje mu se ta posebna milost dieli?

Čemu je naredjen sakramenat ženitbe? — Jeste li vidjeli svatove? — Tko je sve bio u svatovih? — Kamo su išli svatovi od kuće? — Što su radili, kada su došli u crkvu? — Kakovu im je milost dragi Bog podielio? — Što su kum i stari svat u svatovih? — Što napokon župnik podieli mladencem? — A kamo idu poslie blagoslova? — Koje su dužnosti onih, koji se žene?

Molitva.

Draga djeco! Mi smo se ove godine učili pet istina, koje mora svaki kršćanin prije svega vjerovati; učili smo zapoviedi Božje i crkvene, prestupak zapoviedi, i napokon smo se u trećoj glavi učili, da se milost Božja dobiva po svetih sakramentih i po molitvi. — Sada nam još preostaje »molitva«. — U životu čovječjem sgadja se, da mnogi ljudi, koji bi rada, više puta ne mogu držati zapoviedi Božje, ne mogu ići k svetoj misi, ne mogu primati svetih sakramenata, jer su bolestni, ili su veoma odaljeni od crkve, ili su na putu itd.: ali moliti se može svaki čovjek, i to uviek, kada samo hoće.

I vi se, draga djeco, molite. Vas su već vaši roditelji učili moliti se još prije, nego ste došli u školu. Kada ste došli u školu, onda sam vas ja učio moliti se, pa tako se svaki dan molite. Nu da znate, što je molitva, i kako se morate moliti, da vam dragi Bog udieli ono, što od njega molite, zato ću vam sada govoriti o molitvi.

O čem ću vam sada govoriti? — Tko vas je učio moliti se još prije, nego ste pošli u školu? — Tko vas uči moliti se u školi? — Može li se svaki čovjek moliti?

— Što mnogi ljudi ne mogu, premda bi htjeli? — Što smo se ove godine učili iz katekizma? — O čem ću vas još sada učiti?

16. Što će reći moliti?

Moliti reći će, dići pamet i srce k Bogu.

Kada velimo »moliti«, to će reći, dići pamet i srce k Bogu. Nu nemojte misliti, da dižemo pamet i srce k Bogu, kao n. pr. kako dižete komad drveta na ledja, ili košaru punu jabuka na glavu, nego to se drugačije veli: misliti na Boga. — Ivane! Kako se zove tvoj otac? — Što je on? — Što sada radi kod kuće? — itd. Na koga sada misliš, kada te ovako pitam? Na otca. Dobro.

Kada mislimo na koga, velimo, da smo digli svoju pamet do njega. — Tako, kada se molimo, dižemo pamet k Bogu t. j. mislimo na Boga.

Pameću mislimo, a srcem ćutimo, za nečim težimo, nešto si želimo, srcem se radujemo i žalostimo. — Kada velimo, da se pamet diže k Bogu, onda mislimo na Boga, a kada se srce diže k Bogu, onda nešto ćutimo u srcu, t. j. za nečim težimo, nešto si želimo, nečemu se radujemo, ili se žalostimo.

Što će reći moliti? — Što razumijemo, kada velimo: dići pamet i srce k Bogu? — Kako to drugačije velimo? — Kada mislimo na Boga? — Kamo dižemo pamet i srce, kada se molimo? — Kako ćeš to još drugačije reći? — Što činimo pameću? — A što srcem? — Što razumijemo, kada velimo, da se pamet diže k Bogu? — A što razumijemo, kada velimo, da se srce diže k Bogu?

Rekao sam vam, da ste se molili još prije, nego ste pošli u školu, ali sada znate i to, što će reći moliti se; zato uzmi katekizam, Stanko, i čitaj 17. pitanje!

17. Zašto molimo?

Molimo ili da Boga slavimo, ili da mu zahvaljujemo, ili da ga za štogod prosimo.

Kod ovoga ću vam pitanja troje raztumačiti, i to:

a) molimo, da Boga slavimo. »Slaviti« koga, reći će: o nekom dobro misliti, govoriti. Tako n. pr., kada govorite: Dragi je Bog vječan; on je naš dobri otac nebeski; on je stvorio nebo i zemlju; on može sve, što hoće i t. d.: onda slavite Boga. Kadgod se molite, uviek mislite na Boga, mislite, jer je dobar, uslišati će molitvu; jer svemoguć, može vam udieliti ono, za što ga molite, pa tim slavite Boga.

Što će reći nekoga »slaviti«? — Kako n. pr. slavite dragoga Boga? — Na koga mislite, kada se molite? — Što mislite o Bogu?

b) da mu se zahvaljujemo. Komu se u obće zahvaljujemo? Onomu, tko nam dobro čini. Što kažete, kada n. pr. od otca dobijete novo odielo? Hvala liepa! A što ste dobili sve od dragoga Boga? Život i sve, što treba za dušu i tielo. A što trebate za dušu? Za dušu trebate milost, da možete često dragomu se Bogu moliti, marljivo se učiti, biti dobri i poslušni itd. A što trebate za tielo? Za tielo trebate stan, odielo, obulo, hranu, pilo itd. A kada se u obće Bogu na svem tom zahvaljujete? Kada sklopite ruke, pa mu se molite i govorite: »Hvala Ti, Bože, što si mi udielio život, zdravlje i sve, što trebam za dušu i tielo!

Komu se u obće zahvaljujemo? — Što kažete roditeljem, kad od njih što dobijete? — Što ste sve dobili od dragoga Boga? — Što trebamo za dušu? — Što trebamo za tielo? — Kada se u obće Bogu na svem zahvaljujemo?

c) da ga za štogod prosimo. Vi ste gladni. Pa što radite, da dobijete od roditelja komadić kruha? — Tako moramo i dragoga Boga moliti, da dobijemo ono, što si želimo. Pa kako ćete dragoga Boga moliti? Morate sklopiti ruke i možete govoriti po prilici ovako: »Bože! Ti si moj dobri Otac nebeski, daj mi, molim Te, zdravlje, kruha, odielo, i dobru pamet, da se mogu lekciju naučiti itd.«

Što radite, da dobijete od roditelja komadić kruha? — Koga još morate tako moliti? — Kako ćete moliti dragoga Boga? — Što ćete raditi? — Što ćete govoriti?

Uporaba. Kada je Mojsija preveo Izraelce preko crvenoga mora i kada su se Egipćani svi potopili, onda je Mojsija i sav narod slavio Boga govoreći: »Slavimo Te i hvalimo Te, Gospodine, što si stvorio ovaj sviet, što si stvorio nas i što si nas nadario tolikimi dobri.«

Kada je bl. dj. Marija rodila Isusa, četrdeseti dan ga je prikazala u hramu i zahvalila se dragomu Bogu zato, što nam je po njoj darovao Spasitelja. — Tako i vi, kadgod dobijete od dragoga Boga ono, što ste ga molili, uviek mu se na onom zahvalite.

Apoštoli i svi pobožni ljudi, štogod su prosili od Boga, prosili su molitvom. — Tako i vi sve, što trebate, prosite od Boga samo molitvom, pak ćete sigurno dobiti.

Tko je preveo Izraelce preko crvenoga mora? — Tko se je potopio u crvenom moru? — Kako je Mojsija i sav narod slavio Boga? — Kako ćeš i ti slaviti Gospodina? — Koji je dan prikazala Marija Isusa u hramu? — Zašto? — Na čem se moraš ti zahvaljivati dragomu Bogu? — Kako su apoštoli i svi pobožni ljudi prosili od Boga, što su željeli? — Kako morate i vi prositi?

18. Kako treba da molimo?

Treba da molimo pobožno i pouzdano.

19. Kada molimo pobožno?

Pobožno molimo, kada mislimo na ono, što molimo, a čuvamo se drugih misli.

I to je pitanje tako jasno, da vam ga ne trebam tumačiti, nego ću vam samo staviti nekoliko pitanja. Ivane! Reci mi, kada moliš Otče naš. na koga moraš misliti? Dobro si rekao. Na Boga moraš misliti, jer je on naš otac i to

jako dobar otac nebeski. A smiješ li ti, kada se moliš, misliti na svoje drugove, na igru, na roditelje itd.?

Franjo bi asiški, kada je išao u crkvu, uviek kod crkvenih vrata rekao: »Vi, svjetovne misli, ostanite sada ovdje, dok se Bogu pomolim, a kada podjem iz crkve, uzeti ću vas opet sa sobom. Tako je onda za molitve mislio samo na ono, što je molio.

Što je sv. Franjo asiški obično rekao, kada je došao do crkvenih vrata? — Pa je li onda za molitve bio sabran? — Na što je samo mislio?

20. Možemo li se nadati, da će Bog uslišati našu pobožnu molitvu?

Možemo, pače i treba, da se tomu nadamo, ako je ono, što molimo, dobro za naše spasenje.

Ja ću vam ovdje, draga djeco, raztumačiti troje, i to:

a) možemo se nadati, t. j. nam je slobodno misliti: dragi Bog dati će mi sigurno ono, što ga molim.

b) pače i treba, da se tomu nadamo, t. j. Bog to sam hoće, i kada bi mislili, da nam dragi Bog ne će dati ono, što ga molimo (ma ga pobožno i valjano molili), onda bi griešili, jer bi dragoga Boga vriedjali. N. pr. Sin treba za ljeto odielo, pa zato moli otca, da mu kupi. On se nada, da će mu otac i sbilja kupiti odielo. A zašto se nada? Zato, jer mu otac ima novaca, pa može kupiti, i opet zato, jer zna, da će mu za sigurno kupiti, jer je njegov sin, a jer ga otac ima rado. Sada draga djeco, kadgod što trebate za tielo ili dušu, molite samo od dragoga Boga, jer on je svemoguć i može vam sve dati; on je dobri Otac vaš nebeski, pak će vam sigurno dati ono, što od njega molite.

Napokon velimo: c), ako je ono, što molimo, dobro za naše spasenje t. j. ako nam bude ono pomoglo, da se spasimo.

Da me bolje razumijete, raztumačiti ću vam to prispodobom. Andrija se n. pr. razbolio. Liečnik mu zabrani jesti voća, a on na jedan put dobije tek na kruške, pa zamoli svoju majku, da mu dade ma samo jednu krušku. Majka mu reče: »Ne dam ti, jer ti je liečnik zabranio, pa se bojim, da bi ti škodilo.« — Majka mu dakle ne da krušaka, ne zato, što ga ne bi rado imala, nego zato, što misli, da mu to ne bi bilo za zdravlje. — Tako i dragi Bog usliša naše molitve samo onda, kada kao sveznajući Bog vidi, da će nam biti na spasenje ono, što molimo.

Možemo li se dakle nadati, da će Bog uslišati našu pobožnu molitvu? — Zašto velimo, da se možemo nadati? — Što nam je slobodno moliti? — Zašto velimo: »pače i treba da se tomu nadamo«? — Bismo li griešili, kada bismo mislili, da nam Bog ne će dati onoga, što molimo? — Zašto bismo griešili? — N. pr. Ti trebaš haljine; — od koga se nadaš, da će ti kupiti? — Zašto od otca? Jer ima novaca. — Zašto još? Jer je tvoj otac i jer te ima rado. — A od koga ćemo moliti, kada nam što treba za dušu i tielo? — Zašto od Boga? — Zašto liečnik u bolesti zabranjuje jesti voća? — Pa zašto ti majka ne da, kada ju moliš za to? — Kada dakle samo i dragi Bog usliša naše molitve?

A jer sam vam kazao, da se sbilja možemo nadati, da će Bog uslišati našu pobožnu molitvu, to ću vam sada reći:

21. Zašto se možemo tomu nadati?

Tomu se možemo nadati zato, što nam je to Bog po Isusu, Sinu svom obećao.

Velim, možemo se nadati, jer nam je to Bog obećao. Što dragi Bog obeća, ono se vazda i izpuni, jer on drži svoju rieč i obećanje. — Ivica je, n. pr., vidio na sajmu prodavati mali bubanj, pušku i sablju, pak pošto se rado igra vojnika, poželi si ovaj bubanj, pušku i sablju. — Podje kući, da moli od tate novaca, da si to sve kupi.

Putem poče u sebi misliti: da li će mi to tata htjeti kupiti? Nije bio siguran. Ali jednoć mu je tata bio rekao: »Ako budeš dobar, u školi marljiv i poslušan, onda ću ti na prvom sajmu kupiti ono, što si sâm izabereš.« Sad Ivica ode kuć, s pouzdanjem, da će mu tata sigurno kupiti bubanj, pušku i sablju, jer mu je to obećao.

Uporaba. Kadgod što molite od Boga, nadajte se, da ćete i dobiti, jer je sâm Bog obećao, da će nam dati ono, što budemo molili. I to je obećao po svom Sinu Isusu Kristu, koji sam veli: »Sve, što budete molili od Otca u moje ime, dobiti ćete.« Kada molite, onda si mislite po prilici ovako: »Dragi Otče nebeski! Ti si svemoguć, bogat: Ti mi možeš lako dati ono, što Te molim. Ti si dobar i pun ljubavi: Ti kao dobar Otac moj nebeski znaš, da mi je ono potrebno, što molim, pak ćeš mi sigurno to i udieliti, jer si mi po svojem Sinu obećao.

Zašto se možemo nadati, da će nam Bog dati, što ga molimo? — Dade li dragi Bog ono, što obeća? — Što nam je dragi Bog obećao? — Po kom nam je to obećao? — Što je Isus rekao? — Što moraš misliti, kada se moliš?

S kakovim pouzdanjem morate moliti, neka vam razjasni sliedeći primjer.

U gradu Rimu bilo je neko pobožno diete, čiji su roditelji oboljeli. Oni si ništa nisu mogli zaslužiti, nego su trpjeli najveću oskudicu. Pobožno to diete sjeti se, kako se je učilo u vjeronauku, da Bog rado pomaže onim, koji su u nevolji, pa s toga pomisli u svojoj bezazlenosti i prostodušnosti, da će dragomu Bogu pisati. Što je namislilo, to je i učinilo. Ono je napisalo list dragomu Bogu od prilike ovako: »Dragi moj Otče na nebu! Moji siromašni roditelji su bolestni, ne imaju novaca, niti ih mogu zaslužiti, da im dozovem liečnika i da nam kupim hrane. Ti si bogat i veoma dobar, pa si nam obećao, da ćeš nam sve dati, što Te budemo molili. Budi dobar i daj nam svakdanjega

hljeba i druge hrane, te udieli milost, da mi roditelji ozdrave!«

Tko je ono u Rimu bio? — Što se je sbilo njegovim roditeljem? — Čega se je pobožno diete sjetilo? — Odakle se je ono sjetilo, da Bog pomaže svim, koji su u nevolji? — Što je zato namislilo? — Što je učinilo? — Što je od prilike u listu napisalo?

Sada je list zapečatilo i napisalo naslov: »Dragomu Bogu u nebu.« Pa jer je vidjelo više puta, da ljudi u crkvi stavljaju svoje novčiće u milostinjak iz ljubavi napram Bogu, zato htjede i ono svoj list turiti u milostinjak. Dragi je Bog medjutim zaufanu molitvu pobožnoga toga djeteta već uslišao. U crkvi slučajno nikoga drugoga nije bilo, nego samo jedna pobožna i veoma bogata gospoja, koja je providnošću Božjom onamo došla. Ta gospoja opazi, kako se diete kod milostinjaka nešto muči, pristupi k djetetu i zapita ga: »Što bi rado?« — A diete joj odgovori: »Rado bih ovaj list dragomu Bogu poslati, pa ga ne mogu turiti onamo.« — Gospoji se ta prostodušnost djeteta veoma dopala, pa mu reče: »Daj meni tvoj list, ja ću mu ga sigurno poslati.« Kada je gospoja došla kući i pročitala list onoga djeteta, spremi punu košaru svakovrstna jela i odiela, pak pošalje kući onoga djeteta. — Evo, tako je dragi Bog uslišao molitvu onoga djeteta.

Što je diete radilo s onim listom? — Kakav je naslov napisalo? — Kamo je odnielo list? — Kamo ga je htjelo turiti? — Što je medjutim dragi Bog uradio? — Tko je njegovom providnošću došao u crkvu? — Što je uradila gospodja, kada je vidjela diete kod milostinjaka? — Što ga je pitala? — Što joj diete odgovorilo? — Što je ona uradila? — Što im je drugi dan poslala? — Što se iz te pripoviesti učimo?

22. Jesmo li dužni moliti?

Moliti smo dužni, da dobijemo milost i blagoslov i jednom vječno blaženstvo.

Da smo dužni moliti, vidimo iz rieči Isusovih, koji veli: »Molite i dobiti ćete . . . jer svatko, tko moli, dobije.« Math. 7, 7. 8. — Dakle samo onaj, tko moli, dobije. Što veli Isus? — Što vidimo iz tih rieči?

Svako diete, kada hoće, da od roditelja što dobije, mora ih moliti, Ivane! Što činiš, kada trebaš n. pr. olovku, kamenčić, knjigu i t. d.? — Dobro si rekao, — moliš tatu ili mamu. — Kako moliš? Dragi tato, ili draga mamo, liepo vas molim, da mi date novaca za olovku, kamenčić, knjigu i t. d. — Tako, vidite, draga djeco, i mi moramo moliti dragoga Boga, da dobijemo od njega milost i blagoslov i jednom vječno blaženstvo.

Mi molimo Boga, da dobijemo a) m i l o s t. Bez milosti Božje ne možemo ništa raditi, što bi duši bilo na spas. Tko se želi spasiti, mora Boga moliti za milost, a milost nam se daje po svetih sakramentih i po molitvi. b) B l a g o s l o v. Bez blagoslova Božjega ne ima nikakova napredka. Tko hoće da ga Bog blagoslovi, da u svem napreduje, mora moliti: c) v j e č n o b l a ž e n s t v o, t. j. da dodjemo u nebo. U vječno blaženstvo t. j. u nebo, dolaze samo oni, koji se Bogu mole. — Iz svega toga vidimo, da smo dužni moliti.

Jesmo li dužni moliti? — Zašto? — Što veli Isus? Što vidimo iz ovih rieči? — Što čini diete, kada hoće, da od roditelja što dobije? — Kako, ti, Antune, n. pr. moliš? — Moramo li i mi tako moliti? — Zašto? — Čega ne možemo bez milosti? — Što mora činiti onaj, tko se želi spasiti? — A po čem nam se dieli milost? — Čega ne ima bez blagoslova? — Što mora činiti onaj, tko želi, da ga Bog blagoslovi, da u svem napreduje? — Da dobijemo vječno blaženstvo, kako ćeš to drugačije reći? — Tko dolazi u nebo? — Što vidimo iz svega toga?

23. Kada treba da molimo?

Treba da molimo često, osobito u jutro i u

večer, prije i poslie blagovanja, kada zvoni na molitvu, i kada smo u crkvi.

Kad počinješ djelo, reci:
Bog pomogo i svi svetci!
Jer bez Božjeg blagoslova
Nema dobra nikakova.

Iz toga se odgovora već vidi, kada treba da molimo; nu ja ću vam ipak to još bolje razjasniti. Moliti morate, kako kaže katekizam, često, t. j. više puta preko dana, a osobito a) u jutro. Čim u jutro ustanete iz postelje, umijete se i obučete, treba da se molitvom dragomu Bogu zahvalite, što ste dobro spavali i zdravi opet ustali. — b) I u večer. Prije nego idete leći u postelju, treba da molite, da možete sladko spavati i da vam se u noći ništa zla ne dogodi. Najbolje ćete uraditi, ako kleknete pokraj svoje postelje i klečeći se molite prije nego legnete u postelju. Nije liep običaj one djece, koja se mole Bogu sjedeći u postelji. Više puta se dogodi, da tako moleći zaspu, pa se više ne sjećaju, što i kako su molili. — c) Prije i poslie blagovanja. Prije nego sjednete k stolu, ručati (objedovati) ili večerati, treba da stanete kraj stola, sklopite svoje ruke i molite se, da vam bude na zdravlje ono, što budete jeli. Mnogi su se od jela već razboljeli. Tko se pako moli, tomu će jelo biti na zdravlje. Isto tako i kada ste se najeli, te ustanete od stola, prije nego otidjete, treba da opet sklopite ruke i da se molite, te se zahvalite dragomu Bogu na njegovu daru, jer je hrana dar Božji. — d) Kad zvoni na molitvu. Svaki dan zvoni triputa na molitvu, i to: u jutru, u podne i u večer. I onda treba moliti i to »Angjeo Gospodnji«. — c) I kad smo u crkvi. Dragi je Bog svagdje i na svakom mjestu, možemo mu se dakle moliti svagdje i na svakom mjestu; ali je sâm dragi Bog odredio, da mu se u crkvi molimo. Ondje mu se najviše dopada naša molitva, jer u crkvi stanuje Isus u presvetom oltarskom sakramentu. Crkva je ujedno kuća Božja, pa zato najradje uslišava našu molitvu u crkvi, kao u kući svojoj. — Ako kojega gospodina molite za nešto na putu, ili kod kuće, prije će vam dati, ako dodjete k njegovoj kući i ondje ga molite.

Kada treba da molimo? — Kada molite često? — Kada treba da molite u jutro? — Na čem se dragomu Bogu u jutro zahvaljujete? — Kada treba da se molite na večer? — Što molite od Boga na večer? — Kako morate moliti? — Je li to liep običaj moliti sjedeći u postelji? — Zašto nije? — Što morate raditi, prije nego podjete k stolu? — Kako ćete moliti? — Zašto molite prije jela? — Što morate činiti poslie jela? — Zašto molite poslie jela? — Koliko puta na dan zvoni na molitvu? — Što treba onda moliti? — Gdje je dragi Bog? — Možemo li mu se moliti na svakom mjestu? — Zašto treba da mu se molimo baš u crkvi?

Napomena. Ako nisi još do sada učio djecu molitve: jutarnju i večernju, prije i poslie jela, treba da ih sada svakako naučiš. Je si li ih pako već do sada naučio, sada pitaj sve i osvjedoči se, da li znadu svi točno moliti te molitve.

To, što sam vam do sada govorio o molitvi, to sam govorio o molitvi u obće. Pošto ste pako dobri i pazljivi bili, to ću vam pripoviedati pripoviest, iz koje ćete naučiti, da sve, što molite od Boga, da molite u ime Isusovo, pak će vas uviek uslišati.

U afričkom gradu Gurdžistanu živjela je neka kršćanska robkinja, rodjena u Iberiji. U Africi ima još i sada mnogo pogana, a nekoć su bili svi pogani. Kod njih nije bilo liečnika, pa zato, kada se je tko razbolio, nosili bi ga od kuće do kuće, i svagdje pitali, bi li mu tko znao pomoći. Jednoć donieli su bolestno diete otoj kršćankoj robkinji i upitali ju za pomoć. Ona im reče: »Ja ne imam nikojega drugoga lieka, nego samo dragoga Boga, komu se molim, i koji, ako mu je po volji,

ozdravlja bolestnike.« Robkinja položi bolestno diete na svoju postelju, pomoli se Bogu u ime Isusovo i diete je odmah ozdravilo. Za to čudnovato ozdravljenje čula je i kraljica, koja je takodjer bolovala, i pozove tu robkinju k sebi. Pa kada se je robkinja i nad njom molila u ime Isusovo, ozdravi kraljica. A kada se je kašnje i sâm kralj pomoću kršćanskoga Boga oslobodio jedne pogibelji, primi kralj i sav narod njegov iz zahvalnosti kršćansku vjeru, a robkinji dadoše ime »Kristina«.

Nauk. Iz te se pripoviesti učimo, da i mi moramo moliti u ime Isusovo, ako hoćemo, da nam dragi Bog molitvu usliša.

Tko zna pripoviedati cielu pripoviest? — Što se učimo iz te pripoviesti?

Napomena. Tu pripoviest nisam razglobio u pitanja zato, jer sada djeca mogu već toliko na jedanput zapamtiti.

24. Koja je najizvrstnija molitva?

Najizvrstnija molitva jest „Otče naš“ ili „molitva Gospodnja“.

Kada kažem »najizvrstnija«, onda razumijem, da je to najbolja, najljepša molitva i da od nje ne ima bolje ni ljepše. — Zove se »Otče naš« zato, jer timi riečmi počimlje.

Što razumiješ, kada kažem »najizvrstnija« molitva? — Može li koja druga biti bolja od ove? — Zašto se »Otče naš«?

Ta se molitva zove još i »molitva Gospodnja«.

25. Zašto se Otče naš zove molitva Gospodnja?

Zove se zato molitva Gospodnja, jer je sam Krist Gospodin naš učio moliti Otče naš i zapovjedio, da tako molimo.

Pitanje je tako jasno, da ne treba nikakova tumačenja, nego ću vam pripoviedati, kako se je dogodilo, da je Isus učio moliti »Otče naš«.

Apoštoli su više puta vidjeli Isusa, kako se je molio pa mu jednoć rekoše: »Gospodine! Hajde nauči i nas moliti se!« A Isus im reče: »Moliti ćete ovako:...«

26. Moli Otče naš!

Otče naš, koji jesi na nebesih, sveti se ime tvoje. Dodji kraljevstvo tvoje. Budi volja tvoja kako na nebu, tako i na zemlji. Kruh naš svakdanji daj nam danas. I odpusti nam duge naše, kao što i mi odpuštamo dužnikom našim. I ne uvedi nas u napast, nego izbavi nas od zla. Amen.

Napomena. Moli najprije sâm pred djecom »Otče naš«, razgovjetno i lagano od stavke do stavke.

Što su apoštoli opazili, da Isus radi više puta? — Pa što mu jednoć rekoše? — A što im je Isus rekao? — Ded moli Otče naš!

Vi ste, draga djeco, opazili, kada sam ja molio Otče naš, da sam od stavke do stavke molio; pa kao što sam od stavke do stavke postajao, tako ću vam u kratko i raztumačiti »Otče naš« od stavke do stavke, a vi dobro pazite.

»Otče naš«. Već smo se na početku ove školske godine učili, zašto Boga zovemo našim otcem. Tko bi mi to još znao kazati? — Ded, Ivane! — Dobro si rekao: Boga zovemo našim otcem zato, jer je on naš otac, i to jako dobar otac nebeski. Ali sada ću vam kazati, zašto kažemo »Otče naš«, a ne »Otče moj«, »tvoj« i t. d. Kažemo »Otče naš«, jer je on otac nas sviju na zemlji, dakle nije samo moj, tvoj ili njegov, nego bez razlike sviju nas.

Što smo se učili već na početku školske godine? —

Zašto Boga zovemo našim otcem? — A zašto kažemo Otče naš«, a ne »Otče moj«, »tvoj«, »njegov«?

Dalje velimo:

»Koji si na nebesih«. Mi smo se učili takodjer već početkom ove godine, gdje je dragi Bog. Rekli smo, da je na nebu, na zemlji i na svakom mjestu. Zato nemojte misliti sada, da je dragi Bog samo na nebu, jer kažemo: »koji si na nebesih«. Ta dragi je Bog još uviek na nebu, na zemlji i na svakom mjestu, nego mi kažemo »koji si na nebesih«, zato, jer je on na nebu osobitim načinom. Mi ga ovdje na zemlji ne vidimo. Sveti ga u nebu gledaju, pak ćemo ga i mi u nebu gledati upravo ovako, kako sada vi vidite i gledjete mene, a ja vas.

Gdje je dragi Bog? — Pa zašto velimo: »koji si na nebesih«? — Da li ga ovdje vidimo? — Tko ga u nebu gleda? — Kako ćemo ga mi u nebu gledati?

»Sveti se ime tvoje«! Tim hoćemo, da izrazimo svoju želju, neka se ime Božje nikada ne grdi, nego da se Bog sve više priznaje i slavi.

Kada se grdi ime Božje, to smo učili već u drugoj zapoviedi Božjoj.

Nadalje velimo, da se Bog sve više priznaje i slavi. Priznajemo Boga, kada ga od srca ljubimo, kada mu se rado molimo i kada činimo ono, što nam dragi Bog zapovieda. Dragi je Bog veoma dobar svim ljudem, pa ipak ima još veoma mnogo ljudi, osobito pogana u Africi, koji ga ne priznaju. Što više, ima, žalibože, i mnogo kršćana, koji ne priznaju dragoga Boga, jer ga ne ljube, ne mole mu se, ne čine ono, što im dragi Bog zapovieda. Ovi ne samo da ga ne priznaju, nego i ne slave ga.

Što hoćemo da izrazimo, kada velimo: »Sveti se ime tvoje«? — Što želi dobro diete, kada boluje ono i otac mu? — Čija smo mi djeca? — Što moramo i mi željeti? Kada priznajemo Boga? — Ima li ljudi, koji ne priznaju Boga? — Koji su to?

»Dodji kraljestvo tvoje«. Tim izrazujemo želju, da i mi i svi ljudi dodjemo u nebo.

Što izrazujemo tim, kada kažemo: »Dodji kraljevstvo tvoje«?

»Budi volja tvoja, kako na nebu tako i na zemlji«. Tim želimo, da svi ljudi na zemlji vrše volju Božju, kako ju vrše angjeli na nebu. Kada vršimo volju Božju, onda ga ujedno i slavimo, kako ga slave i angjeli na nebu.

Što želimo tim, kada velimo: »Budi volja tvoja i t. d.«? — Što činimo, kada vršimo volju Božju?

»Kruh naš svakdanji daj nam danas«. Tim prosimo od Boga sve, što trebamo za tielo i za dušu. Za tielo trebamo hranu, odielo, obuću, stan. Za dušu trebamo milost Božju, da se možemo dragomu Bogu moliti, čuvati se od grieha, ići u crkvu k sv. misi, i činiti druga dobra djela.

Što prosimo od dragoga Boga, kada kažemo: »Kruh naš svakdanji daj nam danas«? — Što sve trebamo za tielo? — Što za dušu?

»I odpusti nam duge naše, kako i mi odpuštamo dužnikom našim«. Po rieči »dûge«, razumijemo griehe, uvrede, pa po tom molimo, da nam dragi Bog oprosti naše griehe, uvrede, kojimi smo ga već toliko puta uvriedili. — Kada uvriedite svoje roditelje, onda se oni na vas srde, više puta vas i kazne, osobito ako ste ih jako uvriedili. A hoćete i želite li, da vas roditelji kazne? Sigurno ne, nego si želite, da vam oproste, da zaborave nanešenu uvredu, kao da ih nikada niste uvriedili. — Tako isto, kada griešite, vriedjate dragoga Boga, a on nas više puta radi grieha i kazni. Nitko si pako ne želi biti kažnjen; zato molimo u »Otče našu«, da nam dragi Bog oprosti sve naše griehe, kojimi ga uvriedismo. — Ali ujedno dodajemo: »kako i mi odpuštamo dužnikom našim«. Po ovih riečih razumijemo one, koji su nas opet uvriedili.

Gjuru n. pr. njegov saučenik Pero iztuče, dade mu nevaljala imena i t. d. Ima li ga Gjuro još rado? Ne ima Srdi se na njega. Tako se srdi i dragi Bog na nas, kada ga griehom vriedjamo. — Nu jer si ti želiš, da se dragi Bog na tebe ne srdi, već da ti oprosti grieh i uvredu, zato ne smiješ se ni ti srditi na brata, na bližnjega svoga, i ti moraš njemu oprostiti, što te je iztukao; jer ako ti ne oprostiš onomu, koji je tebe uvriedio, onda ne će ni dragi Bog tebi oprostiti. Tako molimo u »Otče našu«.

Što znači riečʼ »duge«? — Što molimo tim, kada velimo: »i odpusti nam duge naše, kao što i mi odpuštamo dužnikom našim«? — Što čine vaši roditelji, kad ih uvriedite? Dobro, oni se na vas srde, a više puta vas i kazne. A hoćete li vi i želite li, da vas roditelji kazne? — Koga vriedjate griehom? — Pa što si želite? — Što dodajemo u »Otčenašu«? — Što razumijemo po ovih riečih: »kao što i mi odpuštamo dužnikom našim«? — Smijemo li se srditi na onoga, koji nas je uvriedio? — Zašto ne? — Gdje tako molimo?

»I ne uvedi nas u napast«.

Neki dječak, imenom Šandor, dodje jednoga dana kući gladan. U sobi zateče na stolu punu zdjelu kolača. Uze jedan kolač, i već htjede, da ga zagrize, ali se medjutim sjeti, da se krasti ne smije. Ostavi kolač, izidje iz sobe u dvorište i pričeka majku, dok je došla u sobu, od koje dobi kolača.

Tko mi znade pripoviedati o Šandoru? Dobro si pripoviedao.

Ali sada pazite, što ću vam reći. Oni kolači skupa s gladom, što ga je Šandor ćutio, bila je napast za Šandora. Kako ste vidjeli, Šandor je napast svladao i nije ukrao. Tako, vidite, i nas više puta nešto napastuje, navodi na grieh, pa treba, da i mi napast svladamo. To pako ne možemo, ako nam sâm dragi Bog ne pomogne. Antun n. pr. evo u školi sjedi medju Ivom i Marinom. Ivo i Marin

su veoma nemirni, uviek bi razgovarali, pa tako zavode i Antuna, da s njimi razgovara i da ne pazi u školi. Antun s početka nije htjeo uz njih pristati, ali pošto su ga Ivo i Marin neprestano nagovarali i podraživali, pusti se i Antun s njimi u razgovor. Tako je Antuna napast svladala.

Kada kažemo: »i ne uvedi nas u napast«, onda molimo dragoga Boga, da nas sačuva od napasti, t. j. da niti ne dodjemo u napast, ili da nam dade jakosti, napast svladati.

Što mi znaš pripoviedati o Šandoru? — Što su za Šandora bili kolači i glad? — Kako je Šandor svladao tu napast? — Napastuje i li nas što? — Moramo li i mi napast svladati? — Možemo li mi sâmi po sebi napast svladati? — Tko nam treba pomoći? — Što mi znadeš kazati o Antunu, Ivi i Marinu? — Što je bilo napast za Antuna? — Je li Antun napasti podlegao? — Što dakle molimo od Boga, kada kažemo: »i ne uvedi nas u napast«?

»Nego izbavi nas od zla«. — Na ovom svietu ima mnogo raznoga zla. Tako n. pr. biti bolestan, štogod izgubiti, ne naučiti se lekcije, dobiti drugi red, dobiti batina itd.: to je sve zlo. Ali najveće zlo na svietu jest grieh, jer samo po griehu gubimo nebo. Kada dakle kažemo: »izbavi nas od zla«, — onda molimo, da nas dragi Bog izbavi od svakoga zla vremenitoga, kao: bolesti, nesreće, glada itd., a osobito da nas izbavi od grieha, t. j. neka ne pripusti, da sagriešimo. Ako izgubimo kuću, sav imetak, zdravlje, pa i sàm život, to sve nije ništa napram gubitku neba, koje gubimo griehom.

Ima li više zla na ovom svietu? — Izbroj nekoja zla! — Ali koje je najveće zlo? — Zašto je grieh najveće zlo? — Što molimo Boga, kada kažemo: »nego izbavi nas od zla«?

»Amen«. Riečʼ »Amen« znači, »tako jest«, »tako neka

bude«. Tim potvrdjujemo sve ono, što je u »Otče našu«.

Što znači rieč »Amen«? — Što potvrdjujemo tom riečju?

Sada sam vam, draga djeco, raztumačio molitvu »Otče naš«, pa da vidim, jeste li šta zapamtili, još ću vas jednoć izpitati.

Napomena. Ne dielim to sve na 7 prošnja zato, jer je u novom katekizmu to sve izostalo, ali zato ipak djeci tumačim »Otče naš«.

Koja je najizvrstnija molitva? — Što razumiješ, kada kažem: »najizvrstnija«? — Zašto se zove »Otče naš«? — *Zašto se zove »molitva Gospodnja«?* — Moli »Otče naš«! — Zašto kažemo: »Otče naš«? — *Zašto kažemo: »koji si na nebesih«?* — Tko gleda Boga u nebu? — Kako ćemo ga mi u nebu gledati? — Što hoćemo, da izrazimo, kada velimo: »*Sveti se ime tvoje*«? — Kada priznajemo Boga? — Ima li ljudi, koji ga ne priznaju? — Koji su to? — Što izrazujemo, kada velimo: »*Dodji kraljevstvo tvoje?* — Što želimo tim, kada velimo: »*Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji*«? — Što činimo, kada vršimo volju Božju? — Što prosimo dragoga Boga, kada kažemo: »*Kruh naš svakdanji daj nam danas*«? — Što trebamo svaki dan za tielo? — Što za dušu? Što znači rieč »dûge«? — Što molimo od Boga, kada velimo: »*I odpusti nam dûge naše itd*«? — Što još dodajemo ovdje? — Kako to razumijemo »*kako i mi odpuštamo dužnikom našim*«? — Pripoviedaj o Šandoru! — Što je bilo napast za njega? — Je li Šandor napast svladao? — Kako? — Što znaš dalje reći o Antunu, Ivi i Marinu? — Što je bila napast za Antuna? — Je li ju svladao? — Što molimo dakle od Boga, kad velimo: »*I ne uvedi nas u napast*«? — Ded mi nabroj koje zlo na svietu! — Koje je najveće zlo? — Zašto je grieh najveće

zlo? — Što molimo, kada velimo: »*Nego izbavi nas od zla*«? — Što znači rieč »*Amen*«? — Što potvrdjujemo tom riečicom?

27. Što molimo obično poslie „Otče naša"?

Poslie „Otče naša" molimo molitvu na čast majci Božjoj, koju zovemo „Pozdrav angjelov" ili „Zdravo Marijo".

28. Moli „Pozdrav angjelov" ili „Zdravo Marijo"!

Zdravo, Marijo, milosti puna, Gospodin s tobom, blagoslovljena ti medju ženami, i blagoslovljen plod utrobe tvoje, Isus. Sveta Marijo, majko Božja, moli za nas grješnike sada i u čas smrti naše. Amen.

Tko znade još dobro pripoviedati »Navieštenje poroda Isusova«? — Ded, Ivo, pripoviedaj! — Dobro. — Kako je dakle angjeo Gabriel Mariju pozdravio?

Jednoć je Marija išla u pohode k svojoj tetki, k sv. Elizabeti. Kada je došla do kuće Elizabetine, izidje joj Elizabeta u susret i pozdravi ju: »Blagoslovljen plod utrobe tvoje«. A crkva je k tomu još nadodala »Isus«. — Tako se ta molitva, koja počimlje sa »Zdravo, Marijo«, sastoji iz pozdrava angjela Gabriela i iz rieči sv. Elizabete, tetke Marijine. — Kažemo »Milosti puna«. Marija nije samo ponešto milosti dobila, kao što su ju dobili angjeli i mi ljudi, nego ona je puna milosti Božje, t. j. ona je dobila više milosti, nego svi angjeli i ljudi skupa; dapače još veće milosti nitko nije dobio.

»Gospodin je s tobom«. To jest, ti se Bogu dopadaš, tebe Bog ima radje, nego ikoji drugi stvor na svietu. — Ti si blagoslovljena medju ženami«, to jest, ti si medju svimi ženami, što ih je bilo na svietu, što ih je sada, i što će ih biti do konca svieta, najblagoslovljenija i najvećma odlikovana, jer si samo ti dostojna bila postati majkom Sina Božjega.

»I blagoslovljen plod utrobe tvoje». Timi

riečmi je sveta Elizabeta htjela reći: Ti ćeš roditi sina, kojega će slaviti svi narodi, jer će on spasiti i odkupiti cio sviet. Sveta Elizabeta nije mogla još kazati ime djetetu, jer nije znala, kako će se diete zvati. Zato je crkva još nadodala rieč »Isus«, jer mi znamo, da je njegovo ime »Isus«.

Rieči, kojimi ju angjeo Gabriel pozdravio, potekle su od samoga dragoga Boga, isto tako i one, kojimi je sveta Elizabeta pozdravila Mariju. Elizabetu je naime Duh Sveti nadahnuo, i ona je pozdravila Mariju.

Kako je angjeo Gabriel pozdravio Mariju? — Kamo je išla Marija u pohode? — Kako ju je tetka sveta Elizabeta pozdravila? — A što je još crkva nadodala? — Zašto velimo Mariji: »Milosti puna«? — Zašto velimo: »Gospodin je s tobom«? — Što znače rieči: »Ti si blagoslovljena medju ženami«? — Što je sveta Elizabeta htjela reći, kada je kazala: »I blagoslovljen plod utrobe tvoje«? — Od koga su potekle rieči, kojimi su Mariju pozdravili angjeo Gabriel i sveta Elizabeta? — Kako od Boga? —

Uporaba. Pošto su te rieči, draga djeco, potekle od samog dragoga Boga, to su one svete, te ih morate što pobožnije izgovarati, kad se molite. — Još na koncu molimo: »Sveta Marijo, majko Božja, moli za nas grješnike sada i u čas smrti naše. Amen«. — Timi riečmi molimo Mariju, da se za nas moli.

»Sada.« — Jer bez pomoći Božje ništa ne možemo, a ova nam se dieli osobito po molitvi, to jest po zagovoru Marijinu.

»I u čas smrti naše«. — Onda nas djavao pakleni osobito napastuje, da sagriešimo; onda nam treba najviše pomoći Božje, koju dobivamo opet po Mariji. — Što molimo na koncu pozdrava angjelova? — Što molimo od Marije timi riečmi? — Zašto da se moli za nas »sada«? — Zašto »i u čas smrti naše«? —

Na uspomenu, što je angjeo Gabriel pozdravio Mariju, zvoni svaki dan tri puta, i to: u jutro, u podne i u večer. Kada pako zvoni, onda treba skinuti šešir, kapu, prekrižiti se, sklopiti ruke i pobožno moliti: — A što ćete moliti? — Evo čujte!

29. Što molimo, kad u jutro, o podne i u večer zvoni na molitvu?

Molimo ovo:

Angjeo Gospodnji navjestio je Mariji, i začela po Duhu Svetom, Zdravo, Marijo, i t. d.

Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po rieči tvojoj! Zdravo, Marijo, i t. d.

I rieč tielom postala i prebivala medju nami. Zdravo, Marijo, i t. d.

Moli za nas, sveta Bogorodice, da vriedni postanemo obećanja Kristovih.

Milost tvoju molimo te, Gospodine, ulij u duše naše, da mi, koji smo po angjelovu navještenju spoznali utjelovljenje Krista, Sina tvoga, po muci njegovoj i križu k slavi uzkrsnuća privedeni budemo. Po istom Kristu Gospodinu našem. Amen.

Napomena. Neka se djeca ponajprije kod kuće nauče iz katekizma pozdrav angjelov. Uvjeri se, da li ih preko polovice zna točno moliti, zatim im pokaži, kako se na rieči: »I rieč tielom postala i t. d.« moraju udariti u prsa i koljenom pokleknuti. — Obodri ih, da se ne stide nikada moliti pozdrav angjelov, ma to bilo na ulici ili kod kuće, na samo ili pred drugimi.

Opetovanje.

Tko vas je učio moliti se još prije nego ste došli u školu? — Tko vas uči u školi moliti? — Može li se svaki čovjek moliti? —

Što će reći moliti? — Što razumijemo, kad velimo: dići pamet i srdce k Bogu? — Kamo dižemo pamet i srdce, kad molimo? — Kako ćeš to drugačije reći? — Što činimo pameću? — A što srcem? — Što razumijemo, kada velimo, da se pamet diže k Bogu? — A šta razumijemo, kada velimo, da se srce diže k Bogu?

Zašto molimo? — Što će reći nekoga slaviti? — Kako n. pr. slavite dragoga Boga? — Na koga mislite, kada se molite? — Što mislite o Bogu? — Komu se u obće zahvaljujemo? — Što kažete roditeljem, kad od njih što dobijete? — Što ste sve dobili od dragoga Boga? — Što trebamo za dušu? — Što trebamo za tielo? — Kada se u obće Bogu na svem zahvaljujemo? — Što radite, da dobijete od roditelja komadić kruha? — Koga još morate tako moliti? — Kako ćete moliti dragoga Boga? — Što ćete raditi? — Što ćete govoriti? — Tko je preveo Izraelce preko crvenoga mora? — Tko se je potopio u crvenom moru? Kako je Mojsija i sav narod slavio Boga? — Kako ćeš ti slaviti Gospodina? — Koji dan je Marija prikazala Isusa u hramu? — Zašto? — Na čem se moraš ti zahvaliti dragomu Bogu? — Kako su apoštoli i svi pobožni ljudi prosili Boga, što su željeli? — Kako morate i vi prositi?

Kako treba da molimo? — Što je sveti Franjo assiški obično rekao, kad je došao do crkvenih vrata? — Pa je li onda za molitve bio sabran? — Na što je samo mislio?

Možemo li se nadati, da će Bog uslišati našu pobožnu molitvu? — Zašto velimo, da se možemo nadati? — Zašto velimo: pače i treba, da se tomu nadamo? — Bi li griešili, kada bi mislili, da nam Bog ne će dati ono, što molimo? — Zašto bi griešili? — A od koga ćemo moliti, kada nam što treba za dušu i tielo? — Zašto od Boga? — Zašto liečnik u bolesti zabranjuje jesti voća? — Pa zašto ti majka ne da, kada ju moliš za to? — Kada dakle i dragi Bog samo usliša naše molitve?

Zašto se možemo tomu nadati? — Drži li dragi Bog ono, što obeća? — Što nam je dragi Bog obećao? — Po kom nam je to obećao? — Što je Isus rekao? — Što moraš misliti, kada moliš? — Pripoviedaj o djetetu u Rimu! — Što je dakle radilo s onim listom? — Kakav je naslov napisalo? — Kamo je odnielo list? — Kamo ga je htjelo turiti? — Što je medjutim uradio dragi Bog? — Tko je po njegovoj providnosti došao u crkvu? — Što je uradila gospoja, kad je vidjela diete kod milostinjaka? — Što ga je pitala? — Što joj je diete odgovorilo? — Što je ona uradila? — Što im je drugi dan poslala? — Što se iz te pripoviesti učimo?

Jesmo li dužni moliti? — Što veli Isus? — Što vidimo iz tih rieči? — Što čini diete, kada hoće, da od roditelja što dobije? — Moramo li i mi tako moliti? — Zašto? — Što ne možemo bez milosti? — Što mora činiti onaj, tko se želi spasiti? — A po čem nam se dieli milost? — Čega ne ima bez blagoslova? — Što mora činiti onaj, tko želi, da ga Bog blagoslovi? — da u svem napreduje? — Tko dolazi u nebo?

Kada se treba moliti? — Kada se molite često? — Kada treba da se molite u jutro? — Na čem se dragom Bogu zahvaljujete u jutro? — Kada treba da se molite na večer? — Što molite od Boga na večer? — Kako se morate moliti? — Je li to liep običaj moliti se na večer sjedeći u postelji? — Zašto ne? — Što morate raditi prije nego podjete k stolu? — Kako ćete se moliti? — Zašto molite prije jela? — Što morate činiti poslie jela? — Zašto molite poslie jela? — Koliko puta na dan zvoni na molitvu? — Što se treba onda moliti? — Gdje je dragi Bog? — Možemo li mu se moliti na svakom mjestu? — Zašto treba da mu se molimo baš u crkvi? — Pripoviedaj o afričkoj robkinji! — Što se učimo iz te pripoviesti?

Koja je najizvrstnija molitva? — Što razumiješ, kada kažem: »najizvrstnija« molitva? — Može li koja druga biti bolja od ove? — Zašto se zove »Otče naš«?

Zašto se »Otče naš« zove molitva »Gospodnja«? — Što su apoštoli više puta vidjeli, da Isus radi? — Pa što mu jednoć rekoše? — A što im je Isus rekao? — Ded moli »Otče naš«! — Zašto Boga zovemo našim otcem? — Zašto velimo

»Otče naš,« a ne »Otče »moj«, »tvoj«, »njegov« i t. d.? — Gdje je dragi Bog? — Pa zašto velimo: »koji si na nebesih«? — Da li ga ovdje vidimo tjelesnima očima? — Tkó ga u nebu gleda? — Kako ćemo ga mi u nebu gledati? — Što hoćemo da izrazimo, kada velimo: »Sveti se ime tvoje«? — Što želi dobro diete, kada boluje ono i otac mu? — Čija smo mi djeca? — Što moramo i mi željeti? — Kada priznajemo Boga? — Ima li ljudi, koji ne priznaju Boga? — Koji su to? — Što izrazujemo tim, kada kažemo: »Dodji kraljevstvo tvoje«? — Što želimo tim, kada velimo: »Budi volja tvoja«? — Što činimo, kada vršimo volju Božju? — Što prosimo, kada molimo: »Kruh naš svakdanji daj nam danas? — Što nam treba svaki dan za tielo? — A što za dušu? — Što znači rieč »duge«? — Što molimo tim, kada velimo: »i odpusti nam duge naše, kao što i mi odpuštamo dužnikom našim«? — Što čine vaši roditelji, kad ih uvriedite? — Želite li si, da vas roditelji kazne? — Koga vriedjate griehom? — Pa što želite? — Što dodajemo k »Otče našu«? — Što razumijemo po rieči: »kao što i mi odpuštamo dužnikom našim«? — Smijemo li se srditi na onoga, koji nas je uvriedio? — Zašto ne? — Gdje tako molimo? — Pripoviedaj o Šandoru! — Kako je Šandor svladao tu napast? — Da li i nas što napastuje? — Moramo li i mi napast svladati? — Možemo li sami po sebi napast svladati? — Tko nam treba pomoći? — Što mi znadeš kazati o Antunu, Ivi i Marinu? — Što je bilo napast za Antuna? — Je li Antun napasti podlegao? — Što dakle molimo od Boga, kada kažemo: »i ne uvedi nas u napast«? — Ima li više zla na ovom svietu? — Izbroj nekoja! — Ali koje je najveće zlo? — Zašto je grieh najveće zlo? — Što molimo od Boga, kada kažemo: »nego izbavi nas od zla«? — Što znači rieč »Amen«? — Što potvrdjujemo tom riečju? —

Što molimo obično poslie »Otče naša«? — Moli »Pozdrav angjelov« ili »Zdravo, Marijo«! Kaka je angjeo Gabriel pozdravio Mariju? — Kamo je išla Marija u pohode? — Kako ju je tetka sveta Elisabeta pozdravila? — A

što je još crkva nadodala? — Zašto velimo Mariji: »milosti puna«? — Zašto velimo: »Gospodin je stobom«? — Što znače rieči: »Ti si blagoslovljena medju ženami«? — Što je sveta Elisabeta htjela reći, kada je kazala: »I blagoslovljen plod utrobe tvoje«? — Od koga su potekle rieči, kojimi su Mariju pozdravili angjeo Gabriel i sveta Elizabeta? — Kako od Boga? — Što molimo na koncu pozdrava angjelova? — Što molimo od Marije timi riečmi? — Zašto da se moli za nas »sada«? — Zašto i »u čas smrti naše«? — Što molimo, kada u jutro, o podne i u večer zvoni na molitvu? — Moli: »Pozdrav angjelov«!

Molitve.

Molitva jutarnja.

Bože, Ti si svojom moći
I ove me čuvô noći,
Da ustanem s tielom zdravim;
Pa zato Te evo slavim.
I ovaj me dan nahrani
I od svakog zla obrani;
A dobro ću ja činiti
I pobožan uviek biti.

Molitva majci Božjoj.

O Marijo, majko Isusova!
Kod prestolja izmoli njegova,
Da mi prosti griehe moje,

Vjerovanje. — Otče naš. — Zdravo, Marijo.

Molitva prije blagovanja.

Ti nam, Bože, jelo, pilo
Daješ djeci svojoj milo:
Tvoju ljubav slavimo.
Mnogi mnogi traži hljeba:

Pomozi im sred potreba!
To od Tebe molimo.

Otče naš. — Zdravo, Marijo.

Poslie blagovanja.

Dobri Otče, hvala Tebi,
Što nas hraniš u potrebi.
Daj da k dobru to nam bude;
Osladi nam naše trude.
I sirotam daj se smili.
Jer i njim si otac mili.

Otče naš. — Zdravo, Marija.

Ovo se moli prije nego se ideš učiti.

Tebi ću se, Bože, sada na slavu učiti, daj mi prosvietli um i pamet.

Kada si se naučio zadaću.

Hvala Ti, Bože, što sam se naučio zadaću, daj mi pa ju budem i dobro znao tebi na slavu.

Molitva večernja.

Hvala Bogu, prodje danak
I dolazi sladki sanak.
Ali prije neg ću spati,
Bože, Tebe ću zazvati,
Da mi budeš u pomoći
Nastajuće ove noći,
Da me svaka bieda mine,
I sunce mi opet sine.

Molitvica majci Božjoj.

O Marijo, blažena djevica,
Budi meni uviek zaštitnica!

Čin vjere, ufanja i ljubavi.

Bože! vjerujem u Te, jer si nepogrješivo istinit.
Bože! ufam se u Te, jer si bezkrajno milosrdan.
Bože! ljubim Te, jer si neizmjerno dobar.

Preporuka u svete rane Isusove.

Isuse, moj Spasitelju!
Oh, usliši vruću želju,
Zavij me u svoje rane,
Da me oda zla obrane.

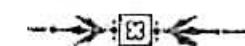
U krevetu reci još:

»Otče, u ruke tvoje predajem duh svoj!« te se prekriži. Ne zaboravi, diete moje, u jutro, o podne i u večer, kada zvoni Gospi na pozdrav, izmoliti ovu molitvu: »Angjeo Gospodnji i t. d.« str. 255. pit. 29.

Napomena. Možeš po volji učiti djecu ili ove molitve, kako su na kraju katekizma, ili one, koje sam ja već u tumačenju katekizma uvrstio.

Dodatak ili priprava za prvu svetu izpovied ne tumačim ovdje zato, jer će o tom izići posebna knjižica. —

Sve na slavu trojednoga Boga i blažene djevice Marije!

Kazalo.